

Patrubány Miklós
a Magyarok Világszövetségének elnöke

Szkitákkal a Sötétség ellen **Magyarok XI. Világkongresszusa** **Alapvetés**

Az emberiség túl van eddigi ismert történelmének legkörmönfontabb népir-tási kísérletén¹, a XX. század ötvenmillió áldozatot követelő két világhábo-rúján, és túl van a Krisztus Urunk születése óta eltelt két évezred legnagyobb szervezett rablási kísérletén², a kommunizmuson. És bár szeretne túl lenni az embertelen ideológiákon is, de annak egyik legpusztítóbb változata, a fasiz-mus, az embert testi létében pusztító *covid*³ és szellemi mivoltában sorvasztó **politikai korrektség** köntösében mindennapjainak részévé vált.

További fenyegetésként napjainkban is világszerte dúlnak a háborúk, amelyek közül az Európában és a Közel-Keleten zajlók különleges veszélyt jelentenek, hiszen bármelyik pillanatban az egész Föld elpusztítását hozó atomháborúk-ká fajulhatnak. Baljósan egészítik ki napjaink világának a képét az államokat is gúzsba kötő adóssághegyek és az egész társadalmi osztályokat felszámoló devizahiteles banki „játékok”. A WHO nyílt, világdiktatúrára való törekvése, amelynek megvalósítása érdekében folytatódó világjárványokkal fenyegetik az emberiséget, már kendőzetlenül mutatja a fájdalmas jövőt. A Föld egészét érintő, az emberi életet csírájában is kikezdő Chemtrail, 5-, 6-, 7G frekvenciák és az emberi gének ember általi módosítása, a mesterséges intelligenciával ki-

---

1 Tomás Garrigue Masaryk, Csehszlovákia első köztársasági elnöke A világorradalom 1914-1918 című, 1925-ben cseh nyelven megjelent könyvében – a titokban szervezkedők igazi szándékairól árulkodóan –, mérhetetlen cinizmussal az emberiség egységének megteremtésére tett kísérletnek nevezte a közel húszmillió áldozatot követelő első világháborús népiirtást.

2 RáczSándor, az 1956-os Nagy-budapesti Központi Munkástanácselnöke, a Magyarok Világszövetségének örökösztisztelet-beli elnöke, 2012-ben, a Magyarok VIII. Világkongresszusa keretében megtartott előadásában Marx Károly 1948-ban Lon-donbanközöttett Kommunista kiáltványát az emberiség legnagyobb szervezett rablásárászólító felhívásának nevezte, amely rablás a Szovjetunió létrehozásával vette kezdetét, és a kommunizmus bukását követő privatizációig tartott.

3 A Magyarok X. Világkongresszusa részletes vita után, 2021. augusztus 20-án elfogadott Záró-nyilatkozata már címé-ben is magáért beszél, ekként – A Szent Korona erejével: Harc a COVID-fasizmus ellen.

egészülve együttesen a *Sötétséget* hozzák az Isten teremtette világra. A teljes digitális rabszolgaság kialakításához már csak a digitális pénz általánossá és kötelezővé tétele hiányzik.

A Magyarok Világszövetsége szemléletében ez a végidőket idéző állapot két egymással szembenálló erkölcs életre-halára vívott harcának következménye, amely nem több mint négyezer, és nem kevesebb mint háromezer éve dül. Az Özönvíztől Babel tornyának építéséig számított évezredek a szkíták uralta világgént tartja számon a történetírás. Azon szkítákét, akiket mind az egyiptomiak, mind az évezredekkel későbbi görögök a világ legrégebbi nemzeteként ismertek el. Ez volt az a világ, amelyben az emberi viszonyokat a *szereket* uralta. Ez az a világ, amelyben a bűn alig létezett, hiszen a legnagyobb bűn a hazugság volt, lévén, hogy annál súlyosabb bűnök elképzelhetetlenek voltak. Ezt az erkölcsi rendet mintegy három és félezer évvel ezelőtt kikezdte egy másik erkölcsű világ, az érdekeknek alárendelt erkölcs világa. E második szerint érdekük érvényesítéséért a felek számára minden eszköz bevetése megengedetté vált. A hazugságtól, lopáson, a rabláson, a gyilkosságon át a népirtásig. E két erkölcsi rend harcában a zászló szinte folyamatosan az utóbbinak állt. A viaskodás fő stációi – a szkíta világ utáni görög, majd az abból kinövő római civilizációtól napjaink *Pax Americana* világáig – a világ erkölcsi rendjének fokozatos leépülése tetten érhető. Úgy ítéljük meg, hogy ezt a zuhanást, csakis a szkíta világ erkölcsének és értékeinek a helyreállítása állíthatja meg. A magyarság mai erkölcsi zuhanása, amely a nemzethalál árnyékát is elővetíti, nem független a világ erkölcsének leépülésétől, és csakis ezekkel az eszközökkel fékezhető meg. Ezért fordultunk szkíta eleink világa felé.

Segítette e folyamatot a Zürichben élt 1956-os menekült, Dr. Borsos Lajos, aki évtizedeken keresztül kutatta a 30-40.000 évvel ezelőtti világot uraló női istenek eltűnésének okait, mígnem 2016-ban, a Magyarok IX. Világkongresszusa munkálatain – ahol Ő maga is előadó volt –, kutatásainak témáját is módosító, döntő felismerésre jutott. Ezt követően született meg az azóta elhunyt szerző paradigmaváltó erejű, német nyelvű könyve, amelynek címe: *Das Neue Testament, das Vermächtnis der Skythen*, vagyis: *Az Újszövetség, a szkíták hagyatéka*.

Amint az már a Magyarok Világkongresszusa életében bevett szokássá vált, ilyenkor számos, egyidejűleg zajló konferencia működik a cél irányában közre, idén is 8-10 konferenciára számíthatunk majd. Ezek között – mint mindig

– lesz őstörténeti, a magyar nyelvnek és a magyar írásnak, a magyar nemzet testi és szellemi egészségének szentelt konferencia. De lesz az idén először a *pénznek*, szentelt tanácskozás is, hiszen, ott szerepel a Világkongresszus alcímében, hogy egy olyan *új, más világot* akarunk, amelyben a pénz kamatmentes, amelyben elengedik a teljesíthetetlené váló adósságokat, amelyben megtörténik az erőforrásoknak az egyes társadalmakon belüli újraosztása. Fontos, hogy e konferencia elnöke és társelnöke, *Drábik János* és *Varga István* közös elhatározással ezt a konferencia-címet választotta: *Tiszta pénzzel az új erkölcsért*. Az pedig kegyelmi ajándék, hogy az értekezlet alapvetése Jézus Urunkkal indít, aki eljövetelekor jubileumi évet is követelt kora emberisége számára⁴ azaz a fél évszázadonkénti adósság elengedést úgy, ahogy az akkor már évezredek óta szokás volt Egyiptomban és Sumér, azaz Magar földön.

Az is nyilvánvalóvá vált, hogy a magyar nemzet *Élet, vagy halál*⁵ -viadala immár pusztán magyar nemzetünk kebelén belül nem vívható meg. Mi ehhez akkor is kevesek lennénk, ha a mai magyar nemzet és állama egy emberként fogna össze. Ki kellett tehát terjesztenünk kezdeményezésünket mindazon népek, nemzetek, országok és emberek irányába, akik hajlandók egymással a szkíta értékek és erkölcsök érvényesítéséért velünk, magyarokkal összefogni.

Ezért döntött úgy az MVSZ Elnöksége és Küldöttgyűlése, hogy a **Szkitákkal a Sötétség** ellen címmel hívja össze a Magyarok XI. Világkongresszusát. Alcíme pedig: ***Egy új, más világot***⁶ **akarunk! Covid-, WHO-, 5G és kamatmenteset, adósság elengedést és újraosztást.**

2018-ban, a Magyarok Világszövetsége alapításának 80. évfordulóján ülésező rendkívüli Küldöttgyűlés üzenetet fogalmazott meg a világ magyarságához, Európához, a nagyvilághoz. valamint rokon népeinkhez. Ez utóbbiakat így szólította meg: „És ha nem hasonlít sem nyelvünk, sem alkatunk, sem bőrünk színe, és akár hitünk sem, de mi mégis rokonok vagyunk, mert számunkra

---

4 Michael Hudson – ...and forgive them their debts: Lending, Foreclosure and Redemption from the Bronze Age Finance to the Jubilee Year (Tyranny of Debt) – A Financial Times szerint 2018 legjobb közgazdasági könyve.

5 Petőfi Sándor versének címe, amely a Magyarok IX. Világkongresszusának (2016) is címe lett.

6 Amikor 1823. november 3-án Temesváron megalkotta a nem-euklideszi geometriát, Bolyai János így fogalmazott „A semmiből egy új, más világot teremtettem.”

fontosabb az **igazság**, mint a **jólét**,
fontosabb a **tisztesség**, mint a **siker**,
fontosabb a **méltányosság**, mint a **haladás**.”

Biztosak vagyunk, hogy sokan, nagyon sokan vannak, akik így élnek, vagy így szeretnének élni. Sok nép, és sok nemzet fiai, lányai ők. Nekünk, magyaroknak azonban többletfelelősségünk van, hiszen már 2012-ben megállapította, és ki-mondta a Magyarok VIII. Világkongresszusa, amikor megfogalmazta és három napon keresztül zajló 36 előadás egybevetése alapján elfogadta a Magyar Nemzet új meghatározását⁷, amelynek első érdemi mondata így fogalmaz: „A magyarság az a rejtélyes módon megmaradt nép, amely őrzi egy, a görög-római civilizáció előtti, jelentős civilizáció nyelvét...” – vagyis a szkíták nyelvét. Hívunk ezért mindenkit, aki részes akar lenni, hisz

Velünk a Jóisten!

Budapest, 2024. Boldog Özséb napjához igazodva

Patrubány Miklós István Ádám,
a Magyarok Világszövetségének elnöke

---

⁷ A MAGYAR NEMZET – A nemzet új meghatározása, avagy a nemzet új, magyar meghatározása – A Magyarok VIII. Világkongresszusa I. – Budapest, 2012, ISBN 978-963-8810-8-1

Borsos Géza József

a *Hol vagytok Székelyek?* c.konferencia
elnöke

Múlt-jelen-jövő

A konferencia megszervezésének „felettébb szükséges volta”

Ma már a székely közösség egy bomlóban lévő, a közösségi önvédelemre képtelen (Úz völgyi temető átjátszása), a beolvasást csendesen elfogadó, ifjait a nagyvilágba szóró, a felszámolódás, szórványosodás képét mutató, csángósodó társadalom képét mutatja.

Indokolt tehát alapos vizsgálat alá vetni a felvázolt helyzetet.

A Világkongresszusok történetében először kerül sor egy, csak a székely kérdést, taglaló konferenciára. Zömében székelyföldi előadók beszélnek majd a székelyek helyzetéről, múlt- jelen-jövő összefüggésben.

Összesen **27** előadó jelentkezését fogadtuk el. Ezek sorában **16** érkezik a Székelyföldről, **11** Magyarországról és a nagyvilágból.

Az előadások tematikája felöleli a székelység őstörténetét, kulturális, eszmei és társnemzeti hozzájárulását a magyar nemzeti értékekhez, a nemzeti megmaradáshoz, jelenlegi helyzetét és a jövő lehetséges útjait.

A konferencia során:

a. Igyekszünk feltárni a székelység jelenlegi, szórványosodást mutató helyzetének ok-okozati összefüggéseit, tudati, anyagi, és lelki vonatkozásait.

b. Szeretnénk, ha megerősítést nyerne a székely köztudatban élő szkíta-hun származás, ennek erkölcsi-szellemi hagyatéka, a székelység történelmi szerepe a magyar nemzet életében.

c. Ezek birtokában kísérletet teszünk a székely közösségi azonosságtudat újraélesztésére, az anyagi gyarapodás és megmaradás lehetségesnek vélt néhány alapvető feltételének felmutatására is.

Bognár Ferenc

A székely kulturális ősiség nyelvi nyomai

(A nyelv kiáll mellettünk.)

A székely népnév szóképének más nyelvekben, főként az archaikusnak tekinthető ír-keltában adódó párhuzamai, különös lehetőségeket vetnek fel. Az ősiség igazolása mellett felvillantják azt a nyelvi analógiás alapsémát, amely áttételesen az ókori társadalmi berendezkedést és életvitelt is szabályozta, és a közlés terén is vezető szerepet játszott. Egyetemesen!

Magyar Adorján ismerte fel, hogy népenként gyökileg eltérő, de tartalmában azonos sémájú rokon fogalomtár rejtőzik az ókori nyelvek mélyén, amibe a **SZÉKELY** népnév gyökében álló, központi **SZÉK** szóképről kiválóan illeszkedik.

Az ókori analógiás séma szerint ISTEN állt a középpontban,¹ és vele lelki rokonságban lévő dolgok, nyelvi szinten is rokon alakú névformát kaptak.

Hasonló gyökkel:

- a **törzse (nemzetség, avagy nép)** ...- a **fennhatósága, országa**, és annak jelentősebb **földrajzi alakulatai**, ...- földi képmása a **törzsi vezető**, és az **egyedek**, mint **ember**, valamint ...- az **isteni tulajdonságok és emelkedett fogalmak**, továbbá ...- a fontosabb kultikus **tárgyak** mind.

A séma jól körvonalazható a **GÓT** kultúrára épülő német nyelvből:

GOTT = Isten ... **GOTTIN** = Istennő ... **GÖTZE** = bálvány ... **GATT** = férj ... **GATTIN** = hitves feleség ... **GATTUNG** = faj, nemzetség ... **GATTEN** = egyesülni, párosodni, ... **GÜTE** = jóság, minőség ... **GÜTIG** = jóságos, kegyes, szíves ... **GUT** = jó, bőség, érték, földbirtok, javak, jószág, vagyon, ... **GATTÍREN** = vegyíteni, ércet vegyíteni, ... **GATTLICH** = egyező ... **GäTEN** = gyomlálni, kapálni, ... földrajzilag: **Götaland**, **Götarike**, **Göte**-aln, **Göteborg** (régi **Gothenburg**) stb.

---

¹ Gyűjteményemben több, mint 30 lásd: Isten képére <https://ösműveltségünk.hu> (ahogy írjuk)

Számtalan - az időbeli romlás miatt - többnyire töredékes állapotú hasonlót gyűjtöttem össze, és ezen töredékek elvi azonossága, a hajdan alkalmazott közlő-séma igazolásával, új szempontú rendszerezhetőséget kínál a történelmi rendrakáshoz.

Krónikáink a székely népet szkíta-hun utódként mutatják be, aminek további megerősítéseit vélem megtalálni.

Ósi szóképi jegy a jelentésoldalak adta jelentéshalmazódás.

Bár az ide tartozó isten-név már elenyészett, a székelyországi székek székely népének nevében álló **szék** szókép - a népnév, közigazgatási terület, (megye, tartomány,) hatóság, hatalmi-hatósági központ, trón, és egyszerű ülőalkalmatosság - jelentésoldalait tekintve, beleillik a vázolt rendszerbe. Továbbá szoros logikai és hangtani párhuzamokat mutat:

- a **SZÉK** = megye, trónszék, város, törvényhatóság, és hatalmi központ értelmű.
- (a kelta utód) ír **SUÍOCHAN** [szikán] = *szék, ülés, pad; ülep; lakhely, székhely; ülés, gyűlés, törvényszéki ülészet*² Továbbá:
- a francia **SIÉGE** = *szék, székhely, törvényszék, segg*,³
- az olasz **SEGGIO** = *ülés, székhely*, (változata a **SEDE** = *szék, székhely*, = angol **SEAT**)⁴
- angol **SEAT** = *ülés, ülőhely, szék, pad, kerek nyílás (árnyékszéké) ülep, fenék, far, föld, talaj, aljzat, székhely*, (kormányé) .... **SIT** = *ülés, megbeszélés, ül, ... SITE = telek, hely*,
- svéd **SÄTE** = *székhely, központ, ülés, far, fenék, udvarház, nemesi kúria, hely, és (tanácsbeli) részvételi jog, szavakkal*.
- latin **SEDES** = *szék, székhely, otthon, központ*, és **SEDEO** = *ülni, ülést tartani, törvényt látni, tartózkodni, időzni*

E közös ősnyelvi alapokkal magyarázható átfedésben, a székelyeknél többlet adódik a kifejezéstárba illeszkedő népnevük által. Ha pedig ez a mi nyelvünk, és ráadásul ősiségünkre utalóan hungár nevünk szerepelt a Bibliában, (lásd tanulmányom)⁵ akkor joggal véleményezhetjük a szék szókép kialakulását:

---

2 Timaru-Kast Sándor, Kelta magyarok, magyar kelták, Magyar ház, Bp, 1999, 177. old

3 Öt nyelvű szótár, szerkesztette Somogyi Ede, Robicsek Zsigmond könyvkereskedésének kiadása, Bp, V. Fürdő utca 8

4 Öt nyelvű szótár, szerkesztette Somogyi Ede, Robicsek Zsigmond könyvkereskedésének kiadása, Bp, V. Fürdő utca 8

5 <https://ösműveltségünk.hu>

(A képi kifejezőmód elvont tulajdonságokat jelenít meg, átvitt értelmű párhuzamokban, ebből következően lehet a vasútnak, a katonaságnak, a törvénynek, a versnek stb. is szakasza.)

A szék esetében is szellemi indíttatásokat találni!

A meditatív elmélyedéssel foglalkozó hagyományok szerint, **a mentális csúcsteljesítményt leginkább az ülő testtartás támogatja, teszi lehetővé.**⁶ Talán a régiek e mély értelmű szellemi kapcsolat miatt társították közlésben egymással az ülés és a lelki erők uralmának (hatalom) eszméit, amiktől a szék a hatalom hatókörének kifejezésére jött használatba. Ugye a szent attribútumokkal felékített uralkodó, székben, trónon stb. ülve képviselhetette Istenét. A képi szemléltetőképességünk sorvadásával együtt homályosult el a lelki tartalom és a szék mára egyszerű ülőalkalmatossággá profanizálódott. (A történelem bekövetkező harcok időszakában, nyilván a győztesek szereztek meg a hatalom székébe ülés lehetőségét, és szerintem ezért hasonló hangalakú például a német SIEGE = győztes is.)

Ennyit a névképzés logikájáról. Mivel nyelvünk ma is épp abban a pontos értelemben használja SZÉK szóképét, mint a kelta hagyomány rokon alakú SUIOCHAN (szikán) szava, e helyzet a közeli nyelvrokonságra, azaz áttételesen a magyar nyelv ősnyelv-közeli voltára utal.

Nyelvünk ősnyelv-közelségének lehetősége - a bemutatott névadó-rendszer támogató felhasználásával - további vizsgálódásra készítet.

Molnár Mihály felvezető előadásában az etruszk kapcsolat által felvetette a székelyek i.e. VI-V. sz.-i szicíliai jelenlétének lehetőségét.⁷ A gondolat nem új, már a XVI. sz.-ban foglalkozik vele P. Ranzánus Magyar Históriajában is,⁸ bár a szerző az Attilával jövő székelyek szicíliai előéletből kiindulva, nekik eredeti olasz nyelvet feltételez. Ma az ősi siculusok szicíliai léte elismert tény, csak nincs a székelyekkel kapcsolatba állítva.

Horvát István is átnézte a kapcsolódó híradásokat, és hozza a különös átfedéseket:

---

6 Az állás az aktivitással, és a férfias értelmi félteke működési dominanciával, a fekvés pedig a passzív önátadással és a női attitűddel áll kapcsolatban. A középállapotú ülés, ezeket segít kiegyenlíteni. A szellemi tanítások ezért az ülő pózt ajánlják a meditációhoz.

7 Amit korunkban Rojkóné Bakos Ibolya elevenített fe: A székely származású siculi nép nyomdokain Szicíliában, (Bern, 1985)

8 Ranzanus, *Epitome rerum Hungaricum*, (Viennae, 1552) VIII. – említi Horvát István, Könyvvizsgálat a magyar nyelvnek fényre botosított ágazati, németül írt munkát magyarázván Horvát István (Tud. Gyűjt. 1833-34) a székely nyelvről szóló folytatás 97-oldalán-

SZÉKELEK/ SZÉKÖLÖK (népiesen ZEKUL/ ZÉKEL) → latinul egyes számban SICULUS, → mint a latinul a szicíliai SICULUS nép, akik korábban görögül SIKELOI (ejts SZIKELOI azaz SZIKEL-ek) voltak → épp úgy, mint az eredeti székel SZIKELEK, akik később → görög íróknál SIKELIOTAE → latin SICELI (C-s ejtéssel)⁹ alakban fordulnak elő.
(A latin később a szicíliait SICELIS-nek¹⁰

Nem csak Szicíliában találni fel az ókori (latin) SICULUS nép nevét, hanem a túlololdali Kánaánban is, hiszen Dávid a – jász kapcsolatú - filiszteusok Ciklag határvárosában élt, mely ismert volt (görög) SZEKELAG/ SZIKELLA/ SZIKELAK/ SZIKELEG formában, és az ottani nép neve SZEKELOI.¹¹ Gondolom ennyi véletlen egybeesés kizárható. Felsorolom a vizsgálandó népkapcsolatokat, a Kánaánban élő népek neveinek átfedései: a SZEKELOI-k, (székely) a HAGARENUS-ok, (hungár) a KANANEUS-ok, (kunok) és a FILISTAEUS-ok (jászok) ARAMEUS-ok, (szkíta/saca). Horvát István mindnél kimutatta a fellemlített kapcsolatokat.

Maradva Horvát Istvánnál, oklevelekből összegyűjtötte a székel név Határőr jelentéseit.

Pl. Egri Káptalan oklevelében, 1615, Zékelled, azaz Kerülők, (vigyázók) Bonfininél SCYTHULI és SPECULATOR = figyelő, őrző, kémlelő. (t ronyból)

Más helyeken CUSTOS = őrző, őr, felügyelő

Adott még a CONFINÁRIUS = határőr, és

a PRIMIPILUS = elővéd, bár van lovag értelme is.

Mindezek folytán a székel név jelentésében nem az elsőre adódó székel, azaz letelepedett, hanem a szék-előtti, azaz elővéd értelemmel találta elfogadhatónak. Mivel az ország szélei felé több helyen is fellelhetőek e nevek, valamint a székelyek földrajzi elhelyezkedéséből is következik, hogy e névmagyarázata helytálló. Megjegyzésre érdemes, hogy az analógiás felfogás jegyében, sok ókori népnév esetében találni beszédes, ŐR mellékjelentést. Pl: szkí-

---

9 A C betűt a görög K-nak, a latin pedig az E és I előtt állva C-nek ejti.

10 Horvát, 112 o

11 Horvát 113.o. Hozza a forrásokat: Flávius, Septuaginta és Vulgata, és a magyarázat erre a C és SZ leirati formák azonossága: lásd Haag, Bibliai Lexikon (Bp, 1989, Apostoli Szentszék Kiadó) Carefta = Szarepta, Ceruja = Seraja, Cidkija = Szedekiás, Coan = Sozan, Corea = Szorea, Cofnát = Szaphenat, és Cion = Sion stb.

ta, saca, asszír, as, jász, britton stb., illetve későkoriak, az ukrán, a krajnai, a horvát, vend stb. nevekben is.

Véleményem szerint a még szász-szakszon nép is rokonsági körükbe vonható, csak a szászok elgermánosodásuk folyamán nyelvcsere után eshettek át. Istenük neve fent maradt SAXNOT¹² azaz Szaks-védelem/védő, mely pedig a saca nevet kontúrozza. Őket tartják a germánság legműveltebb népének, akik a keresztény térítésnek őshitüket védve, legszívesebben ellenálltak.

A szkíta konferenciára írt tanulmányomba bemutattam a szkíta névben hasonló módon meglévő Őr jelentésoldalt, továbbá a Saca-szkítákéban is, akikhez rendelhetőnek gondolom a székelységet. A Sacákkal adódó kapcsolatot is igyekeztem részletezni ott, aminek folytán felvetődött a legkorábbi, kozmológiai hitvilágig érő néveredeztetés lehetősége.

Tehát nem a székelyek nemzeti érzéseit kívánom bolygatni, nemzeti létüket megkérdőjelezni, de ha krónikáin Árpád elé jövő székelyeinkben sem etnikumot jelölő, hanem életmódi sajátosságokra utaló nevet látunk, akkor érthető lesz a közös nyelv, és apró speciális eltérés a szókincs terén. Eredetüket ekkor sokkal messzebbre, az ősi közös szkíta alapokhoz visszanyúlónak vélem. Életmódjukat, hagyományaikat, földrajzi helyzetük elzártsága, és összetartásuk által, még a nehéz életkörülményeik között is megtartották. Talán magyarabbak a magyarnál.

---

¹² Révai Lexikon

SZKÍTÁKKAL A SÖTÉTSÉG ELLEN

Egy új, más világot* akarunk!

COVID-, WHO-, 5G-, Chemtrail- és kamatmenteset, adósság elengedést és újraosztást

Igazság, Tisztesség, Méltányosság

**Azokat keressük,
akik számára
fontosabb**

**az igazság a jólétnél,
a tisztesség a sikernél,
a méltányosság a haladásnál.**

Magyarok XI. Világkongresszusa
2024. augusztus 15-20. – Budapest – Ópusztaszer

Tel.: +36-1-485-4060, +36-1-267-4510

E-mail: mvsz@mvsz.hu, Web: www.mvsz.info, www.mxivk.info

Amikor 1823. november 3-án Temesváron megalkotta a nem-euklideszi geometriát, Bolyai János így fogalmazott: „A semmiből egy új, más világot teremtettem.”

Fister Mária Magdolna

Lipoçais¹ nyomdokain

Liptói táj a vízározóval

A vidék, ahol járunk, az egykori Turóc-, Árva-, Liptó- és Szepes Vármegye, valamint a Vág völgyének területe, első évezredbeli és korábbi történelmünk legarchaikusabb és legkevésbé feltárt vidéke. Utunk során körbevesznek minket a Magura (!) nevű hegységek: Árvai-Magura, Liptói-Magura, Szepesi-Magura –, valamint a Magura csúcsok: egy mindjárt Turóc bejáratánál Csavajó és Németpróna között (1141m), majd Vágtapolca (920m), és Lomna mellett (1076m), majd Turdossin és Námesztó között egy Magurka csúcs (1107m), Zakopáné és Zuberec között a Witowska Magura (1231m), Zsár fölött szintén egy Magura csúcs (1193), Hági mellett Magura-nyereg (949m),

Részlet a Magyar Királyság vármegyéit bemutató színes térképről 1914-ből

Bártfa és Zboró között a Stebnyici Magura (899m), Alsó Kubin-Párnica mellett Magura csúcs (1259m) s végül Veszele mellett is egy Magura csúcs (1018m) őrzi a táj ősi titkát.

Indulunk Német Próna (Nitrianske Pravno) irányából a turóci vár felé. De hol is volt az a bizonyos turóci vár?

Ma a Znyió-i várromot ismerjük turóci várként. Úgy tudjuk IV. Béla építtette a tatárjárás után. Igen ám, de a muhi csatából menekülő király a turóci várban lel menedéket s pihen egy ideig. Tehát kellett lenni egy korábbi turóci várnak.

A kérdésre a választ A magyar és a testvérnépek őstörténete című könyv, amelyet prof. Cholnoky Jenő, volt kolozsvári egyetemi tanár előadásai alapján prof. Szilvay Gyula a Ziggurat Akadémia rektora írt, valamint Rudnay Egyed Atilla-trilógia I-III. című könyv adja, mely utóbbiról az Ősi Gyökér folyóirat 2007. évi 2-3. számában azt írja, hogy: **„Nem lehet ezentúl magyar történelmet adatainak figyelmen kívül hagyásával írni!”**

Lássunk tehát néhány adatot ebből a könyvből: „nyugati források két honfoglalás kori Magyarországról írnak: egy régiről és egy újról”, vagy „...archeológiai leletek bizonyítják, hogy ez a *türk nép* már régen ott élt.”

A turóci Visegrád (vis- vüs- ősvár) távoli képe

További bizonyságok a szlávokat megelőző magyar személynevek, községnevek, folyó- és hegynevek, valamint dűlőnevek. Az erdélyi székelyekkel közös díszes kapuk és épületformák, a feszes lovasnadrág, a zsinóros menté, az *ősi jogon nemes* községek, melyeket a *Vág völgyi székelyek* laknak. Ez az a terület, mely csak Géza fejedelem idején csatlakozott az országhoz, de bizonyos tekintetben önálló maradt. A teljes királyi fennhatóságot csak Nagy Lajosnak sikerült erre a területre kiterjeszteni. IV. Béla, a tatárjárás utáni rettenetes nyomor ellenére megépítette a znyiói várat. Volt rá oka. Ott állt ennek a területnek a védelmére a Zsiár hegy tetején az egész világ legnagyobb alapterületű magaslati vára, a turóci Visegrád! Míg nem oldottuk meg ezeket a rejtélyeket, honfoglalásunk történetét nem mondhatjuk tisztázottnak.” – zárja gondolatsorát Rudnay Egyed.

A mondott rejtélyek tisztázására nincs lehetőségem, de bemutatom mi látható ma, ezer esztendő múltával ezen a tájon, a honfoglalás előtti régi Magyarország, amelyet Fekete Magyarország, illetve Sziklamező néven is említ egy-egy korabeli forrás, népeinek hitvilágából, szokásaiból, viseletéből, épített

kultúrájából.

Ezen Visegrád szomszéd faluja, Szocóc (Socovce). Mit találunk Szocócon? A Szent Mária Visegrádi Egyházát - így írja Rudnay Egyed is, és így jegyzi a templom előtti tábla is. A Szent Mária Egyház nevét nem találjuk a korabeli pápai tizedjegyzékekben. Valószínűleg azért, mert bár keresztény egyház volt, mégsem tartozott Róma fennhatósága alá.

A templom mellett elhelyezett információs tábláról megtudjuk, hogy régi földvár területén épült a XIII. század első felében. 1258-ban, mint Szent Mária Visegrádi Egyházaként említik. Ebben az időben kapja meg a znyióvári premontrei rend. 1321-ben Csák Máté seregei felégetik. Ebből következett arra, hogy el kellett égni az itt őrzött okmányoknak! Miért kellett azoknak elégni? Bizony esetleg feltételezhető, hogy mivel a korabeli hűbéri viszonyok és a római jog alapján kerültek kiállításra, ezért alaposan eltérhettek az ősi, attilai örökségre alapozott székely jogon birtokolt területek tulajdonosi jegyzékeitől!

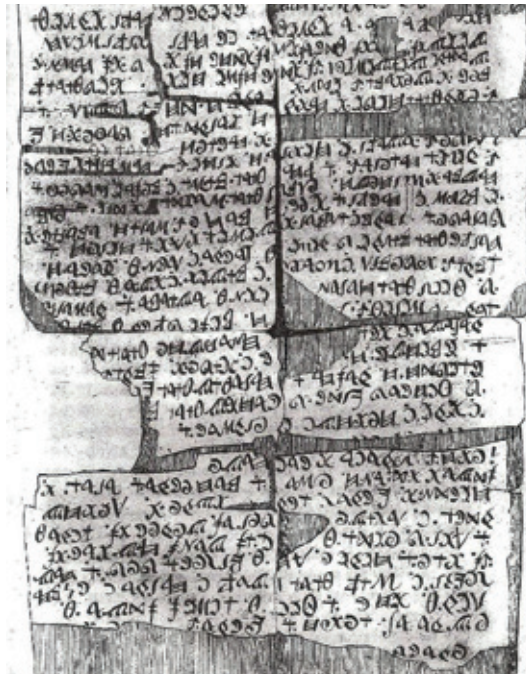

A Szocóci templom ma

Az egyházak mellett abban a korban, amikor már nem az adott szó, hanem a betű jelentette a perdöntő bizonyosságot, írnoki irodák, hiteles helyek működtek. A királyi kancellária és a római egyház által működtetett ilyen helyeket káptalannak nevezzük. Ezek pontos jegyzéke ismert. Nem tudjuk viszont hogyan neveztük a Fekete Magyarország fejedelemsége által, a Szent Mária Egyház által működtetett hiteles helyeket. Ezen írnoki irodák jegyzékét nem ismerjük. Hogy voltak ilyenek abban bizonyosak lehetünk. Az általuk kiállított dokumentumokból menekülhetett meg az az egyetlen, amelyet Turóci Nyírfakéreg levél néven ismerünk. Jerney János közölte 1840-ben a Tudománytár 120. oldalán. A hozzá írt kiegészítésből kitűnik, hogy Turóc megye nemesi lakosságának magyar anyanyelvű voltát is bizonyítani tudja általa.

Három rovás emlék a Nagymorva Birodalom területéről

A Turóci Nyírfakéreg Levél

Újsághír 2021-ből: A brnói régészek újrajrják a történelmet: „a germán rúnák a legrégebbi ismert szláv írás”² – állítják a VII. századból származó tehéncsonton talált rovásjelek alapján. A lelet Břeclavban, az egykori Leventevár területén került elő.

Leventevár, a mai Břeclav, a Nagymorva Birodalom központi területének – Mikulcsicének (Mikulčice) – a közvetlen közelében, attól mindössze 18 km-re van. A Mikulcsicén feltárt leletekből dr. Fóthi Erzsébet bizonyította, hogy többségében korábbi helyi népesség leszármazottai, akik kis mértékben hozták szláv géneket, de nagyobb mértékben pontuszi szkíta jegyeket viseltek³. Leventevártól 25 kilométerre nyugatra van az a **Nikolsburg** – mai Mikulov -, ahol a Dietrichstein hercegek könyvtárából előkerült a **székely-magyar rovásírás jelkészletének** első ismert jegyzéke.

Kopcsányt, a gyönyörű IX. századi templomot, szintén a Nagymorva Birodalom központi területéhez és kultúrájához, vallási központjához számítják. Évszázadokon keresztül vakolatlan külsővel várta látogatókat.

A községháza által a magyar turisták kalauzolására oda rendelt tisztos helyi nyugdíjas úr látván nagy érdeklődésünket a belső térben feltűnő rovás-karcolatok iránt, felhívta a figyelmünket a kápolna külső falán látható különleges vésetre.

Mára a kicsiny templomot bevakolták. Az embernek óhatatlanul eszébe jut a mondás: Vakulj magyar! Ne láss tót!

A kopcsányi templom

Csak egész közelről látható az ábra

A kinagyított véset

A kinagyított véset II.

Íme a közismert analógia

Menjünk vissza északra Turóc és Árva vidékére. Ott találjuk Turdossinban (Tvrdošín) a gyönyörű fatemplomot.

Az Orava és Oravicza folyók találkozásánál épült városka történelmét kutatva III. Endre oklevelében találtam adatot a város régi nevére: Turz. Igen, az egykori Turócz vármegye ezt a területet is magában foglalta. Turz, Túrócz, Turul... a honfoglalás előtt itt élő hunok otthona – írja Rudnay Egyed az *Atilla trilógia I-III.* c. művében. A város gyönyörű fatemploma mára a világörökség része lett.

A fatemplom a világörökség része

Most római katolikus templom és Mindenszentek tiszteletére szentelték. Korábban a Hétfájdalmú Szűz temploma titulust viselte. A kettő között pedig evangélikus templom volt. Építésetileg eredetileg gótikus, építésének éve 1390. A faszerkezet dendrológiai vizsgálata későbbi, XV. századi építést bizonyított. Festett kazettás mennyezete önmagáért beszél.

Most nem ezzel foglalkozunk, hanem megnézzük az 1875-1923 között Amerikába kivándorolt lakosságról felvett jegyzéket. Megtudjuk, hogy a Turdossinból és mára két csatolt városrészéből Medvedzieből és Krasznahorkáról kivándorlók mintegy 40 százaléka magát magyar nemzetiségűnek vallotta. Arra a következtetésre jutottam, hogy akkor az itthon maradók 40 százaléka is magyar lehetett. Ők nem az állami közigazgatási alkalmazottak, a vasutasok, pedagógusok, köztisztviselők oda helyezett csoportja, tehát eleve a magyar államnyelvet bíró réteg voltak, hanem a korábbi, attilai maradék hunok, székelyek, akik a XIX. század végére, a XX. század elejére a különböző történelmi-gazdasági folyamatok következtében elveszítették a megélhetési forrásukat. Ezért kivándoroltak. Tehát a nyelvhatár a Királyi Magyarország északi országhatára volt!

A kikötőbe megérkező hajóról való leszálláskor a hivatalos szervek felvették a bevándorolni szándékozó emberek adatait, külön rubrikában feltüntetve az állam nevét, ahonnan érkeztek és a nemzetiségüket. Ott, Amerikában, hátra hagyva az otthon melegét és az akkor már dúló pánszláv sovinizmus szorítását kényszerítő körülmények nélkül vallhatták hovatartozásukat a szívük szerint érzett nemzethez. Ide most csak a táblázatok alapján készített összesítést másoltam. A táblázatok megnézhetőek a város honlapján, a város története fejezet alatt.⁴

Az Atilla trilógia I-III. (szerző: Rudnay Egyed, Ősi Örökségünk Alapítvány, Budapest, 2014) egykori hun, székely népessége a XIX. század végén, XX. század elején tengeren túlra kivándorló Árva-megyeyi személyek adatai alapján:

Turdossin összlakossága	1599	
ebből magyar:	150	9,38%
német:	120	
szlovák:	1323	
1875-1923 között összesen kivándorolt:	182	
ebből magyar:	47	27%

1875 és 1910 között összesen kikándorolt: 128. Ebből magyar: 43	33,60%
---	--------

Krasznahorka összlakossága 537
 ebből magyar: 40 0,70%
 kivándorolt: 164
 ebből magyar: 52 31,70%

1875 és 1910 között kivándorolt összesen: 136. Ebből magyar: 51.	37,50%
--	--------

Medvedze Medvegyócz összlakossága 285
 ebből magyar: 15 5,26%
 1875-1923 között kivándorolt: 71
 ebből magyar: 22 31%

1875 és 1910 között kivándorolt összesen: 51. Ebből magyar: 20	44,44%
--	--------

Összesítés a három községből 1910-ben
 Összlakosság: 2421
 ebből magyar: 205 8,47%

1875-1923 között	kivándorlók	népszám- lálás	összesen
kivándorolt: 417 ebből magyar: 121 29%	29+	8,47 =	37,47

1875-1910 között	kiván- dorlók	nép- számlálás	össze- sen
kivándorolt a három községből összesen: 128+136+45=309 ebből magyar: 45+51+20= 114 36,90%	36,9 +	8,47 =	45,37

Feltételezzük, hogy számarányában azonos volt az itthon maradó lakosság összetétele, mint a kivándorló lakosság nemzetiségi összetétele.

Ennek alapján feltételezhető, hogy a kiegyezés után, a monarchia utolsó évtizedeiben, 1910-ig, illetve Csehszlovákia megalakulása utáni pár évben, Árva megyében, Turdossinban, Krasznahorkán és Medvedzében (mára Turdossin csatolt községei) a lakosság 30-45 százaléka magyar lehetett, ennek egy része a honfoglalás előtti hun, székely népesség maradéka lehetett.

A vizsgált területen a 2021-es népszámlálás alapján nincs statisztikailag kimutatható számú magyarság.

Megjegyzés: A fenti táblázat *A Történelmi Magyarország Atlasza és Adattára* - 1914 alapján készült, az 1910-es népszámlálás adatait használva, kiadta Talma Kiadó Pécs 2005, valamint Turdossin (Tvrdosín, SK) város honlapján található adatokból készült. Kidolgozta: Mgr. Fister Mária Magdolna 2023. január 25.

A történelmi Magyarország északi határán maradvá érdekes a sokunk által felkeresett **Oráwka, Kisárva** falu ékszerdoboz szépségű temploma.

„A Fekete Árva folyó völgyében 1685-ben a Thurzó grófok árvai uradalmának részeként létesült a község. A falut a zywieci születésű Jerzy Wilga alapította, aki a falu első bírása is volt. A helyi mélyen vallásos lakosság részére már 1650-ben megalakították a plébániát. Az első, mai is álló templomot 1651-ben építették, kópárkányzaton álló, vörösfenyőfa gerendákból ácsolták a helyi mesterek, a művük csodájára messze földről járnak. Ma ez a környék leghíresebb műemléke. A templom legfőbb érdekessége és különlegessége, hogy ugyan Oráwka a történelmi Magyarország egyik legészakibb faluja volt, mégis itt található a magyar szentek és boldogok legnagyobb templomi, népi festésű szentkép gyűjteménye.”⁵

A terület történelmével ismerkedve megtudjuk, hogy bár a falut csak 1685-ben létesítették, telepések által, de a helyi mélyen vallásos lakosság már 35 évvel korábban megépítette a templomát. Pont olyanra, pont úgy, ahogy az erdélyi székelyek is építették a templomukat.

Hát persze, hogy olyanra és úgy, amikor ők is, az őslakosság is, akikre rátelepítették Zywiec környékéről és Podhaléból a lengyeleket őshonos hun, székely eredetű volt! S hogy túléltek, azt bizonyítja a Thököly Imre idejétől a nagyságos vezérlő fejedelem II. Rákóczi Ferenc idejéig tartó folyamatos háborúskodás, amikor a császári csapatok gyűjtogattak, öldököltek, pusztították a lakosságot.

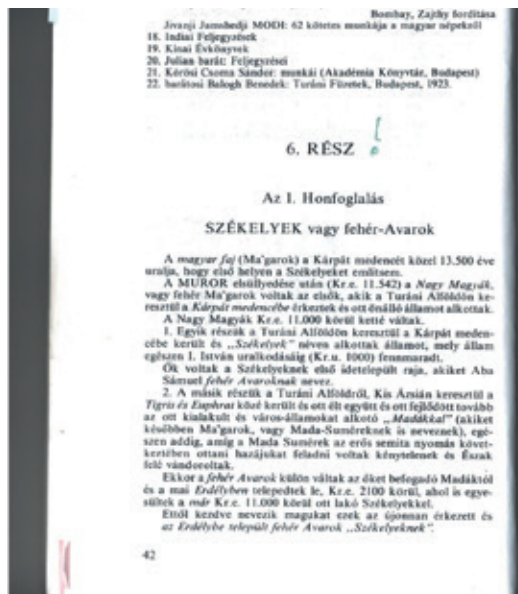

A betelepített soltészek természetesen a császári csapatokat támogatták, ezért magyar nemességet kaptak. Hogy ez így is lehetett, azt csak az érti meg, aki túlélte Csehszlovákiában az 1945-1948 közötti hontalanság éveit, amikor rólunk ugyan úgy nem szóltak a hírek, ahogy az orávkai őslakos székelyeket sem emlegeti a történelem, csak az eseményekből lehet következtetni arra, hogy mi is történhetett s miért.

A Vág völgyi székelyek

Véletlenül derült ki, hogy voltak.

Kortársunk Gondos Béla, akit kirándulásszervező és könyves emberként tartunk számon, de sokkal több annál, „tudta”, hogy hol kell keresni őket. Már több éven át szeretnénk volna megnézni a **pozsonynádasi** (Trstín) Árpád-kori templomot. Azt amelyik a temetőben épült. A helyi plébános mindig eltanácsolt minket. Aztán új plébánost kapott a falu, aki szívesen kinyitotta számunkra az ódon kaput, és ő maga ismertette a templom történetét. Ebből tudtuk meg, hogy azt a templomot a környék székely lakosai építették. Hogy ott az egész vidéken – karjával körbe mutatott a tájban – korábban székelyek éltek. Úgy háromszáz évvel ez előtt. Akkor új lakosság érkezett a faluba, ők építették, immáron a faluban az új templomot. Ez a régi templom most ra-

déljében.
Ezek zömeje tehát mai Magyarok (Magyok) és a velük testvér fehér-Avarok (Szlávok) vagyunk a Kárpát-medencében az „első-dalok”-
Eltérünk itt más népek nem lakta.
Egyéb Magyar, Maza, Ma’gar és Mada névűek Kr.e. 11.000 óta szőlés, lenlepletés a Don-Kárpátok-Adria-Fekete Tenger térségében, ahol szőlés öndől és független államot alkottak. Ezekről később még majd részletesen fogok írni.
Ez volt tehát az „első Honfoglalás”.

a.) A „Vágyölgyi Székelyek”

Ezek a „vágyölgyi” székelyek, illetve fehér-Avarok a Kr.e. 11.000 körüli ideleplező honfoglalás Karmagytól egészen a mai letelepedésig, akik Kr.e. IV. századól ugyancsak települt „DÁH” (vagy Dák), Avar és Hun keverékből „TUDUN” néppel egyesült és vele egy öndől néppel olvadni ösre és a Vág völgyéből kiindulva benepesítették az egész Felvidéket és Erdélyt.
Az így megerősödött Székelyek a Felvidéken és Erdélyben magas szarvasos állami életem éltek és nagy műveltséget értek el.
Rovátírásuk mind a mai napig fennmaradt.
Sajnos, iróni (rovás) emlékeket a későbbi keresztény (szláv, germán) hittérítők, most nemkívánatos örökök teremtettek, elpusztították.
A Tudun néppel megerősödött székelyek elől ismert vezére Szabolcs (Szabolcs) fia „BEGIMÉ” volt.
De alapították a „Vágyölgyi” „szemes községet”. A földiak hosszú vadászatot viseltek. Az újabb archeológiai ásatások sok emléket hoztak napvilágra, melyek mindegyike *tervélési feljegyzés*.
Szláv műveltségnek a nyomai itt még sem találhatók.
Ez a MAGYA eredeti székely nép Kr.e. 11.000-tól kezdve tehát „a jogon” birtokos a Felvidéket egészen Kr.u. 1.000-ig tehát I. István (Vajk) királyig.
I. István, hogy az általa behozott és erőszakkal fejlesztett keresztény vallást védje, német lovagokat hozott be az Országba, akiknek juttatása a székelyek elleni birtokosok adományszerzése.
A lakosság székelyeket pedig telepítette Erdély és Biharba, az ottalok székelyekhez.
Tulajdonos részek azonban a Kárpátok bércei közl mekétl és ott alapított újabb községeket.

Részlet Szilvay Gyula: A magyar és a testvérnépek őstörténete c. könyvből ⁶

vatalozóként szolgál. Csoportunk búcsúzóul a templomban elénekelte a régi székely himnuszt, az „Ó én édes Jó Istenem” kezdetűt és megértettük, hogy a faluból jelen levő templománya szeméből miért ömlik a könny. A nagymamája jutott eszébe. S tán a magyarsága, és az elfeledett nyelv. Megértettük a temető régi sírjain a magyar neveket. Megértettük a gondozatlanságukat. Megkérdeztem a plébánost, hogy ő honnan származik? Elmondta, hogy Kelet-Szlovákiából, a ruszinok közül. Megértettem, hogy miért mondta el mindezt. A Kijevben megkötött szövetség akkor és ott Pozsonynádason még élt!

2006-ban, ottjártunkkor még nem volt a birtokomban sem a Cholnoky- Szilvay-könyv, sem az *Atilla – Trilógia I-III*. 2006-ban még nem tudtam, hogyan mondják szlovákul azt, hogy székely! Mert addigi életem folyamán székelyekről csak és kizárólag Erdély vonatkozásában hallottam. Azért hozom mindezt nyilvánosságra, hogy a gyermekeink, unokáink úgy nőjenek fel, hogy tudván tudják, hogy igen, a Kárpát-medence északi része is az első évezred második felében, a Honfoglalás előtt és még utána is, egészen a Rákóczi-szabadságharc leveréséig, de még utána is folyamatosan csökkenő, de jelentős számaránnyal székelyek, hunok, kunok, besenyők, akik mindannyian magyarok, által lakott hely volt!

Pozsonynádás szomszéd települése **Dejte** (Dechtice). Tehát, az előbbi-

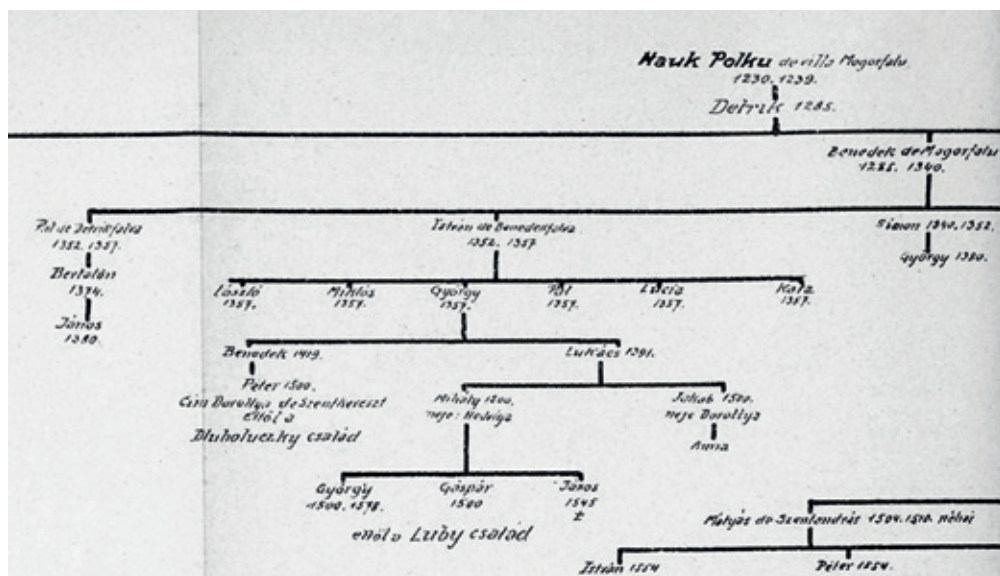
ek tanúsága szerint, ott is székelyek éltek. Ennek a temetői korhadó fakereszteken kívül is maradt nyoma. Ez a szép kis freskó.

Igaz, eltörpül a fölötte látható méretesebb mellett, ezért gyakran le is marad a képről. Mi most ide tesszük. Bizonyágtételül. Ahogy a Csíki Székely Krónikából megtudhatjuk, a Kisjézus bizony itt, a Kis-Kárpátok és a Vág között is a székelyek kupájából születik!

Vissza Liptóba

Tóth Gyula blogjában, a maghreb.hu-n hiteles adatokra hivatkozva arról olvashatunk, hogy Attila egyik fia jelentős szerepet játszott a szigetország, Anglia történelmében. Azt már én teszem hozzá, hogy akkor válhatott a magyar „hon” szavunk angol „home”-á és a turul- sólyom angol „hawk”-ká. Ez a szigetországból visszatelepülő, Attila-utód nemzetség viselhetette jelzőként, családnévként, életútjára való utalásként a „hawk” előnevet. Írásmódban ez változhatott az évszázadok folyamán a szókezdő „H” betűből „CH”-vá, s ebből a mai magyarban „Cs” kiejtésűvé. Tehát akár így is alakulhatott a Chák nemzetség név, akik itt éltek Attila halála és Árpád bejövetele közötti időben a Kárpát- medencében, annak északi részén, feltételezésem szerint minden bizonnyal. Krónikáink és genealógusaink a honfoglalás idejétől ismerik a Chák nemzetség alakulását. Ez a Hawk/Hauk írásmód és eszmefuttatásom az Attila halála és a honfoglalás közötti időre vonatkozik. A Chák nemzetséget Krónikáink, mint Turul-nembélit ismerik.

A Turul-Sólyom-Hawk-Hauk-Chak betűsor és gondolatsor bizonyítására most itt álljon csak a Vitéz Horánszky Pál által összeállított dolgozat 1934-ből, a Benedekfalvi Detrich család leszármazásáról, amelyben az első ismert őst Hawk Polku néven tünteti fel.

Vitéz Horánszky Pál, a Magyar Heraldikai és Genealógiai Társaság tagja által összeállított leszármazási tábla megtalálható a Matica Slovenská digitalizált adatbázisában.⁷ Ebből megtudjuk, hogy az első adat 1230-ból van, átíratban. Arról szól, hogy II. Endre ezen Hawk/Hauk Polku(Palkó)-nak Liptó területén egy üres telket – melyen valamikor Mogerfalu állott –, ad a hozzátartozó erdőkkel és rétekkal.

Itt most közzé teszem az egykori Mogerfalu/Magyarfalu – mai nevén Uhorská Ves – legkorábbi ismert községi pecsétjét:

A köriraton belül a cölöphíd⁸ mellett nyúlánk topolya-fenyő látszik. A cölöphíd ma is meg van. Átkelhetünk rajta. A hagyományait megbecsülik, megtartják, megőrzik. Szeretve tisztelik. Az anyanyelvük és a nemzettudatuk változott. Írással ezt nem vitatom.

Ide teszem a Győrben, a mélygarázs megépítése előtti ásatások által feltárt leletekről készült képeket:

Tagadhatatlan a hasonlóság!
Ez a győri az avar örökségünk.

A magyarfalui tán Lipoxaisz ügyeskező szkíta népének kézműves öröksége. Mára szlovák büszkeség, akik tudják, becsülik, tisztelik ezt a hagyományt. A 180 cm hosszú DNS-láncon bizony sokféle ős kaphat és kapott is helyet!

Rudnay Egyed sokszor hivatkozott könyvéből¹⁹ tudjuk, hogy az Árpádékat behívó, elébük kimenő nemzetségek közül több a harcok folyamán elesett, így az eredeti tulajdonosok területei a visszajövetel után üresen maradtak. Hawk Polku lehetett egy az Attila örökséget joggal bíró nemzetségek közül. Tudhatta pontosan, hogy az a terület, amelyet Mogerfalunak hívtak 1230-ban, az az ő valahányadik unokatestvérenek az egykori birtoka volt, de aki elesett tán éppen a honfoglalás körüli harcokban. Tudhatta azt is, hogy a régi jog, a székely jog alapján azt ő örökölné. Tudhatta azt is, hogy a Magyar Királyság területén megbízható módon nem volt érvényes a régi székely jog. Majd jó száz év múlva Nagy Lajos király kihirdeti az „ösiség törvényét”, de most még csak 1230-ban járunk. Kétféle jog van érvényben. Az egyiket elismerik, a másikat nem. Mint napjainkban, ha felveszem a magyarországi állampolgárságot akkor elveszítem a hazait (szlovákiait)!? Hasonló jogi zűrzavarok lehettek abban az időben is. Ezért Hawk Polku jobbnak látta a királlyal megerősíttetni a tulajdonához való jogot. Ezt a vitészségével érthette el. Azzal nem volt gond, hiszen harcos székely volt! Ezért csatlakozott II. Endréhez a Szentföldi hadjárat idején és után. Odaadó vitészségével kitüntette magát és elérte a célját. A Magyar Királyságban érvényes római jog szerint is tulajdonosa lehetett annak, amit a székely jog szerint is birtokolt. Hogy így lehetett, arra abból következtettem, hogy testvérei, unokatestvérei, más Attila- leszármazottak nem háborgatták őt birtokában.

Lipoxaisz nyomdokain járva utunkat ott fejezzük be, ahonnan indulunk: Turócban. Még hozzá szintén az egyik kedvelt és ismert faluban: Necpálon (Necpaly). Szívmelengető érzés megállni és leülni a főtéren az árnyas fák alá, oda, ahol a község az alább látható emlékművet állíttatta. Ebből tudhatjuk, hogy otthon vagyunk.

Az emlékmű hátlapján olvasható felirat: Köszönjük Fuksz Sándor, Ing. Jozef Krištoffy, Ing. Lengyel Zoltán CSc. alkotóknak és szervezőknek. Képzőművészeti tervezés és megvalósítás: Milan Orság Kőfaragóműhelye Necpál Község

Petőfi Sándor méltó emlékművet kapott Nécspál község főterén.

Necpál másik nevezetessége az értékes freskókat rejtő Szent László titulusú templom padlástere. Ezekből válogatunk. Elsőnek mindjárt egy különleges fejviseletben reánk tekintő szép hölgy következik, amely kép Turócz megye egykori hun-székely-magyar népének emlékét idézi.

Feltételezhetően a Szent László legenda leányrablási jelenetéből maradt meg napjainkig ez a gyönyörű kép. Az alábbi rajz pedig Magyar Adorján A Csodaszarvas című művének 233. lapjáról való. Számunkra a hasonlóság egyértelmű. Amiből következik, vagy következhet, hogy akik azon a tájon – az

egykori Turóc és Liptó környékén –, valaha laktak, ilyen fejviseletet hordhattak. Hogy ott magyarul beszélő népesség (is) lakott abban az időben, amikor a freskó készült, (XIII-XIV. sz.) arról nincs adatunk, de a viselet arra utal, hogy igen, lakott! A falkép készítői is, a templomlátogató hívek is tisztában lehettek a viselet-darab jelentésével: Bíbor.

“Bíbor régi nyelvünkben és a népben némely helyen ma is, nem pirosat hanem hófehéret jelentett. ... Amit ma bíbornak nevezünk, annak régi neve bárson = tűzszín, parázs-szín volt.... Ezért nevezi népünk a fehér menyasszonyi fátyolt is bíbor-nak. (Lásd: Malonyai Dezső: „A magyar nép művészete”, IV. kötet 82-84. oldal.) ... Ez egy hosszú, igen finom, fátyolszerű vászondarab („sál”), amelyet a fejre tekernek úgy, hogy az áll alatt is legalább egyszer átmenjen¹⁰

Itt most megszakítjuk az Attila

halála és az Árpád-kor idején a Kárpát-medence északi részén élő hun, székely lakosság máig tapasztalható nyomainak ismertetését. Ebben a témában további adatokat közlünk a Mátyusföldi kristály rügyek titkok ösvényén III. c. könyvünkben.

Tesszük mindezt azért, hogy egy pillanatra megfogjuk őseink felénk nyújtott kezét. A korhadt keresztű sírok között járva nyújtották felénk kezüket és mi hiába lapoztuk a történelemkönyveket, nyomaikat a győztes tolla kitörölte. Most lehetőségünk van megfogni azt a felénk nyújtott kezét és elmondani, feltárni, leírni és közre adni, hogy így volt, így is lehetett! Utunk során a necpáli templom padlásteréből a népmesék és Szent László Szög nevű, ember szemű, táltos lova kísér. Kísérje a kedves olvasót is!

A felvételeket dr. Kálmán Flóra, Horváth Zoltán György és a szerző készítette.

Kérem az Istenanyát, hogy
e kicsiny munkám háza falát kiapiszgálná!

Végjegyzet

1. Targitaosz szkíta király egyik fia volt Lipoxaisz. Tőle származhatnak a liptói szkíták és a táj elnevezése
2. https://praguemorning.cz/oldest-slav-script/?fbclid=IwZXh0bNhZW0CMTAAAR26Xlp9QcEKVZMsaVDkRZp39zqWqMQbQq bOnO5xOGnqvX2uDxFfcNKqLw_aem_ARohGVJeoxFZ528OR4S36Rpa550zqkO4Pv2PT 0AxdDdV2o2_nd90p4kOvyMPPUQMxOCWBjAT8AdSI3jgDHnLRO
3. Az Avicenna Közel-Kelet Kutatások Intézete Évkönyve 2013-2014, Piliscsba 2015
4. <https://www.tvrdosin.sk/mesto/historia-mesta/historia-kralovskeho-mesta/>
5. <https://jezsuita.hu/az-orawkai-magyar-szentek-temploma/> 2023.01.25. 3,39h
6. Részlet Szilvay Gyula: A magyar és a testvérnépek őstörténete c. könyvből
7. https://content.slovakiana.sk/filesserver/public/doid=doid-11pbk/contentpdf/vtls001386187_P.pdf
8. A rózsahegy (Ružomberok) Liptói Múzeum gyűjteménye
9. Atilla-trilógia I-III.
10. Magyar Adorján: A Csodaszarvas, Magyar Adorján Baráti Kör kiadása, 233. oldal

---

Pályái

Fister Mária Magdolna

1974-1991 között a pozsonyi Hét c. képes kulturális hetilap szerkesztő riportereként bejárta, megismerte az akkori Csehszlovákia magyarok által lakott területét, tevékeny résztvevője és tudósítója volt a kulturális élet történéseinek. Közben Prágában, a Károly Egyetemen szociológia szakon diplomázott.

Két és fél évtizede foglalkozik a kárpát-medencei népek ókori és középkori – olykor prehisztorikus kori – szokásainak, magatartásmintáinak, értékrendjének, hitvilágának esetenként ezekben gyökerező, mai életünkben is meglévő, azonosítható, gyűjtött néprajzi anyaggal- és történelmi dokumentumokkal adathozható, olykor napjainkig továbbélő hagyományainak felismerésével, további kutatásával, ezek továbbadásával. Elsősorban a szülőföldjét fürkészi, a Mátyusföld és a Csallóköz területén kutat, keres, majd Dél Morvaországtól az egykori Sáros- és Zemplén Vármegyék északi határáig-, illetve a moldvai csángóig is eljuttatta a téma. 2005-ben adta ki első könyvét Dobszerda címen, majd 2015-ben megjelent a TITKOK ÖSVÉNYÉN sorozat első kötete az Alagutak balladája. Ezt követte a 2023-ban megjelent Jóslat a kápolna falán. Jelenleg kiadásra vár a sorozat harmadik kötete a Mátyusföldi tükörcserepek.

Írásai nem tudományos dolgozatok, de tudományos igényességgel készültek. Műfajuk riport – nagyriport. Szereplői bár nem szólalnak meg de tetteik, az anyagi kultúra megmaradt darabjai beszélnek helyettük. A felőlet időtáv 7-8 ezer év. Épp úgy, ahogy a riport kötelezően tartalmaz valóságelemeket, úgy ezen „riportjai“ is írott és tárgyi dokumentumokra támaszkodva mondanak ki formális logikai következtetéseket.

SZKÍTÁKKAL A SÖTÉTSÉG ELLEN

Egy új, más világot* akarunk!

COVID-, WHO-, 5G-, Chemtrail- és kamatmenteset, adósság elengedést és újraosztást

Igazság, Tisztesség, Méltányosság

*Azokat keressük,
akik számára
fontosabb
az igazság a jólétnél,
a tisztesség a sikernél,
néltányosság a haladásnál.*

Magyarok XI. Világkongresszusa
2024. augusztus 15–20. – Budapest – Ópusztaszer

Tel.: +36-1-485-4060, +36-1-267-4510

E-mail: mvsz@mvsz.hu, Web: www.mvsz.info, www.mxivk.info

* Amikor 1823. november 3-án Temesváron megalkotta a nem-euklideszi geometriát, Bolyai János így fogalmazott: „A semmiből egy új, más világot teremtettem.”

Kolumbán Sándor

A magyar nyelv a teremtés nyelve! Kárpát-medence őslakói, az ősnyelvet őrzők

Az emberi történelem földi világa olyan, mint egy színpad (néha cirkus), amelyen esemény bemutató sorozatok zajlanak. Színpadon császárok, királyok, híres vezérek, kardcsörtető katonák díszes hadifelszerelésben, harci ménék, fényes fegyverek dicsekvően tüntető felvonultatása. A krónikás egyféle dramaturg, színműíró, aki ráhangolódik az egymást követő események folyamataira. Leírja a bonyolódó gubancos történések fokozódó fejleményeit, drámák, tragédiák sorozatait, benéz a színpalak mögé is, majd hovatarozása, érzelmei, rokonszenve szerint, önnön szemszögéből nézve kiértékel, ítélt, méltat, hazabeszél. Végén a szereplőkre, népre, nemzetre kiható csattanóval - világra szóló, új korszakot nyitó, birodalomalapító, drámai győzelem vagy vesztesként, tragikus hősi halállal megdicsőülés - lezárja a krónikát.

E krónikák kevés szót ejtenek békés népekről. Az írott történelem nem békés életet élőkről, hanem kizárólag csak háborúskodók által véghez vitt gazságokról, viszályokról, harácsolásokról, gyilkos ármánykodásról, hadiállapotról, fegyverek zajáról, kardcsörtetésről, embervérben tocsogó undorító eseményekről, s az általuk megtámadottak védekező harcairól szól, amelyek megkeserítették az egyszerű, békés életet kedvelők mindennapjait.

Szinte semmit vagy alig valamit tudunk az első: szövőszék, kötőgép, csavarmenet, kerék, fogaskerék, végtelen csavar, emelőcsiga és más közhasznú eszköz ősi feltalálójáról, alkotójáról. Ám a történelem úgy számol be minden nagyhatalmú - némely népek által bálványként tisztelt - véreskezű gyilkos hatalmaskodó, népelyomó hódítóról, mint fontos, fényes, korszakalkotó hadi tetteket véghez vivő, történelemalakító jeles személyiségről. A történelem a vést, a sikoltó lárma, rablás, gyilkolás összevisszaság fordulatatos hangulatát értékeli, rögzíti. Ahhoz, hogy rákerüljön egy személy, egy nép a történelem lapjaira, gyilkolnia, rabolnia, más népek által lakott területeket elfoglalnia, vagy ilyen gazemberek ellen védekezve küzdenie kellett. Ez utóbbiak valóban népüket, szeretteiket életük árán védelmező, igazi bátor hősök voltak! Ők az igazi hősök, nem a hódító rablógyilkosok!

Egy békés népről..., ugyan mit lehetne írni?

Nincs eget rengető drámai küzdelem, harc, háború, véres csatater, dicső győztes. Nincs semmilyen nagy, tüzes – szíveket felhevítő, fokozható, magával ragadó – szólamömlengés. Nincs birodalmi álom, emberfeletti küzdelem, nem folyik hősi vér. Nincs megdicsőítő, szívszakító, megrendítő, történelmi színpadra illő, tragikus, fenséges hősi halál. A történelmi krónikást – még ha értékeli is – nem ejti meg különösebben egy békés nép életesemény sorozata, unalmasnak véli, nem serkenti dicső krónikák írására, legfeljebb néhány mondat erejéig emlékszik meg róluk. Békés népnél – ha nem éri támadás – nem történik szinte semmi feljegyzésre méltó, történelmi színpadra illő gubancos mozzanat. A békés emberek csak dolgoznak, egymást segítve építenek, vetnek, aratnak, szőnek-fonnak, mesélnek, jó kedvűen vigadnak, szerelmesen dalolnak, szeretnek, gyermeket szülnek-nevelnek, árváikról, elaggott öregeikről gondoskodnak. Ennyi. Ha egy nép nem vitt véghez költői pennára kívánczó dicső, hősi hadi tetteket, nincs jelen a véres csaták színterén, nem hódított, nem foglalt területeket, nem ölt, nem gyilkolt, akkor nem történelmi nép, mint ilyen, történelmileg nem jegyzett, nem létezik, nulla! Olyan senki, semmi nép, mintha sosem létezett volna ezen a Földön.

Bizonyíték erre, a történelemből kifejejtett Kárpát-medence ősnépe.

Az a nép, amely szűzfoglalóként érkezett, majd a medence lassú felszáradása után betöltötte, művelte, tele építette, védte, őrizte, szerette. Pedig e nép létezett! E népről érdemben, szavahihetően beszámol egy feljegyzés a római korból, Ammianus Marcellinus római tábornok és történetíró, *Rerum Gestarum* című művének egyik fejezetében ír róluk. A történet leírja, hogy i.sz. 359-ben a medence népe fellázadt a súlyos adók miatt. A népi felháborodás oly méretű volt, hogy II. Constantius római császár személyesen szállt ki a helyszínre, és megpróbálta csillapítani a háborgókat, de mivel nem engedett az adóból, még nagyobb zúrzavar lett. „Egy elkeseredett résztvevő levette a csizmáját és hozzávágta a császárhoz, miközben a következő szavakat kiabálta: „Marha, marha!” A sértő szavak elhangzása után fellázadt a nép, nekirohant a császárnak, letépték arannyal beszótt köpenyét és összetörték a trónját.” A történetet leíró szerint az esemény lefolyása, s az elhangzott bekiáltás: „Marha, marha!” – sokat elárul Kárpát-medence akkori lakóiról, nyelvükről. Rátámadtak a császárra: „...letépték arannyal beszótt köpenyét és összetörték a trónját...”, de nem bántották testi épségét. Bátor nép volt, de nem vérszomjas, csak igazságot akart, móresre tanítani az elnyomó uralkodót.

A hivatásos „magyar” történetírás úgy hallgat erről, mint a sír. Ugyanis a

„marha” szó, a tejelő, igavonó állat neve, amelyet haragunkban vágunk valaki fejéhez, csak magyar nyelven él! Bizonyíték ez arra, hogy a medence lakói ősfoglaló székelyek voltak.

E mellőzés ellenére, e nép több évezredes Kárpát-medencei történelmi jelenlétére még HÁROM LETAGADHATATLAN, ERŐTELJES BIZONYÍTÉK van:

- A TEREMTÉS MA IS ÉLŐ NYELVÉT megőrizte érintetlenül, tisztán! NEM KEVEREDETT más néppel, az Ádámtól induló teremtés élő nyelvét beszélte, beszéli. Ha keveredett volna, elveszíti nyelvét.
- KÖZBIRTOK-KALÁKA TÁRSADALMI RENDJE szerint szervezte közeletét évezredekken át. Az ősei: Noé, Jáfet által gyakorolt, törzsi atyáinak oktatott, rájuk hagyott szokásjogokkal. Történelme bármily viharai közt (római uralom, tatár, török, osztrák), dédapáink, nagyapáink koráig megtartotta!
- KÁRPÁT-MEDENCE ÖSSZES FÖLDRAJZI NEVEI Bécstől Gyimesig, Árvától Zimonyig, sőt a Kárpátok mindkét oldalán. Ennek ellenére, még a különböző szerzők által újra sikált – tovább hamisított, lenyűzött, kibelezett – magyar történelem sem ír róluk valós érdemben, s amit ír, az is többnyire hazugság.

Herodotosz, történetíró, i. e. 484-ben született, felnőttként írta az alábbiakat: „Az Iszter legnagyobb folyó levén mindenek közül, melyeket ismerünk... Ez az első, mely a Scythaországi folyók közül nyugatról folyván ilyen okból lett a legnagyobb, mivel ti. más folyók ömlenek beléje...” Herodotosz előtt, kb. i.e. a VI., VII, században a Duna már áttörte a Vashegy, Vaskapujának gátját, és alsó folyása mély medret vajt a síkon, lévén a legnagyobb folyója a szittyák országának. Ez azt is jelenti, hogy az ősnylvet beszélő székita, szkita székelyek már annak előtte több mint ezer éve éltek itt a Kárpátok körül, belakván a felszaradt medencét, s mindennek nevet adtak már. Ez idő tájt az akkori Európa legjobb minőségű földművelő növénytermesztése virágzott a térségben. Figyelemre méltó: a Kárpát-medencéről, mint SCYTHAORSZÁGról beszél, nem holmi katyvasz vegyüλέkről!

A Kárpát-medencét szűzfoglalással birtokba vevő nép másik fő erénye: soha nem támadott meg senkit, nem rabolt sem javakat, sem területeket. Ezmesterek népe, mindennel ellátta magát ebben a bőséggel megáldott medencében, nem szorult másokra, nem kért, nem kölcsönzött, nem vegyült, és soraiba sem fogadott senkit. Ha békén hagyják, e nép ma is így élne! A történészek mégis úgy írnak a Kárpát-medencéről, mint kotyvasztó üstről, megtöltik

mindenféle jövő-menő vándor népekkel, akik békésen, vagy mindent felperzselve, ölve, gyilkolva végigvonultak, mindenkivel keveredve, verekedve. Ha igaz lenne ez a Kárpát-medencén átáramló, szinte egymást érő népvándorlások sora, az ősfoglaló nép eltűnt volna a süllyesztőben. Ma nem lenne magyar nyelv! Történelmi valóság: a nomád áramlás kikerülte a Kárpát-medencét, hiszen kezdetben teljesen víz fedte, később viszont hegyei, annak sűrű erdői védték. A felszáradás utáni vándorlás, ha volt, legfeljebb sátoralja családok. A fellelt sírhelyek az ilyen alkalmi átutazók útközben elhalálozott holttesteit, vagy a hunok ittléte idején elhunytak tetemeit rejtik. Az őslakók kegyeletből senkitől nem tagadták meg holtjaik elhantolását sajátos szokásaik szerinti rendben. Nagyobb nomád tömegek a hegykaréjon kívül vonultak el.¹ A Kárpát-medence népe nem vegyült senkivel, túlélte minden vihart, megőrizte őseitől örökölt műveltségét, népdalait, népmeséit, varrottas és faragott rajzolatjait úgy, ahogyan azt Jáfet ősatyjuktól és feleségétől, ősanjuktól tanulták, még a Vizek mezején, az Özönvíz után.

Ősei beszélt nyelvét is, tisztán, makulátlanul évezredekén át.

Nyelve érintetlen, tiszta volt. Nyelvújításig, egy karcolás sem esett rajta. Sir John Bowring írta 1830-ban: „A magyar nyelv olyan, mint a terméskő, egyetlen egész, melyen az idő vihara még karcolást sem ejtett. (...) ez a nyelv a legrégebbi és legdicsőségesebb emlékmű, mely egy nemzet szuverenitását és szellemi függetlenségét hirdeti. (...) a magyar nyelv eredetisége egy olyan jelenség, mely sokkal csodálatosabb még ezeknél is.” (kiemelés K.S.) „...legrégebbi és legdicsőségesebb emlékmű” ...!

Értjük? Az ősnyelv tisztán megőrzése minden történelmi viharon át, legerősebb bizonyíték e senkivel nem keveredő békés székely nép hamisítatlan, több évezredes Kárpát-medencei jelenlétére! És még egy, amit – önmagukat istenhívő, templomjáró keresztényeknek valló – emberek nem hisznek el: A Teremtő Isten, aki e nyelvet alkotta – és az első ember összes sejtjei DNS örökítő szalagjának számítógépes ütemtervébe beírta a hárommilliárd kódjel közé, kitörölhetetlenül, átörökíthetően – megfelelő, kedvező feltételrendszert teremtett az általa alkotott teremtési ősnyelv megőrzésére! Tetszik, vagy nem tetszik, hiszik, vagy nem hiszik, ez tény! Ám a mai népek nem ilyen ősoket kívánnak maguknak. Nem kell békés életvitelű ős! Ugyan már! Békés szántó-

---

¹ Nagyobb sereg, társzekerekkel átkelése nem volt könnyű feladat a sűrű erdővel benőtt vadonon. Történelmi tény: 1241-ben Batu kán a Kárpátokon átkeléshez, seregének, társzekereinek átvonulásához, másfélezer fejszés rabszolgát kényszerített erdőirtásra.

vető, eke szarván, kasza-, kapanyelén élő, fémolvasztó, kovácsoló, famegmunkáló ácsoló építő, cserépedényt készítő, szépen, mívesen dolgozó ezermester ős, aki nem gyilkolt, nem hódított, nem rabolt, csak szépet, jót alkotott? Nem kell, ha nem lovagolt körbe két világrészt, nem alapított birodalmat, elnyomó, adószedő államot, nem rettegetek tőle népek, nemzetek! Ilyen névtelen senki fia, nem kell őznek!

A ma embere, a véres világtörténelem – mindenki által rettegett – csillagai közt válogatva keresi őseit. Békés népeket lerohanó, véres kezű „dicső” hódító, hírhedten híres hősök közt keresgél. Ennek ellenére azon siránkozik, hogy ma miért nem lehet béke a népek közt. Nem visszás? Istenítjük a természetes életvitelt elferdítő birodalomépítőket, minden értéket hadi vállalkozásra fordítókat, s közben azon siránkozunk, hogy nincs jólét, béke, bőség, nincs gazdag éték a terítéken.

Életmód, amelyre a teremtés ősnyelve ösztönöz

Világos: az ősnyelvet nem őrizhette meg nagyhatalmi, birodalmi álmodat dédelgető nép! Ezt mindenki kivetheti fejéből! Csak oly jelentéktelen nép, amely összezárt a változást hozó külső hatások előtt. Nem szerepelt hódítóként, az elmúlt évezredek vérrel mocskolt, gyalázatos történelmének színpadán. Csak önvédelemből fogott fegyvert, nem támadott más népekre, nem uralt gyengébbeket. Szerényen, serényen dolgozó, egyszerű, szépet kedvelő-művelő, békés hagyományokat követő, földművelő, állattartó, kézműves munkát végző regélő, mesélő, daloló nép. Csak ilyen letelepedett, kalákaszellemű, összetartó, egymás gondolatait ismerő, székes életet élő, eszközöket készítő kézműves, haszonállatokat tenyésztő, növényi ételmezt természetű, földművelő nép ajkain szókincsben gazdagodva, maradhatott meg érintetlenül évezredek át az ősi nyelven.

Azt is illik tudni, hogy soha nem a háborúkedvelő hódítók voltak a szép, értékes, igazi ősi hagyományok teremtői, őrzői, művelői, szépérzék, művészet fejlesztői, hanem békés természetű alkotó nép. Példa a romboló római és az etruszk-toszkán művészi értékű hagyaték közti különbség. A nyelvet megőrzők botjai végén nem emberölésre alkalmas fegyverek, hanem földművelő fémeszközök voltak. Egy nép gyökerei meghatározzák jellemét, történelmét, életvitelét milyenségét, céljait, megvalósításait. Ez minden vitán felülálló tény!

Székely, magyar emberek csöcselékként soha nem rontottak rá békés, fegyvertelen szomszédokra, álmukból is felverve, gyilkolva nőt, gyermeket, öreget. Soha! E hagyományőrző nép a Kárpát-medence ősfoglaló, békés, székes életmódot folytató lakossága békével érkezett ide, békés életet kívánt élni,

népi művészete utolérhetetlen, nyelvi gazdagsága kimeríthetetlen, mivel ősi gyökerekből sarjadt. A Kárpát-medencét szűzfoglalás nyomán birtokba vevő, ősnyelvű, székes-telepes, székely-magyar nép – annak ellenére, hogy nem épített államot, nem ültetett ingyenélő urakat saját nyakára, mégis oly szilárdan megszervezett volt, hogy kibírta az évezredek viharait, egyetlen birodalom sem tudta széttaposni, még a vaskezű, könyörtelen római birodalom sem! E békés, gazdálkodó szűzfoglaló nép nem volt vándorló hajlamú, nem voltak hadviselő, birodalomépítő ősei, parancsuralmi vezetői sem, csak békés munkát végzők. Kárpát-medencei hazáját sosem hagyta el, nem vette el senki országát! Letelepítés után teljesen önálló életmódra rendezkedett be, nem keresett szövetségest, nem vegyült idegenekkel, nem keveredett senkivel!

Tévút a magyar ősiség keresése „dicső” fegyverviselő hadinépek nyomát kutatva, bár az ázsiai ágat ez jellemezte. Ám nem az ázsiaiak az ősi örökség művelői, hanem a Kárpát-medence lakói, akik a Vízözön előtti ősiség értékeinek, és a Noé, Jáfet idejében kialakult népszokások, hagyományok, ősnyelv őrzői, akik nem vándoroltak, nem vegyültek, soha nem mozdultak ki a Kárpátok ölelő karáján kívül kalandok kedvéért.

A székelyeknél nem volt állandó katonaság, nem volt semmiféle ingyenélő népség, így hadsereg sem, de szükség esetén mindenki készen állt védeni földjét. Hősiességüket hazájuk védelmében mutatták ki. mindenki bátor katonává vált, s ha szükség úgy hozta, megvédte földjét. A székely, amikor hazatért a kötelező honvédő hadi útról, másnap megfogta az eke szarvát, a kasza nyelét, faragóbárdot, gyalut stb., mert elsődleges alapfoglalkozása földművelő vagy kézműves volt, és nem katonává!

Ki volt Jáfet, a székelyek ősatyja?

Jáfet volt Noé legkisebb fia, és úgy tűnik, legjelentéktelenebb. Ő volt a legszerettebb, és szerető szívé, szófogadó, jó fiú. Neve is tükrözi: jó fiú, jó fet – Jófet, Jáfet. Nem volt oly tekintélyes, bölcs előrelátó, mint az elsőszülött Sem, Szem, akinek utódai betöltötték az újrakezdett élet kezdőkörét a térségben. Nem volt oly bikaerős, akaratos, mint Kám, Khám, másik nevein: Csoma, Eröklös, aki az oroszánt is agyonverte pusztá ökölrel, s akinek fiai, sarjai – köztük Nimród, Hammurabi – követték példáját, később hatalmas hódító, mindenkit kegyetlenül leigázó asszír-bábeli néppé növekedve.

Tisztázandó: Jáfet, Noé fia a székelyek ősatyja, nem volt zsidó, vagy szebben mondva: héber eredetű. Sém sem, mert tőle sok más nép is származott. Az első „héber ősapa”, Ábrahám, Sém ágán született, több mint három évszázaddal az Özönvíz után, egy-két évvel Noé halála előtt. Ábrahám előtti

emberek közül senki nem tekinthető hébernek, zsidónak! Vízözön utáni újrakezdés idején Jáfet az ő családját, utódait úgy nevelte, amilyen nevelésben ő is részesült. Rendkívül szerető gondoskodó apa volt, odaadó szeretettel békés munkára nevelte sarjait. Ezermesterekké nevelte őket, mivel ő is az volt. Nem megtiltotta a más népekkel keveredést, hanem szülői szeretettel óvta attól őket. Honnan gondolom? A nevelés utólagos eredményeiből. Ő és népes családja nem vett részt a Khám unoka Nimród által kezdeményezett eszement viláгурalmi tervben, a toronyépítésben. Így nyelvük sem keveredett. Jáfet a mintát édesapjától, Noétól vette, aki a Vízözön után 350 éven át volt a Föld népének vezető tekintélye. Ennek ellenére nem lett király, nem alapított államot, nem ültetett ingyenélő, elnyomó urakat utódai közül, utódai nyakára. A közbirtok-kaláka életrendet, életszemléletet ajánlotta utódainak. Jáfet is erre tanította övéit: ne uralkodjanak se egymáson, se másokon, ne legyenek hódító, viláгурalmi hajlamaik, terveik.

Így e törzs szerény – föld- és kézműves – életvitelű népként, sem akkor, sem később, nem kereste a feltűnést, nem szólt bele viláგformáló dolgokba, hanem csendben, szerényen végezte föld- és kézműves munkáját. Jáfet az Özönvíz előttről hozta a tudást, képességet fa, fém, agyag megmunkálásra, kézművességre, és ezekre megtanította fiait is, hogy mindent, amire szükségük van az életben, ők maguk állítsák elő. Legyen köztük mindenféle mesterséget értő: fából, agyagból, vasból, rézből és más anyagokból edényt, szerszámot készítő, ácsként, kőművesként házat építő. Legyenek ezermesterek, az élet területén előforduló gondjaikat külső segítség nélkül, bármilyen mostoha körülmények közt megoldják, minden felmerülő akadályt átlépni saját erejükből, testvéri kaláka összefogásban. Zárt társadalmi rendben éljenek, nemzeti-ségi, leszármazási alapon megszervezve, kerüljék el idegenekkel való oktalan keveredést. Gazdálkodó, állattenyésztő berendezkedésükben, nemcsak megtanította őket mindenre, amit ő tudott, hanem mélyen elméjükbe, szívéükbe véste, hogy egymás iránt szeretetet tanúsítsanak.

A törzsi főség tisztelete, békés életvitel jellemezze, tiszteljék Istenüket, szeressék szüleiket, magzatjaikat. Jáfet utódainak nem kellett államfői udvartartás, csak egy nemzetséգfő, RABONBÁN, a nép nagymestere (rabon = mester, bán = nagy), aki felügyelte a sziklaszilárd, KÖZBIRTOK-KALÁKA alapokon álló sajátos társadalmi rendet, erkölcsi rendet. Személyi tulajdonban saját szerszámkészlet, udvartartás, családi állatállomány, tanya körüli kisbirtok. Ezen kívül, kint a lábokban, erdőn, minden közös tulajdon volt, de a családok használatában, hogy létszám szerint jusson mindenből a törzs minden tagjának. A megművelendő földeket nyilakban osztották el a családok

közt, növekedő szükség szerint. Ha kihalt egy család, a nyílföld visszaszállt a közre, és azt az egyre növekedő létszámú családoknak osztották ki. Zárt társadalmi rendjébe idegen nem léphetett be, elbitorlási szándékkal. Felesége a lányokat tanította: fonni, szép mintákat rajzolni, szőni, kötni, varrni. Asszonyaik minden szépet, otthont díszíteni valót fonó-szövő-varrók legyenek, meleg ruhákban járassák övéiket, semmiért ne forduljanak más népekhez. Ízletes étkeket sütni-főzni, családjaikat jól táplálni, örömet okozni a finomságokkal. Legyenek dalaik, regéik, meséik, legyenek boldogok, énekeljenek, táncoljanak, vigadjanak, gyermekeiknek meséljenek régmúltban megtörtént ősi dolgokról, játsszanak velük, szeressék őket. Arra oktatta, hogy társadalmi szervezkedésük alapja egymást segítő, jóban-rosszban együtt, kitartó – együtt örülve, sírva – egymást támogató alapú közbirtok-kalákarendszer legyen. Úgy éljék mindennapjaikat, e gondolattal hajtsák fejüket álmra, és e gondolattal ébredjenek. Ez, egymást gyámolító, kalákaszellemű, segítő, gyengét felkaroló közösségi kötődésű alappal bíró nevelést adják tovább sarjaiknak. Senki ne legyen elesett közülük, a kalákarendszer oda-vissza működjön hosszú távon, helységekben belül, és ha szükség úgy kívánta, azon kívül, nagyközösségi szinten is. És működött évezredekken át, székely nagyapáink koráig.

Oly nagy tisztelet övezte ősatyjukat, és szeretetteljes ősatyai tanácsai oly mélyre hatottak az egyszerű szántó-vető életmódot folytató utódaiban, hogy évezredekken át megtartották tanácsait, családközpontú, tekintélyelvű társadalmi rendiségüket ahhoz igazítván. Törvényeik szokásjogon alapultak, azok szabályozták szervezett életvitelüket. közbirtok-kalákarendszerben mindig a gyengébb megsegítése volt elsődleges. Évezredekken át működő kalákasegítő rendszerük kizárta a reménytelen nélkülözést és a bűnözést is, mert nem adott táptalajt annak.

Jáfet utódainak, köztük a székelyeknek semmi közük nincs származási alapon a birodalomalapító Nimróddal. Már ott elhatárolódtak tőle. Nem ápoltak közösséget vele, világnézete, keménykezű uralkodói hajlama miatt. Nimród világalomra törő fölénye, nyomasztóan hatott rájuk és mindazokra, akik nem hódoltak be neki. Ám Jáfet oly tekintély volt, hogy vele Nimród nem mert ujjat húzni! E fejlemények nyomán az egymás iránti tisztelet, s a kölcsönös kaláka segítségnyújtás, szeretet légkörében, s annak törvénye szerint élő, ősnyelvet megőrző Jáfet székes életelvű székita, szkita sarjai úgy döntöttek: máshol telepednek le.

Valószínű, hogy atyjuk Jáfet tanácsára, még Noé ősatyjuk életében, felkerekedtek tartalékaikkal, s elindultak új székhelyet, hazát keresni a már túlzásúfoltta váló Vízközmezőről, Mezopotámiából. Eleve úgy indultak, hogy

jól roppanó, JÓROPA – PORa = földje, röge, BURokja termőföldet keresnek, amelyen befészkelhetik magukat. Rálevén, JÓROPA névvel nevezték. Sokasodván, idővel betöltötték JÓROPA földjét. Ma is JÓROPA a neve, csak görögösen írják: EURÓPA. Az ősnyelvet birtokló, ahhoz módfelett ragaszkodó nép a Vizek közti mezőről Mezopotámiából jött nyugati irányba. Megművelhető, megmunkálható, bőtermő földet, új hazát, telepnek való helyet, széket keresni, fészket rakni, letelepedni. A teremtés ősnyelvét beszélő nép lépett elsőnek JÓROPA, EURÓPA földjére.

Ez a honfoglalás, fegyverek, harc, vérontás nélküli szűzfoglalás volt, egy üres térre település. E nép magával hozta az eredeti ősi nyelvét és e nyelven adott nevet minden hegynek, völgynek, víznek e földrészen Urál hegyvonulatától Gibraltár sziklájáig, Szibériától Ibériáig, sőt tovább a mai Amerika földjén is, hisz ekkor még átjárható volt a sekély vízállás végett, s az állatvilág is szétterjedt arrafelé. Ha Jáfet utódai nyomát keressük, azokat a népeket kell kutatni, akiknek nevében a székes, székita életmódra utaló SZK hangpáros jelen van. A szicíliai SZIKulok, etruszKok, korSZIKaiak, gaSZKonok, baSZKok, SZOKoták, SZKíták, eSZKimók, SZÉKelyek. Jáfet ősatyjuktól kapott, erős alappal bíró, helyhez kötött székes társadalmi szervezettségi rendre neveltség, erős családi, rokoni kötődés, mai napig kihat az utód székes népekre. Bár az elnyomottságuk miatt megfogyatkoztak, még ma is jól körülhatárolható szigetet, enklávékat alkotnak az őket elnyomók közt, és több ezer éven át tudatosan, híven megtartották az örökül kapott családközpontú életmintát. Megfigyelhető e népeken az erős szülőhelyhez kötődés, összetartás, még a legmostohább életkörülmények közt is. A családi egység ma is jellemző, s az is, hogy nem uralkodtak másokon. Az útra kelő székes családok széteszlottak. Egy része lemorzsolódott Ázsiában, a többi átjött Jóropába a Kárpát-tenger partvidékére, a mai hegygerinceken, fennsíkokon telepedett le. Innen az Italközi földnyelven le Szicília (Székelia, ia = -ság, -ség – Székelység) felé vonultak. Erős családi kötődés meghatározó ma is a szicíliai népnél. Egy törzs a vízközi sávon, Italköz, Vízköz, Italja tarján, földnyelven maradt – Italián. Az etruszk törzs Toszkanát népesítette be, és egyenlőségen alapuló köztársaságot létesítettek. Mario Alinei olasz nyelvkuató szerint is a Kárpát-medencéből érkeztek oda. Ők sokat tuzkoló, TRUzsoló, trudáló, eltörődő, keményen négyelő, dolgozó, szépet, tartósat alkotó nép volt. Etruszk, görög keverékből jött létre később Italköz földjén, Italián a latin nép. A szavak hangváza bizonyít: ToSZKÁN – eTRuSZK hangváz: T-SZ-K-N – T-R-SZ-K, vagy TaLiÁN – LaTiN – iTaLiÁN hangváz: T-L-N – L-T-N – T-L-N. A megnevezések igazolják székelyek jelenlétét Szicíliában, a félszigeten, és északra is. Az ETNA, amely vET NAgyot kitöréskor,

ahogyan VEti a ZUVatot a VEZÚV. A déli helységek, az ORMÓkra, sziklákra épített TaORMIna, PaERMÓ, Katanzáró, Cséfalu csefalói a tengerparti kőfal, kefal mellett, Szirákháza, azaz Siracuza és mások. Szaporodtak, s Italköz után a közeli Korzikát is betöltötték, amely akkor még nem volt sziget, alacsony vízállás lévén. A Jáfet-utód többi törzs tovább vonult napveszte (vest), azaz nyugat felé: kemény kiállítású baszkok, az ízeztető étkeket készítő gaszkonok, a mindent aprólékosan kiszámító szokota, szokásaikhoz ragaszkodó szkotok, ma skótok, az északos helyekre letelepedő észkimók.

E népeket később erőszakos hódítók kerítették be, de sajátos életmódjukat, szokásaikat megőrizték, megóvták napjainkig. A kelta, gall, latin, germán, szakszon (szaxon) és a többi néptörzs mind utánuk érkezett Jóropába, teljesen más felfogással, világuralmi hajlamokkal, nagyhatalmi, birodalmi tervekkel szövögető, önző, nagyzási hóbortban szenvedő, alacsony erkölcsiségű népségek, akik sanyargatták, sanyargatják ma is a kisebbségben levőket, ám az SZK népek szívósan védik magukat.

Mivel a Kárpát-medencét víz borította, az ide telepedők csak a parton, a mai fennsíkokon, hegygerinceken kezdtek gazdálkodni. Az ősnyelvet beszélő székelyek érkeztek elsőként, akik körül lakták, benépesítették a tenger partvidékét. A medence nyugati oldalán a Duna torkolat mellett Bécsnél, Pozsonynál lakták be a tengerpartot. Ott, a mély fekvésű, mocsaras térségtől kissé alább ömlött a Duna lármásan, pozsgón a Kárpát vagy Pannon-tengerbe. Az itt letelepedők egyik része a tengerpart északi dombos felvidékét népesítette be, a többiek követték később a tengerszint apadásával kialakuló Duna meder vonalát és költöztek alább-alább a partok mentén, betöltvén a síkvidéket. Aki a Kárpát-medence történelmét, helynevei eredetét nem az ősi földfelszín sajátos helyi eseményeinek kutatásával, a települések kialakulásával kezdi, az nem jut igaz, valós eredményre, és csak a szláv, német eredet valótlanságait terjeszti. Akik először telepedtek le itt, azok adták nevet hegyeknek, forrásoknak, patakoknak. Bizonyíték, hogy mindennek – forrásnak, völgynek, folyónak, hegynek, minden Duna-menti helységnek – ősnyelven, a mai magyar nyelven érthető neve van. Magyar gyökelemzéssel ismerhető fel a déli Alpok környéki, de a cseh területeken levő magyar hangzású hegy, völgy, folyó és helységnevek jelentése. Út vezetett a görög szigetek felől is. A csángók jóval később, déli irányból, a görög törzsektől elszakadva, a Balkánon jöttek fel Moldvába, a Kárpát-tenger karéján kívülre. Soha nem mozdultak helyükről, bizonyítván, hogy nem csavargó nép, hanem helyüket megőrző, gazdálkodók voltak és maradtak.

Vashegy, Vaskapu, Iszter

A térséget víz fedte, amely a Vaskapu laza sziklái közt szivárgott le, mint egy házeresen, ESZTERhéján. Történelmi pillanat volt a sziklák leomlása a víztömeg súlya miatt. Ekkor kapu nyílt a Vashegy sziklái között, Vaskapu, amelyen a víz ellenállhatatlanul tört utat a korábbi sekély árok nyomvonalán a sík mezőn, hogy végül vizét Tölcsénél (ma Tulcea), tölcsérszerű elágazó ereken beletöltse, tulcse a nagy tóba, a későbbi Fekete-tengerbe. A Vashegy szikláiból addig lefolyó víz lassan nESZTEtt, erESZTEtt, mint az ESZTERhéj. Az alatt lakók az ősnyelvű néptörzs sarjai voltak, megfigyelték, ahogyan a Vashegy sziklatorlás rései áterESZTEtték a vizet, amely lassan, de állandóan szivárgott, mivel volt több erESZTÉk rés. A sziklából nESZTŐ, s azokon, mint ESZTERhéjon lefolyó vizet, erESZTERnek, ESZTERnek, ISZTERnek nevezték. Minden folyó, forrása jellemzőiről kapja nevét, így ez is. Itt egy új folyó született, nESZTEtt. Mint folyónak, nem volt köze a vízgűjtőt feltöltő Dunához, az Pozsonynál véget ért. Ám a Fekete-erdőben eredő Dunának is ősnyelvűek adtak nevet. Ők a Duna vonalát követve, lennebb költözve érkeztek nyugat felől a Kárpát-tenger partjaira. A Duna torkolatvidékén települők szintén ősnyelvű székely nép volt. Az ottani székelyek tudatában a Duna vízbősége erőteljes képet hagyott, és ez okon maradhatott meg napjainkig a bőség fogalmaként a székely közbeszédben. A dús búzatábla jelzője még ma is: olyan, mint a Duna. A Kárpát-tenger fokozatosan apadt, szakaszosan szivárgott, néha nagyobb mennyiségben, máskor lassan. Így a vizek apadása nyomán, a partok karéján közben lerakódó iszaprétegekből lépcsőzetes pallagok alakultak ki, amelyeket birtokba vettek a lassan alább költöző ott élők. A friss iszapüledék bőséges terményözönrel látta el őket Az apadást követők tanyákat építettek, kisebb helységeket alapítottak, és a jellemzők szerint neveket adtak. Az ideérkezők előbb mindannyian a körpáti, kárpáti partok hosszú vonalán települtek le, a székelyek a Kárpátok karéján, a palócok északon, a dák ág a déli partokon. Törzseik nevei lehettek különbözők, de egyetlen szkíta, székes tömbhöz tartoztak, s mindannyian az ősnyelvet beszélték sajátos tájnyelvi szólásban. Ezek az ómagyar ősnyelvű népek lakták be a Kárpát-tenger körüli forrásvidéket. Az élet a források mellett indult. Erre bizonyíték a Kárpátokban, annak mindkét oldalán eredő összes folyóvíz, amelyeknek nevei mind-mind a forrásvidék jellegzetességeit őrzik, mivel azoknak jellemzői nyomán nevezték meg, és az összes név magyarul beszél! A PARTOKon letelepülés után, mint védő KÖRPÁT kapta a karéjszerű part a KÁRPÁT nevet. A szavak hangvázai igazolják e tényt. KÖRPÁT – PaRTOK – KÁRPÁT hangváz: K-R-P-T – P-R-T-K – K-R-P-T Az ősnyelvű nép végigélte a térség domborzata kialakulásának, földrajzi változ-

sainak egész történelmét, ezt tükrözik a források, patakok, hegyek, völgyek, összes megnevezései, amelyek ma is a régi, ősi alakot őrzik: Detre, Barót, Kormos, Vargyas, Bölön, Ajta, Ivó, Filió, Küküllő, Aranyos, Olt, Maros, Tisza, Szamosok, Körösök, Visztula, Donyeszter, Szeret, Zsil, Árges, Pószáda, Dombóvize, Gyalomvize és az összes többi, Végigélte a Duna medrének, nyomvonalának kialakulását, s mind alább költözve. Lassan Duna névre változott az addigi Eszter, Iszter néven nevezett alsó szakasz egész hosszában, s ők fészket raktak a minden oldalról hegyektől védett, felszáradó Kárpát-medencében. A székeleyeket, palócokat némelyek az ősi honukat elhagyó hunok, a vándor hajlamú rava avarát (út) rovó, koptató avarok utódainak tartják. Egyik nép sem utóda a hunoknak, avaroknak, hiszen jóval azok ideérkezése előttiek, és nem vándorok, mint azok, hanem helyt ülő székes nép! A hunok nem ősei a magyaroknak sem, hanem csak egy párhuzamos ág lehet. A hunok a Kárpát-medencében viszonylag rövid időt töltöttek. Atillával érkeztek, és halála után kivonultak. Csak a hunok közül itt rekedők épülhettek be házassággal a medence ősnyelvű lakói közé, székellyé válva. A felvidéki Csallóközben élő PALÓCok neve vita tárgya, sokan nem tartják hitelesnek. Nemrég olvastam, hogy a PALÓC nép a filiszteus törzs egyik ága. Ez bizonyításra vár. Gyökerelmzéssel próbáltam keresni a név tartalmát, bár nem tartom döntőnek a megállapításomat. PALÓCok nevében áll sűrítve életmódjuk. Nem viskókban éltek. Házaikat, kunyhóikat CÖLÖPökből, PALLÓkból, gerendákból építették. Kezdeti eszköz a megmunkáló BOT – nevezhető PÁLCÁnak is – jelen van nevükben. A nyelv itt is igazolja a történelmi valót: PaLóC – LaPoC hangváz: P-L-C – L-P-C. Lehetek, nevükben sajátos jellemzőt hordozó székelytörzs is. A mai hegygerincek melletti fennsíkokon, PALLAGokon kezdték, s folytatták földművelő életüket. Mind a PALÓC, mind a SZÉKELY törzsnek azonos társadalmi szervezettsége volt. A később rájuk tóduló, TÓTuló szlávok, tőlük tanulták meg a GAZDPODÁLás (pod = föld), földdel GAZDálkodás, GOZPODÁLás műveleteit. A tótok tőlük vettek át minden művelet, szerszám, napszak megnevezést: gozpodál, garázd, kapa, kasza, gereblye, vacsora, gerenda, varkocs stb. Kárpát-medencei települések kialakulása sajátos, fordítottja Európa más részein levőkkel. Előbb a hegyi települések alakultak ki, síkvidékiek később. A Duna-menti településneveken kimutatható az apadást követő jellemző Bécstől Mohácsig és tovább is. Az egész térséget a teremtés ősnyelvét, a ma magyarnak nevezett nyelvet beszélő, székes, székita, szkíta székelyek lakták be. Korai idők minden helységének eredeti, mai napig élő magyar neve van. Ez gyöknyelvészeti elemzéssel kimutatható. Ám a hivatalos történelem, és nyelvészet nem akar tudni erről. Még a hegyvidéki székely településnevek eredetét is szlávként szajkóz-

zák, erőltetik megbízóik talpát nyalván. Ugyanis azok szerint, minden magyarországi helységnevet kötelezően szláv vagy német eredetűként kell jegyezni! A Kárpát-medencében tilos még csak feltételezni is magyar ősiséget! Nem véletlen, hogy a mai bérnyelvészet foggal és körömmel küzd a magyar nyelv: hang- és gyökértelem szerinti elemzése ellen, különben fény derül összes tömény hazugságaikra! Az akadémiai vezérletű hivatalos, hivatásos történész, nyelvész szakma megbízásból, ferdítő szándékkal, erőlteti idegen telepések jelenlétét, hogy a Kárpát-medencei magyar ősiséget tűz-víz kizárja. Ebbe örül bele a történész, nyelvész szolgálhad. Csakhogy az ő lázalmuk nem beilleszthető az igazolható történelmi-nyelvi összképbe. A szlávok még csírában sem voltak a szűzfoglalás idején, amely az Özönvíz utáni első századokban, több évezreddel Árpád és a római kor előtt zajlott le. Attól kezdve az ősnyelvet megőrző nép lakta be a térséget, a Duna mentét is. Erre bizonyíték a földrajzi nevek nyelvi nyomai, az Őrségtől a Hargitáig mindenhol. A székely társadalom közbirtok-kaláka szokásrendjét a római alárendeltség sem változtatta meg. Miután megszűnt a római uralom, s összeomlott Atilla birodalma, utána sem vált prédává e nép, nem keresett szövetségest, mert eleve kizárt minden keveredést. Így őrizte meg nyelvét tisztán. A nyelvet megőrző székely, székita, szkíta alap-törzs élmezőnyben Atilla hadi népét, ameddig itt voltak a Kárpát-medencében. Később Árpádét is. Sem Atilla, sem Árpád népe nem kapált, nem kaszált, nem hajolt le a gyökereket kiásni. Egyikük sem beszélt tisztán az ősnyelvet, mert ők keveredett nyelvvél érkeztek ide. Azok őrizték meg, akik vérségi alapon jó-hiszeműen fogadták őket, akik őrizték ősi értékeiket, soraik közé nem fogadván be senki idegent. Megőrizték közbirtok-kalákarendszerüket, s békés gazdálkodókként évezredek át éltek itt a Kárpátok által ölelt térségben. Erről sajnos, az újra sikált történelem sem tesz említést érdemben. A történészek – valamiféle megszállottságból eredően – mindig a fegyverek, hadak útvonalai körül keresik a történelmi múltat. A békés gazdálkodók, nyelvét őrző csendes történelmi többség – a dicső fegyveres hadak árnyékában – csak töltelék, szolganép lehet...szerintük. A való igazat, a Vizek mezejéről Jóropa felé vezető több útvonalon kialakult földrajzi megnevezések, a pillanatnyi viszonyok, állapotok nyomán születő településnevek őrzik. Ezek kutatandók az értelemhordozó nyelvelemek alapján. Persze, ha a való igazság kiderítése a cél. E fentiek ellenére, nem eszményíthetjük az ősnyelvet megőrző népet sem. Alapvető jó jellemzőik – állandó egymásra figyelés, kölcsönös segítség, kalákaszellem uralta ősi szokásrendjük, békés alkotó hagyományaik, s öregeik általi jóra serkentés – ellenére köztük is voltak belső személyi villongások, békétlenségek. De mivel a teremtés nyelve ahhoz méltó viselkedésre, igazmondásra kötelez, az

ilyenek a kaláka, kölcsönös egymást segítő elv alapján álló társadalmukban – helyileg a lófői, súlyosabb esetekben a rabonbáni ítéletekkel – megoldást találtak. Árpádot és népét rokoni címen fogadták be. Úgy jártak velük, mint Budavár a besomfordáló janicsárokkal, végén úrrá lettek rajtuk, elveszítették hazájuk feletti rendelkezésüket. Nem tudni hívták-e, de fogadták Árpád hadait, és kötöttek szerződést velük, amelynek erős kötődésű szellemiségét érintetlen épségben őrizte a székely fél. A másik fél? Erről alább.

Árpádék érkezésének következményei az őslakosokra

Árpáddal, helyet kérő letelepülők érkeztek. Semmijük sem volt. Mindent a helyi szűzfoglaló őslakosságtól vettek el. Tehát voltaképpen elfoglalták a területet. Mégiscsak honfoglalás volt, saját részükre. A Kárpát-medencei szűzfoglaló őslakó székelyek, jóhiszeműen, rokonként, testvérként, sorstársakként fogadták be őket, nem rájuk nehezedő uralkodókként! A tényleges következmény, csalódás volt – teljesen megváltozott életük, életrendjük, és nem jóra! A későbbiekben székelyként megmaradni akarók egyféle szűk nemzeti parkba (rezervátumba) kényszerültek, amit ma Székelyföldnek nevezünk. Alapjában véve – hon-elfoglalás lett a befogadásból! Árpáddal és hadaival megérkezett a fejedelmi, uralkodói fényűzés, a társadalmi rendi tagozódás, megérkezett az ADÓ – úri réteget eltartani kötelezettség –, megszűnt az addigi teljes egyenlőség. Addig a rabonbán és a lófők sem voltak gazdagabbak az átlagnál, és semmilyen ingyenélő réteget nem kellett eltartaniuk! Megérkezett az elnyomó ÁLLAMHATALOM, a nép hátán élősködő teljes ingyenélő eszközrendszerével. A fejedelmi hadak nyugati kalandozásai rossz fényt vetettek az összességre – az őslakosokra is – felbőszítve a kedvezőtlenül érintett nyugati hatalmakat. E kalandos hadi vállalkozások igazi oka azóta sem tisztázott. Állítólag, a nyugati hatalmak által zsoldért bérbe fogadott hadi vállalkozás volt, ami eléggé lealacsonyító egy egyenes jelleműnek tartott nép részéről. Valóság viszont, hogy az egyszerű köznépet sehol nem bántottak, nem raboltak, bár a hadinépük és állatállományuk ellátást igényelt, s a világon minden had, megművelt területeket tapos szét. A Sankt Galleni történet, az egy véletlen áldozattal, jó példa, a magyar hadfiak viselkedésére. Nyilaiktól a hadinép, tábori papság rettegett. A kalandozások miatt az ottani uralkodó réteg meggyűlölte Kárpát-medence népét, és ennek következménye volt a magyarok elleni szervezett hadi összefogás. Ez okból jött a támadás Pozsonynál. De ez sem tiszta, mert a leírás szerint mindenki összefogott a magyarok ellen. Ez visszás állítás, mert azok, akiknek hasznos volt zsoldba fogadott magyar had, nem jöhettek ellenük. Csak azok, akiket legyőztek. Ám a leírás szerint az egész nyugat katonai szövetsége lépett

a magyarok ellen. Ez így megmagyarázhatatlan! Ha a nyugati kalandozások elmaradnak, a Kárpát-medence népét nem támadták volna meg a nyugati hadak, hiszen addig semmi gondjuk nem volt velük évezredek óta! Talán ezért nem jött segíteni senki sem a tatárdúlás, sem a török veszedelem idején. A királyi intézmény megalakításakor, királyság megalapításakor indult el a romlás. A királyság megalapítása után kötelezővé vált eltartani az összes léha udvari úrhatnám kölöncöt, a léhűtő semmittevő, naplopó, gőgös, dölyfös, fennhéjázó, cifrázkodó, kényes dologkerülő hadát. A királyi birtokrendszer megalapításakor uralkodói jogon kisajátították az őslakossági közbirtok jelentős részét, a legeslegjavát és királyi birtokként iktatták. A kisajátított, elbitorolt területeiken megszüntették – még a római uralom alatt sem bántott, évezredekig az egész Kárpát-medencében érvényben levő – közbirtok-kaláka társadalmi rendet. Magánbirtokká nevezték át, hogy hűségérdem címén jutalmazza a hatalom támogatása, megtartása fejében. Lassan, fokozatosan, simán – amolyan Budavárt elfoglaló török módon – ravaszszággal, erővel, hatalommal, átvették a vezetést, félreállították a békés, népét szerető rabonbánt. Lassú lépetekkel a testvériesség álcája alatt, kivetkőztették legértékesebb birtokaikból. Később kitalálták a királyi koronabirtok intézményrendszert, s aki ellenállt az lázadónak minősült. Lassan fokozatosan sorvasztották el a Kárpát-medencei közbirtok-rendszert. Ami maradt, az csak satnya végelgyengülő folyamatként élt tovább.

Összegzés

Az összevissza hazudozó történelemnek nevezett firkálmányokkal szemben álló tény, a Kárpát-medencében nem volt keveredés. Nem éltek itt sem szláv, sem más népek. A népvándorlás sem itt zajlott, a hegykaréj sűrű erdősége megvédte attól a medence népét. E nép területe nem volt átjáró udvar, ahogyan a hazug történelem tanítja. Nem voltak itt népvándorlás hullámok, – az csak az utólag képzeletből leírt, szépített-rútított történelmi mesék része – családok csoportjai kérezkodhattak át, de nem hatalmas tömegek. Hogy vannak idegen sírhelyek. Az átutazóktól nem tagadták meg halottjaik eltemetését. De nem keveredtek velük. Erre legerőteljesebb bizonyíték a NYELV. A tisztán megőrzött ősi NYELV, amelynek ősi tisztaságban fennmaradását e másfélezer oldalas szótárban összegzett, gyöknyelvészeti elemzésekkel bizonyítom be. Ha igaz lenne az a szinte egymást érő népvándorlások sora – ahogyan a történészet hazudja – ez a nép eltűnt volna a süllyesztőben. De nem tűnt el, sőt minden hegy, völgy, folyó, helység az általuk beszélt ősnyelven kapott nevet, s értelme csak magyar elemzésben fejthető meg. A medencét betöltő székely nép nem vegyült

idegenekkel. Ennek titka a sajátos felépítésű társadalmi rendjében keresendő. Az ősi székely közbirtok még száz éve sem volt osztható idegenek közt, de ma sem, az ősiségben semmiképp! A szoros kötődésű kalákarendszerű közösségbe nem hatolhatott be idegen. A termőföld, erdő közbirtok, köztulajdon volt, család, családlétszám szerint. A kihalt családok földje újra eloszthatóvá vált, de csak a közösségen belül. Innen ered a szólás: Székelynek születni kell! A nyilakra osztott földből idegen nem kapott, csak rendkívül esetekben: számottevő vitézi tett, beházasodás. A nyelvet megőrző székes nép a székita, szkíta fő törzs előbb a Kárpátok körül, annak fennsíkjain, majd felszáradása után, annak ölében élt. Hangsúlyozom, ők nem a hunok itt rekedt utódai. E nép az Özönvíz utáni századokban érkező szűzfoglaló, székita, szkíta, székes, székely őstörzs, amelynek különböző nevű törzságai belakták az egész Kárpát-medencét. Ha volt kalandot kedvelő, az vált ki közülük, és vándorolt el, majd visszatért az őstörzs szállásterületére, mert jobbat sehol nem talált. Ennek a történelmi időszaknak a beszámolóit külső személyek írták, és nagyon zavarosok. Összevissza firkálnak különböző népek átáramlásáról, a nyelvet megőrző székes népet egy szóval sem említik. Ám az érintetlenül fennmaradt ősnyelv, és a közbirtok-kaláka alapú társadalmi rend azt bizonyítja, hogy a római kor sem volt képes megbontani a székita, szkíta székelyek társadalmi, rendi, nyelvi egységét. Azt is bizonyítja: a római hatalmat csak az adó érdekelte, nem ástak bele elfoglalt területek népei rendiségébe. Kárpát-medence székelyei Bécstől Gyimesig túléltek őket. Azt is bizonyítja, hogy az itt élő őstörzs népesebb volt, sokkal népesebb, mint az Árpáddal érkezők, némelyek szerint tízszer annyi, s mivel az őstörzs tagjai belakták az egész térséget, így az Árpáddal érkezőknek megegyezés szerint oszlottak területet. Azok idővel megtanulták az elfeledett régi nyelvet, a helyiek, őseik eredeti beszélt nyelvét. Az nem tisztázott, hogy a mindig itt élő ősi székes főtörzs valami okon hívta, vagy csak testvéri kötődésből eredően befogadta. Az sem, hogy milyen megegyezés szerint fogadta el Árpád vezéri előjogát. Elvben nem honfoglalás volt, csak betagolódás, amelyben a fő tényező nem Árpád hadi népe, hanem a befogadó őstörzs volt, a további egyenlőség elve alapján, a fejedelmi család kiemeltsége mellett. A vérszerződésben az őstörzs rabonbánjával, nagymesterével megerősítették a szövetséget. E vérszerződés ismert volt a nép minden tagja előtt. Nem kellett leírni, az ősnyelvet beszélők maradéktalanul tartották magukat adott szavukhoz. A megállapodás a királyi intézmény felállításakor sérült alapjaiban. Bár a magyar királyok nem vonták soha kétségbe a székely ősi előjogot, de kényük-kedvük szerint rátették kezüket a közbirtok legjavára, s elbitorolták az őslakóktól a mondvacsinált Szentkorona jogán. Így lett végül mégis hon-el-

foglalás. A nyelvi bizonyítékok birtokában jó lesz átgondolni, átrendezni né-mely eddigi állítást. Az ősi idők óta itt székelő szkíta, székita, székely őstörzs soha nem volt szolganépe a századokig Ázsiában tartózkodó, majd áttelepülő magyar törzseknek, hanem befogadó fő szövetséges. A határvédelmet addig és azután is saját érdekében látta el, nem szolgaként, parancsot végrehajtó-ként. A székelyek által addig évezredek át, a római birodalmi uralom alatt is megtartott ősi rend, Árpád és csapata bejövetelével elindult a bomlás útján. Sajnos, ők az ázsiai katyvaszból hozták magukkal a magántulajdon birtokvi-szony, hódító hajlam és az úrhatnám fényűzés fertőző hatását is! Rátelepedve a székelysége, uralni próbálták, szétforgácsolták őket. A beérkező kisebbség az őslakosokat a maga képére, hasonlatosságára alakította, bár a zöme, vérség szerint, mindannyian őslakos schitták, scythák, szkíták, szittyák, székelyek vé-rei volnának mind a mai napig Árvától Zimonyig, Lajtától Gyimesig.

Megjelent a rangkórság, s a Magyar Királyság megalapításával a cí-mek, rangok, vagyonok ajándékozása hatott, mint a méreg, feldúlta az ősi ren-det. Újdonsült uraik mindenféle idegen népséget rájuk telepítettek, amittől ad-dig sikeresen megvédték magukat. Megszűnt a Kárpát-medencei igazi, tiszta székely rendtartás, csak egy kis erdélyi részre beszorítva maradt meg, egyféle rezervátumban. Mivel az Árpáddal érkezőknek is hely kellett, valószínű nem ment súrlódás, érdeki összeütközések nélkül az átrendezéssel járó egyeztetés, közbirtok – magántulajdonjog különböző felfogása szerinti alkalmazása. Az Árpáddal érkezők a magánbirtok felfogással nyomultak, a székely pedig a köz-birtok elvén nem engedett. Valószínű, a királyi idők kezdetén uralkodói köz-belépésre volt szükség. Aztán elnémitásukra bevezették a Szent Korona-jogot. E címen akkor vették el földjeiket, amikor a Korona igényt tartott rá, amikor épp akarták. Pont, mint a kommunizmusban. Ez ellen nem volt jogorvoslat. A kisajátított birtokokat a királyi hűbéreseket kapták szolgálataikért. A székely közbirtokosság pedig lenyelte a békát. A két réteg, valószínű, házasságok ré-vén lassan összeolvadt. Egy ideig kis szigetekben minden tájegységben marad-tak székelyek: Órség, Zala, Szatmár, Bihar, Heves, Tolna, Baranya, Somogy stb. Majd a szászok betelepítésével megint kikanyarította a korona, Szepesség, Barcaság legjobban termő földjeinek legjavát a székely közbirtokból. Székely sziget Idővel az egész medence népe elveszítette székely jellegét. Csak a székely hagyományaikhoz rendkívüli hűséggel ragaszkodók tömörültek az Udvarhely melletti Budváron letelepülő rabonbán köré, létrehozván az anyaszéket. Eh-hez csatlakoztak a Csík, Gyergyó, Maros, Kézdi, Sepsí környékén élők, nem engedvén felbomlani ősiségtől létező, erős kötődésű székeiket. Ilyen hűség

okán költözhettek a bihari székelyek Udvarhely mellé a későbbi időkben. Nem lehet hitelt adni az egész székelység Biharból költöztetésének, mivel ezzel azt akarják elhíttetni, hogy jelenlegi helyén nem őshonos a székelység. Azonban ezt megcáfolják a földrajzi nevek: források, patakok, folyók, völgyek, hegyek megnevezései. A székelység itt élt már a Krisztus előtti korban, az Özönvíz utáni időktől. Ők voltak e térség első lakói. Belakták az egész medencét, nyomaik ma is fellelhetők a történelmi Magyar Királyság területén. Nem vitatom, hogy voltak belső mozgások a térségben. Voltak ilyenek, a már említett szász betelepítéskor, ami szintén nem járt le súrlódásmentesen, hisz akkor az évezredekkel előtte itt élő, saját szűzfoglalással szerzett területein élő székelyek földjeit sajátította ki a király, a megmaradt Székelyföldet zsugorította, hogy szászokat telepítsen helyükbe. Barcaság legjobb termőföld területeit minősítették Királyfölddé, és adták a szászoknak. A szászok aztán meg is hálálták később, mert bárkivel összefogtak a magyarság ellen. Erről szűziesen hallgatott a királyi történetírás, s hallgatnak ma is a történelemhamisítók. Werbőczy István írta később a Hármaskönyvben a székelyekről: „Az erdélyi scithákról, a kiket székelyeknek hívunk. Vannak az erdélyi részeken a scithák, kiváltságos nemesek, a kik a scitha néptől, ennek Pannoniába való első bejövetele alkalmából származtak el, a kiket romlott néven „siculusoknak” nevezünk; a kik teljesen külön törvényekkel és szokásokkal élnek; a hadi dolgokban legjáratosabbak.” (kiemelés K.S.) Székes letelepedett népként belső mozgásaik sem voltak, kivéve az Aranyosra költözést. Nem vándoroltak, nem keveredtek. Évezredekken át éltek e megszervezésben, nem alapítottak városokat, a székely utálta a nagy tömörülést, az ő világa a tanya, legfeljebb kis falu. Nem szerették az államot, a rabságot. A rabonbán és a lófők voltak fölöttük, mint vezetőik, tevékenységeik összehangolóiként. A székely ember sziklakeménységgel ragaszkodott ősi szokásaihoz. Werbőczy korában már megtörtént a medencei keveredés az Ázsiából visszahívott, maguk közé fogadottakkal, akiket megtanítottak újra az ősi nyelvre. Az előzőleg egész Kárpát-medencét belakó székelyek ekkortól összevegyültek a visszatérőkkel, ám Erdély keleti részére kényszerítetten megmaradt érintetlenül a székely társadalmi rend. Csak a múlt század léleknymorító – társadalmi életüket minden oldalról kikezdő – romboló, embertelen támadások alatt bomlott meg. De – ami fő – e szikla biztos rendszerük, életvitelük révén érintetlenül megőrizték ősi nyelvüket változatlanul. SZÉKeLY – SZiKLa hangváz: SZ-K-LY – SZ-K-L. A nyelv igazolja, a székely... szikla volt! Volt. Ma – ami maradt – román elnyomás alá kényszerítetten, állandó lejtőn van. Lassan eltűnőben minden régi, igazi értéket jelentő ősi székely jellemző.

A magyartalan akadémiai bértörténész valóságtagadó álláspontját

---

cáfolják a földrajzi nevek nyelvlenyomatai! A beszélt nyelv a hamisíthatatlan igaz tanú, megnevezésekben rögzítette a való igazat. A beszélt nyelvbe Kazinczyig nem nyúltak bele hamisítók ártó kezei, s így a nyelv által rögzítettek a valót tükrözik. A nyelvi teljesség és a mai napig élő ősi, értelemhordozó nyelvelemek ismerete a hivatalosan eddig hangoztatottól eltérő származási gyökérre mutat. Azonban ehhez ismerni kell a nyelv – mint egyedüli megbízható forrás – titkait, tovább kutatni, szigorúan a nyelvelemek által mutatott irányt követve. Nem félrekalandozva némely bértörténeti, dogmává merevült – történelminek hazudott – nyomvonalon. Meghatározó tény, hogy az összes utódnelvek világosan kimutathatóan az ősnyelvi értelemhordozó nyelvelemből épülnek fel, azokból, amelyek a ma is élő ősnyelv, a magyar nyelv beszédes, oda-vissza forgatható, nyüzsgő, élő építőkövei. Az utódnelvek szavainak eredeti mondandóját is, csak a ma is élő ősnyelven, magyarul lehet megfejteni. Ősrégi szavak élnek a székelyutód göcseji, baranyai, szatmári, őrségi és más helyi maradványainak tájnyelveiben. Ugyanígy a palóc, csángó, de a többi tájak népeinek ajkain is. Nem kell menni sehová –, főleg Közép-Ázsia mezőire – a magyar nyelv gyökereit keresve, mert soha egyetlen nyelv sem maradt meg érintetlenül a vándorló népek ajkain, mindannyi keveredett. A magyar nyelvben nincsenek: török, tatár, szláv, német latin és más szavak. E népnek valós ősi szavai közt egyetlen vendég-szava sem volt. Ma a szabados elvű trehányáság nyúzza, rombolja, hígítja a nyelvet. A történetészet két iránya Két táborra oszlott a történetés szakma, többnyire két meghatározó irányt követ. Úgy tűnik, mintha mindkét irányt, mint követendő kedvelt vonalat előre megrajzolták volna maguknak, és mindkettő végleteket ostromol. Egyik irányzat végtele-nül lealázóan aljas, a magyar népet ocsmányul sárba tipró. Az ősmagyarokat makogó, műveletlen, tudatlan, barbár, bunkó, oktalanul vérengző, asszony, gyermekgyilkos, becstelen, aljas népként mutatja. Torzít, hazudik, ferdít, hamisít, félremagyaráz, úton-útfélen mocskot, hányadékot ömleng róluk. Másik: túlon túl felhők fölé emelő, dicsőítő. Nagynevű ősök után kutat, akiknek csak jót, szépet, megszentelt tetteket tulajdonít, akik nem tévedtek, minden tettükben csak jól, hibátlanul jártak el. Az ilyen nem valós alapon áll, mert történetészként tudnia kellene, hogy a hatalom építése, megtartása, még a legembersége-sebb uralkodók esetében is emberi életek feláldozásával, vérontással járt. Aki a hataloméért embervért, sőt testvéri vért ont, ontat, az nem lehet szent! Nem szakrális, hogy sokak által kedvelt kifejezést használjak. A tényleges történelmi igazság e két irányzat közt, középen lenne, de mégsem. Ugyanis e két történetési csapat közül egyik sem kutatja érdemben a Kárpát-medencei kezdeti állapotokat, az évezredes valóságot, az ősnyelv megőrzési, társadalmi-rendi

szervezési alapok összhangját, s eddig csak zagyva, bizonyíték nélküli felületes megállapításokat, meséket költöttek néhány lelet nyomán. S mindkét irányzat hatalmas népvándorlási tömegek keveredésének hamis meséjét ontja, amelyet cáfol a tisztán megőrzött ősnyelv és kaláka-közirtok társadalmi rend. Mindent uraló tekintélyelv, és hatalmi szó ereje a mai „tudományos” körökben a tekintélyelv érvényesül. Az államvezetést is uraló felsőbb pénzvilág-hatalom megadja az irányt az akadémiai vezetésnek, kinevezi a tekintélyes, de szófogadó szakágazat vezetőt, s azt kell követni. Látszat kedvéért lehet némi vita, végül győz a tekintély. A másik oldalon a magyarok elődeit mindenki a dicső fegyverforgató hősökben keresi. Minden kutató híres, harcias, birodalomépítő ősi nagy nevek után kutat, mert úgy véli ettől dicsőül meg a nemzet. Jellemző az is, hogy messzi évezredek homályába viszik vissza a kezdetet, holott a kiszámítható időben nevekkal, tényekkel igazolható múlt csak néhány évezredes. Persze, ehhez okos tudósok kitalálták a „történelem előtti korszak” meghatározást.

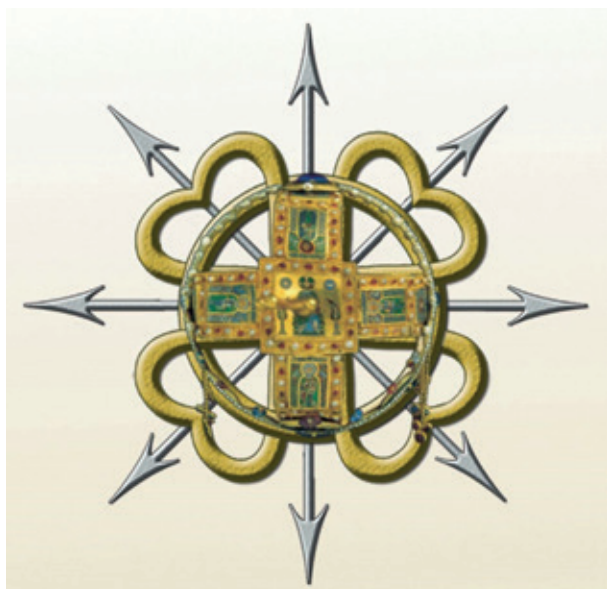
A kommunizmus kezdetén a mi falunkban is. megszervezték az írás-tudatlanok (analfabéták) iskoláját. Az idős nebulók közt volt egy tekintélynek örvendő ember, akit mindenki Pipás vagy Pipabá néven szólított, s akire figyeltek a többiek. Számtan órán a tanító kérdezte tőle: Mennyi kétszerkettő? Pipabá megvakarta feje búbját, s mondott egy számot. A tanító megkérdezett egy másikat: – Samu, maga mit mond? Mire Samu: – Há, ha Pipabám asz-mongya, akko annyi.

Az ősiségben élők leszármazási vonalainak fellelése nehézkes, mert sok a fehér folt, az adatok hiányosak. Ez nem meglepő, hiszen van sok olyan – néhány száz évvel ezelőtt élt – ismert személyiség, akinek a viszonylagos időbeni történelmi közelség ellenére sem tudják a pontos születési idejét, helyét, szülei pontos nevét. Ennek ellenére némelyek pontosan tudják, például Atilla családfáját, leszármazási vonalát Noétól, Nimródtól kezdődően. A közember nem is figyel arra, hogy Nimród és Atilla közt több mint 2000 év időtáv ürje kong. A valóság: sok esetben, a történész élénk fantáziája tölti ki a hiányzó, nem létező láncszemeket. De bízhatunk, mert vannak bátor, okos vállalkozó szellemű Pipabám-ok közöttük, akik tudják, és tudják! Hasonló, a kifejlődés, evolúció őslevesben „kifőtt” első élő sejtje, a képzeletbeli fejlődési vonulat hézagjainak sejtéseken alapuló, fantázia szülte bizonygatása, hiányzó láncszemeinek meseszintű pótlása. Szerintük a földi élet alapja az őslevesben önmagától, minden külső hatás nélkül – ukmukfukk – kialakult első sejt. Ja, és benne, a DNS-ben az a – minden adatunkat tároló, jellemzőinket örökítő – bagatell hárommilliárd jegyű számítógépes szoftver. Az, hogy tényként

bizonyíthatatlan, már nem érdekli őket. Kívülállók ne szóljanak bele! Vagy ott vannak a nyelvészek szóeredet hazugságai. Találnak egy magyar szóhoz hasonlót valamely idegen nyelvben, rögtön heurékát kiáltanak: – Megvan, onnan lopták a szót, makogó őseitek! Mindezt annak ellenére, hogy komoly gyökelemzési módszerrel, több oldalról vizsgálva bizonyítható – minden magyar szó saját fejlesztésű, és eredeti ősnyelvi gyökre épül! Épp így állunk a történelemmel is. Találnak egy vitatható eredetű leletet, amely esetleg a Kárpát-medencén átengedett valamely idegen népcsoporthoz tartozott. Meglehet, kevés a felismerhetőségi jegy, de egy – meghatározó irányelvek alapján futtatott – főtekintélyű régész-történész megállapítja: – E lelet csak ehhez a hatalmas tömegben átvonuló, sokáig itt időző nomád néphez tartozhatott. Ezt kéri fentről! Kell a nomád katyvasz a Kárpát-medencébe. Hasonló volt a magyarság eredetét „tudományosan” meghatározó finnugor elmélet bevezetése, amely ilyformán hangzott: „Nekünk európai ősökre van szükségünk!” Vannak még „tudományos szakértői” gyöngyszemek: – A kötelező kovid oltás minden embert megvéd a járványtól. – Hamarosan új világrend jön. Nem lesz semmid, de boldog leszel. – A szaporodáshoz, életrevaló új nemzedék neveléséhez nincs szükség nőre, férfire, anyára, apára, családra. – Béke Nobel-díjat a tömeggyilkosoknak. – A széndioxid és a tehénszellentés a légtérben szétoszolva, üvegházhatást okoz. – A gyógyszeripar kizárólag a népegészséget tekinti fő célnak! – A világ fő vezető politikusai, üzletemberei – annak ellenére, hogy üzletileg is érdeketek a fegyvergyártásban – mindannyian békét akarnak. – A világot átszövő pénzügyi rendszer a népjólét legfőbb szavatolója. És ami a legmegdöbbentőbb: a tömeg – demokrácia szabályai szerinti szavazásnál meghatározó nagyobbik fele – elhiszi ezeket! Há, ha Pipabám aszmondja, akko úgy van.

Read more at:

http://www.ks.kolumban.hu/karpat-medence-oslakoi-az-osnyelvet-orzok/?fbclid=IwAR3Aaehv4hvtaynpBRLIX-4uDmhXl3a07mldC-7pO36GYTQ4uud_Gqrd153c

Friedrich Klára

Zoltán Sándor székely unitárius lelkész, hittudós élete és az általa festett asztal, láda és szék rovásfeliratai

Alapgondolat:

*„Magyar! Durva erőszak megsemmisítheti földi javaidat,
de lelked javából fakadt szellemi kincseidet el nem tiporhatják
soha. Őrizz meg, újíts fel minden szépet s jót...”*
Zoltán Sándor, 1939

A rovásírással való foglalkozás során nagyszerű emberekkel találkozhatunk, akiket a lexikonok és a folyóiratok ritkán említenek. Zoltán Sándor unitárius lelkész életét, munkásságát is úgy ismertem meg, hogy Bara Júliától (PhD, művészettörténész) fényképek jutottak el hozzám egy erdélyi festett bútor asztalának rovásfeliratáról. Később, nagy öröömre Júliától egy festett láda és egy szék rovásfeliratának fényképét is megkaptam. A feliratok készítője Zoltán Sándor volt.

Mindhárom felirat (asztal, láda, névjel a széken) a székely-magyar rovásírás betűivel készült, ezek néhány kivétellel a hiteles, történelmi betűsorokban megtalálhatók.

Az asztal 80 cm magas, 100 cm hosszú, 60 cm széles. Kékre festett kávája 9 cm széles, ennek négy oldalán futnak körbe a kb. három centiméteres betűk.

1. Az asztal szembenézeti fényképe, kávéján rovásbetűkkel. Fénykép: Bara Júlia

A betűk száma:

Az asztal felirata 201, a ládáé 204, a széké 2 betűből áll.

Jelzések:

A festő a szavakat pontokkal választotta el, a mondatokat pedig nyolc szirmú virággal, fekete színnel. Az olvasatnál a napjainkban használatos írásjeleket alkalmazom.

A rovásfelirat olvasata:

1. szövegrész: Galambos, virágos, 100 cm hosszú oldalon.

Látható az 1-es képen. A szöveget az évszám osztja ketté. Az első szövegrész az évszám bal oldalán kezdődik és jobbról-balra halad. Külön rovásbetű betű jelzi a zárt **Ě** ejtést.

MAGYAR! DURVA ĚRŐSZAK MĚGS...

2. szövegrész: Bal felőli rövidebb, 60 cm - es oldalon folytatódik a szöveg:

...ĚMMISÍTHETI FÖLDI JAVAI DAT, DE LĚLKĚD JAVÁBÓL FAK...

3. szövegrész: A galambos, virágos első oldallal párhuzamos, 100 cm hosszú, fiókos oldalon lévő felirat:

...ADT SZELLĒMI KINCSEIDET EL NEM TIPORHATJÁK SOHA. ÓRIZZ MĒG, ÚJITS FĒL MINDĒN SZÉPET S JÓT, (A)MI

4. szövegrész: Jobb felőli rövidebb, 60 cm. - es oldalon:

ŐSEINK ÖRÖKE (öröksége) S ATTÓL SOHA EL NĒ FORDULJ, FÉLD A (folytatódik az első, virágos, galambos oldal jobb felén)

Befejező szövegrész: Látható az 1-es képen. A szöveg visszatér az első galambos, virágos oldal jobb felére a festő nevével és a két nyolc szirmú, piros virág között lévő évszámmal fejeződik be:

TE ISTĒNĒDĒT. ZOTÁN SÁNDOR FĒSTĒTTĒ, 1939.

Az asztal káváján körbe futó szöveg tehát folyamatosan:

MAGYAR! DURVA ERŐSZAK MEGSEMISÍTHETI FÖLDI JAVAI DAT, DE LELKED JAVÁBÓL FAKADT SZELLEMI KINCSEIDET EL NEM TIPORHATJÁK SOHA. ÓRIZZ MEG, ÚJITS FEL MINDEN SZÉPET S JÓT, AMI ŐSEINK ÖRÖKE, S ATTÓL SOHA EL NE FORDULJ! FÉLD A TE ISTENEDET! ZO(L)TÁN SÁNDOR FESTETTE, 1939.

Megjegyzések:

1. szövegrészhez: A „durva erőszak” kifejezéssel Zoltán Sándor a trianoni döntést követő magyarellenes intézkedésekre és elrománosítási törekvésekre utal.

Befejező részhez: A festő vezetéknevéből egy L betű hiányzik (ZOTÁN), amelyet vagy a helyi kiejtés miatt hagyott ki, vagy véletlenül. Majd látjuk, hogy a ládán teljesen kiírta a nevét.

A láda felirata

A felirat az 1943-ban készült láda fedelének belsején helyezkedik el. (zárt Ę jelölése vastagabb, dőlt betűkkel)

2. A láda felirata. Fénykép: Bara Júlia

A láda felirata soronként:

EZT A LÁDÁT S VELE EGYÜTT
KÉT SZÉKÉT HOMORÓDSZ ĘNTMÁR
TONI ZOLTÁN SÁNDOR FESTĚTTE
BUDAPESTĚN SZĚLŐFÖLDJE FĚLSZA
BADULÁSÁNAK HARMADIK ESZTENDEJĚBEN RÉGI

TULIPÁNOS LÁDÁK MINTÁJÁRA. SEGÍTSE AZ
ISTEN E LÁDA GAZDÁJÁT BÉCSÜLETBEN JÓVAL TÖLTSE
A LÁDÁJÁT

A szöveg folyamatosan:

EZT A LÁDÁT S VELE EGYÜTT KÉT SZÉKET HOMORÓDSZENTMÁRTONI ZOLTÁN SÁNDOR FESTETTE BUDAPESTEN, SZÜLŐFÖLDJE FELSZABADULÁSÁNAK HARMADIK ESZTENDEJÉBEN, RÉGI TULIPÁNOS LÁDÁK MINTÁJÁRA. SEGÍTSE AZ ISTEN E LÁDA GAZDÁJÁT BECSÜLETBEN, JÓVAL TÖLTSE A LÁDÁJÁT.

A „szülőföldje felszabadulásának 3. esztendejében” kifejezéssel Zoltán Sándor az 1940-es 2. bécsi döntésre utalt, amelynek során Erdély egy részét és benne Székelyföldet is visszakaptuk az 1947-es párizsi békeszerződésig (amelynek következtében a magyarság további területcsonkítást szenvedett el).

Széken lévő névjel (monogram): Z és S összerovással: Zoltán Sándor.

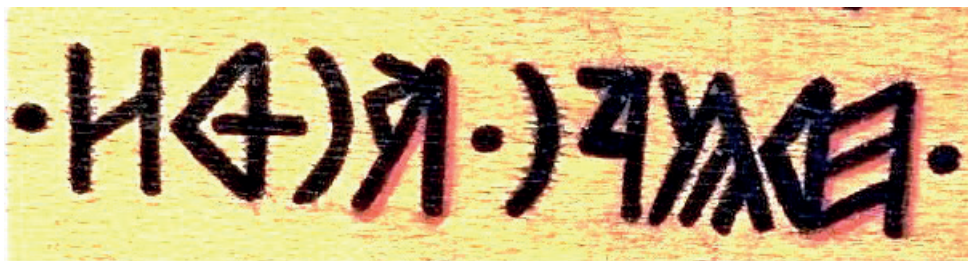
3. Zoltán Sándor névjele a széken

Írásjelek:

Zoltán Sándor a szavakat pontokkal választja el, a mondatokat nyolc szirmú virággal, fekete színnel. A felkiáltójelet is a virág jelzi. Az évszámot két piros nyolc szirmú virág veszi közre. A ládán a sorvégeken az elválasztó jel két vízszintes vonal.

Összerovások:

Zoltán Sándor magas szinten gyakorolta a rovásírást, ezt bizonyítják az összerovások (ligaturák). Ezek közül itt csak a lelkész nevének összerovását mutatom a ládáról:

4. Zoltán Sándor neve összerovással a ládán

Megismerve a feliratokat, ismerjük meg készítőjét is:

Bara Júlia leveleiből a következőket tudtam meg, köszönet érte:

„A feliratokat készítő Zoltán Sándor homoródszentmártoni unitárius lelkész, nagy műveltségű egyházi író, aki bútorfestéssel, valamint a Homoródszentmártoni régi festett bútorok motívumkincseinek gyűjtésével is foglalkozott. A rovásírásos emlékek is érdekelhették, ismerhette, esetleg másolhatta is ezeket. Egy apró adat: Pálffi Márton „Az énlaki és konstantinápolyi rovás-betűs felirat” című tanulmányában említi, hogy kikérte Zoltán Sándor homoródszentmártoni lelkész véleményét az énlaki felirattal kapcsolatban. (Pálffi Márton: Az énlaki és konstantinápolyi rovás-betűs felirat. In: Keresztény Magvető, 1934, 4–5. füzet, 221)

1932-ben megbírságotlák Zoltán Sándort, mivel hittanórán lediktálta a Himnusz szövegét. A csendőrség tudomást szerzett a dologról és megtette ellene a feljelentést a székelyudvarhelyi törvényszéken. Itt Zoltán Sándort 1 napi elzárásra és 100 lej pénzbírságra ítélték. A fellebbezések miatt az ügy a marosvásárhelyi Ítéltábla elé került, ahol a törvényszék ítéletét megváltoztatták és Zoltán Sándort 3000 lej pénzbírságra ítélték. Egy alkalommal egyik prédikációja miatt is letartóztatták.

1972-ben Vargyason kiállították rajzait, vízfestményeit a Homoród menti festett bútorok jellegzetes díszítő elemeiről.”

Itt köszönöm meg Bara Júliának az adatokat, a számomra megtisztelő lehetőséget a rovásírásos szövegek olvasatának elkészítésére és azt is, hogy a közzététel engedélyezésével gyarapította a megismerhető, tanulmányozható rovásfeliratok számát.

Zoltán Sándor unitárius lelkész és egyházi író 1888-ban született Székelyföldön, (napjainkban Hargita megye) Homoródmáson, földműves családban. Okos, jó tanuló gyermek volt, ezért a falu papja azt javasolta szüleinek, hogy írassák be a székelykeresztúri Unitárius Gimnáziumba. Ezt jeles eredménnyel végezte el, majd a kolozsvári Unitárius Főgimnáziumban tanult tovább és érettségizett kitűnő eredménnyel 1907-ben. Az Unitárius Teológiai Akadémián szerzett lelkészi képesítést 1911-ben. Teológiai tanulmányai mellett a Ferenc József Tudományegyetemen, szintén Kolozsváron görög-latin és filozófiai tanfolyamokon is részt vett. 1911-1912-ben egyházi ösztöndíjjal a jénai, lipcsei drezdai egyetemeken filozófiát, lélektant és ókori történelmet hallgatott.

1911-ben Budapestre neveztek ki segédlelkésznek. Mivel ebben az évben Homoródszentmártonban is megürült a lelkészi állás, Zoltán Sándor szülőföldje közösségének hívására ezt választotta a biztos egyházi előmenetelt ígérő budapesti helyett. 1912-től 52 évig, nyugdíjazásáig lelkészkedett itt. Hatékony szervező munkát végzett a közösségért, megszervezte a fogyasztási és hitel-szövetkezeteket, ezeknek vezetője is lett. Egyházi, néprajzi gyűjtő munkát, szépirodalmi és művészeti tevékenységet folytatott, tanult és tanított. Többek között 1937-ben „Az újszövetségi teológiai szakcsoport”-ból magántanári vizsgát tett.

A trianoni diktátum után is minden helyzetben kiállt hívei érdekében, vállalva

a nyílt ellenállást. Az igazságtalanságokat feljegyezte, ezek miatt panaszt tett. Pál Jánosnál olvashatjuk, hogy „Zoltán Sándor humoródszentmártoni lelkész 1934. február 21-én kelt jelentésében arról számolt be, hogy egyházközségében a csendőrség egyre-másra különböző címeken és ürügyekkel kihágási jegyzőkönyveket veszen fel a kiszemelt emberek ellen, beteterjeszti a bírósághoz (amely úgy látszik, szintén be van véve a térítő társaságba), és aztán jönnek a 100-400 lejig terjedő kihágási bírságolások. Ennek megfelelően egyik hívét két hónap alatt nyolcszor büntették meg.... A másik térítési eszköz a községi közmunkára kirendelés. Mikor a legsürgősebb gazdasági munkával vannak elfoglalva (aratás, hordás, cséplés), hajtják közmunkára csendőri karhatalom igénybevételeivel. A legújabb trükk: nem engedik, hogy csépeljenek. Mikor már a cséplést megkezdte valamelyik ember, megjelenik a csendőr, a jegyző, s megállítatják a gépet, beszüntetik, megtiltják a cséplést, mert az udvar szűk, az épületek közel vannak a géphez s így tovább... 1935 augusztus 26-án László Mózes humoródszentmártoni lakos elvitte udvarába a cséplőgépet, s minden előkészületet megtett cséplésre. Ekkor megjelent a csendőrség, a gépet kipurancsolta az udvarból azzal az indoklással, hogy ilyen irredecentának nem szabad csépelnie...Zoltán Sándor humoródszentmártoni lelkész beszámol egy hasonló esetről, melyben az érintettet a jegyző 20 km távolságra levő fenyőgerendák fuvarozására utasította községi közmunka címen, azt írja, hogy többen is hajlandóak lennének az angol bizottság előtt beszélni az őket ért atrocitásokról. (Verések is gyakran előfordultak.)”

Zoltán Sándor 1979-ben hunyt el Budapesten. Könyvtárának nagy részét humoródszentmártoni egyházközségének hagyta. Itt a templom mellett elhelyezett hármass, betonba öntött kopjafa őrzi emlékét. Hamvait a budapesti Farkasréti temetőben helyezték örök nyugalomra. Az ő fia Zoltán Aladár zeneszerző, zeneíró, zenekritikus, szerkesztő, tanár, néprajzkutató.

Mint fentebb írtam, a rovásírással való foglalkozás során nagyszerű embereket ismerhetünk meg, Zoltán Sándor mellett hadd említsem dr. Andrassy Ernő pártiumi orvost, az Érmellék művelődési és természeti kincseinek mentőjét is.

Összegzés:

Zoltán Sándor nem csak jelentős egyházi ember, hanem tehetséges művész is: festő, rajzoló. De nem csak pap és művész, hanem tudós is. Nem „szobatudós”, aki mások gyűjteményeiből dolgozik, hanem maga is gyűjtő, értékőrző, a régi

székely festett bútorok mintakincsének mentője.

Az idei *Hol vagytok székelyek* tanácskozás címében szerepel, hogy **kiút kereső konferencia**. Zoltán Sándor unitárius lelkész munkássága és életelve megmutatja az egyik kiutat: megőrizni és felújítani, bármilyen nehéz körülmények között, nem csak a tárgyi értékeket, hanem mindazokat a szellemi, művelődéstörténeti kincseket, amelyek egy nemzet lényegét adják. Többek között ilyen a magyar nyelv és a szorosán hozzá tartozó, vele együtt fejlődött székely-magyar rovásírás.

Végül álljon itt két idézet *Az Isten szó ősjelentése* c. tanulmányából (Keresztény Magvető, 1937. július-október):

„Az az isten, ki az eget és földet teremtette az ég és föld keletkezése előtt már megvolt, tehát az ősz-isten volt, az ís-tenger vagy ís-tengri, az a nagy, az az „öreg” isten, aki parancsolt az erdők, a levegő, a nagy vizek tündéreinek s aki nyílával, a villámmal lesújtotta, ítéletével megütötte a gonoszat (a székely nép szerint a villám „isten ítélete”, mely „megüt” embert, állatot, stb.-t) ...

Mindezek után végeredményként kimondhatjuk, hogy isten szavunk két olyan szónak az összetételéből keletkezett, melyek közül az első, az ís (ős) az időbeli végtelenséget, az örökkévalóságot, a második, a ten (eredetileg tenger) a térbeli végtelenséget, határtalanságot, megmérhetetlenséget, minden fölöttiséget fejez ki és így az isten szó ősjelentése annyi, mint ősidóktól, öröktől fogva létező, minden fölött levő, határtalan lény. Ez a jelentés pedig azt mutatja, hogy őseinknek már jóval a honfoglalás előtt oly tisztult és magasrendű fogalma volt Istenről, ami messze felülhaladja a görög-római mitológiák anthropomorfikus istenfogalmát”

Források: rövidítve, ehhez az íráshoz.

Bara Júlia művészettörténész: Személyes közlések és fényképek

Borsos Géza – Patrubány Miklós: Nemzet-e, vagy nép-e a székelység? N tán kisebbség? (Magyarságtudományi Füzetek, 26., 2015)

Czuczor Gergely – Fogarasi János: A magyar nyelv szótára (Pest, 1862)

Csallány Dezső: A székely-magyar rovásírás emlékei (Nyíregyházi Jós András Múzeum évkönyve, III. 1960, 1963)

- Ferenczi Géza:** Székely rovásírási emlékek (Székelyudvarhely, 1997)
- Forrai Sándor:** Az ősi magyar rovásírás az ókortól napjainkig (Antológia Kiadó, 1994)
- Fischer Károly Antal:** A hún-magyar írás és annak fennmaradt emlékei (1889, Hun-idea Kiadó, 2005. Fischer könyvének létezik egy 1992-es hasonló kiadása is a Hétágú Síp Alapítvány által).
- Friedrich Klára:** Papok és tanítók a rovásírás fennmaradásáért (In: Ősök és írások, 2008/25)
- Friedrich Klára:** Megfejtések könyve, I., II. kötet (2013, 2015)
- Friedrich Klára–Szakács Gábor:** Kőbe vésték, fába rótták... (2005)
- Kocsi Márta-Csomor Lajos:** Festett bútorok a Székelyföldön (Népművelési Propaganda Iroda, évszám nélkül)
- Mandics György:** Róvott múltunk (Irodalmi Jelen Kiadó, I, II, III. 2010-2011)
- Pál János:** Vissza- és elrománosítási kísérletek ideológiai gyökerei a székelyföldi unitárius egyházközösségekben, I. rész. (In: Keresztény Magvető, 2008/3. szám) <http://epa.niif.hu/02100/02190/00215/pdf/>
- Pál János:** Vissza- és elrománosítási kísérletek ideológiai gyökerei a székelyföldi unitárius egyházközösségekben, II. rész. (In: Keresztény Magvető, 2008/4. szám) <https://epa.oszk.hu/02100/02190/00216/pdf/>
- Sebestyén Gyula:** Rovás és rovásírás (1909, Tinta Kiadó, 2002)
- Sebestyén Gyula:** A magyar rovásírás hiteles emlékei (MTA, 1915)
- Szabó Károly:** A régi hún-székely írásról (Budapesti Szemle, 1866)
- Szakács Gábor: Patakfalvi Sámuel** rovásírási Bibliájáról (Magyar Demokrata, 2009. szept. 9)
- Szondi Miklós:** Történelmünkhöz bővebben magyarul (Solt, 2011)
- Thelegdi János:** Rudimenta Priscæ Hunnorum lingue breuib. quaestionibus ac responsionibus comprehensa opera et studio (A hunok régi nyelvének elemei rövid kérdésekben és feleletekben összefoglalva, dolgozat és tanulmány, Leyden, 1598)
- Zoltán Attila:** Száztíz éve született Zoltán Sándor (Unitárius Közlöny, Kolozsvár, 1998/május-július) https://epa.oszk.hu/02100/02175/00647/pdf/Unitarius_Kozlony_1998_05-07.pdf
- Zoltán Sándor:** Az Isten szó ősjelentése (Keresztény Magvető, 1937. július-október) <https://epa.oszk.hu/02100/02190/00072/pdf/>

Friedrich Klára előadásának tömörítvénye

Zoltán Sándor unitárius lelkész által festett asztal, láda és szék rovásfeliratairól

Zoltán Sándor unitárius lelkész és egyházi író Homoródalmáson született 1888-ban.

Az Ő élet-elve: megőrizni és felújítani, nem csak a tárgyi értékeket, hanem mindazokat a szellemi, művelődéstörténeti kincseket, amelyek egy nemzet lényegét adják.

Zoltán Sándor nem csak jelentős egyházi ember, hanem tehetséges művész is: festő, rajzoló. De nem csak pap és művész, hanem tudós is. Nem „szobatudós”, aki mások gyűjteményeiből dolgozik, hanem maga is gyűjtő, értékőrző, a régi székely festett bútorok mintakincsének mentője....

„1932-ben 3000 lej bírság megfizetésére ítélték Zoltán Sándort, mivel hittanórán lediktálta a Himnusz szövegét. Egy alkalommal egyik prédikációja miatt is letartóztatták.” (Bara Júlia)

A dolgozat a Zoltán Sándor által festett asztal, láda és szék rovásfeliratának olvasatát is tartalmazza, amely a dolgozatkérő levél harmadik pontjához is kapcsolható.

Pályái

Friedrich Klára vagyok, 1948-ban születtem Budapesten.

Az érettségi után többször felvételiztem az Eötvös Loránd Tudományegyetem magyar-német - művészettörténet szakára, de mivel klerikális reakciónak számítottam, nem vettek fel. Így lettem gyógypedagógus-logopédus, amit nem bántam meg, mert a Főiskola is, és a tanítás is egy nagyszerű Műhely volt, annak ellenére, hogy abban a korban a durva, lélektelen kommunizmus mindenre rányomta bélyegét.

A rovásírást Édesapámtól tanultam, ő még cserkészként sajátította el. Szüleimtől tanultam azt is, hogy a Kárpát-medence a magyarok őshazája. Hogy ebben igazuk volt, arra éppen a rováslelkek kutatása során találtam bizonyítékokat.

Kutatói tevékenységemet az egész Kárpát-medence területén folytattam, rováslelkek lelőhelyein, múzeumokban, templomokban, régi temetőkben, nagy könyvtárakban. Több rováslelket fedeztünk fel férjemmel, Szakács Gáborral és velünk utazó barátainkkal.

Szakács Gábor ötlete volt, hogy szervezzünk rovásírás versenyeket az egész Kárpát-medencére kiterjesztve, ebben tevékenyen részt vettem.

A rovásírással kapcsolatban eddig 14 könyvet írtam, férjemmel közösen pedig négyet.

Tagja vagyok a Magyarok Világszövetségének. A Világszövetség kiadványába, a Honlevél-be 50 részes sorozatot írtam a rovásírásról. A Történelmi Vitézi Rend tiszteletbeli tagja vagyok, Gábor Áron Díjas és Urmánczy Nándor Díjas (mindkettő székely ajánlásra), és a Budapest Főváros XVI. kerületéért kitüntetés tulajdonosa.

Érdeklődési köröm többek között: a magyarok régi írása, általában a régi írások, történelem, bolygónk őstörténete, a magyar nyelv története, néprajz, mitológia, festmények, költészet, természeti környezetünk, különösen a fák, madarak.

Tömörítvény

Molnár Mihály

Magyar nyelvemlékek a Krisztus előtti VI. századból:

SZIKEL ÉS TARTESSZOSZI MEGFEJTÉSEK

(A teljes dolgozat a Magyarok XI. Világkongresszusának záró kötetében jelenik majd meg a nyitó- és záró-konferencia valamennyi előadásával és a záró-nyilatkozattal egyetemben)

Rövid összefoglaló

A tanulmány a számtalan korábbi eredményt kiegészítő elemzést nyújt a magyar nyelvről, hangsúlyozva stabilitását és lassú változási ütemét a nyelvi gyökök kiterjedt összefüggő élő rendszere miatt. Aláhúzza a nyelvi gyökök mögötti régmúltba mutató jelentések és a hozzájuk kapcsolódó ikonikus képek megértésének fontosságát. Röviden megemlítésre kerül több más megközelítés is, vizsgálni lehet az ősi civilizációk összefüggéseit például a kereskedelmi hálózatokon keresztül, valamint a fémművesség szerepét a társadalmi fejlődésben.

Kihangsúlyozza a tudományközi megközelítések fontosságát, és kiemeli az ásatag örökítőanyag azaz a legújabb archeogenetikai kutatások jelentőségét az őstörténelem kinyomozásában. Feltételezi, hogy az ősi tudás és technológiák fejlettebbek voltak, mint azt korábban lehetségesnek tartották, és ezáltal sürgeti a múlt mélyebb, több szempontú előítéletek nélküli vizsgálatát.

A szöveg belemélyed az időtálló mágikus szavak és számok ötletébe, a T_N gyök jelentőségébe Euráziában, és bemutatja a katasztrófikus események szerepét a nyelvi családfák és azok szétágazásaira vonatkozó becslések alakításában. Majd elméleteket vizsgál, amelyek magyarázatot adnak a nyelvi evolúció becsléseinek eltéréseire, a fémmunkálási készségek Ázsiába majd vissza Európába történő áramlására és a Kárpát-medencei populációk gene-

tikai összetételére. Röviden bemutatásra kerül több ősi migráció, ezek között olyanok, amelyeket korábban nem tekintettek jelentősnek Magyar szempontból. Egyszerűen fogalmazva az idővonal kiterjesztésével mind a magyar- finn típusú nyelvek és népeik, mind az ázsiai hun és szkíta, illetve európai szkíta és hun eredet és a kárpát-medencei eredetet és folytonosságot feltételező bizonyítékok is felsorakoznak és egy egységes elmélet vázlatát adják, míg az eddig kibékíthetetlennek tűnő ellentmondások eljelentéktelenednek.

Vizsgálja a történelmi és nyelvi kapcsolatokat különböző ősi kultúrák között, különösen a szicíliai szikel és szikul, a székely és szkíta népek között. Felveti, hogy ezek a csoportok közös nyelvet és kultúrát osztottak meg, valószínűleg az Öreg Európa földműveseitől vagy az indoeurópai népek előtti ősi sztyepei pásztornépektől származva a Terramare kultúrán keresztül. A szikul nép a források szerint előbb Herkules oszlopainál, Ibérián telepedett le, és onnan érkeztek telepesei Szicíliára a Kr.e. II. évezred elején. Ibériában, ahol sok évszázaddal később szintén egy rejtélyes népet találuk, a tartesszoszit. Több hosszabb szikel és szikul (tartesszoszi) nyelvemlék is bemutatásra kerül, amelyek viszonylag könnyen érthetőek a magyar nyelv segítségével annak ellenére, hogy a Kr.e. VI. századból származnak.

A szöveg szintén megemlíti a helynevek etimológiáját és a lovas hadviselés jelentőségét a szicíliai történelemben. Ezenkívül érinti a genetikai bizonyítékokat, amelyek támogatják ezeknek az ősi populációknak a migrációját és letelepedését Szicíliában és Ibériában.

A dolgozat a teljesség igénye nélkül tárgyalja a Terramare kultúrát és népét, akiről úgy vélik,

hogy Közép-Európából Észak-Olaszországba vándoroltak a késő kőkorszak és a korai bronzkor során, magukkal hozva a szárazföldi cölöpházak építésének hagyományát és a mediterrán és az északi területeken túl élénk kereskedelmet tartottak fent a Kárpát-medence térségével is. A népesség, amelyet 120 000 és 200 000 közé becsülnek, rejtélyesen eltűnt, valószínűleg egy háború vagy a föld teherbíró képességének kimerülése miatt. Valójában, mint Trója kapcsán is, inkább az a kérdés, hogy hová telepedik az elvándorolt népesség és marad-e nyoma.

A Terramare kultúrát valamivel délebbre a Proto-Villanovan és Villanovan kultúrák követték, elvezetve az Etruszk civilizációhoz, amelynek nyelvét szintén többen összefüggésbe hozták a magyar nyelvvel. A népesség egy másik

része visszavándorolt a Kárpát-medence térségébe és szkítiába, míg egy másik része Szicíliára és más szigetekre. A szikelek, akiket a tengeri népek Shekelesh csoportjával azonosítanak, körülbelül Kr.e. 1200 BCE körül jelentek meg Szicíliában. Különböző természeti katasztrófák, mint például a Thera és az Etna kitörése, valamint a bronzkori összeomlás, amely egybeesett földrengésekkel, aszályokkal és járványokkal, jelentős szerepet játszottak a Földközi-tenger civilizációinak alakításában.

Záró gondolat

A szöveg vizsgálja ezeknek az ősi civilizációknak a nyelvi és kulturális kapcsolatait, valamint a magyarok lehetséges eredetét. Belemélyed az ősi műtárgyakban található szimbolizmusba, amelyek kapcsolatokat sugallnak a csillagászati megfigyelésekhez, a numerológiához és a vallási hitekhez. Az összefoglaló azzal a gondolattal zárul, hogy ezek a történelmi események előkészítették a terepet a bibliai narratívák és az új vallások megjelenéséhez, miközben utalnak bizonyos kultúrák folytonosságára és az elveszett(?) néprészek és tudás visszatérésére a migrációk révén a Kárpát-medencébe.

*****

Alább közöljük Molnár Mihály dolgozatának első oldalát.

Magyar nyelvemlékek a Krisztus előtti VI. századból:

SZIKEL ÉS TARTESSZOSZI MEGFEJTÉSEK

Szerző: MOLNÁR, Mihály

Mottó: „Határok? Soha nem láttam egyet sem.
De azt hallottam, hogy léteznek néhány ember fejében.”

[1] Dr. Thor Heyerdahl

[2] "SICILY IS THE ROME OF THE BRONZE AGE"

Certain longer inscriptions of Sicel and Tartessian languages, which are ancient languages spoken by the Siculi and the Tartessians, two Pre-Roman

tribes of Sicily and Iberia respectively, are possible to have deciphered and understood with relative ease compared to (and utilizing of) earlier attempts.

A comparative method is used based on the Hungarian (Sekler) language, which could be considered to be (almost) identical to the Sicel language and a close relative of the Tartessian language: Several examples of inscriptions, glosses, and words provided from the Sicel and Tartessian languages with demonstration how they can be interpreted using Hungarian roots and grammar and a common linguistic root system with Hungarian (and possibly other agglutinative languages or their remnants).

[Based on recent archeogenetic evidence and historical and cultural connections between the Siculi, the Tartessians, and other ancient peoples, such as the Sea People, Etruscans, the Trojans, the Pelasgians, and the Scythians and Huns it is possible to draw conclusions that these findings support the hypothesis of a prehistoric multi-ethnic merchant (smith, warrior) caste that traded and exchanged knowledge (e.g. even religion) across the Mediterranean region and further away, and that influenced the development of various civilizations.]

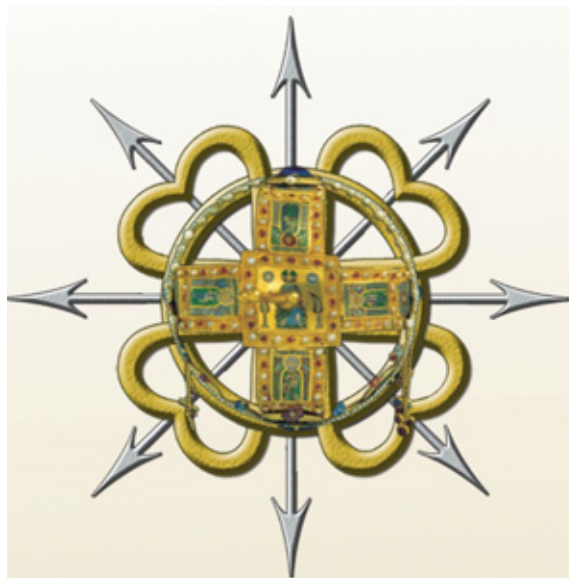
Előszó: A múlt tengerészei

Thor Heyerdahl bebizonyította számunkra, hogy őseink sokkal mozgékonyabbak lehettek, mint azt korábban gondoltuk, és hogy kapcsolat lehet a piramis-építők között a világ minden táján, beleértve Szicíliát és a Kanári-szigeteket is. Genetikai vizsgálatok szintén kimutattak bizonyos fokú rokonságot e szigetek között:

„... ez kiemeli a részletes vizsgálat fontosságát annak érdekében, hogy nyomon követhessük az Afrikába érkező egyik legkorábbi kaukázusiakat. Bár mérsékelt gyakorisággal, de a klád (genetikai ág) földrajzi elterjedési területe a Közel-Kelettől a Kanári-szigetekig terjed, az Atlanti-óceán partjai mentén Északnyugat-Afrika partvidékén és a Száhel-övtől, beleértve Etiópiát is, a Földközi-tenger déli pereméig. Ezen a területen kívül az U6-ot csak az Ibériai-félszigeten, Szicíliában, az észak-európai askenázi zsidóknál, valamint Ibero-Amerikában észlelték. Az utóbbiaknál a jelenlét leginkább valószínűleg a spanyol és portugál gyarmatosítás eredménye.” [4]

Ha egy kicsit még jobban körülnézünk, máshol is piramisokba „botlunk”: Szardínia, Bosznia, Kína...stb. Amennyiben akár a halomsíros temetkezéseket, földpiramisokat, „kun” halmokat előképnek tartjuk, akkor ezekkel tele van a Kárpát-medence. Nem szándékom ezzel azt sugallni, hogy mindezek közös eredetre vezethetők vissza, bár talán elképzelhető ilyesmi, talán valamiféle a természet és az emberi kultúra és ősi rétegeiből fakadó vallási képzet adhat mindezekre magyarázatot. A Hegy, Világhegy, Meru-hegy a Világ modellje. Ha elég magas, és hófödte, akkor van mikor egyszerre látszik rajta 3-4 évszak, és ha vulkánról van szó, akkor a másik három mellett még a tűz őseleme is egyértelműen megjelenik. A csúcsig vezető küzdelmes út után más, emelkedett nézőpontról tekinthetünk rá a világra, mintegy megnyílik a tér és idő. Az ember maga pedig egyrészt eltörpül a természet óriási erői mellett, másrészt elszótlanodik és befelé is figyel. Hiszen a hegyek nem csak szent helyként, menedékként, csillagvartaként és erős várként, hanem magasságuk révén a távolsági üzenetváltás – máglyás, fémtükrös? „tüzenet” – helyeként is használatosak voltak a kezdetektől fogva.

(...)

Pályáiv – Molnár Mihály

Nevem **Molnár Mihály**, 73 végén születtem hét hónapra, késői gyermekként három megmaradt nővérem után, Nagykátán, a Vörös Hadsereg által megszállt Magyarországon.

Tápiószentmártonban nőttem fel. A falu nevének fele Szent Márton az Árpád-ház (Turul nemzetség), majd a magyar királyok patrónusa és Magyarország védőszentje is, míg a két Tápió folyó eredetileg mocsaras tája talán a finn Tapio, az erdő és a vadászat istenének nevét örökíti meg. Szintén ebben a faluban, valójában néhány száz méterre lefelé az utcánk végében találták meg az egyik legnagyobb szkíta aranyszarvast, és aranyszőke koromban kertünk kiszántásakor lókoponyák fordultak ki a földből. A ma Attila dombnak nevezett lelőhely mellett volt a szovjet katonai bázis és a repülőtere. Sokszor figyeltem a láthatárt és az égen eldübörgő óriási helikoptereket a legmagasabb fa tetejéből vagy valamelyik tetőre kitelepedve.

Hívóként neveltek és alapvető vallási oktatást is kaptam. Pilóta helyett az öreg pap papnak szeretett volna, míg a pszichológus tanáraink pszichológusnak, vagy legalábbis tanárnak, míg végül programozó és projektvezető lett belőlem.

Matematikából és számítástechnikából szereztem a diplomáimat az ELTE TTK-án, és mesterséges intelligencia, illetve mesterséges élet kutatóként, valamint SAP tanácsadóként, projektvezetőként majd utóbb ismét fejlesztőként dolgoztam. Az 2006-os események arra kényszerítették minket, hogy elhagyjuk az országot, és 2007 óta Svájcban élünk feleségemmel és ikreinkkel.

Majdnem két évtizede érdekelnek komolyabban a történelem előtti idők, és próbálok hozzátenni valamit a területhez a kőkori szövegek és a szikel, illetve szikán nyelvemlékek olvasatával. Nagypám az I. világháború után Milazzóban volt hadifogoly, ahol beleszeretett egy fiatal lányba, így még talán az is lehet, hogy rokonaim is vannak Szicílián.

Kutatásaim során sok országot, múzeumot és régészeti lelőhelyet látogattam meg, hogy jobban megérthessem a témát. Tartottam néhány előadást, és rész-munkaidős tanárként dolgoztam egy magyar hétvégi iskolában, ahol próbáltam történelmet, nyelvet és kultúrát tanítani.

Griemsmann (Frigyesi) Piroska

Milyen nyelven szólnak a szarvasi és a nagy-szentmiklósi feliratok?

A. ROVÁSÍRÁSUNK RÖVIDÍTÉSI ELVEI A SZARVASI TÚTARTÓN

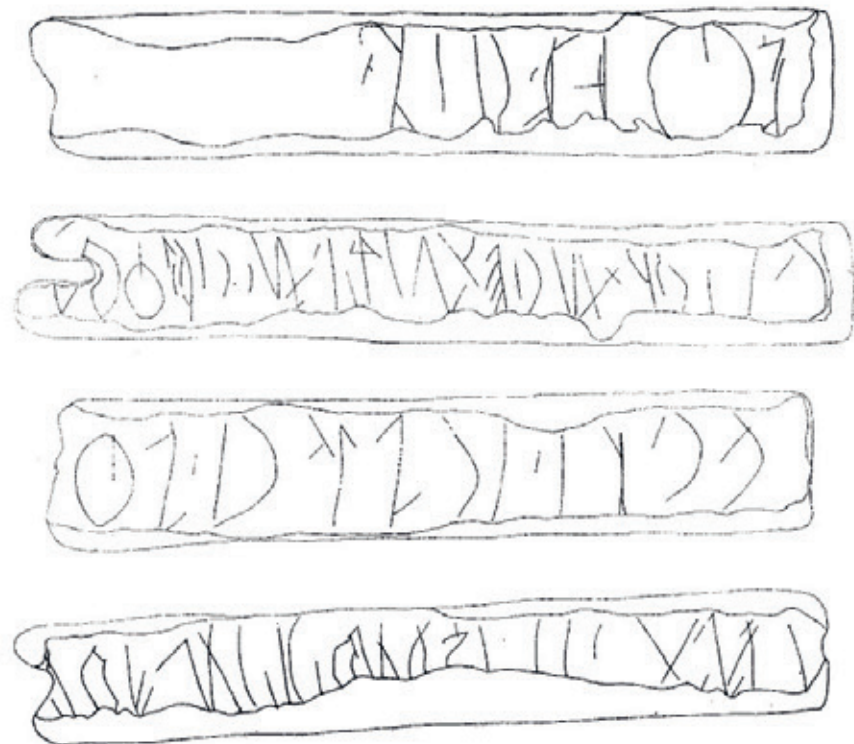
A Baranyai Rovókör tagjaival és Szondi Miklós csapatával 2010-ben látogatást tettünk Szarvason, a Tessedik Sámuel Múzeumban. Dr. Juhász Irén régész, a lelet megtalálója társaságában megtekinthettük az avar női sírban talált, juh lábszárcsontból készített 6-7 cm hosszú, és 1 cm széles kis tárgyat. amit már megtalálásakor, 1983-ban is több mint 1200 évesnek tartottak. Dr. Juhász Irén rajza képezte munkánk alapját, tőle tudtuk meg, hogy a tű az ártó szellemektől való védelemre is szolgált, ezért a nők állandóan maguknál tartották, a ruhájuk kötőjébe tűzve. A tűtartót ráhúzták a kötőre, amit aztán alul megcsomóztak.

1. A tűtartó használatának módja. Forrás: Szondi Miklós: Történelmünkről bővebben magyarul (Solt, 2011)

A sokszoros nagyítású fényképfelvételek lehetővé tették számunkra a rótt vonások és az esetleges sérülések megkülönböztetését.

A 67. számú sír az észak—dél irányban elnyúló temető keleti szélén levő sírok között helyezkedett el. A téglalap alakú sírba nőt temettek, ÉNY—DK irányú tájolással. A kibontott sírgödörben a csontvázat hátonfekvő, nyújtott helyzetben találtuk, a karcsontok a váz törzscsontjai mellett nyújtva helyezkedtek el.

A szarvasi avar kori tűtartó rovásfeliratának első leírása (1983. április 27.)

A csontváz sírban mért hossza 143 cm, kora 40—45 év. A bal kézfejszontok mellett szürke színű, kettőskúpos orsógomb volt. A bal alkarcsont alsó vége mellett kívül, téglalap formára csiszolt csont tűtartó feküdt, mind a négy oldalán sűrűn teleírva rovásjelekkel.² A sír földje a tájra jellemző mezősegi vályogtalajok közül a legrosszabb minőségű, már szikesedő kotus talaj. Ennek következtében az emberi csontanyag nagyon rossz állapotban maradt meg. Szerencsés körülmény, hogy a tűtartó viszonylag jó állapotban került felszínre.

2. A szarvasi avar kori tűtartó rovásfeliratának első leírása (1983. április 27.)
A kép forrása: Magyar Tudomány 1985. 2. száma, melynek rendelkezésére bocsátásáért köszönettel tartozom Friedrich Klárának.

Mit kell figyelembe vennünk, ha ősi írások megfejtésére kapunk elhívást?

Mivel évszázadokkal, évezredekkel ezelőtt a rovás oktatása családi-törzsi keretek között történt, gyakran a rovásjelek sajátos formáit alkalmazták, melyeket esetenként nem könnyű, de nem is lehetetlen felismerni.

Eleinknek – fával, fémmel, kővel dolgozva – törekedniük kellett helytel és vonásokkal való **takarékosságra**, emiatt különböző rövidítési eljárásokat alkalmaztak.

Rovásírásunk is **mássalhangzós írás**, ezért a megfejtendő szöveget hangzósítani kell, vagyis meg kell találni a hiányzó magánhangzókat. **Magánhangzókat a hangrend jelölésére**, magas hangrendű szavakban pedig az E-től eltérő hangok jelölésére alkalmaztak: A, É, Í, O, Ö, U, Ü. Az E hangot nem jelölték, mert anyanyelvünk gazdag E hangokban, így mindenhol az E jelenlétére kell gondolni a rövidítéses írásokban, ahol nem utal semmi arra, hogy másfajta magánhangzó van jelen.

Gyakran a mássalhangzó módosításával jelölték a magánhangzót, ilyen a szarvasi **TŰ** jel összerovás, ahol az Ü jelét kissé kiegyenesítve rótták a T-re, a közös szár megkettőzésével jelezve, hogy két jel! Az első sor végén is van egy hasonló jelösszerovás, amit Forrai Sándor megfejtését követve SÁTÁN-nak olvasunk. Az elhúzott és visszahajló N AN-ÁN értelemmel bír. A tűtartó szemben lévő, 3. oldalán – melyet ugyanannak a kéznek tulajdoníthatunk – ismétlődik a TŰ jelösszerovás, 180 fokkal elfordítva.

E sor elején J öblösítésével adódik a JÓ szó, az **aSZONAK** szó pedig az N jelét kissé öblösítve, egy mély magánhangzót rejt.

A 2. sorban - mely a 4. sorral együtt egy mási kéztől származhat - látható a **SzóNeKeT** szó, ahol az N öblösítésével jelölte az Ö hangot. Itt a K sajátos, kissé kiegyenesített AK-ból adódó alakja jelenik meg. Ez a forma gyakori az etruszk íráslelkekben, és következetesen jó olvasatot ad. A feliratban nem találkozunk az eK jel négyszögletes formájával.

Két vagy több mássalhangzó egyberovásával is megtakarítottak vonásokat. Ilyesmire is több példa látható a szarvasi tűtartón, sőt egészen magas fokú egyberovásokat is találunk.

Ilyen a rendkívül szellemes **BeSeG**, és a látszatra kissé hasonló **BeR** (bőr).

Egyes esetekben **mássalhangzók elhagyásával** is rövidítettek. Jó példa a szarvasi ACA – **kArCol**. A K zöngétlen, az L lágy, nélkülük is megérthető a szó. Az A-t viszont mindkét oldalon kiírja. A **SzereSD** szó, a tűtartó feliratának első szava. Milyen elven hagytak el rövidítési célból mássalhangzókat? Elsősorban a lágy, másodsorban a zöngétlen hangokat, ritkán a zöngés mássalhangzókat hagyták el, a sziszegős hangok (C, CS, S, SZ, Z, ZS) maradtak, mert fontosak a szöveg megértéséhez. A SZeSD és a CNaSz szavak R-je is kiesik, de mindkét esetben marad két sziszegő mássalhangzó, lehetővé téve a megértést.

A következő jelösszerovás a CNaSZ. Eddig a megfejtők mindegyike lehetséges olvasási irányok közül a jobbról balra tartó irányt követték (NC), ezért nem sikerült kibontani a szó értelmét. Ha felülről lefelé olvassuk, ami szintén szabályos, akkor CN az eredmény. Így válik lehetővé a szó megértése: CÉRNÁZ!

ÖSSZEFOGLALÓ TÁBLA

JEL	ÖNÁLLÓAN	EGYBERÓVA
4		↑
X	X	X X X
↑		↑ ↓
+	7	
Λ	^	X V 4
†		) λ
1		))
◇1	} 1	
○	ó ó ó	
)	)	)))) †
D	∅ ∅	∅
∅		))
X		)
†		†
H-	-	X
Λ	Λ	X λ X 4 1 X
1	1 †	† 1
Y	Y Y	X X) X
4		† λ

3. Az összerovások feloldása – (Griemsmann Piroska)

Teljes mondatokban **lehetséges a toldalékok elhagyása**, ha nem zavarja a megértést. Pl. Szeresd TÚ(t), Isten jó TÚ(je) ez.

Hangzás szerint – fonetikusán – róttak. Sőt! Ahogy ma is léteznek nyelvjárások, úgy évszázadokkal ezelőtt ezek erőteljesebben érvényesültek, és nyomot hagytak a rovás emlékekben is! A szarvasi tűtartó rovói játékosan üzenetet hagytak számunkra arról, **hogy ott, a környéken a BESZEG szót BESEG-ként is, a SZŐNYEG szót pedig SZŐNEK-ként, sőt SZENEK-ként is ejtették** a különböző népcsoportokhoz tartozó szkíta-hun-avar-magyar elődeink. A nagyszentmiklósi rovás-feliratok is azt sejtetik, hogy a mai hivatalos nyelvtől igen-

csak eltért a kiejtés. Ha ősi írásokkal foglalkozunk, előnyt jelent több vidék nyelvjárásának ismerete.

El is jutottunk a megfejtéshez, mely anyanyelvünkön szól, meghagyva kiegészítés, illetve javítás lehetőségét másoknak is.

4. A tűtartó jelei latin hangértékekkel (GP)

Hangzósítva és a hiányzó más-salhangzók pótlásával értjük meg a rovók üzenetét több mint 1200 év távolából:

**SZERESD JÓL (vagy Ó)
EZT A TŰT, NEM ESZI
EZT (vagy NEM LESZ EZ)
A SÁTÁN(É).**

A szemben lévő 3. sorban van a folytatás:

TEN JÓ TŰJE EZ. ASSZONNAK DÍSZ IS ... ÍRNI JÓ.

a 2. sorban is arról olvashatunk, mire is jó a TŰ?
JÓ EZ SZŐNYEGET BESZEGNI, SZÉP ..., ERŐS ESZ, (vagy LESZ), KARCOL
EZ BŐRT, CÉRNÁZ JÓL ANYAGOT.

a 4. sor a többihez képest fejjel lefelé áll, de ugyanúgy jobbról balra rótták, de balról jobbra halad. Szabó Károly eleink hiedelemvilágában találta meg ennek okát, a gondolatnak a jobb oldalon kell végződnie a balvégezt elkerülése érdekében. **SZŐNYEG SEBB LESZ, ASSZONY SZŐNYEGET BESZEG...** A továbbiakban sérült és hiányos a szöveg, de feltehetően a SZŐNYEGET BESZEG újabb változatait rejti. Itt megfigyelhető, hogy a BESZ fejjel lefelé SZEBB. A rovó mesterien élt ezzel a játékos lehetőséggel.

A szépség háromféle megfogalmazásban van jelen DÍSZ, SZÉP, SZEBB,

a jóság pedig négyszer kerül megfogalmazásra a J és a LY rovásjeleivel is. Három a magyar igazság, negyedik a ráadás. Megerősítést nyer a TŰ védő szerepe – NEM ... SÁTÁN hanem TEN (ISTEN) JÓ TŰJE EZ! A szőnyeg maga pedig azért is fontos, mert Szarvas környéke a hagyományosan a szőnyegkészítésről híres.

Biztosak lehetünk abban, hogy a felírtos tűtartó egy olyan közösségtől származik, amelybe mélyen beágyazódott a rovás ismerete, így vált lehetővé magas szintű összerovásokkal egy **pici felületen sok gondolat továbbadása**.

Még néhány megszívlelendő tanács azoknak, akik ősi rovás emlékek megfejtésére kapnak elhívást.

A rovásban nem ragaszkodhatunk latin írás szabályaihoz, mert ez egy ősbib rendszer, mint a latin, időben megelőzte azt népünk műveltségében (is). Biztosan mások is megfigyelték, hogy az alsó tagozatos gyermekek által elkövetett „helyesírási” hibák a rovásban nem lennének azok.

Szót kell ejteni a mássalhangzó-**csoportokról, melyeket a hangképzés helye szerint határozhatunk meg**. A gyakorlatban nagyon nagy szolgálatot tesz ezek ismerete.

Megkülönböztetünk

- „köhögős”: K, H, G, GY
- „pöfögős”: B, F, P, V
- „jelíró”: L, LY, J, R
- „nyammogós”: M, N, NY
- „tudós”: T, D, GY, TY
- „sziszegős”: C, CS, S, SZ, Z, ZS csoportokat.

Természetesen **előfordulhatnak az ősi szövegekben ma már nem ismert szavak, nevek is. Sőt gyakran nyomot hagyott a felírtot tartalmazó tárgyon az idő vasfoga**. Ilyen esetekben tisztességesebb a hiányzó részeket kipontozni, nyitva hagyni a lehetőséget egy későbbi kiegészítésre. Nem adhatunk önkényesen hangértéket egy jelnek egy értelmesnek tűnő olvasat érdekében. Előfordulhat az is, hogy több jónak tűnő rész-olvasatot találunk, helyénvaló ezeket is külön-külön bemutatni.

Nagyon fontos, hogy bárki által **ELLENŐRIZHETŐ MÓDON TE-**

GYÜK KÖZZÉ OLVASATUNKAT. MAGYAR EMBERKÉNT, ÓMAGYAR ÍRÁSRÓL ÉRTEKEZÜNK MAGYAR NYELVEN. Gondolataikat mindenki számára érthető módon kell megfogalmaznunk, megadva az ellenőrzés utáni egyetértés vagy elutasítás lehetőségét! Gyakran találkozunk ellenőrizhetetlen „olvasatokkal”, megfejtésekkel. Lehet, hogy csak annyit árul el a „megfejtő”, hogy ez egy ima, vagy tréfa. Jobb esetben ad egy szöveget, de nem ad semmiféle segítséget az eredeti szöveggel történő egybevetésre. Előfordulhat, hogy a rovásjelekhez olyan sajátos jeleket társít, amit nem mindenki ért. Azt gondolom, hogy az ellenőrzés lehetőségének kizárása nem más, mint visszaélés egy helyzettel és az emberek feltételezett hozzá nem értésével. Nem titok, hogy többen szellemi kihívásnak, mérnöki feladatnak tekintik egy ismeretlen szöveg jeleihez hangokat kapcsolni úgy, hogy azok - a hang-jel következetes megfeleltetésével - értelmes, vagy annak tűnő magyar nyelvű szöveget adjanak ki. A magyar nyelv szókincse nagyon gazdag, a toldalékok pedig megsokszorozzák a lehetőségeket. Műszaki szempontból tehát rendben lehet a megfejtés, de nem biztos, hogy az egykor élt rovó gondolatait adja vissza. Nem beszélve arról a jelenségről, hogy ahány megfejtő, annyi olvasat...

Tisztázni kell az írás irányát. A legtöbb esetben egyértelmű a székelymagyar írásoknál. Általában jobbról balra haladnak, de könnyű felismerni az ettől eltérő irányt, hiszen a jelek egy része is 180 fokkal elfordul. Távolság az igazságtól, ha az olvasás irányát önkényesen választjuk meg egy adott eredmény elérése céljából!

EGY ROVÁSSZÖVEGET AKKOR TEKINTHETÜNK ELOLVASOTTNAK, HA MEGÉRTETTÜK A ROVÓ GONDOLATAIT. Mindaddig, amíg ahány megfejtő, annyi olvasat, a munkát nem végeztük el.

Szerencsés esetben jó munkatársakkal társulhatunk, az együttes munka által olyan eredményeket érhetünk el, amit külön-külön nem.

Zomoráné Cseh Mártával – akit a legkiválóbb élő rovónak tartok – éppen a szarvasi tütartó kapcsán kerültünk munkakapcsolatba. Ő korábban már megtalált több fontos szót: TŰ, SZEG, SZŐNYEG, ASSZONY. Zomoráné Cseh Márta magas szinten foglalkozik a rövidítéses rovás kutatásával és oktatásával, tankönyve példa értékű.

B. MIT OLVASHATUNK KI A NAGYSZENTMIKLÓSI FELIRATOKBÓL?

A nagyszentmiklósi kincs 1799-ben került elő a Bánátban, közel a Tiszához és a Maroshoz, az egykori Magyarország területén, a mai Romániában. 23 díszes aranyedényből áll, és Bécsben őrzik a Művészettörténeti Múzeumban. Hosszú időszak kutatási eredményeit László Gyula az alábbiakban foglalja össze:

„... a kincs egyetlen déli „nagy” műveltséghez sem kapcsolható, se nem mezopotámiai, se nem hellenisztikus, de nem szasszanida, nem is indiai, kínai vagy éppenséggel bizánci, jóllehet e felsorolt műveltségek hatása mind érződik benne ...” „...több kutató észrevette, hogy **a kincset szoros szálak fűzik a kései avar idők fémművességéhez, valamint a morva gombok díszítményeihez és a honfoglaló magyarok poncolt-domborított művességéhez. A keltezés felső határát a Stephanus rex pénzekkel való egyezések adják még hozzá az 1000 körüli időkre.** A számba jöhető népek közül az utóbbi időkben csaknem kizárólag három népről esik szó: az avarról, a bolgárról és a magyarról. László Gyula eleve fejedelmi kincsnek tartja a leletet többek között azért is, mert „... egy ivókürt is volt a kincsben, az pedig fejedelmi jelvény”.

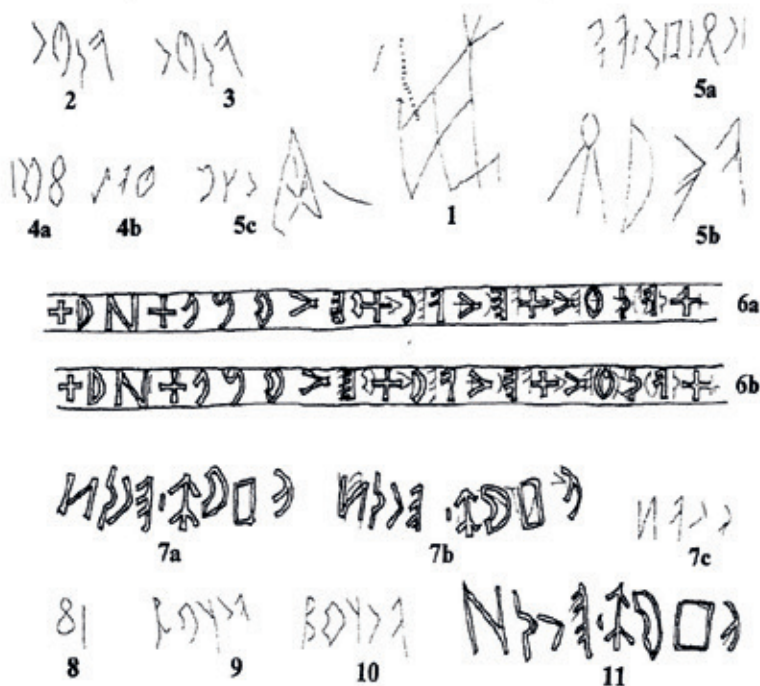

5. A nagyszentmiklósi kincsek együtt. Forrás Magyar Nemzeti Múzeum kiadványa, Budapest, 2002.

László Gyula felhívta a figyelmet arra, hogy a kincs egyes elemei eltérő helyen és időben készültek, továbbá a poncolt feliratok legalább három különböző alkalommal, a karcoltak legalább 2 különböző helyen és időben. A poncolt feliratok ötvösműhelyben, a karcoltak pedig utólag kerültek az edényekre.

Kilenc aranyedényen nem látható felirat. Ezeket tartják többen a fejedelem-asszony készletének. Három aranytálon ismeretlen - sokak által görögnek tartott - felirat van, ezek nem képezik vizsgálódásunk tárgyát.

Hat edényen látható poncolt felirat (1 db szilke, 2 db tál, 2 db kehely és az ivókürt), nyolc edényen karcolt, és két edényen poncolt és karcolt felirat is látható.

6. A nagy-szentmiklósi kincs rovásfeliratai - Hampel József táblázata

Fischer Károly Antal 1889-ben megjelent művében (A Hun-Magyar írás és annak fennmaradt emlékei, fontos megállapításokat tett a feliratoknak a magyar nyelvvel való kapcsolatáról. Utal a lelet felirataival kapcsolatos korábbi próbálkozásokra, melyek sikertelenségét a rovásjelek ismeretének hiányával magyarázza. Ő a poncolt feliratok szavainak többségét magyarul olvasta el, azonban nem gondolt arra, hogy a feliratok mögött eltérő jelkészletek és nyelvek állhatnak. Elsők között – ha nem elsőként – ismerte fel a rovás É, és sajátos eG, eK és eR jelét és a 90 fokkal jobbra elfordított eS jelet. Két tényező akadályozta meg a magyar felirat teljes megértését.

1. A rovás P jelét L-ként azonosította, így több esetben a PeSÉR szót LeSÉR-ként olvasta el. Nem ismerte fel, hogy a P jel mögött a mai V hang, az S mögött a Z (ZS) rejtőzik, így a nagyszentmiklósi feliraton nem találta meg a P(V)eS(Z)ÉR szót! Nem tudhatjuk, hogyan ejtették a vezérszót, ott, és akkor, de mai példa: a PalotaBozsok település nevét a németajkúak BalotaPozsokként ejtették még a közelmúltban is! Ha már nem maradhattak fenn hangfelvételek abból a korból, rovásírásunk néha picit közelebb vihet az akkori nyelvhez, ha szeretettel viszonyulunk a tájnyelvekhez.

2. Másrészt a PeSeGeN, PeSeNYŰJ szavak helyett LeSeGeN, LeSeNYŰJ szavakat talált. A besenyők neve oroszul PESENYŰJ, németül PET-SCHENEG a mai napig. Ezzel a két felismeréssel Fischer Károly Antal már a XIX. század végén eljutott volna a magyar feliratok teljes körű megértéséhez.

Már ő is felismerte, hogy az ötvösök nem minden esetben követtek azonos elveket a poncolt jelek alakját és használatát tekintve.

A legtöbb ismeretet adó **szilkén látjuk a GÉLYÓS, PESEGEN, PESENYŰJ KENÉSZ feliratot, amely elárulja a kincsek (egyik) tulajdonosának nevét, nemzetiségét és rangját.** Mindezt poncolt jelekkel, ami arra utal, hogy az ő megrendelésére készült a felirat, azonban feltehetően utólag, mert kivitelezésének színvonala messze elmarad a szilke díszítésétől! Ugyanakkor az eK-et különös módon ábrázolja az általunk aK-ként ismert jelet kissé eltorzítja elfordítja 90 fokkal balra, így a 180 fokkal elfordított eR rovásjellel azonos. Az eN és eSZ jelet egybeírja, ezért nem könnyű azonosítani. Szerencsére a szövegben van eNY jel is a PESENYŰJ szóban, így kizárt annak egy másik változata.

7. Szilke (6. felirat) Forrás: MNM kiadványa, Budapest, 2002

Öt tárgyon név nélkül szerepel a NAGY KENÉZ VEZÉR felirat, tehát csak a rangra utalva. Ide tartozik 2 tál, az ivókuvert és két kehely. Mindkét tál oldalán az eP vonalkáninak száma három, és az eR középső vonala is jobbra emelkedő a (7/a. és 7/b. felirat), a székely-magyar rovás szabályainak megfelelően. Az ivókuvertön (11. felirat) azonban két eltérést látunk: az eP 4 vonalkát kapott, az eR pedig 180 fokkal elfordult. 12. felirat az egyik kehely talpán látható, 4 vonalkával, de jó állású eR-rel. A 13/a. feliratot a másik kehely talpán találjuk, ahol két eltérés is van: az eP öt vonalkát kapott, és az eR elfordult. Láthatjuk, hogy a feliratok készítői nem azonos módon dolgoztak, vagy nem ismerték a rovásjeleket, és a másolás során vétettek.

Valószínű, hogy a NAGY KENÉZ VEZÉR feliratú tárgyak hosszabb ideje együtt voltak már, és a **mindenkori kenéz** tulajdonát képezték. Több tárgyra utólag karcolták be rangjelölés nélkül a **GÉLYÓS** nevet, **ami arra utal, hogy e tárgyak korábban más személyek tulajdonban voltak, Gélyós, a besenyő kenéz valamilyen módon megszerezte azokat, és jelölte tulajdonosi mivoltát.**

A karcolt feliratok tartalmazznak számunkra ismeretlen jeleket is, de a GÉLYÓS név jól kivehető a 2. és 3. feliraton. Pataky László megfejtette magyarul

a besenyőnek tartott feliratokat is. Miután besenyő írásemlékek nem maradtak fenn, nincs összehasonlítási alapunk olvasatának megítélésére. Elképzelhető, hogy a besenyő írás a szkíta-hun-avar-székely-magyar rovásírás egy változata volt. Ő értelmet adott az 1. és 5. betűépítménynek is, azonban mindkét esetben több megoldás is létezhet, és csak a közösség tagjai tudhatták, kinek a nevét is rejti a feladvány.

8. Ivókürt (11. felirat) Forrás: MNM kiadványa, Budapest, 2002.

Németh Gyula besenyő nyelvű feliratnak tartotta a szövegeket, s ezt azzal indokolta, hogy a besenyőkről tudjuk, hogy sok arany- és ezüstedényük volt, s hogy Nagyszentmiklós környékén voltak besenyő telepek.” Németh Gyula a besenyőket is török népnek tekintette. Magyar nyelvű feliratokról nem ejtett szót.

Hölbling Miksa szerint a besenyők nemcsak a magyarok közvetlen rokonai és örökös szövetségesei voltak, hanem eredetük, történelmük és műveltségük egynek vehető. Feltehető, hogy a besenyők által használt nyelvek is tükrözték a törzsszövetség sokszínűségét. (Saját elnevezésük becsenek lehetett, ugyanis ez a név fordul elő különböző változatokban a korabeli bizánci, arab, perzsa stb. forrásokban.)

Megállapítható tehát, hogy a poncolt feliratok minden egyes jele azonosítható a székely-magyar rovásjelek ismeretében, a karcolt feliratok egy része is. „Idegen” jeleket csak a karcolt feliratok között találunk, ezek többsége valószínűleg a besenyőktől ered. A besenyőkön kívül más néptől is származhat néhány felirat, ezek azonosítása a jövő kutatóinak feladata.

C. KAPCSOLAT A SZARVASI ÉS A NAGYSZENTMIKLÓSI ROVÁS-FELIRATOK KÖZÖTT

A tűtartó rovásfeliratai tudományos szenzációnak számítottak a megtalálás idején. Azonnal feltűnt, hogy jelei rokonságot mutatnak a - légvonalban 100 km távolságban, időben 184 év különbséggel megtalált - nagyszentmiklósi kincs felirataival. A mögötte álló nyelv kapcsán – hasonlóan a nagyszentmiklósi feliratokhoz - eltérő álláspontok alakultak ki, sokáig tartotta magát az (ó) török vonal.

A szarvasi feliratok- a rendelkezésre álló hely csekély mértéke miatt - sokkal több rövidítési eljárást mutatnak, mint a nagyszentmiklósiak. A szarvasi felirat egységes, magyar nyelven, teljes mondatokban fogalmaz, magas fokú rövidítései a rovásírás mély beágyazódására utalnak. A nagyszentmiklósi feliratok tulajdonosokat jelölnek, mögöttük eltérő idő- és térdimenziók állnak, több eltérő nyelv és jelrendszer és rovásmód, ezért az egyes edényeket egyedi- leg kell vizsgálni. A poncolt feliratok mindegyike olvasható a székely-magyar rovásjelekkel. A további feliratok többsége a besenyőktől eredhet, de egyes sajátos jelek egyéb eredetre is utalnak. Például a nyolcasra hasonlító jel a Földközi tenger környéki írásokban bukkan fel (ahol szintén kimutatható a szkíta eredet).

Szót kell ejteni pár sajátos jelről, melyekkel a szarvasi és a nagyszentmiklósi feliratok között is találkozunk. Ilyen a eNY aNYagszerű, lerágott végű kiflire hasonlító formája, többször ismétlődően. És ilyen a latin Ó-ra a megszólalásig hasonlító jel, ami a LYÓ-ként való értelmezése értelmes olvasatot ad a szarvasi és a nagyszentmiklósi leleteken is.

Az említett kutatók mellett sokakat foglalkoztat a feliratok nyelvezete és megfejtése. Friedrich Klára tanulmányában szinte minden próbálkozást bemutat. A nagyszentmiklósi feliratok kapcsán mintegy 15 nyelv került szóba, sokáig erősen tartották magukat az ótörök nyelvvel kapcsolatos vélekedések.

HUN-AVAR-KORI BETŰSOROK				
		SZARVASI	SZARVASI	NAGYSZENTMIKLÓSI
LATIN	ROVÁS	EGYBERÓVA	ÖNÁLLÓAN	
A	4	↑		
B	X	XXVXXV	X	
C	↑	↑ ↓		
D	↑↑↑		└	
É	{			} } } }
G	Λ	XXVΛ	9	9 9
I	↑↑	∩ ↑		
J	↑	∩ ∩		↑ ↑
aK	↓		∩ ∩	N
eK	◇		∩	□ □ □
LY, LYÓ	○ ○		○ ○ ○	○ ○ ○
N	∩	∩ ∩ ∩ ∩	∩	∩ ∩
NY	∩	∩	∩ ∩	∩ ∩ ∩ ∩
O, Ó	∩	∩ ∩ ∩		
Ö, Ǫ	∩			
P	∩	∩		∩ ∩ ∩ ∩
R	H, /	VX	,	HN
S	Λ	XXXYΛ X X	Λ	>>>
SZ	∩	∩ ↑	∩	∩
T	∩	∩ ∩ ∩	∩ ∩	
Ü	∩	∩ ∩		∩ ∩
ZS, Z	∩			∩ ∩

9. A szarvasi és a nagyszentmiklósi rovásjelek együtt (GP)

D. ÖSSZEGZÉS

A 9. sz. melléklet tartalmazza a székely-magyar, a nagyszentmiklósi és a szarvasi rovásjeleket. Az általunk ismert rovásjelekkel több esetben teljesen meg egyező, máskor némileg módosult jeleket kaptunk.

Érdekes megfigyelni a szilke Ü jelének hasonlóságát a latin Y jellel. Külön vita tárgyát képezhetné a sajátos LY jel, amely megtévesztésig hasonlít az latin Ó-ra.

Vajon melyik volt előbb ismert népünk műveltségében? Vajon miért van két jelünk egy hang jelölésére? A J-Ly eredetileg hangrend jelölésére szolgálhatott? Korábban használatban voltak a hangrendre utaló állandó mássalhangzó-változatok, ezek közül az aK és az aS jel ismert szélesebb körben, de érdemes lenne megvitatni, hogy a TY két változata.

A korábbi próbálkozások sok esetben azért voltak eredménytelenek, mert nem sikerült felbontani a jelösszerovásokat. Mivel ezeket a gyorsírás elveivel szinte teljesen azonos elven alkották meg, felbontásukkal könnyebben boldogulnak azok, akik ismerik a gyorsírást. A mi munkánk kiinduló pontja is Forrai Sándor, egykori gyors- és gépírás tanár munkája volt.

További kihívás az ismeretlen jelek azonosítása, továbbá a tűtartó feliratának pontosítása a kétértelmű és kipontozott részek tekintetében.

A hun-avar jelek közül hiányzik még néhány jel, a jövő kutatóira vár e táblázat kiegészítése. A 2023 augusztusában Eszék közelében megtalált „bronztükör” és az avar korból származó rövidebb írásemlékek lehetnek a segítségünkre.

További feladat - ami a rovó társadalomra vár – meghatározni a rovásemlékek olvasásának, megfejtésének, minősítésének elveit. Ehhez kiinduló alapként szolgálhatnak az előadás első részében leírtak.

Pécs, 2024. június 4.
Griemsmann (Frigyesi) Piroska

Felhasznált irodalom

- Dracsuk Viktor: *Évezredek útján* (Móra Könyvkiadó – Kárpáti Kiadó, Budapest – Uzsgorod 1983)
- Fischer Károly Antal: *Hun-Magyar írás és annak fennmaradt emlékei* (Heisler J. Könyvnyomdája, 1889 hasonmás kiadás)
- Forrai Sándor: *Küskarácsonytól Sülvester estig* (Múzsák Közművelődési Kiadó, Budapest)
- Forrai Sándor: *Az ősi magyar rovásírás az ókortól napjainkig* (Antológia Kiadó, Lakitelek, 1984)
- Friedrich Klára: *A Szarvasi Tűtartó megfejtési kísérlete* (Magánkiadás, 2016)
- Friedrich Klára: *A Nagyszentmiklósi Kincs megfejtési kísérlete* (Megfejtések könyve, Magánkiadás, 2015)
- Juhász Irén Dr.: *A szarvasi avar kori rovásírásos tűtartó* (Magyar Tudomány, 1985/2. szám)
- Juhász Zsolt: *A magyar nyelv, mint útikönyv az élet nevű túrához* (Szerzői kiadás, 2012)
- Gold der Awaren – *Der Goldschatz von Nagyszentmiklós* (Helikon Kiadó, Budapest, 2002)
- Kovácsné Szilvási Éva: *Kerek a világ – rovással* (TOP CARD Kiadó, Budapest)
- László Gyula – Rác István: *A nagyszentmiklósi kincs* (Kossuth Nyomda, Budapest, 1977)
- Mandics György: *Róvott múltunk I-III. kötet* (Irodalmi Jelen Könyvek, 2011)
- Szondi Miklós: *Történelmünkhöz bővebben magyarul* (Magánkiadás, 2008)
- Szilvay Gyula Dr.: *A besenyők története* (Kárpátia Kiadó, Budapest, 2006)
- Pataky László: *Atilla kincse* (Turán, 2002. május-június)
- Varga Csaba: *Jel, jel, jel avagy az ABC 30.000 éves története* (Fríg Kiadó, 2001)
- Varga Géza: *Magyar hieroglif írás* (Írástörténeti Kutató Intézet Kiadó, 2017)
- Zomoráné Cseh Márta: *A szarvasi avar tűtartó rovásfeliratának megfejtési kísérlete* (Szamosújvár, 2007)
- Zomoráné Cseh Márta: *A székely-magyar rovás ABC-s könyve* (Romániai Magyar Cserkészszövetség, Szamosújvár, 2022)
- Zomoráné Cseh Márta: *A székely-magyar rovás rövidítési rendszere* (Romániai Magyar Cserkészszövetség, 2011)

Pályái Griemsmann (Frigyesi) Piroska

Pécsi, 69 éves közgazdász vagyok.

A falu lakossága, ahol éltem, nagyon sokszínű volt, így már fiatalon találkoztam több különböző nyelvjárással. A középiskolában tanultam gyorsírást, ami segítséget ad a régi rovás emlékekkel kapcsolatos munkában, mivel mindkét írásrendszer rövidítési rendszere a magyar nyelv magánhangzó-harmóniájára épül. Közgazdasági egyetemi tanulmányaim során elemzői, tolmács és szakszöveg-fordítói képzésben is részesültem, ugyanakkor további nyelvjárásokat is megismertem.

Munkáim során mindig a pontosság, a rendszerben való, elemző gondolkodás, a következetesség, ellenőrizhetőség követelményének kellett megfelelnem.

35 éve élek Pécs városában, amely már a középkorban is a könyvtáiról és iskoláiról volt ismert, gazdag múltjával napjainkban is a tudás gyarapítására és továbbadására ösztönöz. A fiatalon kedvtelésből végzett idegenvezetői munka, a grafológiai ismeretek mind hozzájárulnak a nehéznek tűnő írástörténeti feladatok megoldásához.

2008 óta foglalkozom etruszk és hun-avar-székely-magyar rovás emlékekkel. Az etruszk nyelv- és írás emlékek megfejtése Vetési Zoltán: **MAGYAR KIN-CSEK – EGYETEMES ÉRTÉKEK** című könyvében, a szarvasi tópart felirátának megfejtése Szondi Miklós: **RÓNI TANULOK** című kiadványában jelent meg.

SZKÍTÁKKAL A SÖTÉTSÉG ELLEN

Egy új, más világot* akarunk!

COVID-, WHO-, 5G-, Chemtrail- és kamatmenteset, adósság elengedést és újraosztást

Igazság, Tisztesség, Méltányosság

**Azokat keressük,
akik számára
fontosabb**

**az igazság a jólétnél,
a tisztesség a sikernél,
méltányosság a haladásnál.**

Magyarok XI. Világkongresszusa
2024. augusztus 15-20. – Budapest – Ópusztaszer

Tel.: +36-1-485-4060, +36-1-267-4510

E-mail: mvsz@mvsz.hu, Web: www.mvsz.info, www.mxivk.info

Amikor 1823. november 3-án Temesváron megalkotta a nem-euklideszi geometriát, Bolyai János így fogalmazott: „A semmiből egy új, más világot teremtettem.”

Zohora Márta

SZA PIR-ok fényarcúak, fénylátók, „hogy látván lássanak”

Forrai Sándor, Padányi Viktorra hivatkozva ezt írja (1): „Egyik történelmi bizonyítékként említi, hogy a 896-os honvisszafoglaló magyarságnak legalább négy törzse – élükön a Megyer törzsszel és annak fejével Árpáddal – szabir magyar volt.”

Kik a szabirok és mit jelent a nevük? Hol, mikor éltek? Ma is élnek? Milyen kapcsolatban vannak a szkítákkal, székelyekkel?

Ezekre a kérdésekre próbálunk válaszolni, a somogyi tanítótábla és táltoskövek, valamint a tatárlaki korong üzeneteinek vizsgálatában.

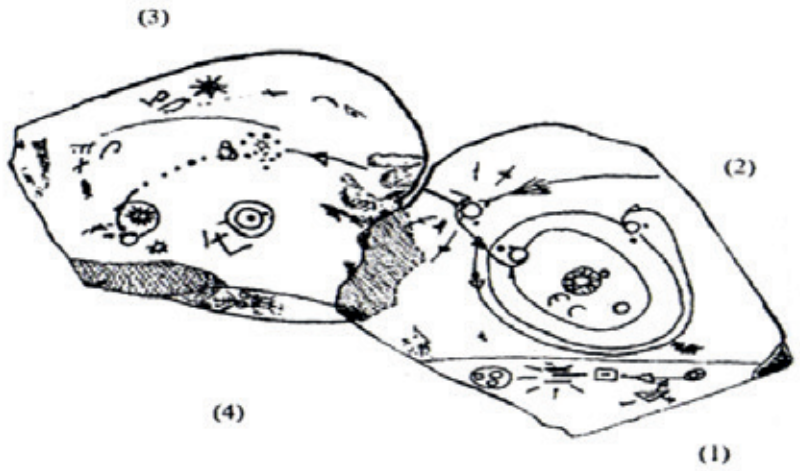
A somogyi rovástáblát és a táltos köveket először Berkesi Gyula tanár ismertette 1999-ben A somogyi mágusvilág utolsó üzenetei, avagy Koppány herceg somogyi »uruságának« írásos leletei(?) című kéziratában, Bú-Bodrogon. Csepregi Ferenc Kaposvár környéki nyugdíjas, először neki mutatta meg, a nemzetünkre vonatkozó – családjának több nemzedéken keresztül féltve megőrzött – hagyatékát. Részletesen és pontosan, a teljes hagyatékot Marton Veronika elemezte A somogyi rovástábla és a táltos kövek című, 2001-ben, Győrött kiadott könyvében.

A tanítótábla felirataiból csak a SA PIR-okra vonatkozó összefüggéseket érintjük, és a táltoskövek közül csak az Időtlen fekete kövön lévő, három emberalakkal foglalkozunk. Marton Veronika „májkő”-nek nevezi, a Csepregi család Időtlen fekete kő elnevezéssel hagyományozta nemzedékről nemzedékre. Mi is így említjük.

48 48 18 18 18 28 38 48 58 : 8 : * 7 8 9 :
 : A : A 7 A : * : * 9 0
 H : H J : J A * : * 7 0
 Z : X : * : * 7 A
) : 9 9 : < 4 7 9
 @ : 9 0 : 0 1 : < 4 7 9
 A : A 0 : 7 A : * : * 7
 A : J 7 A : * : * 7
 9 : 7 H 1 : 7 7 : * : * 7
 T : 7 7 H 1 H 7 7 7 : * : * 7
 # : H 7 7 : * : * 7
 I : 7 7 7 : 7 7 : * : * 7
 X : X 7 7 7 : 7 7 7 : * : * 7
 H : 7 7 7 7 : * : * 7
 Z : 0 : 7 7 : 0 0 7 7 : * : * 7
 I : I 7 : I 7 7 7 : * : * 7
 D : 0 : 7 7 7 7 7 7 : * : * 7
 Y : Y 7 : 7 7 7 7 : 7 7 : * : * 7
X : X 7 7 7 7 : X 7 7 7 : * : * 7
 T : T 7 7 7 : 0 0 7 7 7 : * : * 7
 M : M 7 H : 7 7 : * : * 7

A tanítótábla fényképének negatívja

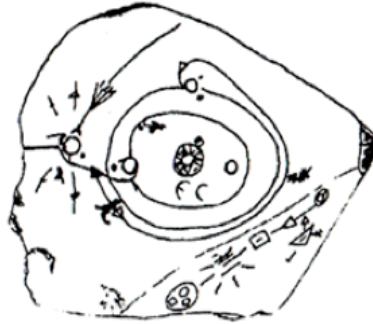
(Marton Veronika: A somgyi rovástábla és a táltos kövek. Matrona Kiadó, Győr, 2001. 9. old.)

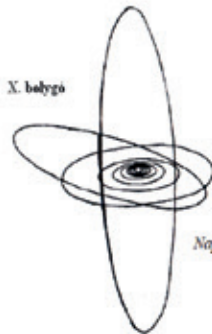
„A májkö kiterített felülete” (Marton Veronika: U.o. 126. old.)

„A teremtés kezdete”
(Marton Veronika:
U.o. 127. old.)

„A Naprendszer létrejötte a májkövön lévő rajz szerint”
(Marton Veronika: U.o. 131. old.)

X. bolygó

„A: X bolygó
Naprendszeren átvelő
pályája”

(Marton Veronika: U.o. 135. old.)

„A Naprendszer
jövője”

(Marton Veronika: U.o. 134. old.)

Marton Veronika: U.o. 142. old.

Az „Időtlen fekete kő” három emberalakjával kapcsolatban, egy nagyon fontos üzenetet fedezhetünk fel.

Először is, figyeljük meg, az alakok fején úrhajós sisak, vagy a fejük körül az aurájuk (a testet körülvevő erőtér, a fényhozók kisugárzása, glória) látható. DINGIR AURA

: * : 4D44 ;

dAURA, tündérnév
(istennév) a tanítótáblán.

A három emberalakot ék választja el a felső tértől, amelyben egy úrhajóra emlékeztető jel van.

Elemezzük ezt a jelet:

 ankh=élet (2) (egyiptomi)

A vonaltól felfelé a felkelő napot jelképezi: , mint a hasonló jel a sumirban, Kiejtve PIR (UD) = fény. (L 381) . A vonaltól lefelé

életet adó és tápláló, lefelé áradó fény: Az egyiptomi ankh=élet jel , szerkezetében és értelmezésében egyaránt nagyon közel áll a ma

gyar rovásírás US-TEN jeléhez: , amely az énlaki rovásemléken

, valamint a népi díszítőművészetben, ötvösművészetben, építészeti

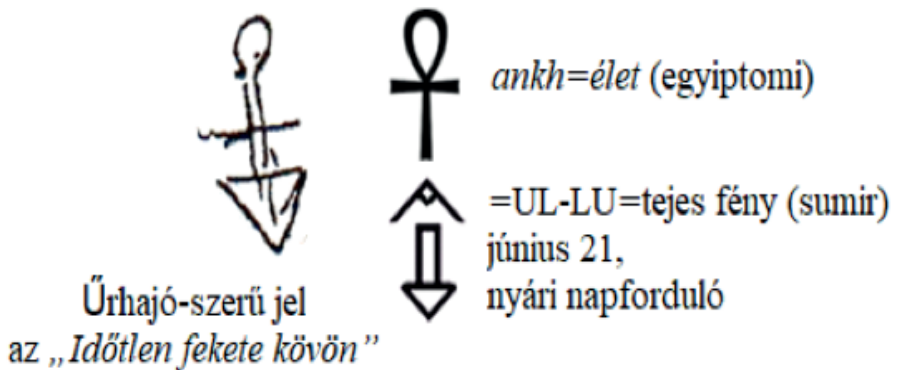
díszítőelemként gyakran találkozunk vele:

Kabay Lizett: *Külsképekhez: hulesszavak*. 19-20. old.

Az úrhajóra emlékeztető jel, ha jól megfigyeljük, magába foglalja az egyip

tomi **ankh=élet** jelét és a sumir **ULLU=teljes fény** jelét (3)

Barkör-állatövi ábra.

Badiny Jós Ferenc: *Igaz történetünk vezérfonala Árpádig*. 235. old.

Az úrhajóra emlékeztető jelnek tehát, a következők a jelentései : élet, fény, lemegy, árad, lesüt. Alatta, ék alakban, két lefelé irányuló egyenes látható, mintegy rámutatva a három emberalakra, a családra, mintha jeleznék, hogy ők azok, akik fentről jöttek. Az ékszerű vonal bal szárán lévő rovásfelirat mindent megmagyaráz:

Minden rovásbetű külön is jól látható. Az M és az A közös szárát a lefelé irányuló ék bal oldali vonala képezi. Az M jobb oldali háromszöge alkotja a G rovásbetűt is, melyben jól látható a háromszög jobb oldali szárához támaszkodó vonalkája is, amely közös az A rovásbetű bal oldali vonalkájával. Nagyon ötletes összerovás. Az A háromszögének jobb szára metszi a fővonalat, túlmegy rajta, jelezvén az A rovásbetűt. E nélkül csak MG összerovás lenne. Fentről lefelé olvasva: MAG. Világosan látszik, hogy lefelé mutat ez a szó a három emberalakra. Ők a MAG, vagy náluk van, övék a MAG. De mit jelent a MAG? MAG=TUDÁS=ÉLET. A TUDÁS MAG-ja és az ÉLET MAG-ja. Magyarul és sumirül is az anyaméhben megfogant élet ugyanaz:

-magyar: magzat

-sumir: **mag-za-tu** (4)

Érdekes összefüggés: GAM=**kanyarulat** (sumir) (5) fordítva olvasva MAG életcsíra, melynek jelképe szintén **kanyarulat**: 9.

		HANGZÁS	JELENTÉS	LABAT
		BUZUR	titok	411

BUZUR - BEZÁR - titok, a legnagyobb titok, az életcsira, az ÉLET csodája

Az életmag, életcsira titokba zárva.

TATAR. LAK	SUMIR	HANGZÁS	JELENTÉS	L.
		DOR TUR	település fundament	436
		DIS	dics egyetlen	480
		SAL-AS	bűbájos asszony	TM. 329
		SAR	teljesség	396
		BUZUR	titok	411
		PIR UD	pír fény	381
		AB	atya	128
		SA	arc ügyelni	353
		IGI	szem	449
		MIN	kettő	471
		PA KON	is	285
		PÁR MÁS	pár más	74

Badány Jós Ferenc: *Igaz történetünk vezérfonala Árpádig*,
Orient Press Kft. Budapest, 1996

203. old "L" = René LÁBAT: *Manuel d'Épigraphie Akkadienne* c. szótára
(Paul Geuthner S. A Paris 1976.)

Tehát az élet MAG-jából, a **magzat**-ból „kikerekedik” (GUR-GURUL-GRÁL=CSODA) az EMBER, az ÉLET, a MAGAR. Magyar Adorján szerint a **magar** (**magyar**) **ember-t** és **földművelő-t** is jelent. (6) Tehát MAG-AR = MAG-VETŐ.

A búzamaz pedig életet is jelent a néphitben. (7.)

- Hálát adtak a királybeavatáskor, a **Boldogasszonynak**, GASAN-nak BAJÁN avar nagyfejedelem KALaMaNU nevű FI-áért (akit BABbAR napisten sugaraival körös-körül beragyog), hálát adtak, hogy UGUR ESTEN (Magyarok Istene) MAGAR LU-nak (magyar embernek) teremtette. Erről a tanítótáblán, a királybeavató mondóka tanúskodik:

YAZAJ: DO: Hq: HYY:
: Jgt: JAJX: Zq:
: 1XZ: D+DZ: HXX
: Y: D/M: -YJ:)A A
: @:)FX: W) JAJ:
: 9+9:)JYJ: KQAJD:

HÁTeZ PÉCS ÚR OSKOLÁ(ja)
ZAKA, BÉSE, DeMÉ
BABbAR KeRUDU KeRUDuS
GASAN MaGAR LU eZS
KALaMaNU BAJÁN FI
UGUR ESTEN ADA

-Hálát adtak gyermek születésekor is, például Csepregi Ferenc születésekor Torma Nagymágus (8) az új EMBER-t, az új MAG-art mutatta be a Napnak a Teremtő Ős Úr Istennek.

A csángók is az új magyar-t mutatják be BABBÁ-nak a csecsemő születésekor.(9)

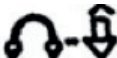
A sumirek a „szülést, amikor az anya életet ad”, úgy nevezték, hogy „tud” TUD! (10) A legcsodálatosabbat tudja! Életet adni! Ezért olyan fontos

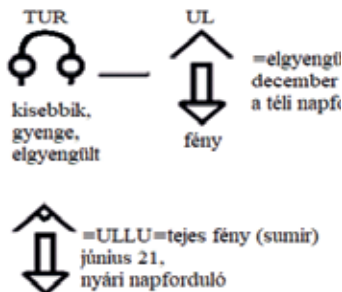
feltüntetni a palatáblán az ÉLET: . Az orvosi tudásnál

sokkal fontosabb a jelkép üzenete: **az ÉLET MAG-jának továbbadása nélkül nincs akinek átadni az isteni TUDÁS MAG-ját !!!**

-fény-t is jelent a MAG: = napszik, napcsíra, fénymag, fénycsíra(11)

			HANGZÁS	JELENTÉS	LABAT
					
		Tatárlaka	PIR	pir	
		sumir	UD	fény	381

Az isteni Lélek ÉN-LIL, TUR-UL=**elgyengült fény** képében, fény által teremti meg a kiválasztottat. A TUD-ás **fény, megvilágosodás, élet.**

Barkör-állatövi ábra.

Badiny Jós Ferenc: *Igaz történetünk vezérfonala Árvádig*. 235. old.

A MAG szó jelentései:

ÉLET ÉLET MAG-ja

TUDÁS TUDÁS MAG-ja

MAGZAT-ból lesz a → MAGVETŐ, földművelő (EMBER), aki továbbadja az ÉLET MAG-ját és a TUDÁS MAG-ját

FÉNY = ÉLETMAG, FÉNYMAG, FÉNYCSÍRA

MAG=Tudás=Élet=Világnak-Világa

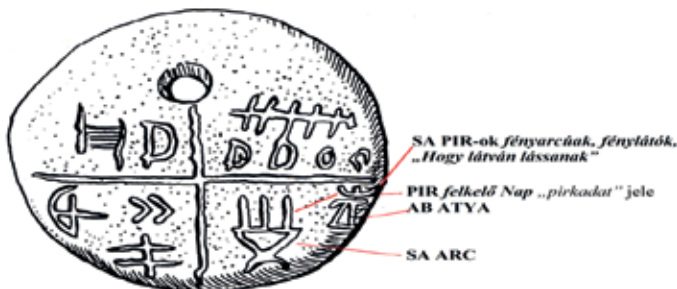
Tehát az első MAG-AR család, a három emberalak, az égből hozta MAG-ával – fény által – a TUDÁS-t, mert a TUDÁS fény, megvilágosodás, mely azonos az ÉLET-tel. Ők a „fénylátók”, a „fényarcúak”, a SA-PIR-ok, amint a tatárlaki agyagkorong is nevezi (12), a **mag**-ok, a **mag**-arok, akik az égi tudás birtokában vannak: magam, magad, maga, magunk, magatok, maguk. A TUDÁS MAG-ját MAG(y)ARÁZZA a MAG(y)AR.

TATÁR LAK	SUMÉR	HANGZÁS	JELENTÉS	L.
		DOR TUR	település fundament	436
		DIS	dies egyetlen	480
		SAL-AS	bóhájos aszony	736 329
		SAR	teljesség	396
		BUZUR	titok	411
		PIR UD	pár fény	381
		AB	anya	128
		BA	arc ügyelni	353
		IGI	szám	449
		MIN	kecske	471
		PA KON	is	285
		PAR MAS	pár más	74

Badiny Jós Ferenc: *Igaz történelmünk vezérfonala Árpádig*,

Oriens Press Kft. Budapest, 1996. 203. old.

203. old. "L" = René LABAT: *Manuel d'Épigraphie Akkadienne* c. szótára
(Paul Geuthner S. A Paris 1976.)

Forrai Sándor: *Az ősi magyar rovásírás az ókortól napjainkig*. 1994. 23. old.

: 𐤀: 𐤏𐤕𐤓𐤕𐤁𐤁𐤀 : A somogyi tanítótáblán
 : P : P I R . . A PA :

TATÁRLAKA

SUMIR

kiejtve PIR (UD) = fény. (L.381)
 AB= ABA, APA, ATYA (L.128)

: 𐤕: 𐤕𐤓𐤕𐤁𐤁𐤀 . . 𐤕𐤓𐤕𐤁𐤁𐤀 : A somogyi
 : TY: ATYA: A Bb A : A BbAaTY A : tanítótáblán

Tatárlakái	kiejtés	jelentés
	SA	arc, L. 353 ügyelni
	PIR UD	fény L. 381

SA-PIR-ok fényarcúak, fénylátók
 „Látván látnak”
 (Mk 4, 2-23)

„Ő pedig monda nékik: Néktek adatott, hogy az Isten országának titkait értsétek; egyebeknek példázatokban, hogy látván ne lássanak, és hallván ne értsenek.” (Ésa 6,9; Mát 13,13-15)

Az **Időtlen fekete kő** emberalakjait ábrázoló üzenete vonatkozhat Nimródra is, ha a BOR-t, víz-, eredet-ként (Emese álmában is **forrás=víz=eredet** a Turul nemzetség eredete) értelmezzük. A tanítótáblán azonban világosan olvasható: **MÉNROTFI BOR HUNOR MAGAR**. Itt a rovás I is külön van róva, nem az F-be, mint a **BAJÁNFI** vagy a mag-on a **BORFI** esetén. Így valószínűleg Nimród elsőszülöttjéről van szó.

Az ékre rovott MAG szó utalhat a táltoshagyaték **mag**-jára is. A MAG élő növény magja **önmagában is üzenet**. A titok kulcsa, mely összeköti a tanítótáblán lévő MÉNROT BOR nevű fiát, az élet csirájára, MAG-jára (női petesejt - és hím ivarsejtre) vonatkozó ábrán keresztül, az Időtlen fekete kő emberábrázolásainak üzenetével. A rajta lévő felirat, az ÉGIK és a BORFI lenne a válasz?... Az égből érkezett család a BOR nemzetsége lenne?... Nimród elsőszülöttje, aki által az özönvíz után az égi királyság ismét leszállt a Földre?... Ez a talány maradjon nyitott kérdés.

Eszerint a **mag** egyidős lehet az Időtlen fekete kő-vel ... A tanítótábla is nagyon ősi tudást közöl. Habár a keletzése későbbre van megjelölve, minden bizonnyal sokkal régebbi tudást örökített meg.

Miért éppen a mag veszett el?...

Csepregi Ferenc akkoriban így válaszolt érdeklődésemre:

„A MAG megkerült. Kicsinységénél fogva megbújta a hordozó táskába egy zugában.

Hogy milyen növény magja? Hát mag-e egyáltalán? Egy laposabb tarkabab - paszuly - magjára emlékeztet.” (Idézet Kaposvár 2003. 09. 24-i leveléből.)

A népmesékben is lehet szemerkélni a MAG szóból: „Lenyeli a királyné a szőlőszemet, hát Uramisten szépséges kis gyermeke születik tőle. De van ám Babszem Jankónk is, hogy ki ne fogyjunk a csodából. Kinek ne mondták volna, amikor még nem érte fel a kilincset: **Te kis tökmag!** Aztán csepereg a **szemernyi** apróság, **személy** lesz belőle. Talán **szemes**, »ügyes«, de megesik, hogy **szemenszedett**, értsd »válogatott« tekerdő.” (Kabay Lizett: Világszarvas, világtáltos, Mentor Kiadó, Marosvásárhely, 2008. 105. old.)

Azonban térjünk vissza a MAG szó **magvető=földművelő** értel-

mezésére. Az úrhajóra emlékeztető jelnek értelmezéseit : **élet, fény, le-**

megy, árad, lesüt egybevetve a MAG jelentéseivel, amint a fenti táblázatban összefoglaltuk: ÉLET MAG-ja, TUDÁS MAG-ja, MAG-zatból lett **magar**=**magvető**=ember aki tovább adja az ÉLET MAG-ját a TUDÁS MAG-jával = a FÉNY MAG-ot, mert a TUDÁS=FÉNY, megvilágosodás. Ennek **fényében** olvassuk el újra Jézus Urunk **magvetőről** szóló példabeszédét (Mk 4, 2-23):

„És sokat tanítja vala őket példázatokban, és ezt mondja vala nékik tanításában:

Halljátok: Ímé, a magvető kiméne vetni. És lőn vetésközben, hogy némely az út mellé esék, és eljövénék az égi madarak és megevék azt. Némely pedig a köves helyre esék, ahol nem sok földje vala, és hamar kikele, mivel nem vala mélyen a földben. Mikor pedig fölkel a nap, elsüle, és mivel nem volt gyökere, elszárad. Némely pedig a tövisek közé esék, és felnevekedének a tövisek, és megfojták azt, és nem ada gyümölcsöt. Némely pedig a jó földbe esék; és ad vala nevedő és bővölködő gyümölcsöt, és némely hoz vala harmincz annyit, némely hatvan annyit, némely pedig száz annyit.

És monda nékik: Akinek van füle hallásra, hallja.

Mikor pedig egyedül vala, megkérdezek őt a körülötte lévők a tizenkettővel együtt a példázat felől. Ő pedig monda nékik:

Néktek adatott, hogy az Isten országának titkát tudjátok, ama kívül levőknek pedig példázatokban adatnak mindenenek, hogy nézvén nézzenek és ne lássanak; és hallván halljanak és ne értsenek, hogy soha meg ne térjenek és bűneik meg ne bocsáttassanak. És monda nékik:

Nem értitek ezt a példázatot? Akkor mi módon értitek meg majd a többi példázatot?

A magvető az igét hinti. Az útfélen lévők pedig azok, akiknek hintik az igét, de mihelyest hallják, azonnal jön a Sátán és elragadja a szívükbe vetett igét. És hasonlóképen a köves helyre vetettek azok, akik mihelyest hallják az igét, mindjárt örömmel fogadják, de nincsen ő bennük gyökere, hanem ideig valók; azután ha nyomorúság vagy háborúság támad az ige miatt, azonnal megbotránkoznak. A tövisek közé vetettek pedig azok, akik az igét hallják, de a világi gondok és a gazdagság csalárdsága és egyéb dolgok kívánsága közbejövén, elfojtják az igét és gyümölcstelen lesz. A jó földbe vetettek pedig azok, akik hallják az igét és beveszik, és gyümölcsöt teremnek, némely harminc annyit, némely hatvan annyit, némely száz annyit.

És monda nékik:

Avagy azért hozzák-é elő a gyertyát, hogy véka alá tegyék vagy az ágy alá? És nem azért-é, hogy a gyertyatartóba tegyék? Mert nincs semmi rejtett dolog, ami meg ne jelentetnék; és semmi sem volt eltitkolva, hanemha nyilvánosságra jusson. Ha valakinek van füle hallásra, hallja.”

Az **Időtlen fekete kő** a MAG-ar nép égi küldetését tartalmazza: továbbadni az ÉLET-et, hogy legyen, akinek továbbadni az égi TUDÁS fényét. **Íme, a mi eredettörténetünk! Íme, a magyar hitrege első tétele!**

MAG=Tudás=Élet=Világnak-Világa

Válaszoljunk a kérdésekre:

Kik a szabirok és mit jelent a nevük? Hol, mikor éltek? Ma is élnek? Milyen kapcsolatban vannak a szkítákkal, székelyekkel?

-A szabirok SA PIR-ok fényarcúak, fénylátók, fényhozók.

-Jelenlétüket kimutatták egész Eurázsia széles kiterjedésében.(13) Esetünkben, a tatárlaki agyagkorong (és táblácskák), valamint a somogyi tanítótábla és a táltoskövek üzenetéből meggyőződhattünk jelenlétükről, a Kárpát-medencében és Mezopotámiában „**időtlen idők óta**”.

- A SA PIR-ok mi MAGUNK vagyunk, szabirok, hunok, székelyek, szkíták, pártusok, avarok, akik „látván látjuk” és „hallván értjük” Jézus Urunk tanításait.

A Magyar Demokrata közéleti és kulturális hetilap 4. évfolyam I. számában (2000. Január 6.) Sinkovics Ferenc tollából olvasható: „A kétség és az aggodalom mostanában Csepregi Ferenc gondolata. Nem tudja, jót tesz-e azzal, ha a nyilvánosság elé tárja a leleteket.”

Továbbá ugyanott: „Szegény Csepregi Ferencnek sok álmatlan éjszaka volt és van a kövek miatt, de a veszélyt még így is alábecsüli. Azt ugyan először a véletlen számlájára írta, hogy az elmúlt néhány héten három alkalommal is életveszélybe került, ráadásul mindannyiszor kísértetiesen ugyanaz történt. Nyugodtan haladt az országúton a kocsijával, amikor hirtelen áttért a szembejövő sávból egy teherautó, s egyenesen felé tartott. Egy hirtelen mozdulattal az árokba kormányozta a kocsit, hogy elkerülje a végzetes ütközést. És ami még furcsább: egyszer sem álltak meg a vétkes sofőrök. Biztos részegek voltak, vetette oda a rendőr.

Lehet, hogy a majdnem-tragédiának semmi köze a leletekhez. De az majdnem bizonyos, hogy a kövek mindenképpen egyedi értéket képviselnek.

Tudományos vizsgálatukra mindenképpen szükség van. S az, hogy együtt vannak, valaki, valamikor egymás mellé rendelte őket, egymás mellett, egymással kiegészítve használta őket, megint csak rendkívül árulkodó.”

Nemcsak autóbalesettel próbálták megfélemlíteni, hanem kigyúrt izomagyúak is meglátogatták otthonában a táltos hagyatékért.

Egy időben Csepregi Ferenc őseitől örökölt féltve őrzött „kincsét” a kaposvári Rippl-Rónai Múzeumban helyezte el megőrzésre. Utána visszakérte, de végül mégis illetéktelen kezekbe került... Ráfogták, hogy hamisítvány. Ha eredetéhez vajmi kétség férne, mért áldoztak annyi erőfeszítést az eltüntetésükre?... hisz a Sabrag máguscsalád rengeteg véráldozat árán megőrizte a nemzetünk számára. A kaposvári Rippl-Rónai Múzeum jegyzékében kell legyen feljegyzés a somogyi tanítótábláról és a táltoskövekről, fényképek is készültek róluk.

Felhasznált irodalom

- Forrai Sándor: *Az ősi magyar rovásírás az ókortól napjainkig*. Antológia Kiadó, Lakitelek, 1994.
- Marton Veronika: *A somogyi rovástábla és a táltos kövek*. Matrona Kiadó, Győr, 2001.
- Marton Veronika: *A föld népe mindig marad... I. rész: A Duna-táj őskori műveltségei*, 2014.08.27. <http://martonveronika.blog.hu/>
- Marton Veronika: *Világkatasztrófák*. Matrona, Győr, 2011.
- Marton Veronika: *A káldeai teremtmítosz. ENUMA ELIS*. Magánkiadás, Győr, 2000.
- Berkesi Gyula: *A somogyi mágusvilág utolsó üzenetei, avagy Koppány Heceg somogyi uruságának írásos leletei*. Kézirat, Bú-Bodrog, 1999.
- Hoppál Mihály - Jankovics Marcell - Nagy András - Szemadám György: *Je képtár*. Helikon Könyvkiadó, 4. kiadás.
- Badiny Jós Ferenc: *Igaz történetünk vezérfonala Árpádig*. Orient Preess Kft. Budapest, 1996.
- Badiny Jós Ferenc: *Az esztergomi - ister-gami - oroszánok titka*. Inter Lenes Kiadó, Budapest, 1996.
- Magyar Adorján: *A Csodaszarvas*. (Írta 1948-1955.) (2. javított kiadás) Magyar Adorján Baráti Kör kiadása, Budapest, 1997.
- Molnár V József: *Ég és Föld ölelésében. Tanulmányok a gyermekvilágról*. Örökség Könyvműhely, 1998.

- Kabay Lizett: *Kulcsképekhez hucsszavak*. Főnix Kiadó, Debrecen, 2000.
- Kabay Lizett: *Világszarvas, világtáltos*. Mentor Kiadó, Marosvásárhely, 2008.
- Károli Gáspár magyarra fordította: *Szent Biblia, azaz Istennek Ó és Új tes amentomában foglaltatott egész Szent Írás*. Az eredeti szöveggel egybevetett és átdolgozott kiadás. Bibliatársulat UBS-EPF 7619 – 15 M
- Nagy Ákos: *A kor halad, a vér marad*. Magyar Őstörténeti Kutató és Kiadó, Budapest, 2000.

Jegyzék

1. Forrai Sándor: *Az ősi magyar rovásírás az ókortól napjainkig*. Antológia Kiadó, Lakitelek, 1994. 31. old.
2. Hoppál Mihály - Jankovics Marcell - Nagy András - Szemadám György: *Jelképtár*. Helikon Könyvkiadó, 4. kiadás. 30. old.
3. Badiny Jós Ferenc: *Igaz történetünk vezérfonala Árpádig*. Orient Preess Kft. Budapest, 1996. 235. old.
4. Badiny Jós Ferenc: *Az esztergomi - ister-gami - oroszánok titka*. Inter Leones Kiadó, Budapest, 1996. 43. old.
5. Badiny Jós Ferenc: *Az esztergomi - ister-gami - oroszánok titka*. Inter Leones Kiadó, Budapest, 1996. 66. old.
6. Magyar Adorján: *A Csodaszarvas*. (Írta 1948-1955.) (2. javított kiadás) Magyar Adorján Baráti Kör kiadása, Budapest, 1997. 121-122. old.
7. Molnár V. József: *Ég és föld ölelésében. Tanulmányok a gyermekvilágról*, Örökség Könyvműhely, 1998. 15. old.
8. Marton Veronika: *A somogyi rovástábla és a táltos kövek*. Matrona Kiadó, Győr, 2001. 149. old.
9. Daczó Árpád P. Lukács szíves közléséből.
10. Badiny Jós Ferenc: *Az Esztergomi-Ister-GAM-i oroszánok titka*, Inter Leones Kiadó, 1996. 64. old.
11. Kabai Lizett: *Kulcsképekhez kulcsszavak*, Főnix Kiadó, Debrecen 2000. 33. 49. old.
12. Badiny Jós Ferenc: *Igaz történetünk vezérfonala Árpádig*, Budapest, 1996. 203. old.
13. <https://www.czakogabor.hu/megjelent-muvek/a-szabir-titok>
<https://www.helikon.ro/bejegyzesek/szerhij-patkanov-es-a-szabir-tabu>
<https://felvidek.ma/2014/05/czako-gabor-a-szabir-titokrol-tartott-el-adast-a-rovasban/>
„Erődvárosok Országá” az Uráltól keletre – és lehetséges szabir-magyar vonatkozásai https://epa.oszk.hu/01400/01445/00017/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2016_3_025-038.pdf

Tömörítvény –Zomora Márta

Szkitákkal a Sötétség ellen **SZA PIR-ok fényarcúak, fénylátók, „hogy látván lássanak”**

Amint a dolgozatkerő levélben olvashatjuk, mi székelyek, magyarok valóban „szkíta ősközületek” vagyunk a Kárpát-hazában, SZA PIR-ok *fényarcúak, fénylátók*. E nevet láthatjuk a 7000-8000 éves tatárlakai agyagkorongon, a Csepregi Ferenc hagyatékában megőrzött somogyi tanítótáblán és a hagyatékhoz tartozó „*Időtlen fekete kövön*”, a három emberalakot jelző képi ábrázoláson. Árpád apánk, a Megyer törzs, és a hazatérők között néhány törzs szabir magyar volt.

Ha összetesszük a somogyi tanítótáblán lévő MÉNROTFI BOR HUNOR MAGAR feliratot és az élet kezdetére vonatkozó jelképet, a hagyatékhoz tartozó MAG-gal és a rajta lévő üzenettel, valamint az „*Időtlen fekete kő*” tereméstörténetének három emberalakot jelző képi ábrázolásával, akkor kirajzolódik előttünk legfőbb küldetésünk rejtett üzenete.

SZKÍTÁKKAL A SÖTÉTSÉG ELLEN

Egy új, más világot* akarunk!

COVID-, WHO-, 5G-, Chemtrail- és kamatmenteset, adósság elengedést és újraosztást

Igazság, Tisztesség, Méltányosság

**Azokat keressük,
akik számára
fontosabb**

**az igazság a jólétnél,
a tisztesség a sikernél,
a méltányosság a haladásnál.**

Magyarok XI. Világkongresszusa
2024. augusztus 15-20. – Budapest – Ópusztaszer

Tel.: +36-1-485-4060, +36-1-267-4510

E-mail: mvsz@mvsz.hu, Web: www.mvsz.info, www.mxivk.info

Amikor 1823. november 3-án Temesváron megalkotta a nem-euklideszi geometriát, Bolyai János így fogalmazott: „A semmiből egy új, más világot teremtettem.”

Simon Ildikó:

Nem csak pénz kell a fennmaradáshoz

Tisztelettel üdvözlöm a konferencia résztvevőit!

Szerkesztői munkám során arra a következtetésre jutottam, hogy életterünk beszűkülésével, körülményeink egyre mostohábbá válásával, nekünk, székeleyeknek „szemfülesebbeknek”, bölcsebbeknek kellett lennünk a pusztta megélhetésünk érdekében.

Egyedül a bölcsesség tud bennünket összekovácsolni a közös cél érdekében, de ezen a téren még jócskán van teendőnk.

Az elmúlt években tanúi lehettünk az erdélyi magyar nyomtatott sajtó felszámolásának, pedig az elektronikus médiát sokkal könnyebb teljesen cenzúra alá vonni egyetlen gombnyomással. A legérdekesebb inkább az, hogy ez nem a román hatóság miatt történhetett meg, hanem az anyaország segítségével.

Elöljáróink közül ez nem zavart senkit!

Pedig nem csak pénz kérdése. Tudom, hogy sokan nem tartják számon a Székely Időt, mégis mi volnánk az élő példa, hogy lehet lapot fenntartani méltánytalanul kevés pénzből.

Erről a tanár leckéje jut eszembe, aki kijelentette:

"Senki ne álljon fel a székéből" ... aztán kivett egy halat az akváriumból a tanóra elején, majd az asztalra tette és gyorsan távozott. "Aki ezt megszegi, azt kirúgják" mondta még az ajtóból.

Egyik gyerek sem mozdult, és mindenki nézte, ahogy a hal vergődik az asztalon az elkerülhetetlen sorsa felé. Senki sem mert felállni, nehogy bajba kerüljön.

De végül egy lány felugrott a helyéről, odaszaladt a halhoz, és visszaengedte az akváriumba. Ő volt az egyetlen, aki nem akarta végig nézni ahogyan elpusztul a hal.

Lecke volt. A lecke tanítása pedig nagyon fontos!

Az a félelem, hogy bajba kerülhetünk, nagyobbak bizonyul

annál, mint hogy helyesen cselekedjünk. Néha szembe kell szállni a tekintéllyel és a csoportgondolkodással, egyszerűen azért, mert az a helyes.

Ha veszni hagyjuk értékeinket, szócsöveinket, utólag újra-éleszteni őket talán nem is lehet. Ezeknek a tiszteletét, becsületét ráadásul nem tanítjuk az ifjúságnak.

Egy társadalom életében kiemelt fontossággal bír annak a tudatosítása, hogy amit ma megteszünk, hatással lesz a jövőre. Legfőképpen az a hagyaték számottevő, amivel gyerekeinket és unokáinkat felvértezzük. Óriási jelentősége van a mi hozzáállásunknak a hagyományainkhoz, történelmünkhöz és személyes jövőképünknek a népünket illetően. Utódaink nem azt tanulják el tőlünk, amit mondunk, hanem lemásolják a mi hozzáállásunkat életre szólóan.

Sokat megélt, viharos történelmen átvergődve, talán felismerhetnénk, hogy már készen állunk az összefogásra és nem képmutatásból, hanem szívből egymás kezét fogva az Égiek segítségét kérve nézhetnénk a jövőbe.

Mivel a jövőre tekintő megoldásokat is napirendre tűzték, szeretném figyelmünkbe ajánlani a gazdasági önállóságot biztosító követendő példát, a Mondragon szövetkezeti csoportot.

Erről nemrég közöltem egy cikket a Székely Idő idei 3. számának 7. oldalán. (1

Munkám során azt is megtapasztaltam, ha az ember felül tud emelkedni önnön érdekein és valahogy úgy fogja fel a létezését, tetteit, mint szolgálatot a család, a kisközösség vagy a népe érdekében, akkor a gondviselés is hozzáteszi a részét.

Ez az, amit elődeink tudtak. A székely faluközösségek eszerint éltek. Van még Európában egy nép, amely hasonló hagyományokkal rendelkezik. A baszkok. Nem véletlen, hogy Baszkföldön jöhetett létre az egyetlen szövetkezeti társulás, amely alulról, egy kis iskola-közösségből indult, és megvalósított egy olyan gazdasági struktúrát, amely nagyon nagyra növe is megmaradt közösségi társulásként.

Nem csoda, hogy nagyon kevesen tudnak róla a nagyvilágban, hiszen minden kis vagy nagyközösség, amely önálló gazdasági és kulturális erőre törekszik, ily módon megtehetné, hogy függetlenedjen a nagytőkétől, uniótól,

politikai játszmáktól.

Tehát ne keressék a médiában, nem fogják megtalálni.

Magyar nyelvterületen Drábik János írt róla egyik könyvében (2, valamint Hunyadi Attila elemzi egy tanulmányában (3 a Mondragon Szövetkezeti Csoportot, mint Az „etikus társadalmi szerződés” baszkföldi példáját, mint követendő példát, amely kiállta az idő próbáját.

A baszkföldi Arrasate, spanyolul Mondragon ipari városról elnevezett Mondragon szövetkezeti intézményrendszer (Mondragon Cooperative Corporation) a világon a legnagyobb taglétszámú és leghíresebb ipari szövetkezeti komplexum. Önkéntes szerződésekben felvállalt komplex kapcsolatrendszer integrálja az ipari, szolgáltatási, kereskedelmi, mezőgazdasági szövetkezeteket a hitelszövetkezettel, valamint a képzési és kutató-fejlesztő intézményekkel. A komplexum töretlen terjeszkedése ellentmond annak az általánosan rögzült véleménynek, miszerint a szövetkezetek csak rövid távon és védett területen, például a multinacionális cégek számára érdektelen piaci űröket betöltve lehetnek életképesek. A Mondragon-csoport szövetkezeti jellegét jogi formáján túl leginkább személy- és közösségközpontú üzletviteli etikája, a képzési-kutatási és a gazdasági szféra szoros kapcsolata, valamint a fenntartható foglalkoztatás elsődleges prioritása domborítja ki. Az alapszabályokba foglalt elsődleges célok fenntarthatóságát elsősorban a csoportot alkotó szövetkezetek erős integráltsága biztosítja, vagyis a csoporton belüli koordináló, refinanszírozó és kutató-fejlesztő-továbbképző intézmények kölcsönös együttműködése és kommunikációja a szorosabb értelemben vett gazdasági egységekkel.

A mi szempontunkból a legfontosabb, hogy az egészet egy kisközösség hozta létre és az alapelveknek a mai napig hűek maradtak, ami lehetővé tette sikeres fejlődésüket.

A faluközösségi szolidaritásnak, önkormányzati és kölcsönös segélyezési szokásjognak szintén hosszú hagyományai vannak Baszkföldön, akár csak Székelyföldön. A helyi gondolkodási és szociális struktúrák a modern szövetkezeti önszegélyezés, gazdasági kooperáció és öngazgatás megfelelő előképei lehettek, ezért a fiatal katolikus lelkész, José Maria Arizmendiarietta ötletei ismerősen hatottak a 8000 lakosú Mondragon városban.

Az elnyomás ellenére, vagy éppen annak ellensúlyozására, a baszk etnikai büszkeség és ellenállás mellett a hagyományos értékek mentén a felszín alatt újra szerveződtek a szolidaritáson és fűgyökér demokrácián alapuló csoportosulások.

Csak néhány számszerű alapinformáció:

Ma több mint 20.000 személyt foglalkoztat közel 300 cégnél (ideértve a fióko-

kat, kirendeltségeket is.) A 300 cég közül 100 ipari szövetkezet (az ULGOR az összes ipari szövetkezet forgalmának 15%-át adja), továbbá 43 iskolaszövetkezet, 14 lakásépítő és fenntartó egyesület, hét mezőgazdasági szövetkezet és egy szövetkezeti áruházlánc.

Az alapszövetkezetek alapszintet meghaladó szükségleteit és érdekeit a következő négy másodfokú szövetkezetből álló összehangolt ernyőszervezet képviseli, amelyek mindegyike nagyon fontos szerepet töltött be a teljes csoport fejlődésében: a Caja Laboral Popular szövetkezeti bank (hitelszövetkezet és takarékpénztár) 141 fiókjával, egy technológiai kutatóintézmény (IKER-LAN), a biztosítási szövetkezet (LAGUN-ARO), és végül egy felsőfokú képzési intézményi hálózat (IKASBIDE), politechnikai, közgazdasági és egyéb szakmai, például tanár- és tanítóképző főiskolai tagozatokkal.

Talán a Mondragon sikerének a leglényegesebb aspektusa, maguk az alapelvek. Ezek tették nagyvá és időtállóvá.

Az alapelvek a következők:

- (1) Nyitott tagság,
- (2) Demokratikus szerkezet,
- (3) A munka szuverenitása,
- (4) A tőke eszközjellege, alárendelt szerepe,
- (5) Önigazgatás, részvétel a vezetésben,
- (6) Jövedelmi szolidaritás,
- (7) Kooperáció,
- (8) Társadalmi szerepvállalás,
- (9) Egyetemes jelleg,
- (10) Oktatás-képzés. Ennek a szövetkezeti hálózatnak a része a Mondragon Egyetem, ami a fenti alapelveket képviselve önmagát nonprofit szövetkezeti magánegyetemként definiálja.

Bár a székely faluközösségek is egytől egyig hasonló elvek alapján működtek, most ezek így csak frázisoknak hangozhatnak, de érdemes lenne fiatal delegációt küldeni, akik eltanulhatnának működési alapelveket, ötleteket, modelleket a baszk szervezetben, amire komoly lehetőség van, hiszen a baszk szervezet szívesen fogad tanulni vágyó cserediákokat és munkásokat.

Bízom benne, hogy a következő generációk megtalálják útjukat a boldogulás felé és ha otthon megfelelően voltak feltarisznyálva megfelelő világlátással és életcélokkal, akkor nem csak a külföldi boldogulást fogják választani, hanem itthon, népüket is gyarapítva, kreatívan új lehetőségeket fognak teremteni nem csak a túléléshez, de a gyarapodáshoz.

A Székely nyomtatott sajtó sorsa megpecsételődött akkor, amikor valakik oda-fenn úgy döntöttek, hogy felgyorsítják az agóniáját felvásárolva a sajtóorgánumok nagyrészét és nyomban meg is szüntette azokat. Ennek nem csak a szerkesztőségek estek áldozatául, de a terjesztői hálózat nagyrésze is.

A Székely Időt az utóbbi húsz évben, amióta én is tanúja lehettem, háromszor próbálták megszerezni vagy ellehetetleníteni. Az okok egyszerűen politikai indíttatásúak, hiszen saját képviseleti pártjaink sem tudták elviselni a független sajtót. Pusztán saját szócsövüknek szerették volna megszerezni, ha pedig nem tudták, akkor minden eszközzel megpróbálták ellehetetleníteni.

Eszközeik közül csak néhányat említek: pénzügyi ellenőrök sorozatos küldése mondvasinált okokból, a terjesztőink megfenyegetése állásvesztéssel, feljelentések minden szinten és fórumon a román hatóságoknál. Lapunk úgy maradt fenn máig, hogy saját érdekképviselőinktől nem, hogy támogatást, de folyton ellenszemet tapasztaltunk.

Persze ez nem vonatkozik az olvasói táborunkra.

Akkor is, amikor komoly gazdasági válság volt, olvasóink hűségének köszönhetően tudott fennmaradni a Székely Idő!

Hogy sikeresek voltunk-e? Meglátásom szerint igen.

Mert szolgálatként éltük meg és a lelkiismeretünk vezérelt.

Csak így érdemes élni!

Tisztelettel,
Simon Ildikó

Sepsiszentgyörgyön 2024 június 14-én

Hivatkozások

(1 Székely Idő - 2024/3 7.old.

(2 **Drábik János** „Orwellia” című munkájából. MONDRAGON - Alternatív gazdasági modell Magyarország számára.

(3 **Hunyadi Attila**: Az „etikus társadalmi szerződés” baszkföldi példája: a Mondragon Szövetkezeti Csoport - Országos Széchényi Könyvtár

Tömörítvény – Simon Ildikó

Tisztelettel üdvözlöm a konferencia szervezőit

Szerkesztői munkám során arra a következtetésre jutottam, hogy életterünk beszűkülésével, körülményeink egyre mostohábbá válásával, nekünk, székelyeknek „szemfülesebbeknek”, bölcsőbbeknek kellett lennünk a pusztta megélhetésünk érdekében.

Egyedül a bölcsesség tud bennünket összekovácsolni a közös cél érdekében, de ezen még jócskán van teendők.

Az elmúlt években tanúi lehettünk az erdélyi magyar nyomtatott sajtó felszámolásának, pedig az elektronikus médiát sokkal könnyebb teljesen cenzúra alá vonni egyetlen gombnyomással. A legérdekesebb inkább az, hogy ez nem a román hatóság miatt történhetett meg, hanem az anyaország segítségével.

Előjáróink közül ez nem zavart senkit?

Pedig nem csak pénz kérdése. Tudom, hogy sokan nem tartják számon a Székely Időt, mégis mi volnánk az élő példa, hogy lehet lapot fenntartani méltánytalanul kevés pénzből.

Erről a tanár leckéje jut eszembe, aki kijelentette:

"senki ne álljon fel a székéből"... aztán kivett egy halat az akváriumból a tanóra elején, majd az asztalra tette és gyorsan távozott. "Aki ezt megszegei, azt kirúgják" mondta még az ajtóból.

Egyik gyerek sem mozdult, és mindenki nézte, ahogy a hal vergődik az asztalon az elkerülhetetlen sorsa felé. Senki sem mert felállni, nehogy bajba kerüljön. De végül egy lány felugrott a helyéről, odaszaladt a halhoz, és visszaengedte az akváriumba. Ő volt az egyetlen, aki nem akarta végignézni ahogyan elpusztul a hal.

Lecke volt. A lecke tanítása pedig nagyon fontos!

Az a félelem, hogy bajba kerülhetünk, nagyobbak bizonyul annál, hogy helyesen cselekedjünk. Néha szembe kell szállni a tekintéllyel és a csoportgondolkodással, egyszerűen azért, mert az a helyes.

Ha veszni hagyjuk értékeinket, szócsöveinket, utólag újraéleszteni őket talán nem is lehet. Ezeknek a tiszteletét, becsületét ráadásul nem tanítjuk az ifjúságnak.

Mivel a jövőre tekintő megoldásokat is napirendre tűzték, szeretném figyelmünkbe ajánlani a gazdasági önállóságot biztosító követendő példát, a Mondragon szövetkezeti csoportot. Erről nemrég közöltem egy cikket a Székely Idő idei 3. számának 7. oldalán.

Ha érdekesnek találják, röviden szóba kerülhet ez a téma is.

Előadásom lehetséges címe: „Nem csak pénz kell a fennmaradáshoz”

Tisztelettel,

Simon Ildikó

Sepsiszentgyörgyön 2024 március 12-én

SZKÍTÁKKAL A SÖTÉTSÉG ELLEN

Egy új, más világot* akarunk!

COVID-, WHO-, 5G-, Chemtrail- és kamatmenteset, adósság elengedést és újraosztást

Igazság, Tisztesség, Méltányosság

**Azokat keressük,
akik számára
fontosabb**

**az igazság a jólétnél,
a tisztesség a sikernél,
a méltányosság a haladásnál.**

Magyarok XI. Világkongresszusa
2024. augusztus 15-20. – Budapest – Ópusztaszer

Tel.: +36-1-485-4060, +36-1-267-4510

E-mail: mvsz@mvsz.hu, Web: www.mvsz.info, www.mxivk.info

Amikor 1823. november 3-án Temesváron megalkotta a nem-euklideszi geometriát, Bolyai János így fogalmazott: „A semmiből egy új, más világot teremtettem.”

Dr. Rákossy Botond József

Volt egyszer egy földosztás

„(...) Bármennyire fájdalmas az önvallomás: kétségbeejtő az a sok mulasztás, a mely a lefolyt évtizedeket jellemzi; a fokozódó bajokkal, a melyek pedig orvoslásért oly sokszor kiáltottak, édes-keveset törődtek, most pedig, midőn már a tizenkettedik óra ütése közeleg, a mikor már körmünkre ég a sok gazdasági és nemzetiségi baj: a kormány és társadalom egyszeriben nem is képesek helyrehozni a mulasztásokat (...).

(...) Az életet adó föld alapja a gazdasági boldogulásnak; ha tehát bajról van szó, annak okait szinte már az első pillanatban a földbirtokok körül kell keresnünk, mert az egész gazdasági életnek a gyökere leginkább a földbirtokokban sarjadzik.

Az egészségtelenné változott birtokviszonyainkkal, gazdasági bajaink legfőbbikével áll összefüggésben jóformán minden bajunk, így az idegenek terjeszkedése és a túlzó nemzetiségi agitátorok leplezetlen hazaellenes akciója, továbbá a nagymértékű kivándorlás és természetesen ennek nyomán a munkáskéz hiánya is, a mely már állami létünket is meggyengíteni könnyen alkalmas lehet.

Mindebből pedig a tanulság: változtatni kell gazdasági rendszerünkön és különösen nemzeti és birtokpolitikánkon, hogy az ország hazafias népe ismét visszanyerje erkölcsi és anyagi fensőbbiségét, politikai hatalmát, munkakedvét, életerejét és szeretetét hazájához. Ezt meg kell cselekedni, ha megelégedést, boldogságot óhajtunk ismét látni, különben pedig szegényedésünket és politikai erkölcsi sülyedésünket föl nem tartóztatjuk, sőt azt megalapozzuk.”

Jóllehet, hogy a gondolatok rendkívül aktuálisak, ezeket Rubinek Gyula írta 1908-ban „A kié a föld, azé az ország” című könyvében.

116 év elteltével elmondhatjuk, hogy Székelyföldön az idő megállt. A földekkel, a hazával kapcsolatos bajok ma is léteznek. Az idegenek ma is terjeszkednek, talán még inkább, mint egy évszázaddal ezelőtt. A kivándorlás a történelem során soha nem látott méreteket öltött. A birtokviszonyok, a nadrágszj-parcellák lehetetlenné teszik a hatékony gazdálkodás. És a politikai er-

kölcs? Arról jobb nem beszélni.

Amennyiben nem változik gazdasági rendszerünk, nemzeti és birtokpolitikánk, nem állítjuk le a politikai erkölcsi süllyedést, Székelyföld lassan a múlté lesz.

Sok mulasztás történt az elmúlt három évtizedben? Ehhez nem fér kétség.

A román kommunista rendszer bukása lehetőséget adott arra, hogy a székelység is visszaszerezze a kommunista rendszer által elkobzott szántóit, kaszálóit, legelőit, erdőit.

Rögtön az 1989-es rendszerváltás után a posztkommunista rezsim „stimu-lálni” szerette volna a „parasztságot”, azaz ösztönözni, nógatni, hogy dolgoz-zák meg a földeket. Ezt az 1990/42-es számú, egy tipikus bolsevik megne-vezéssel bíró törvényerejű rendelettel tette. Egy évig volt érvényben, addig, amíg megszületett a földtörvény.

A törvényerejű rendelet lényegében arról rendelkezett, hogy a mező-gazda-sági termelőszövetkezetek használatba adhatják a területeiket bizonyos kor-látok között. De, ami fontosabb, tulajdonjogot biztosított a házak és gazdasági épületek körüli területre, ez nem haladhatta meg a 6.000 négyzet-métert. Arról viszont a jogszabály nem rendelkezett, hogy milyen módon kerül az illető terület az épületek tulajdonosának a nevére, azaz mi képezi a tulajdo-ni aktát. Ezért a törvényerejű rendelet alapján senki nem lett földtulajdonos.

A nagy – és véget nem érő – lépést a területek visszaszolgáltatásában az 1991/18-as Földtörvény jelentette, amely 1991. február 20-án lépett érvény-be. Né-hány fontosabb rendelkezése a törvénynek:

- személyenként legkevesebb fél hektárt, családonként legtöbb 10 hek-tár területet lehet visszaszolgáltatni,
- a tulajdonjog megállapítása kérés alapján történik,
- a kérések elbírálásánál a mezőgazdasági termelőszövetkezetek 1990. január 1-jei terület-nyilvántartását kell figyelembe venni,
- a kérések elbírálását az erre a célra megalapított helyi földosztó bi-zottságok végzik az iktatástól számított 30 napon belül,
- a helyi földosztó bizottságok javaslatait a megyei földosztó bizottság hagyja jóvá,
- a tulajdonjog megállapítása a törvény életbe lépését követő 90 napon belül történik,

- mindkét szinten lehetőség van fellebbezésre,
- a végleges döntést a bíróság hozza meg,
- a kéréseket, jóváhagyási javaslatokat a helyi földosztó bizottságok úgynevezett „mellékletekre” (anexe) vezetik fel.

A földosztó bizottságok munkáját a 131-es Kormányhatározattal jóváhagyott Szabályzat írta elő, amely 1991. március 4-én lépett érvénybe. Ez a Szabályzat adta meg azoknak a mellékleteknek (táblázatoknak) a formáját, amelyekbe a kéréseket és jóváhagyási javaslatokat összefoglalták a helyi földosztó bizottságok. Mind a mai napig gyakran elő kell vennünk a mellékleteket, hiszen a visszaszolgáltatás alapját, és – birtoklevél hiányában – még a telekkönyvezés jogi alapját is ezek képezik.

A Földtörvény 93. cikkelyében elrendelte, hogy a helyi földosztó bizottságok 30 napon belül el kell, hogy végezzék a birtokba helyezést. Mivel ezt nem sikerült betartani, 1991. március 22-én a 30 napos határidőt 45-re növelte a parlament.

A birtokba helyezés nemhogy 30 nap alatt, de 32 év alatt sem történt meg.

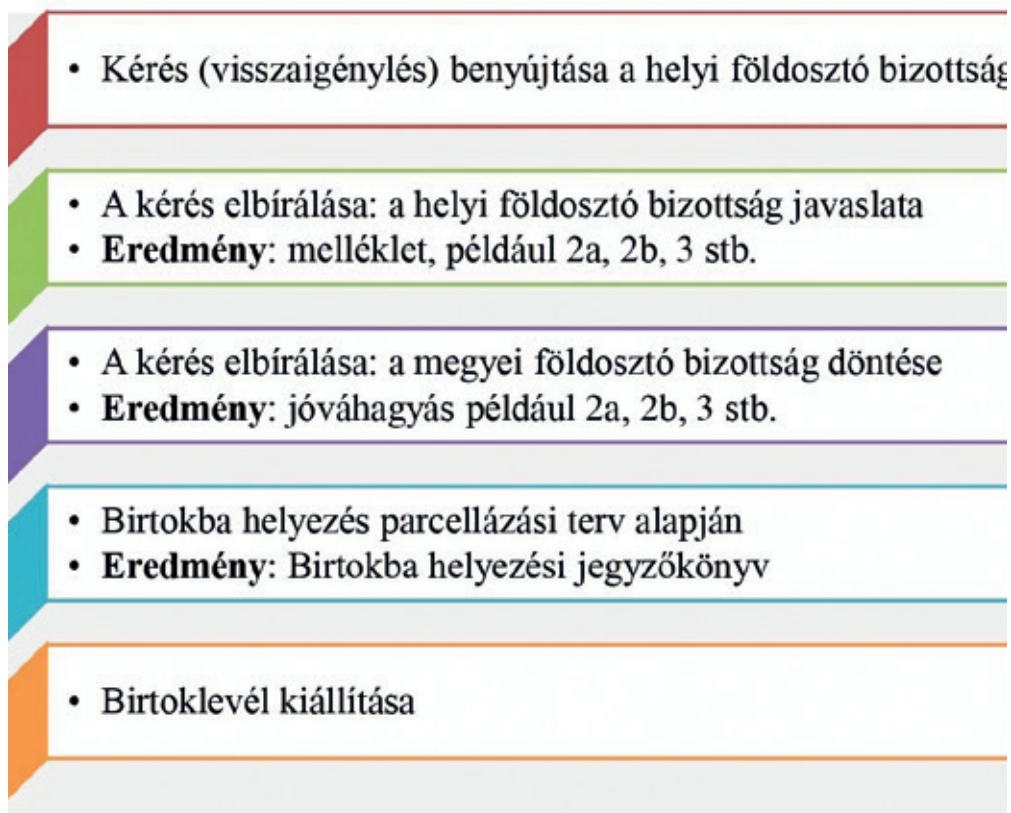
Máig a Földtörvényt már 45-ször módosították!

De az évek során több más törvény is született, amelyek a földterületek visszaszolgáltatást szabályozták. A legfontosabbak a 1997/169-es, a 2000/1-es, 2005/247-es és a 2018/231-es törvények.

Rendkívül nagy jelentőséggel bírt az 2000/1-es Törvény, hiszen ez tette lehetővé a közösségek, a közbirtokosságok vagyonának a visszaszerzését. Ennek köszönhetően csak Hargita megyében több tízezer hektár erdő és legelő került vissza a székely közösségek tulajdonába.

A 2005/247-es Törvény jelentette a teljes visszaszolgáltatást, a „res titutio in integrum”-ot. De a teljes visszaszolgáltatás elveszett a bürokrácia, a tehetetlenség és a korrupció útvesztőjében. Ma már teljesen egyértelmű: a földek, erdők visszaszolgáltatása – vagy a kárpótlás kifizetése – nem fog megtörténni sem egy, sem két, sem három emberöltő alatt.

De térjünk vissza 1991-re. A földterületek visszaszolgáltatásának a folyamata az 1. ábrán látható:

1. ábra: A földterületek visszaszolgáltatásának a folyamata

Tehát a visszaszolgáltatási folyamat végeredménye a birtoklevél. Akkor tekinthető befejezettnek a visszaszolgáltatás, amikor minden arra jogosult személy nevére a megyei földosztó bizottság kiállítja a birtoklevelet.

Gyakran kérdezik felebarátaink: mi történik azokkal a területekkel, amelyekre nem kért vissza senki, illetve kevesebb területet kaptak vissza, mint amennyit a kollektív előtt birtokoltak? A válasz: a törvény értelmében a földosztás végeztével a fennmaradt területek a község vagy város magántulajdonába kerülnek. És mikor ér véget a földosztás? Amikor minden jóváhagyott területre a hatóság kiállítja a birtoklevelet. Ami valószínűleg nem fog megtörténni Székelyföldön.

Térjünk vissza a Földtörvény első évének a végére. Akkor még úgy tűnt, hogy Hargita megyének minden esélye megvan arra, hogy gyorsan és a

legnagyobb szakértelemmel megtörténjen a földek visszaszolgáltatása, hiszen a szakma magyarországi és romániai talán legelismertebb személyiségei meszesemenő támogatásukról biztosítottak.

Kezdeményezésemre Hargita megye Kataszteri és Területrendezési Hivatala nemzetközi szimpóziumot szervezett a székelyföldi Marosfőn a földek visszaszolgáltatásának a témájával. A nemzetközi „besorolás” annak tulajdonítható, hogy a szimpóziumra dr. Márton Gyárfásnak, szakmánk legjelentősebb erdélyi személyiségének a közbenjárásával meghívtuk a székesfehérvári Földmérési és Földrendezői Főiskolai Kar vezetőit, valamint a Földművelésügyi Minisztérium képviselőit is. Természetesen jelen voltak a romániai kataszteri hivatalok vezetői is, valamint az országos szakhatóság (IGFCOT - Institutul de Geodezie, Fotogrammetrie, Cartografie și Organizarea Teritoriului) képviselői is.

A résztvevők megosztották egymással a földek visszaszolgáltatása terén szerzett tapasztalataikat. Magyarországi vendégeink ismertették az anyaországi jogszabályokat, az ottani tapasztalatokat, illetve a felsőoktatás megszervezését a földmérés és földrendezés terén. Akkor senki nem sejtette, hogy egy véget nem érő folyamat vette kezdetét.

2. ábra: A marosfői (Hargita megye) szimpózium megnyitója (1991)

Balról jobbra: Jalbă Nicolae (IGFCOT), Ladó László (Hargita megyei Mezőgazdasági Igazgatóság, vezérigazgató), Vulcănescu Adrian (Hargita megyei Kataszteri és Területrendezési Hivatal, igazgató), Pataky Imre (prefektus), dr. Joó István (EFE-FFFK Székesfehérvár, főigazgató), Rákossy Botond-József (Hargita megyei Kataszteri és Területrendezési Hivatal, osztályvezető és a konferencia „tolmácsa”)

A továbbiakban azt vizsgáltam meg, hogy mit sikerült megvalósítani 32 év alatt, 2023 végéig.

Tudjuk-e egyáltalán, hogy mekkora területet kell visszaszolgáltatni Székelyföldön, például Hargita megyében?

Természetesen kellene tudni, hiszen minden településen készültek táblázatok, azokat lehetett összesíteni, és azzal meg is lenne a válasz a kérdésre. A gyakorlatban azonban más a helyzet. A táblázatokban gyakran elírások, összeadási hibák is szerepelnek. Nem ritkán módosították azokat. Napjainkban már helyenként olvashatatlanok. Az újabb törvények újabb mellékleteket találtak ki. Ugyanazt a területet gyakran több mellékleten is jóváhagyták. Előfordult, hogy jóváhagyták a természetes személynek is mint közbirtokossági tagnak, de magának a közbirtokosságnak is mint jogi személynek. Ilyen körülmények között tehát ki lehet jelenteni: a hatóságok nem tudták és a mai napig sem tudják, hogy mekkora annak a területnek a nagysága, amelyet vissza kell szolgáltatni Hargita megyében. És halvány fogalmunk sincs arról sem, hogy Székelyföldön mekkora területekről beszélhetünk.

Pedig 2013-ban külön törvényt hagyott jóvá a román parlament erre a célra: a 165-ös Törvényt. A szándék – a területek felleltározása – nem lett volna rossz, de azzal, hogy az ismeretlen fekvésű területek grafikus ábrázolását is megkövetelte a törvény, az egészből egy fiasco lett. Nem kell ahhoz lángész legyen senki, hogy rájöjjön: nem lehet térképen ábrázolni olyan területeket, amelyekről nem lehet tudni, hogy hol vannak és mekkorák. Ezt csak mérések alapján lett volna lehetséges megtenni. A román parlament pedig azt szeretne volna, hogy a leltározó bizottságok készítsenek térképeket az irodákban csücsülve. Az eredmény pedig az abszurd elvárásnak megfelelő lett.

A törvény által előírt összesítő táblázatok viszont hasznosak lehetnek volna, ha kellő komolysággal kezelik a polgármesteri hivatalok, illetve az leltározás céljából létrehozott bizottságok.

Magát a leltározási procedúrát a 2013/401-es Kormányhatározattal elfogadott normatíva írta le. Eszerint a bizottságok kitöltötték 8 táblázatot, az ismeretlen fekvésű területeket pedig egy digitális térképen ábrázolták.

De vegyük sorra a táblázatokat.

Az első és véleményem szerint a legfontosabb a földosztó bizottság rendelkezésére álló területeket tartalmazza. Hogy lehet kiszámítania ezeket a területeket? A közigazgatási egység összterületéből ki kell vonni:

- a nem visszaszolgáltatható területeket (víz, út, vasút stb.),
- azon területeket, amelyekre ki volt állítva birtoklevél vagy birtokba helyezési jegyzőkönyv,
- azon területeket, amelyre létezik jóváhagyás, de nem történt meg a birtokba helyezés,
- a végre nem hajtott bírósági döntéseket.

A második táblázat az állam magán- és köztulajdonában lévő mezőgazdasági területeket tartalmazza.

A harmadik táblázat az állami erdő-leltár.

A negyedik azon területeket tartalmazza, amelyek a kutatóintézetek és állomások kezelésében vannak (Azt nem teljesen értem, hogy miért kellett összekeverni a tulajdonjogot – amiről az előző táblázatok szóltak – a vagyionkezeléssel.)

Az ötödik a legelőket összesítette. A jogalkotó az „izlaz” megnevezést használta (rét, legelő), jóllehet ilyen művelési ág nem létezik a román szabályozásokban. És miért kell külön kezelni a legelőket? Valószínű azért, mert amíg Hargita megyében a legelők általában a közbirtokosságok, ritkán pedig a fizikai személyek tulajdonában vannak (például a Tatros völgyében), addig az egykori Regát területén a bojárok birtokai (legelői) a közigazgatási egységeknek maradtak.

A hatodik táblázat az „egyéb területeket” tartalmazza, azokat, amelyek esetleg kimaradtak az előző ötből.

A hetedik (összesítő) táblázat ugyancsak fontos és hasznos (lehetne). Ebből derül ki, hogy milyen területekből gazdálkodhatnak a földosztó bizottságok. A hetedik táblázat tartalmazza az előző ötöt (kettestől a hatosig).

A nyolcadik véleményem szerint nem fontos a visszaszolgáltatás szempontjából, az a kettős, négyes és hatos mellékletek adatait összesíti. Valamilyen bürokrata úgy gondolta, nem árt kicsit komplikálni a dolgokat.

Hargita megye összesítő táblázatát a Prefektus Intézménye bocsátotta rendelkezésemre 2019. május 22-én, és a mellékelt táblázatban szereplő adatokat tartalmazza. Érdeemes megjegyezni, hogy a táblázat több összeadási hibát is tartalmaz, a végeredmény így nem 252.513,8047 ha – amint az a táblázatban szerepel –, hanem 252.508,35 ha. Azaz már itt van egy 5 hektáros

eltérés, jöllehet a Microsoft Excel első verzióját már 1985-ben kiadták, és a rendszerváltás után elérhető volt már Romániában is. Amennyiben a Prefektus Intézménye 2013-ban kellő hozzáértéssel tudta volna használni a Microsoft Excel táblázatkezelő programot, erre a hibára nem került volna sor. Az is érdekes, hogy az adatokat számtalan ellenőrző hatóság átnézte, mégsem tűnt fel senkinek a nyilvánvaló hiba.

De mit mondanak a számok?

A 2013-as leltár szerint Hargita megyében van (volt):

- 1.420,78 hektár állami tulajdonban lévő mezőgazdasági terület,
- 25.033,98 hektár állami erdő,
- 35.637,30 hektár rét (legelő),
- 218,89 hektár egyéb terület.

A kutatóintézetek és állomások kezelésében nem maradtak területek.

190.197,40 ha azt a megnevezést viselte, hogy „visszaszolgáltatható tartalék területek”, csak éppen azt nem tudtam kideríteni, hogy tulajdonképpen mit takar ez a fogalom.

A csíkszeredai leltár adataihoz fordultam segítségért. Ebben a következő területek szerepelnek:

–a nem visszaszolgáltatható területek (víz, út, vasút stb.)	1.228,71 ha
–azon területek, amelyekre ki volt állítva birtoklevél	8.373,91 ha
–azon területek, amelyekre ki volt állítva birtokba helyezési jegyzőkönyv	989,48 ha
–jóváhagyott, de birtokba nem helyezett területek	268,52 ha
–visszaszolgáltatható tartalék	719,11 ha

A megyei összesítőben Csíkszereda visszaszolgáltatható tartalékterülete 1.708,59 ha.

Következésképpen Csíkszereda esetében a visszaszolgáltatható tartalékterület egyik táblázatban 719,11 ha, a másikban 1.708,59 ha.

Ilyen alapon fel lehet tenni a kérdést: vajon mennyire lehet alapozni a 2013/165-ös Törvény alapján elkészített leltár adataira? Részemről a válasz: nem nagyon.

Térjünk vissza tehát a visszaigényelt területek összegének a tisztázására.

Az össz visszaigényelt terület négy kategóriából tevődik össze:

- területek, amelyekre ki van állítva birtoklevél,

- területek, amelyekre ki van állítva birtokba helyezési jegyzőkönyv,
- jávahagyott, de birtokba nem helyezett területek,
- visszaigényelt és javahagyásra váró területek.

Ezeket az értékeket az Országos Kartográfiai Központ 2015/3844-es átíratra szolgáltatta, a 2013/165-ös Törvény alapján elkészített leltárra alapozva. Eszerint a Hargita megyei adatok a következőképpen mutatnak:

Kategória	Mezőgazdasági terület	Erdő	Összesen	Százalékos arány a visszaadandó területből
	ha	ha	ha	%
Birtoklevél	185.963,24	182.045,03	368.008,27	65,49%
Birtokba-helyezési jegyzőkönyv	17.849,19	16.627,98	34.477,17	6,14%
Jávahagyott	124.377,92	15.666,93	140.044,85	24,92%
Jávahagyásra vár	10.176,73	9.228,71	19.405,44	3,45%
Összesen	338.367,08	223.568,65	561.935,73	100,00%

1. táblázat: A visszaszolgáltatás helyzete Hargita megyében (2015)

Ugyanabban az átiratban az is szerepel, hogy Hargita megyében a visszaszolgáltatatható tartalék 173.307,85 ha. Az nem világos, hogy milyen módon lett kiszámolva a terület.

Az első kérdés, ami felmerült bennem: honnan lehet tudni, hogy mekkora terület vár javahagyásra, ha 32 év alatt még nem történt meg a javahagyás – feltételezem azért, mert elő sem vették azokat a kéréseket? Véleményem szerint azt sem tudják a helyi hatóságok, hogy mit tartalmaznak a kérések, így nem valószínű, hogy létezett valaha is egy összesítés.

A fenti számokból tehát az derül ki, hogy Hargita megyében 561.936 hektár mezőgazdasági területet és erdőt kell visszaszolgáltatni, ami a megye területének 84,67%-a. És az is kiderül, hogy 24 év alatt, 2015-ig ebből mindössze 402.485 hektárt adtak vissza a jogosult természetes személyeknek és a közbirtokosságoknak.

2019. május 20-án levélben kértem a bukaresti székhelyű Országos Tulajdonvisszaszolgáltató Hatóságtól a következő információkat:

- a. annak az átiratnak a másolatát, amellyel a Hargita Megyei Földosz-

- tó Bizottság átadta a 2013/165-ös Törvény alapján kitöltött összesítő táblázatot;
- b. magát az összesítő táblázatot,
- c. a Hargita Megyei Földosztó Bizottság javaslatait az állami köztulajdonból való kivételre a visszaszolgáltatás érdekében.

Az Országos Tulajdonvisszaszolgáltató Hatóság június 12-én postázta a kért dokumentumok másolatát (292/SCRRP/12.06.2019 sz.) azzal a megjegyzéssel, hogy a **Hargita Megyei Földosztó Bizottság nem tett semmiféle javaslatot az állami közvagyonnal kapcsolatban.** Vagyis úgy gondolták megyénk vezetői, hogy Hargita megyében elég terület van a visszaszolgáltatás befejezéséhez, nincs szükség az állami köztulajdonra pótlás céljából.

Mint később kiderült, fenti szám adatok nem fedik a valóságot. Vagyis megyénk előljárói – polgármestereink, a prefektus – nem tudják, hogy mi mennyi.

A Kataszteri és Ingatlan-nyilvántartási Ügynökségnek (DDAPT: Digital Database for Property Titles) az adatbázisa állítólag naprakész adatokat tartalmaz a birtoklevelekről. A 2023. január 1-jei adatok szerint Hargita megyében kiállították a birtokleveleket 177.439,20 ha mezőgazdasági területre és 203.737,30 ha erdőre, azaz összesen 381.176,50 hektárra.

Valami nincs rendben. 2015-ben nagyobb mezőgazdasági területre volt kiállítva birtoklevél (185.963,24 ha), mint 2023-ban (177.439,20 ha)? A mezőgazdasági területeket elvették 8 év alatt, nem visszaszolgáltatták?

Összességében nézve a 8 év 3,6%-os növekedést jelentene, mármint a visszaszolgáltató terület nagysága szempontjából. Részleteiben, közigazgatási egységekre lebontva, az eredmény lesújtó.

Eszerint vannak olyan közigazgatási egységek, ahol a visszaszolgáltatás ellenkező irányban folyik (állítólag): például Csíkdánfalva, Csíkkarcfalva, Csíkmadaras, Csíkpálfalva, Csíkrákos, Csíkszentdomokos, Csíkszentgyörgy, Csíkszentlélek, Csíkszentsimon, Fenyéd, Gyergyóholló, Gyergyósárhegy, Gyergyóalfalu, Gyimesközéplek, Homoródszentmárton, Kányád, Kászonaltíz, Korond, Lövéte, Maroshévíz, Máréfalva, Nagyalambfalva, Oklánd, Parajd, Székelykeresztúr, Szépvíz, Újszékely és Varság esetében az elmúlt 8 év alatt több száz hektárral csökkent a birtoklevéllel visszaszolgáltató mezőgazdasági terület mértéke. Más községekben, városokban (Bélbor, Csíkcicsó, Csíkrákos, Csíkszentimre, Csíkszereda, Etéd, Gyergyócsomafalva, Gyergyótölgyes, Kápolnásfalva, Nagyalambfalva, Siménfalva, Vasláb, Zetelaka) a visz-

szaszolgáltató erdő területe lett kisebb.

Összesítve Hargita megye szintjén: 2015 közepe–2022 vége között a bir-toklevéllel visszaszolgáltató mezőgazdasági terület 8.525 hektárral csökkent, a birtoklevéllel visszaszolgáltató erdők területe pedig 21.693 hektárral nőtt.

Egyértelmű, hogy az adatok nem helyesek.

Gondoltam, hogy valahol összekeveredtek a mezőgazdasági terület-erdő adatok. Ezért az összegeket is összehasonlítottam.

Ebből az derül ki, hogy az adatok szerint az elmúlt 12 évben tulajdonkép-pen a birtokleveleket nem kiállították, hanem megsemmisítették: Gyergyó-holló (1.748 ha), Csíkszentimre (1.460 ha), Nagyalambfalva (1.317 ha), Csík-rákos (1.091 ha), Máréfalva (764 ha) stb. Jelentős eredményeket értek el, azaz birtokleveleket állítottak ki több száz hektárra Csíkszentkirályon (2.697 ha), Madéfalván (2.251 ha), Kászontízben (1.605 ha), Bögzőn (1.539 ha), Csíkszentmihályon (1.527 ha) stb. Ez természetesen nem lehet igaz. De semmi kétség nem fér ahhoz, hogy a helyi hatóságoknak fogalmuk sincs arról, hogy mi mennyi.

Ha már a birtoklevelek helyzetéről nem lehet pontos képen kapni, lássuk, mi a helyzet a birtokba helyezési jegyzőkönyvekkel.

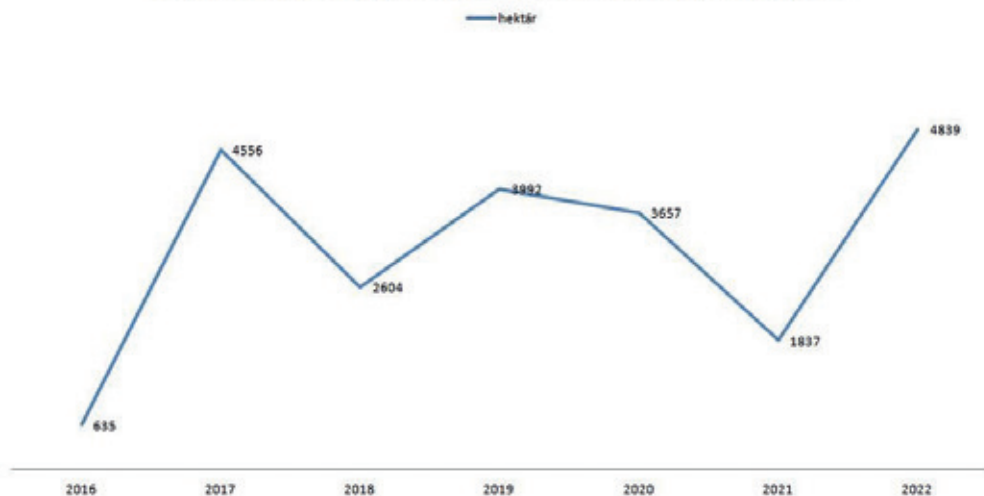
A polgármesteri hivatalok, illetve a helyi leltározó bizottságok adatai alap-ján 2015 közepén elő volt készítve 34.477 hektárra birtokba helyezési jegyzőkönyv. Ezek állítólag 17.849 hektár mezőgazdasági területről és csaknem ugyanannyi, pontosabban 16.628 hektár erdőről szóltak. Nem kellett volna egyebet tenni, mint átadni azokat a megyei kataszteri és ingatlan-nyilvántartási hivatalnak (a továbbiakban kataszteri hivatal), ahol néhány hónap (év?) alatt ki is állították volna a birtokleveleket.

De úgy tűnik, az a 34.477 hektár is csak a kimutatásokban szerepelt. A kataszteri hivatal adataiból kiderül, hogy abból a 34.477 hektárból, amelyre állítólag 2015-ben elő voltak készítve a birtokba helyezési jegyzőkönyvek, 2022 végéig mindössze 22.119 hektárnyi jutott el a kataszteri és ingatlan-nyilvántartási hivatalhoz.

Továbbá a birtoklevél-adatbázis (DDAPT) szerint 2015-2022 között 14.076 hektár területre állítottak ki birtoklevelet a leadott 22.119 hektárnyi birtokba helyezési jegyzőkönyvből, ami 3159 hektáros évi átlagot jelent.

A birtokba helyezési jegyzőkönyvek dinamikája nem mutat egyértelmű növekedést az utóbbi évek során.

Birtokba helyezési jegyzőkönyvek dinamikája Hargita megyében

2. táblázat: A birtokba helyezési jegyzőkönyvek dinamikája Hargita megyében

Akkor hát melyik adatokkal számolhatunk?

Ami biztos (eTerra integrált kataszteri és ingatlan-nyilvántartási informatikai rendszer) szerint Hargita megye területe 663.684 hektár.

A 2015-ben készített leltár szerint 561.925 hektár területet kell visszaszolgáltatni.

A DDAPT birtoklevél adatbázis szerint 2015. január 1-jéig 368.174 hektárra volt kiállítva birtoklevél

A kataszteri hivatal nyilvántartása szerint 2015–2022 között 22.119 hektárra volt kiállítva birtokba helyezési jegyzőkönyv (az ellenőrzésekből kiderült, hogy ez a valóságban legkevesebb 22.305 hektár).

A DDAPT birtoklevél-adatbázis szerint 2015–2022 között 14.076 hektárra volt kiállítva birtoklevél (az ellenőrzésekből kiderült, hogy ez a valóságban 13.002 hektár, mivel törölve is voltak birtoklevelek).

A fentiekből kiderül, hogy hogy 2023. január 1-ig 390.479 hektár volt átadva a jogosult tulajdonosoknak, melyből 381.176 hektár birtoklevéllel és 9.303 hektár birtokba helyezési jegyzőkönyvvel

És az is kiderül, hogy 171.446 hektár nem volt átadva a jogosult tulajdonosoknak, ami a visszaszolgáltatás tárgyát képező területnek (megyénk területének) 30,51%-a.

Tehát 32 évvel a Földtörvény életbe lépése után a területek visszaszolgáltatása 69,49%-ban valósult meg Hargita megyében. A teljes Székelyföldön sem jobb a helyzet.

Három évtizede minden választási kampányban ott szerepel az autonómia.

De mi is az autonómia?

Önrendelkezés. Az, hogy a helyi problémákra helyben adjunk megoldást. Az, hogy ne Bukarest mondja meg nekünk, hogy mit tegyünk, hanem mi magunk döntsünk sorsunkról. Az, hogy ha a falu, város lakója kéréssel fordul a polgármesteri hivatalhoz, azt gyorsan, a törvényes előírások betartásával oldják meg.

Sajnos a fenti eredmények azt mutatják, hogy nem segít rajtunk az autonómia. Ha helyi eljáróink képtelenek élni a lehetőségekkel, az autonómia annyit ér, mint függönyön a légyiszok.

Térjünk kicsit vissza Korodi Attilának, a szövetség alsóházi frakcióveze-tőjének egykori nyilatkozatához: „A honatyák által elfogadott törvény értelmében az érintettek sokkal kevesebb utánajárással telekkönyvezhetik jogos tulajdonukat”. Az, aki Bukarestben megoldottnak látta a belterületek visszaszolgáltatásának a problémáját, néhány év elteltével Csíkszeredában, polgármesterként, 180 fokos nézőpontváltásnak az áldozata: elutasítja a város lakóinak azon kéréseit, amelyekkel az évtizedek óta használt belterületeik jogi helyzetét szeretnék tisztázni.

Például egy 10 702 számot viselő válasziratában 2022. június 30-án Csíkszereda Polgármesteri Hivatala megmagyarázza M. L. adófizetőjének, hogy Csíkszereda kollektivizált övezet, tehát egy udvar legtöbb 250 négyzetméter nagyságú lehet. Csíkszeredában nem lehet alkalmazni a tényleges birtoklásra vonatkozó előírásokat, mivel a Kataszteri Hivatal vezetője ezt írta a 3400/2020.06.22 számú levelében. De más akadály is létezik. Maga a pre-fektus is leírta a 13715/2019.08.26 számú körlevelében, hogy a 2018/231-es Törvényt csak ott lehet alkalmazni, ahol nem volt kollektív gazdaság. Természetesen a polgármesteri hivatal kiállít minden igazolást az igénylőknek, amennyiben igazoló aktákat tudnak felmutatni. Ezt tehát úgy lehet értelmezni, hogy Csíkszereda Polgármesteri Hivatala segít megszerezni a tulajdonjogot az udvarodra, de csak akkor, ha tudod igazolni, hogy te vagy a tulajdonos.

Hasonlóan vélekedik Csíkszereda Polgármesteri Hivatala 2022. március 2-i, 7 229 számú levelében, amelyben a csíksomlyói P. A.-nak válaszol. Szó sem lehet a tényleges birtoklás telekkönyvi bejegyzéséről Csíkszereda területén, hiszen ezt írta a Kataszteri Hivatal vezetője, a fent már említett leve-

lében. Érjen véget a földek visszaszolgáltatása, aztán még beszélünk.

Összegezve tehát, Csíkszeredában nem lehet alkalmazni az egyik törvényt, mert kollektivizált övezet, nem lehet alkalmazni a tényleges birtoklás intézményét sem, mert kollektivizált övezet, és nem lehet másként sem birtokba helyezni az igénylőt, mert nem tudja igazolni, hogy a mezőgazdasági termelőszövetkezet tagja volt.

Mi a kudarc oka?

Évek óta mindenki keresi annak az okát, hogy miért fulladt kudarcba a földek visszaszolgáltatása. Legalábbis Székelyföldön, Hargita megyében. Mert ha más megyékben tevékenykedő földmérőkkel beszélek, kiderül, hogy ott nem annyira rossz a helyzet. Elsősorban az egykori Regát területén, de a bánáti és partiumi síkvi–déken is a visszaszolgáltatást befejezettnek tekintik.

Ha a hatóságot kérdezzük, a kudarc okai között megemlítik a jogi keret folyamatos változtatását, a földosztó bizottságok és a földmérők felületes munkáját, a pénzügyi források, a szakemberek hiányát, a határvitákat. De ezek mind csak kifogások.

Ha földosztó bizottságról beszélünk, akkor a polgármes–terről beszélünk. A törvény szerint ő a földosztó bizottság elnöke. Ha jól halad a munka, az ő érdeme. Ha nem halad jól, az is az ő számlájára írható. Kereshetjük a kudarc okai között a jogi keret folyamatos változtatását, a határvitákat, a román kormányt, a kataszteri hivatalt, a szakemberek hiányát, de a döntő tényező a földosztó bizottság, a polgármester személyében.

A gyakorlat igazolja ezt a megállapítást. Azokban a községekben, városokban, ahol a polgármester szívügyének tekintette a földek visszaszolgáltatását, az eredmény is megvan. És ott, ahol nem volt kellő bátorság, nem volt kellő tudás, ahol a személyes vagy csoportérdekek győztek, ahol mindig azt kereste a polgármester, hogy miért nem lehet megoldani a földügyeket, ott évek, évtizedek óta nincs előrelépés. 33 év után számomra tehát egyértelmű: a földek visszaszolgáltatásának a mai állapota a polgármester munkáját jellemzi.

Ha valaki nem értene egyet ezzel a megállapítással, akkor nézze a visszaszolgáltatás szempontjából kvázi azonos helyzetű két község, Csík–szentdomokos és Csíkrákos példáját. Véleményem szerint Csík–szentdomokos bonyolultabb eset, hiszen lényegesen nagyobb a területe, sokkal nagyobb lakosságának a száma is. Ennek ellenére Csík–szentdomokos 98,11%-ban befejezte a földek visszaszolgáltatását, Csíkrákos 32 éves eredménye mindössze 12,46%. Csík–szentdomokos első helyen áll Hargita megyében, Csíkrákos az utolsón.

A visszaszolgáltatás székelyföldi állapotát talán Ferencz Imre fogal-

---

mazta meg a Temetőkert című versében (Játékidő, 2016) a legérthetőbben:

„Nem birtokba tenni, hanem földbe
ki a rendszerváltást megérte

nem rendezni legyen zavaros
ezt akarta a sok nagyokos

több zászlót mértek ki, mint földet
s negyedszázadot elvetéltek

sok lehetőség már elszelelt –
a szülőföldünk temetőkert.”

Kellene tennünk azért, hogy Székelyföld, szülőföldünk ne váljon temetőkertté.

Nyakunkon az önrendelkezés, csak nem tudjuk, mit kezdjünk vele.

Dr. Rákossy Botond-József,
földmérő mérnök
Csíkszereda, 2024

Tömörítmény – Dr. Rákossy Botond József

Volt egyszer egy földosztás

Annak idején mindössze néhány nap kellett ahhoz, hogy a kommunista rezsim elkobozza a székely gazdák földjeit.

Rendszerváltást követően Hargita megyében már 33 éve folyik a földek, erdők visszaszolgáltatása és még 170.000 hektár sorsa – a megye területének szinte egyharmada - rendezetlen. A folyamatot saját helyi választott elöljáróink vezetik.

De mi is az önrendelkezés? Az, hogy a helyi problémákra helyben adjunk megoldást. Az, hogy ne Bukarest, de még Budapest se mondja meg nekünk, hogy mit tegyünk, hanem mi magunk döntsünk a sorsunkról. Az, hogy ha a falu, város lakója kérelemmel fordul a polgármesteri hivatalhoz, azt gyorsan, a törvényes előírások betartásával oldja meg.

Ahogy mondani szokták, a kezünkben volt a kés és a kenyér, még sem éltünk vele.

Pedig Rubinek Gyula már 116 évvel ezelőtt megírta, hogy *“A kié a föld, azé az ország”*.

Szomorú, de Ferencz Imre székelyföldi költőnknek is igaza van a Temetőkert című versében: *“sok lehetőség mér elszelelt / a szülőföldünk temetőkert.”*

Kellene tennünk azért, hogy szülőföldünk ne váljon temetőkertté.

Dr. Rákossy Botond-József

Gábor Ferenc

Egy önrendelkező, önfenntartó, székely közösség

1. **Történelmi háttér**
2. **„Elválasztott” közösségi tisztségek**
3. **Oktatás, egyház, közbirtok, közmunkarend**
4. **A székely közösség mai helyzete**
5. **Kitörési pontok, lehetőségek**

Kedves sorstársaim!

Mostani rövid dolgozatomban egy székely közösség önszervező, önmegtartó és önfenntartó sajátosságait szeretném bemutatni, aminek alapja maga a közösség és azon belül az önmaga által teremtett, örökölt viszonyok, illetve ősi szokásrend. Mindezt egy olyan székely település tükrében, amely évszázadokon keresztül élte a maga életét, elszakadva úgy a tömbben élő székelységtől, mint a tömbmagyarságtól, beékelődve a bihari, románná lett etnikai tengerbe. E székely település neve Köröstárkány. Nevén, illetve földrajzi helyzetén keresztül számtalan szállal kötődik a hun-székely ősmúlthoz. Ami a történelmi nevet illeti, sok kutató, történész a Tárkányokat szakrális kovácsként vagy pedig a tudás birtokosaiként, és átadóiként határozzák meg. A közösség egy olyan helyet foglal el a Fekete-Körös völgyében, mely a valamikori magyar gyepűrendszer részéhez tartozott. Ismerve a székelység magyar történelemben betöltött szerepét Köröstárkányban a múlt század fordulójáig, illetve a román hatalomátvételig megmaradtak azok az íratlan szabályok, szokások, amik az önellátó, önfenntartó székely közösségek mindennapjait irányították, határozták meg. Hogy mindehhez tiszta képet kapjunk, vissza kellene térnünk a székelység ősmúltjához, a székelység eredetéhez, egészen a szkíták történelméig, aminek részletes leírása nem témája e dolgozatnak. Talán elég, ha a Magyar Királyság első évszázadáig tekintünk vissza, ami a székelység, magyarságon belüli helyzetét, szerepét illeti.

1. Történelmi háttér

Tudjuk, hogy térben és időben a székelység, mint népcsoport, olyan kiváltságokkal rendelkezett, a Magyar Királyságban, amiért vérrel és étellel fizetett, folyamatosan. Ez a kiváltság a **NEMESSÉG!** A világon sehol másutt, mint népet, nemesi címmel nem illettek, csak a székelységet. Talán nem mérész gondolat, ha kijelentjük, hogy maga a nemesség fogalma és tisztsége is a székelység elsődleges meghatározója. Joguk volt, nem fizetni adót a magyar királyok felé, és ami talán a legfontosabb a kiváltságon belül, hogy közösen birtokolt földjeik, településeik, házaik, nem voltak elkobozhatóak, eltulajdoníthatóak, még a király által sem!!! Ami ingatlan tulajdonukat illeti, minden a székely közösség birtokában volt! Még ha ki is halt egy család, annak tulajdonát mindörökre a közösség örökölte. Hogy még jobban megértsük a közös birtok fogalmát, mibenlétét egy pillantás erejéig visszalépünk az időben, ami nem csak a hun-székely, illetve magyar történelmet illeti, ugyanis a tágabb értelemben vett „honfoglalás” idejéig a természettel egyhangban, harmóniában, élő népeknek volt egy közös jellemzőjük, ami meghatározta emberi mivoltukat. Ezt **közösségi vagyonnak, közbirtoknak**, vagy újabban **közvagyonnak** nevezzük. Ebbe a szóba minden belefoglaltatott, ami a székelység tulajdonában volt és közösen használt. Úgy, mint az erdők, a legelők, az állatállomány, a lakósátrak helyei stb. A vándorlegeltetéssel foglalkozó népek, nem is tartottak, tarthattak igényt semmiféle magánvagyonra, ruházatukon, fegyverzetükön kívül, hiszen, csak időszakosan tartózkodtak ugyanazon a helyen. Tehát, értelemszerűen közös, illetve közhasználatban volt a legelő, erdő, mindenféle terület és állatállomány. A család jurájának a helye is csak időszakos használatban volt.

A székelység közösségi tulajdonára, közbirtokára első csapást a letelepedésre való kötelezettség mérte. Az állandó lakhelyre, házépítésre kényszerített emberek a közösen használt legelőből hasítottak ki egy darabot házhelynek teleknek, telepnek. Ekkor és ez alkalommal jelenik meg a magántulajdon, ami valójában a későbbiekben egyre bővül a közbirtok rovására. A házban élő család, kertet hasított ki magának a ház mellé, amit a későbbiekben, bizonyára még bővített is. Ugyanilyen formában jelentek meg aztán a gabonatermesztésre használt szántóföldek, ugyancsak a közös legelőből kiszakítva. Tehát, leszögezhetjük a magánbirtok egyre bővült, míg a közbirtok területileg vesztett nagyságából, ámbár, mint a fentiekben is szó volt róla, ez a székelység elidegeníthetetlen közös tulajdonán belül történt. Megjegyezném, hogy a magyarság egész más fejlődésen ment ke-

resztül, ami a közös birtokot és a magántulajdont illeti. Hamar megjelent a társadalmi tagozódás és a gazdasági viszonyok teljes eltolódása a magántulajdon irányába. Megjelentek a nagy földbirtokok, földtulajdonosok és azok kiszolgálói a leszegényedett valamikori törzseken belül szinte teljes egyenlőséget megélt, jobbágy vagy zsellérsorba jutó, már szinte semmi tulajdonnal nem rendelkező tagjai a társadalomnak. Idő-

vel a székely közösség tulajdonába, kezelésébe, tartoztak a megjelent utak, gátak, árkok, a közösség területén belüli folyó és patakpartok és a megépült templomok, iskolák, malmok is sok esetben.

A gyerekek nevelése átkerült az egyház irányítása alá, bár kijelenthető, hogy a fiatalokat maga a faluközösség is nevelte, odafigyelve viselkedésükre, mint a település legnagyobb értékeire! Ami magát az egyházat illeti, sok ideig, a közösség irányítása alá tartozott, ugyanis a reformáció után, a protestánsá lett közösség önmaga választott magának lelkészt és presbitériumot.

Hogy a székely közösség működőképes, önálló és önellátó legyen, ősi szokásait tiszteletben tartva, kiválasztotta maga közül a különböző tisztségekre érdemesnek tartott embereket, akik saját vagyonukkal feleltek a rájuk bízottakról. Korabeli iratok szerint ők voltak az „ELVÁLASZTOTTAK”. Minden elválasztott legjobb tudása szerint, vagy meghatározott, vagy pedig a jóézésre bízva volt javadalmazva.

2. Elválasztottak vagy közösségi tisztségek

Sokak számára mára már nehezen értelmezhető, szinte hihetetlen, hogy a település önmaga szervezte meg mindennapjait, életvitelét, illetve osztotta el a tisztségeket a közösségen belül. Az elválasztottak (még 1904-ben is így írják) tisztsége, felelőssége sok esetben elég nagy terhet jelentett, de ha valaki nem vállalta el a bizalmat még pénzbüntetésre is számíthatott. Tehát nem csak az egyszerű embereknek voltak kötelezettségeik, de a vezetőknek is a közösség felé.

A közösség a következő **elválasztottakat** bízta meg életvitelének igazgatására, rendben tartására: **1. Főbíró, 2. Törvénybíró, 3. Esküdtek, 4. Lelkész, 5. Presbitérium, 5. Jegyző, 6. Malombíró, 7. Erdőbíró, 8. Gát és Katonabíró, 9. Porciószedő (Falugazda), 10. Bábaasszony, 11. Bikateleltető, 12. Tanítók, 13. Közirtokossági elnök, 14. Harangozók, 15. Egyházi (templomtakarító, mindenes) 16. Kisbíró, 17. Patrój, éjjeliőr, 18. Csúrhés, 19. Mezőcsősz, 20. Szőlőhegyi csősz, kerü-**

10. Kecsepásztor, 11. Libapásztor, 12. Csordás, 13. Iskolaszék (tanítást felügyelő, általában a pap hivatala volt, ő választotta ki a tagjait).

Volt eset, hogy például iskolaépítésnél külön pénztárost, ellenőrt, felügyelőt választottak!

A falu „első embere” a bíró volt, „csak” utána következett a helyi református egyház papja. Ha szigorúan vesszük, a bírót inkább az esküdtek követték a sorrendben és utánuk az egyházi presbitérium, hisz nem egy esetben a presbitérium döntött a helyi lelkész sorsáról is. Példának okáért megemlíthető egy 1939-40-es nehéz időkből való, korabeli eset. A pénzromlás olyan nagy volt, hogy a lelkész a megállapodáson, szerződésen felüli fizetése-melést kért. A presbitérium nem adta meg, mondván, a falu egyszerű embereit is ugyanolyan mértékben sújtja a válság, mint bárkit! Ezért a pap dolgozni járt a cséplőgéphez, hogy kiegészíthesse a járandóságát! Megjegyzendő, hogy az egyháznak azokban az időkben 10-12 hektár földje volt. Nagyrészt ebből tartotta el a papot és az egyházi tanítókat. Maga a falu, illetve gazdái összesen kb. 1854 kat. hold szántófölddel rendelkezett. (Győrffy I, A Fekete-völgyi magyarság)

Jellemző, és jelképes, hogy egy 1912-es, a falu előjáróságáról Győrffy István által készített képen, csak a **bíró** visel kalapot! (És mégis!) A későbbiekben még szó lesz róla...

A fontossági sorrendben jelentős szerepet töltött be a **falugazda**. Nála volt a falu pénze, helyi jövedelmekből, adókból, büntetésekből befolyó összegek. Ő adott pénzt az esetenkénti közös állatvásárlásra. Például, ha falunak bikát, vagy kant kellett vásárolni. A „Bika-rít” nevű földterület a falu bikáját tartóé volt. E tőkeállat fontosságát jelzi, hogy a falu külön „Bika-istállót” épített, nyilván így biztosítva az egészséges jószágállomány fenntartását.

A **kisbíró** mindenről tudott, a településen ő hozta és vitte a híreket. Feljárta a falut, dobolt, értesítette az embereket kötelezettségeikről, összejövetelekről, gyűlésekről.

A **két harangozó** feladatát, kötelességét nem kell külön hangsúlyozni, hiszen a falu életvitele, életritmusa, és elsősorban keresztyén hitéletet szabályozó szerepük jelentősége vitathatatlan. Ők és a harang!

Az éjjeli öröket (patrajakat), szőlőhegyi csőszöket, mezőöröket minden évben választások útján jelölték ki. Ugyanez vonatkozott a csordásra, csürhésre, vagy a kecske és libapásztorra is. Őket az állattartók választották meg, megegyezés szerint, fizetésük mellé természetbeni juttatásokat is kaptak; búzát, tengerit, szalonnát, kenyeret stb.

A **pásztorok** javadalmazását Dr. Kós Károly részletes leírásából is-

merjük. Az ökörpásztor bére egy marha után: $\frac{3}{4}$ véka búza, $\frac{1}{2}$ kenyér, 1 font szalonna, minden marha után 10-20 krajcár vagy lej, bocskorpénz egy pár bocskorra és hozzá való foltra adták. A disznócsürhe kondásának bére 1 disznó után május 1-től november 1-ig: $\frac{1}{4}$ véka tengeri, 2 vajkó (5 liter) búza, 1 fertály (12 deka) szalonna és 10 krajcár vagy 5-10-20 lej bocskorpénz. A juhász fizetése: 2 rend ruha (2 ing, 2 gaty) 1 pár szőrkapca és 1 pár ruhakapca, 1 pár bocskor és minden 4 juh után 1 kenyér, 1 font szalonna, egy kis főzelék és némi pénz. A valamikori éjjeli őröket a falu fizette. A bábaasszonyt pedig, értelem-szerűen az újszülött családja.

A **bírókat** általában 2-3, de megesett, hogy csak 1-2 évre választották, a körülményektől függően. Úgyszintén a presbitériumot, esküdteket is. A lelkészt és tanítókat közös megegyezéssel, amíg a helyzetükkel, *díjlevelükkel*, juttatásaikkal meg voltak elégedve, illetve a közösség a szolgálatukkal, így volt ez más tisztségekkel is. Kivételt képeztek a pásztorok, csószók, akiket minden évben újraválasztottak, ha meg voltak elégedve munkájukkal maradhattak, ha nem, mást kerestek a helyükbe. Külön megegyezés volt a havason legeltető pásztorral, ugyanis az ő esetében sokkal nagyobb volt a felelősség, hiszen sok esetben vadtámadás vagy éppenséggel villámcsapás miatt érte kár a rábízott állatokat. Minden esetben, neki, elsődlegesen értesíteni kellett a gazdákat és az állat bőrével el kellett számolnia. Nyilván a nagyobb veszély miatt ő nagyobb juttatásra, fizetésre számíthatott.

Sajnos napjainkban szinte elképzelhetetlen, hogy egy közösség hogyan tudta ön-kormányozni mindennapi életét, bár mint a fentiekből kitűnik, illetve a sok évszázados tapasztalat mutatja, sikerrel, eredményesen szervezték meg közösségi életüket. Nem vártak külső beavatkozást, iránymutatást. Igaz, hogy az ország törvényeit is betartották, betartatták, hiszen azok sok esetben megegyeztek a helyi iratlan szokásokkal, szabályokkal, hagyományokkal. Hogy a békítések, ítéletek, büntetések és végrehajtás is helyben történtek, a közösség magas fokú felelősségtudatáról, önbecsüléséről tesz tanúbizonyságot. A közösség minden eszközt megragadott, hogy védje önmagát, illetve tagjait. Példának okáért álljon itt egy határozat 1892- ből. „*Nazarénusok jönnek a faluba „ájtatoskodni”*. Ki befogadja őket büntetésből köteles kifizetnie az óraalapba 5 forintot.”

A felmerült nézeteltéréseket, kisebb, nagyobb kihágásokat az esküdtek oldották meg vagy hoztak ítéletet a súlyosság függvényében.

A törvénybírók és esküdtek pedig nem mindig bántak kesztyűs kézzel az akkori idők „bűnelkövetőivel”. Példának okáért álljon itt néhány 1783. és 1784. évekből származó feljegyzés, jegyzőkönyv másolata, amit a korabeli írásmód-

hoz híven idézek.

„Anno 1783. év 20.-a Május in Episcopali Possessione Tárkány felvételődött caussája Szathmári István szolgájának Zakar Tógyérnek bizonyos verekedéséért, melly alkalmatossággal végeztetett, hogy azon cselekedetéért szenvedjen =6=pálczát, annyival is inkább, hogy azon verekedést minden igaz ok nélkül indította.

Die eodem (ugyanazon napon) megvizsgáltatott caussája Özv. Butzi István-nének, melly volt mostoha fia Butzi Jánossal való veszekedése, káromkodása és átkozódása eránt; melly alkalmatossággal itt Butzi Istvánné vádoltatott azzal, hogy a mostoha fiának feleségét kurvának lenni kiáltotta és eskütt emberek fülök hallattára otta Teremtettével káromkodott, s rutúl átkozódott volna. Ezen haszontalan beszédek ellene meg bizonyítottak, sőt még fejszével is a menyét igyekezte meg ütni vagy vágni: ezen cselekedéséért =12= pálczára büntetetik. Butzi János káromkodása pedig proultiori revisione más gyűlésre differáltatik. Exequaltattak.” * Protocollum Possesionis Napló Tárkány II. kötet, Nagyváradi levéltár.

Anno 1783. 20. Július Antal Mihály és öccse Antal László sok exceppusokban találtatván, nevezetesen Kovács Györgynek a Rekesztőnél való megverésében, azért hogy Kovács György őket ökreiknek legeltetésére oda bé nem bocsájtotta, úgy a tengerik közül a tököknek az ökrök eleiben tolvajul való hányásában és a vakmerőségben, mely szerént László a Kerülőnek a kárban ökreit bé hajtani nem engedte. Antal Mihály ugyan tizenkét pálczára, László pedig hat pálczára ítéltettek. Exequaltattak.

Antal Jánosnéra rábizonyosadván, hogy a Tárkányi Bírakat mocskos szókkal illette nevezetesen, hogy azt mondotta volna, hogy a Tárkányi Bírák olyanok mint a rossz gyermekek, egyszersmind igazságtalansággal is vádolván azon Bírakat midőn a lovak tartásért reájuk támadott azt mondván, hogy azon lovakat itt a szegénységgel ne tartatna holott T.feő Szolgabíró parancsolatjából kéntelen itteten a Hellység azon lovakat tartani. Ezekért eő ítéltett hat pálcára. Exequataltattak.

Túri Jánosné panasza Kálmány Péter ellen meghallgattatván világosságra jött az, hogy Túri Jánosné Kálmány Pétert kutyaattából káromoltatta, az is, hogy Kálmány Péter Bíráknak tiltását nem engedelmeskedvén sertését bitangjába engedte és vele kárt tétetett ezért Túriné ítéltetett 6 pálczát, Kálmány Péter ismét hat pálczát el szenvedésre. Exequataltattak.

Anno 1784 feb. Ifj Kálmány Istvánné nyakaskodásáért és a KisBíróra való feltámadásáért, nem hanem hogy a Kisbíró kezéből a fazekat, mellyet Bíró Uram parancsolt elvinni kövel eltörte és menkövel káromkodott. Egnapi

áristomra komendáltatott. Magát megváltotta.*

Anno eodem die 29-a 8-bis Ör Nagy Jánosné babonaságért stöbbs engedetlenségéért a leánya is Kata Templomban tett csúfolódásért, úgy nem külön Bátyta prostitúciójáért egy napi áristomra ítéltettek. Egecu *

Hogy Nagy Jánosné többször is bűnbe esett, bizonyítja következő jegyzőkönyv:

Anno 1785 ika 3=Áprily Nagy Jánosné bizonyos aprólékos lopásokba találtatván és meg bizonyíttatván Tolvajtsága ellene Büntettetett = 12 pálcára *Protocollum Possesionis Tárkány Napló I. kötet, Nagyvárad Levéltár

Megjegyzendő, hogy a törvénybíró és esküdtek legfenebb 12 pálcáitásra ítéltettek helyieket vagy pedig egy nap elzárásra, áristomra! Ezen fenytéssel a kisközösségen belül nagyobb volt a szégyen, mint maga a verés s fizikai fájdalom! Az áristomot pénzzel is meg lehetett váltani. Fontos tudni, hogy ha úgy esett magával a bíróval(!) sem tettek kivételt, csak annyit, hogy nem pálcázásra ítélték. Példának okáért egy 1791. feb. 12-i jegyzőkönyv szerint: No27 Benedek Ferencz bíró abban hogy a csap székben Bunta Ferencznét Benedek Máriát menkő teremttével szidalmazta volna, a miért megbüntettetett hat máriásban, a melynek a fizetését az eklésia számára rendeltünk.

Hogy az „**elválasztottak**”, mint voltak javadalmazva többek között egy 1815. írás ad róla tanúságot, amit korhúen és korabeli írásmóddal közölök: Anno 1815dik Esztendőben A hivatalbeliemberek nevéji és fizetések

1. Fő Bíró Benedek Péter fizetése az Helség megegyezéséből 30 frt és minden adózásról adomány és Pap Rektorbérektől megváltva és az uraság szolgálatjától szabados és mindenestől vén a Tsz Vármegye rendgyei és úgy a falu rendjeitől is szabados.
2. Helység Perceptora (adószedő) Kováts István fizetése 10 frt.
3. Eklésia kurátora Bonta Márton a fizetése az hogy a Pap Rektor bérieket nem ad hanem azt az Eklésia fogja helyettesíteni a Közösségesből és a Vármegye rendjét is...
4. Az Egyházfi (templomtakarító) Erdélyi János ennek is a fizetsége a Pap Rektori bérek és a földös..? uraságnak tartozó Rabat beli szolgálatját az Eklésia fizeti úgy az Helségszükségére megkívántató munkákkal nem terhelik.
5. Malom bíró Mikló György a fizetés 4 forint és a N Vármegye Rendgyéből egyszer elengedődik 2 ökör 1 ember és a Helség rendjével nem terhelhetődik.
6. A kis Bíró (dobos, községi szolgál) Tataji Péter fizetése 10 forint, egy pár bocskor, 5 köböl gabona, fele búza, fele tengeri és mikor valaki vagy citá tatik vagy zálogoltat vagy tiltat vagy napoztat mindenkor egy egy kraj-

cárral tartozik a kisbírónak.

7. *A bakter (éjszaka a falu utcáit járó éjjeliőr) Mikló Péter a fizetése 5 forint, 15 köből gabona, fele búza, fele tengeri, egy pár bocskor. (Az 1890 évekig szabályos időközökben hanggal jelezte virrasztását, hollétét az utcákon, aztán a hangjelzés betiltatott, hiszen ezzel jelezte az esetleges tolvajnak, hogy hol, a település mely részén tartózkodik.)*
8. *A Gát és Katona bíró (a gátakat felügyeli és az esetleges katonai elszállásolást) Lázár György a fizetése 9 véka gabona a fele búza a fele tengeri a N Vármegye redgyének tartozó minden adó fizetéstől és utazásától szabad lésszen nem különben a Helségbeli szolgálattól is mentes lésszen.*
9. *A bika teleltető vagy a bikának Téli Gondndviselője Bálint Ferentz a fizetése*
2 szekér fa 4 ökör után való és egy napi szántás és amennyi gané gyűl a bika alatt az is nékije marad. (A Bika-rít nevű szántó nyilván a bika tartásáért járt a bika tartójának.)
10. *A porciót szedőperceptor Kováts András a fizetése minden gazdától 6 krajcár*

(E kimutatásból valamilyen ok miatt, kimaradt a törvénybírói tisztség és a falu *bábasszonya*, akik ugyancsak *elválasztás* útján nyerték el tisztségeiket. A később keltezett iratokban e fontos tisztségek is meg vannak említve.)

Egy másik bejegyzés szerint a falu lakosai nem csak a tisztségviselőkről gondoskodnak: *Az 1821-ik Esztendőben augusztus hónap 12 napján Tárkány Helség világtalan szegénye számára mint akinek semmi vagyona nincs a NT vármegye Determinációjához való alkalmazkodás szerint Intentenciója Bálint feleségének, özvegyének esztendőnként haláláig rendeltetett két köből gabonát melyet is minden hónapon a proportione malom bíró ki fog adni felét búzában, felét pedig tengeriben ezenkívül az jótévők 6 forint egy esztendőben megkerestetnének ezen szegénynek alamizsna adásra nézve. Aláírva a főbíró és esküdtek által.*

Fontos tisztség volt még a faluban a bábaasszony is. Egy 1849 ápr. 12. kelt egyházi jegyzőkönyv alapján a helyi lelkész van felkérve, hogy következő vasárnap a templomban maradó nőkkel választassa meg a bábaasszonyt. Fizetését nyilván az újszülött szülei állták, ám tudni lehet, hogy az „elválasztott” bába a presbitérium előtt esküt kell tegyen elhívatottságáról, egy 1885 feljegyzés szerint.* *A jegyző*, mint neve is mutatja a településen történt fontosabb eseményeket írta meg. Fizetéséről nincs említés.

*Protokollum Possessionis Tárkány I. kötet. Nagyváradi Levéltár

A fentnevezett „*elválasztottakhoz*” tartoztak még az esküdtek is. Ál-

talában módos, elismert gazdákból tevődött össze a testület és a bíró és ítélobíró munkáját segítette. A főbíró, ami Tárkányban valójában bírót jelentett, általában tavasszal Szt. György (ápr. 24) napján tartott gyűlésen választották meg.

3. Oktatás, egyház, közbirtok, közmunkarend

A kornak és helynek megfelelően a fiatalok oktatását az egyház vállalta fel. Ekképpen megoldódott, mint a világi, mint a vallásos nevelés is. Az első időkben maguk a papok neveltek, tanítottak, általában téli időszakban, amikor a mezei munka szünetelt, a házkörülit pedig a felnőttek rendezték. Az oktatás helyszíne a templom volt, amíg meg nem épültek az első iskolák. Akkor még a település papja egyben: tanító, néha felcser, szellemi vezető és lelkész is volt!!! A tanítást iskolaszék felügyelte, kiket a helyi tiszteletes nevezett ki a presbitériumból, de világi tagja is volt, legtöbbször a helyi bíró személyében. Mondani sem kell az oktatás nagyrészt késő ősztől tavaszig tartott, amikor a gyerekeket nélkülözni tudták a szülők. Hiszen a kisebb gyerekek már kis koruktól felvigyáztak a jószágokra, amíg a valamivel nagyobbak szüleiknek segédkeztek a mezei munkákban. Hogy mégis történt valamiféle egysége, összeegyeztetése az iskolai oktatásnak és az otthoni munkának erről tesz tanúbizonyságot egy 1873. jan. 15-én kelt jegyzőkönyv, amit a helyi lelkész és főbíró írtak alá. Ez okmány egyben tanúsítja azt is, hogy a vallási és világi hatalom az élet majd minden terén együttműködött a közös ügyek igazgatásában. Korhú közlés: *„Az oly hanyag szülőkre nézve kik gyermekeik taníttatását a többszöri felszólításra, szíves kérésre, komoly megszólítás dacára is elmellőzik, elhanyagolják határozatott: ...az oly hanyag szülék – kiknek gyermekeik a tizenkét évet már már betöltötték; de még hitbéli megerősítést %confirmációt% nem nyertek, engedélyt nyerjenek, hogy gyermekeiket – kikre mulaszthatatlan szükség van, a nagy munkaidőben, pl. aratás s szüret tengeri törés idején honn tartóztathatják; de egyébkor, különösen pedig a késő őszi és téli napok alkalmával iskolába felküldeni kötelesek... Azon szüleken pedig - kik a még tizenkét éven aluli iskolaköteles gyermeköket minden igaz ok nélkül merő hanyagságból honn marasztalták s marasztalják ezattól; 25ft büntetés pénz vétetik, - ha ez sem használna másod ízben 50 forintnyi pénz bírsággal fog-nak súlytatni”*

Iskolát, leányok és fiúk számára, a település saját pénzén épített és működtetett. Ugyanúgy, mint templomot, parókiát is. A lelkész nem kapott állami fizetést, az egyházi földekből, illetve az egyháztaggokkal kötött megállapodás alapján természetben, gabonában kapta járandóságát, kiegészítve valamennyi

pénzzel is. A tanítás milyensége megegyezett az akkori helyi igényekkel. „Nem lehet mindenkiből pap vagy tanító, a földet is kell dolgozza valaki”. Az oktatás alapja a katekizmus mellett az olvasás és a számolás volt. Persze külön hangsúlyt fektettek az egyházi énekek megtanítására. Az oktatás időtartama kettőtől, négy évig tartott, attól függően, kinek mennyi földje volt, vagy ki milyen fontosnak tartotta gyerekei taníttatását.

Tanítói fizetés: *Késpénz 150 forint, búza 20 köből, tengeri 25 köből, 5 vékás tengeriföld, káposztáskert, kényelmes lakás, szabad legeltetés, 80 szekér kemény tűzifa*, tementési stóla. Összes átírás pénzben 520 forint. *Hogy milyen mennyiséget tett ki, nem lehet tudni.*

Segédtanítói fizetés: *Késpénz: 60 forint, búza 13 köből (6 frt/ köből), tengeri 10 köből (4 frt/ köből), 40 szekér fa (1 frt/ szekér), szántóföld 3 vékás (1 véka/30 frt), 1. szobából álló lak, 2 vékás kert gyümölcsössel. Összes átírás pénzben 260 forint.*

Ez a fizetési mód, csak 1894-ben változott meg, amikor is a terményben való fizetés ugyan még megmaradt, de nagyrészt átváltoztatták késpénzre. Példának okáért egy 1942 szept. 6-i jegyzőkönyv kivonata szerint: *Acsay Rozália tanítónő díjlevele a következőket tartalmazza: 18.000 lei késpénz kifizetése havi egyenlő részletekben, 18 köből gabona, fele búza, fele tengeri, 8 méter jó minőségű hasábfá és tanítói lakás kerttel. Ezenfelül ad még a presbitérium az 1942-43 esztendőre 22.000 lej drágasági pótlékot, ami 10 mázsa búza maximális árának felel meg, presbitérium fenntartva magának a jogot, hogy emelje vagy csökkentse a pótlékot a mindenkori búzaárnak megfelelően...!!!!* Ref. egyház jegyzőkönyvei.*

A faluközösség az olyan munkákat, munkálatokat, amik nem egyénhez köthetőek és hatással vannak a település mindennapjaira, **közmunkarendbe** végezi el. Ide tartozott a gátépítés, javítás, utak, vízlevezető árkok karbantartása vagy épületek kisebb nagyobb rendbetétele, netalán, bolt, malom, jegyzőség, iskola építése. A falubíró parancsára a kisbíró vagy kidobolta, vagy pedig házrendjébe értesítette az embereket. A közmunkarendből senki se vonhatta ki magát, csak ha beteg volt, de mindenképpen pótolnia kellett az elvesztett napot. Volt, hogy számszerűleg is meg voltak határozva a közmunkarendi napok, de általában a szükségszerűségeken alapult. A fentiek ismeretében leszögezhetjük, hogy a székely közösség, minden értelemben önálló, önellátó és önfenntartó volt. Nem igényelt semmiféle külső beavatkozást, igazgatást, ráhatást!

4. A székely közösség mai helyzete

Bár az 1990-es évek úgynevezett rendszerváltása után az erdélyi magyarság és székelység abban bízott, hogy a nacionál-kommunisták után a román hatalom méltányosabban fog viszonyulni az erdélyi közösségekhez, sajnos ez nem következett be. A mindenkori román hatalomnak, csak egy célja van és pedig az erdélyi székelység teljes felszámolása, a Székelyföld nemlétezővé tétele. Alternatíva, más megoldás nem létezik; vagy felszívódni, beépülni kulturálisan, nyelvileg a többségi román nemzetbe vagy pedig elhagyni az országot, ezzel együtt Erdély teljes egészében románná tétele! Ebbe, a már évszázados munkába, mint már 100 éve, kiveszi a részét a magát érdekvédelemnek hazudó erdélyi magyar „szövetség” (RMDSZ), illetve a magát székelység képviselőjének mutogató székely tanács is (SZNT)! E dolgozatnak nem témája a két politikai szervezet ténykedésének bemutatása, elemzése. Tény, hogy csak az elmúlt alig több, mint 30 év demokráciájában, az erdélyi magyarság, illetve székelység megfélemlődött. Nem csak a számbeli veszteségek észrevehetőek, de a nemzeti jellem, karakter kopása is folyamatos és szembetűnő. Mondhatni lehet, hogy nem csoda, hiszen a magyar fiatalok ugyanazt tanulják magyar nyelven, amit a románok, románul. Pl: Avram Iancu, Horea, Closca és Crisán a magyarokat halomra öldöklő az Érchegység magyar településeit kifosztó, felégető tömeggyilkosok valójában hősök! Leszögezhetjük, hogy székely és magyar fiataljaink a román oktatási rendszerben, magyar nyelven románná lettek és lesznek nevelve! És ki hogyan neveli a fiatalságát, olyan a jövője! Minden szinten, már több, mint 100 éve érzékeltetik velünk, hogy a székelyek és magyarok csak másodrendű polgárok, akik nem érdemelnek önálló oktatást, önrendelkezést. Sorsunkat a többségi román diktatúra határozza meg, úgy ahogy azt a román hatalom és magyar, székely kiszolgálói jónak látják, Rávezettek bennünket a beolvadás útjára, amiről nem tudunk, akarunk letérni! Legfőbb eszközük a látszatpolitizálás, látszatcselekvés és az erdélyi emberek megvezetése, megtévesztése. Pl: aláírásgyűjtések, beadványok, folyamodványok küldözgetése Bukarestbe és Brüsszelbe, pedig tudva, tudják, hogy semmi fogantatja nincsen a halva-született kezdeményezéseknek! A cél: a vezető réteg rommagyarjainak és kiszolgálóinak megmaradása még annak árán is, hogy elveszítjük a székelységet, illetve a Székelyföldet, és végül így Erdély románá lesz. Ez volt Ceausescu diktátor kimondott és a mindenkori román hatalom sunyi, aljas célja. Akarva, akaratlanul ugyanazt a célt szolgálja, amikor magyar kormányzati nyomásra a székelyektől megvezetőik azt kéri, hogy az álérdékvédelemre szavazzanak, vagy ne vallják meg székelységüket, népszámláláskor.

5. Kitörési pontok, lehetőségek

Tisztelt sorstársaim!

Könnyű lenne azt mondani, hogy vegyük vissza önfenntartó, önigazgató, magatartásunkat, állítsuk vissza egészséges önvédelmünket! Ám tapasztalhattuk, hogy 100 év Romániájába, román társadalmába betagozódott székelységet nagyon nehéz visszavezetni ősi, közösségi értékeihez. Vallási, kulturális, szellemi, politikai vezetőink a román állam fizetési listáján vannak, kevés kivétellel, meg is felelnek a román hatalom és az azt képviselő rommagyar erdélyi elit elvárásainak. Velük székely közösségeket építeni szinte lehetetlen! Különösképpen nem, ha tudjuk, hogy a politikai nomenklatúra átöröklődött, nemzedékről, nemzedékre. Több évtized beidegződéseit, becsontosodott, jól bejáratott rendszerét lebontani nagyon nehéz, de meglehetősen lehetetlen is. És mégis, segíthet:

1. Az önálló erdélyi magyar oktatási rendszer létrehozása. Ne a román államnak, ne idegeneknek neveljünk gyerekeket, fiatalokat, hanem önmagunknak. Közösségeink, nemzetünk hasznára.

2. Faltörő kosként nekimenni az ellenséges rendszernek lehet lépni, kezdeményezni, kikiáltva a Székelyföld autonómiáját, önrendelkezését. Nem Budapesten, nem Bukarestben és nem Brüsszelben, hanem valamelyik székely nagyvárosban! Kezdeményezni gyakorlati kivitelezését az önrendelkezés bármilyen formájának. Két tervezetünk is van, az egyiket Dr. Csapó I. József, a másikat pedig Bakk Miklós dolgozta ki.

3. Nemzeti jelképeink, mint zászló, címer, használatának kikövetelése, olyan helyeken, intézményeken, ahol székely-magyar közösség éli mindennapjait. Úgyszintén az erdélyi múlthoz kötődő magyar építészeti örökség, úgy, mint várak, kastélyok, középületek homlokzataira. Hiszen ezen épületek stílusukban, múltjukban, az erdélyi magyar és székely történelem nyomait hordozzák, részei annak.

4. Hiteles helytörténet oktatása, minden településen. Hiteles történelem nélkül, nincs jövő!

5. Minden székely, sőt, minél több erdélyi magyar vallja magát székelynek! Székelyek nélkül nincs Székelyföld! Székelyföld nélkül nincs autonómia, önrendelkezés és nélküle nincs, elveszik Erdély!

Gábor Ferenc

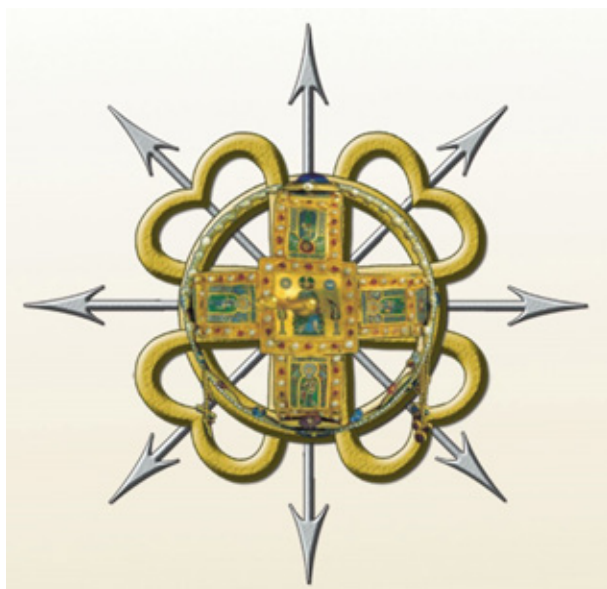
Egy önrendelkező, önfenntartó, székely közösség

- 1. Történelmi háttér**
- 2. Elválasztott” közösségi tisztségek**
- 3. Oktatás, egyház, közbirtok, közmunkarend**
- 4. A székely közösség mai helyzete**
- 5. Kitörési pontok, lehetőségek**

Kedves sorstársaim!

Mostani rövid dolgozatomban egy székely közösség önszervező, önmegtartó és önfenntartó sajátosságait szeretném bemutatni, aminek alapja maga a közösség és azon belül az önmaga által teremtett, örökölt viszonyok, illetve ősi szokásrend. Mindezt egy olyan székely település tükrében, amely évszázadokon keresztül élte a maga életét, elszakadva úgy a tömbben élő székelységtől, mint a tömbmagyarságtól, beékelődve a bihari románná lett etnikai tengerbe. E székely település neve Köröstárkány. Nevén, illetve földrajzi helyzetén keresztül számtalan szállal kötődik a hun-székely ősmúlthoz. Ami a történelmi nevet illeti, sok kutató, történész a Tárkányokat szakrális kovácsként vagy pedig a tudás birtokosaiként, és átadóiként határozzák meg. A közösség egy olyan helyet foglal el a Fekete-Körös völgyében, mely a valamikori magyar gyepűrendszer részéhez tartozott.

Ismerve a székelység magyar történelemben betöltött szerepét Köröstárkányban a múlt század fordulójáig, illetve a román hatalomátvételig megmaradtak azok az íratlan szabályok, szokások, amik az önellátó, önfenntartó székely közösségek mindennapjait irányították, határozták meg. Hogy mindehhez tiszta képet kapjunk, vissza kellene térnünk a székelység ősmúltjához, a székelység eredetéhez, egészen a szkíták történelméig, aminek részletes leírása nem témája e dolgozatnak. Talán elég, ha a Magyar Királyság első évszázadáig tekintünk vissza, ami a székelység, magyarságon belüli helyzetét, szerepét illeti.

Balla Ede Zsolt

Székelyföld szerepe a Kárpát-medencében – nemzeti küldetésünk szimbológiai értelmezése –

A székelység szerepének lehető legteljesebb megértéséhez a holisztikus megközelítés módszerét ajánlom, mely nem csak a világ látható részeivel foglalkozik, hanem a sokkal szubjektívebb transzcendens síkokkal is, melyek ugyan nem láthatóak, de mindannyiunk számára (valamilyen szinten) érzékelhetőek. Éppen ezért szükséges foglalkoznunk a székely nemzetrészt mitológiájával, szülőföldjének bemutatásával és azzal a meghatározó jellegű hagyományvilággal, mely kultúrájának lényegét adja. Talán hangsúlyoznom sem kell, hogy a mitológia a szellemi irányelveket jeleníti meg (mely „a csillagokba van írva”), a műveltség pillérei biztosítják a lelkeség dimenzióját, míg a konkrét helyszínek és földrajzi adottságok a testiség megnyilvánulásai, ezért e rövid dolgozatban mindhárom aspektus tömör bemutatására vállalkozom.

Sokak számára újszerű lehet igyekezetem, melyet a székelység helyzetének és szerepének megértése vezérelt bennem, ugyanakkor tisztában vagyok vele, hogy a soron következő gondolatmenet egyáltalán nem újkeletű, hanem egy régi nézőpont ismételt felkarolása és kibővítése. Szeretném hangsúlyozni, hogy megközelítésem nem a szigorúan vett tudomány elveit követi, sokkal inkább a néplélektan és szimbológia terminológiáira támaszkodik, ámbar ezek a maguk helyén ugyancsak tekinthetőek tudományosnak is. Dolgozatomban tehát szót ejtek a nemzeti öntudat alapvető jellegéről, mondai emlékezetünk tanításairól, valamint hazánk világban való elhelyezkedéséről és ebből következő jellegzetességeiről. Akarva-akaratlan ezek a hatások mélyen befolyásolják kulturális identitásunkat, nemzeti szocializációnkat és felkínálnak számunkra egy küldetést, cselekvési mintázatot a jelen kihívásainak közepette.

Mondai emlékezetünk szerint „őskezdeti időben”, az özönvíz után Noé dédunokája, Nimród, az egész világnak első királya lett. Ő a kezdetek kezdete, a szakrális királyság megalapítója és egyben a magyarság eszmei példaképe, ősapja. A biblia szerint ő alapítja Bábelt és birodalma Egyiptomtól egészen Indiáig terjed. Királysága nem zsarnokoskodást, hanem egy magatartás-mintázatot jelent, a legmagasabb rangú, elérhető emberi minőséget. A korai világot

egy hatalmas Nimród-örökség járta át, kis túlzással benne élt az egész ókor, hiszen Babilon (Bábel, Bábolna) és Erek (Uruk) városának alapítója, égi és földi kincsek felhalmozója.

A hagyomány szerint Nimród torony építésébe kezd. Miért éppen tornyot épít? (Miért építünk ma is felhőkarcolót?) Szemita népek szerint azért építi, mert gőgös. Spirituális szempontból azonban joggal merül fel a kérdés: ha valaki a földről az égig épít egy tornyot, ezen felmehet, és találkozhat Istennel. Ugyanis menedéknek építi azt. Azért építi, hogy ha jönne még egy világpusztulás, az emberiségnek legyen hova menekülnie. Nimród gondol az emberiség jövőjére, mert ami egyszer bekövetkezett (özönvíz), eséllyel még egyszer be fog következni. A torony vertikális tengely, melyen a tudat hét lépcsőfokot emelkedik fel a teljes megszabadulásig. Ez a belső tudat-tengely, a Susumná és a hét csakra szimbóluma! Ez a megközelítés tehát kizárja, hogy maga az Isten zavarta volna össze a nyelveket. Ez ugyanis nem állhat érdekében, mert Ő mindenkor egyetértést szeretne.

Tornyának tetejéből Nimród íjával az Istenre célzott. De mit jelenthet az, hogy megcélozta a Teremtőt? Talán le akarta lőni az Istent? Micsoda lehetetlen gondolat! Pedig ebben a gondolatban nagy érték van, csak alázattal, és nem életképi szinten kell tájékozódni. Hogyan kapcsolható össze az íj és a tudat? Hogy néz ki az ima nyílvevője? Számptalan kérdés, mely felmerül, és valódi választ akkor kapunk rá, ha képesek vagyunk tágítani nézőpontunkat.

Nimród nagy vadász volt az Úr előtt. Ahhoz, hogy ezt megértsük, tisztáznunk kell a vadászat elvont jelentéseit is. Legfontosabb üzenet, hogy a szakrális vadászatban a cél nem kint, hanem bent van. A vadászat itt a belső vadak, a még veszélyessé válható ösztönerők felderítését és átminősítését jelenti. Nyelvünk tanúsága szerint, ami BeNT van, az FeNT is van, a FéNYT kell célba venni. Nimród igazi célja tehát az Isten követése és elérése! Az uralkodó kézben tartott, felajzott íjának ábrázolása pedig keleten mindig a szakrális királyságot jelképezte.

Gondoljuk végig, miként cselekszik a vadász. Először is csendben van, kerül mindenféle zajt. Elmélyed, fókuszál, odafigyel. Nyomot követ és célra tart. Kitartó, türelmes, érzi és érti a pillanat tökéletességét. Erejét nem pazarolja, nincs előtte legyőzhetetlen akadály. Amint meglátja és célba veszi figyelmének tárgyát, azonosul vele, nem engedi elkószálni. A vadászat ezért lehet a szakrális királyság meditációs útja, vagy ahogy a szkíták is mondanák: az „íj és nyíl ösvénye”. Ebben rejlik Nimród dicsősége, fényes öröksége.

Kár kétségbe vonni, hogy testi-lelki őseink az íjvesztő népek (sagitta – szkíta) családjába tartoznak. Kár észre nem venni a kapcsolatot, mely a ma-

gyar nemzettől egészen Japánig ível át Eurázián. Számunkra legalább olyan fontos az íj és nyíl ösvénye, mint a japán zen gyakorlóké. Mert az íj nekünk is lélekszimbólum, különböző fázisai a lélek állapotának kifejezésére utalnak. Az íj nyugalmi állapota a lélek „alvó” fázisát jelenti. Ekkor az íj még használhatatlan, feladat elvégzésére alkalmatlan. A használathoz föl kell ajzani, más szóval fel kell „idegelni”. A felajzott íj fokozott érzelmi állapotot szimbolizál, úgy is mondhatnánk: „ideges lett”. A következő fázisban ez a felajzott idegállapot „megfeszül” végül oldásnak nevezzük azt a fázist, mikor elengedjük a nyílveszszőt, és útjára bocsátjuk a célra tartott lélek nyílveszsző-sugarát.

Az íj és nyíl ösvénye pontosan fogalmaz. Ahhoz, hogy valaki az íjazás mestere legyen, kevés a technikai tudás. Tudása a tudattalanból sarjadó „nem-tudatos művészetté” kell váljék, felül kell emelkednie a technikán. Az íjazás vonatkozásából ez azt jelenti, hogy az íjász és céltábla nem egymással szembenálló két dolog, hanem egyetlen valóság. Az íjász nem érzi „feladatának” a céltábla eltalálását. A nem-tudatosságnak (ösztönösségnek) állapota azonban csak úgy érhető el, ha az íjász énje fölszabadult, ha azonosult technikai ügyességével.

Az íj, nyíl és céltábla nem pusztán harcra való szerszám, hanem spirituális gyakorlatra alkalmas meditációs eszköz is. Az íjászat gyakorlásának művészetében például lényeges tényező lehet, hogy sem esztétikai, sem kézzelfogható célt nem szolgál. Rendeltetése a tudat iskolázása, kapcsolatba hozása a végső valósággal.

A szkiták örökségét ismerő és tisztelő ember a hagyományos értelemben vett íjászat alatt kultikus cselekvést ért. Ilyenformán számára az íjazás művészete nem fizikai gyakorlással többé-kevésbé elsajátítható harci készséget jelent, hanem olyan ismeretet, melynek eredetét szellemi gyakorlatokban kell keresnünk, és melynek célja „szellemi találat”: a lövész önmagát veszi célba és eljuthat odáig, hogy el is találja önmagát. Ez a megismerés útja, amely módszeresen gyakorolt magunkba merüléssel a megnevezhetetlen eredethez vezet. A cél a jelző nélküli legbensővel való egyesülés. Végeredményben íj és nyíl csak „ürügyül” szolgál olyasminek, ami íj és nyíl hiányában is létrejöhetne. Ösvény a cél felé, illetve csak az utolsó döntő lépés segédeszköze.

Régen mindenki tudta, hogy Nimród egy óriás, ki a vállán tartja a Tejutat. A görög mitológia szerint „az Úr őt villám tüzével ragadta élve az égbe, Istenné tette és a csillagok közé emelte. Akiról a perzsák azt állítják, hogy megistenült, istenné vált, és az égi csillagok között az Orion nevet nyerte.” A monda szerint Órión görög hős, óriási termetű, híres vadász volt. Ez a szépséges óriás Poszeidón fia volt, aki öt hónapon át szüntelen üldözte Atlasz titán és Pléioné

ókeanisz hét leányát szerelmével. A kimerült pleiaszok, amikor már nem bírtak tovább menekülni a vadász elől, Zeuszhoz fohászkodtak. A főisten galambokká változtatta őket, és amikor már nagyon magasan röpültek, az égre emelte, ahol csillagokká váltak. Ők lettek a Pleiádok, a Fiastyúk csillagkép ragyogó csillagai. Más mondák azt mesélik, hogy Artemisz dühös lett rá, és szarvassá változtatta, hogy két kutyája soha ne ismerje meg. Órión és két kutyája (Nagy Kutya, Kis Kutya csillagkép) is csillagzatként az égre kerültek.

Ipolyi Arnold váradi püspök és művészettörténész szerint „az Orion és a magyar óriás névszó nyilvánvalóan egyazon eredetre megy vissza. Sőt, teljességgel ugyanaz a szó, a kettő leírását végig hallgatva az görög, ez pedig magyar végződéssel. Olyannyira, hogy semmilyen ellenkezésnek nem lehet helye.” Az Orion csillagképet Egyiptomban Ozirisszel azonosították, akitől magát az egyiptomi királyságot is eredeztetik. Az égbolton találkozik tehát Ozirisz Nimródal, hiszen egyről beszélnek, egyet értenek a különféle ősi hagyományok.

Nem mehetünk el szótlánul azon észrevétel mellett sem, miszerint nimródi vonásokat testesít meg Atlasz óriás, a titánok leszármazottja, aki a hellén hagyományban vállal tartja az égboltot. Ez a szerepkör testálódik a keresztény legendáriumban Szent Kristóf óriásra is, aki a gyermek Jézus képében vállára veszi a világ terheit, és átviszi azt a nagy folyón (Tejút-szimbólum).

Láthatjuk, hogy az Orion-Nimród csillagkép üzenete milyen kulcsfontosságú, mégis a tömegeknek szánt asztrológiában alig találkozunk vele. Ez a csillagkép a Bika és az Ikrek között helyezkedik el a Napúton, és vállal szimbolizáló, Betelgeuse nevű alfa csillaga érinti a Tejutat. Az Orion-Nimród ezek alapján a Tejútra lépést megelőző, beavató ősapa, ahol dönthetünk a továbblépés irányáról. Mivel az Égi Egyenlítő éppen Nimród övcsillagainál halad, így e csillagkép egyedülálló módon ugyanazzal a súllyal képviselteti magát az északi- és déli égbolton. A fent és lent határán állva megmutathatja számunkra mindkét birodalmat, hiszen nem csak a látható, de a rejtett ösvényeket is tudatosítani akarja bennünk.

Nimród volt az apja Hunornak és Magyaroknak, annak a két szép daliának, akiknek utódai a hunok és magyarok lettek. „Vadat úzni feljövének / Hős fiai szép Enéhnek: / Hunor s Magyar, két dalia, / Két egytestvér, Ménrót fia.” – verseli Arany János. Ha az édesapa szimbólumát az égen az Orion csillagképben láttuk, akkor az ő fiai („egytestvér”) az Ikrek jeléhez fognak társulni. A továbbiakban pedig azt is látni fogjuk, hogy őstörténelmünk, a Csodaszarvas legendája – kitörölhetetlen fénybetűnkkel – szintén a csillagos égboltra van írva.

A legendás történelem elbeszélése szerint Hunort és Magyart a Cso-

daszarvas vezette el új hazájukba, a szkíták földjére. „A szittyák valaha igen bölcsék és szelídek voltak, földet nem műveltek, és majdnem semmiféle bűn nem fordult elő közöttük. Ugyanis nem voltak mesterséggel épült házaik, csupán nemezéből készült sátraik. Nem kívánták a másét, minthogy mindannyian gazdagok voltak, sok állatnak és elegendő ennivalónak a birtokosai. Nem paráználkodtak, hanem mindenkinek csupán csak egy felesége volt.” – írja Béla király Névtelen jegyzője őseinkről. Bár sok történész kétségbe vonja a magyarság szkítákkal és hunokkal való azonosságát, illetve rokonságát, az mindenestre bizonyos, hogy egészen a 19. századig a nemzet kollektív tudatában nem szerepelt másmilyen kép az ősről.

A szkíták műveltsége hajdan egész Eurázsia meghatározó kultúrája volt. Az ő szállásterületén került sor a ló házasítására valamikor az i.e. 4. évezred folyamán. Mint vérbeli lovas nép, életvitelük születéstől a halálig e négy-lábú társ köré szerveződött, ez szokásaikban, nyelvükben és viselkedésükben is tükröződött. A puszták későbbi népei nagy tisztelettel emlékeznek róluk, de a velük való azonosságot sem ők, sem más indoeurópai nép nem vallották magukénak – kivéve a hunokat és a magyarokat.

Mivel a szkíta megnevezés idővel gyűjtőnévvé vált, nem csupán a történészek által vizsgált eredeti szkíta etnikai csoportra utal, hanem tágabb értelmezésben a hajdani Szkítia területén átvonuló, vagy egy ideig ott élő lovas-nomád népekre is, függetlenül azok beszélt nyelvétől, kultúrájától vagy származásától. A középkori oklevelek és krónikák a hunokat és magyarokat következetesen szkíta-utód népnek tekintették. A latin „hunni sive hungari” kifejezés jelentése ugyanakkor „hunok, azaz magyarok”, mely önmeghatározás szerint a két nép között nem rokonság, hanem azonosság van. Ha egy népet barátai, ellenségei és önmaga is szkítának nevez, származásával kapcsolatban szerintem nem sok félreértés lehet. Ha nem is vonunk le belőle messzemenő következtetést, arra mindenképp érdemes figyelni, hogy a szkíta név perzsa változata, a „szaka” hangalakja kísértetiesen hasonlít a „székely” megnevezés tövére, gyökszavára.

Minden szívével (is) tájékozódó ember könnyen beláthatja, hogy a finnugor származáselmélet nagyon új és császári hatalmi érdeket szolgáló felvetés, mely a hatalomtól kizárólagosságot kapott.

A 19. században erőteljes törekvés irányult arra, hogy régi népek új történelmet, új népek pedig ősi történelmet kapjanak. Akik az ilyen megajándékozott múlthoz megpróbálnának erkölcsi szinten felzárkózni, akár nagyot is alkothatnának és megteremtenék a „jogfolytonosságot” viselkedésükkel. Azonban csak hangoztatják a kitalált ősi értékeiket, de valójában másképp cseleksze-

nek, ezért diszsonancia és rontás születik körülöttük. Keleten azt mondják, hogy „élj úgy, mint a buddhák, és buddhává válsz!” Lehet tehát rokonságot választani, még akkor is, ha genetikailag nem áll fenn kapcsolat: mert nem csak az a magyar, aki annak születik, hanem az is, aki a magyar értékeket tudatosan választja és vállalja. Erre szép példa, hogy a kommunizmus idején a gyerekek indiánok akartak lenni, mert a nemzettudat megélésére akkoriban nem kínálkozott más lehetőség.

Kimutatott tény, hogy nincs genetikai kapcsolatunk a „finnugor” népekkel. Amikor a szakemberek leválasztják nyelvünket a hordozójáról, azt állítják, hogy a nyelv képes néptől függetlenül vándorolni. Elgondolkoztató, hogy északon, a gyér lakosságú és zord vidéken nem szoktak nyelvek kialakulni, oda „kiszorulni” szokott egy ősbibb műveltség maradéka – figyelmeztet Pap Gábor. A sztyeppe egyetlen tökéletesen védhető területe a Kárpát-medence, és ezt a szkíták is ősidők óta tudták. A megmaradás számára tehát ideális helyszín, és ha valahol kialakulhat nyelv és nép, akkor az itt van. Ugyanakkor jó leszögezni, hogy a szkíta műveltség sem időben, sem térben nem statikus, hanem dinamikus műveltség. Eurázsia közepe a földkerekség legnagyobb, ugyanakkor egybefüggő területe, ahol népek kelet-nyugati irányban ezer kilométereken keresztül tudnak mozogni anélkül, hogy közben életformát kellene változtatniuk. Ha észak-dél irányú lenne a mozgás, szükségszerűen életmódot is kéne közben váltani, mert változó körülmények között a műveltség sem tud ugyanolyan feltételek között megmaradni. A sztyepei létforma pulzál: keletről nyugat felé (kínaiak írják), nyugatról pedig kelet felé (ezt a rómaiak közlik). Érdekes, hogy huntól retteg a római, és ugyancsak hunról panaszkodik a kínai...

„Szkítia tehát igen nagy föld, kelet felé határa az északi tájtól egészen a Fekete-tengerig terjed. Mögötte pedig ott van a Don nevű folyam nagy mocsaraival, ahol szerfölött bőven találni nyestet, úgyhogy nemcsak a nemesek és alrendűek ruházhatnak vele, hanem a gulyások, kanászok és juhászok szintén díszes ruházatot hordanak azon a földön. Ugyanis ott bővében van az arany meg az ezüst, s annak a földnek a folyamaiból drágakő és gyöngy kerül elő.” Anonymus: Gesta Hungarorum

A népek genezise általában mitikus testvérpárral indul. Káin és Ábel, Romulus és Remus vagy éppen Hunor és Magyar műveltséget alapítanak, különbség közöttük csupán annyi, hogyan viszonyulnak egymáshoz. Nem mindegy ugyanis, milyen magatartásmintában gyökereznek életek és sorsok: léteznek egymás ellen forduló testvérpárok és egymásért küzdő, egymást segítő kettősök is. Káin az isteni áldozat elutasítása miatt pusztítja el Ábelt, míg

Romulus egy vita során – amely arról szólt, hogy melyiküket támogatják az istenek abban, hogy megalapítsa Róma városát és a nevét adja neki – megölte Remust. Ez a viselkedésminta azt tanítja, hogy akkor leszel sikeres, ha elpusztítod a vetélytársad.

A szkíta erkölcsben gyökerező Hunor-Magyar testvérpár azonban egymást nem gyilkolja, hanem amiben csak tudja, segíti. Ha van köztük küzdelem, az sem arra irányul, hogy pusztítson, hanem arra, hogy a társat megpróbálja, és segítsen neki belső gyengeségeit leküzdeni, erősségeit pedig kidomborítani. Ez a testvéri magatartás – szemben a Káini modellel – mellérendelő és együttműködő, szövetségen alapul. Hunor és Magyar mintájában tehát a teljes bizalom nyilvánul meg: „amíg melletted vagyok, testvér, nem eshet bajod, és tudom, hogy én is biztonságban vagyok melletted”. A magyar népmesékben szintén ez az értékrend mutatható ki, gondoljunk csak a kővé vált királyfi történetére. Az ősök mintájából következik, hogy a magyarság számára a legfontosabb érték az önállóság, a szabadság és az igazság tisztelete, ezt az élet-szemléletet pedig végigkísérhetjük a nemzet teljes történelmében.

„A szittyá nemzetet bizony semmiféle uralkodó nem hajtotta igája alá. Tudniillik Dáriust, a perzsák királyát csúfosan megkergették, úgyhogy Dárius ott nyolcvanezer embert vesztett el, s nagy rettegve szaladt Perzsiába. Ugyancsak a szkítiaiak Círust, szintén a perzsák királyát, háromszázharmincezer emberével együtt megölték. A szkítiaiak magát Nagy Sándort szintén szégyenletesen megfutamtították. Ugyanis a szittyák keményen bírtak minden fáradságot, meg testileg is nagyok, a harcban pedig vitézek voltak. Semmijük sem lehetett a világon, amit ne tettek volna kockára, ha sérelem esett rajtuk. S amikor a győzelem az övék lett, éppenséggel nem törték magukat a zsákmány után, mint utódaik közül a mostaniak, hanem csak a dicsőséget keresték ezen az úton.

A fent nevezett szittyá nemzet pedig kemény volt a harcban és gyors a lovon; a fején sisakot hordott, az íjjal, nyíllal különbül bánt, mint a világ összes nemzetei közül akármelyik, s hogy csakugyan ilyen volt, azt az utódairól is megítélhetitek.“ Anonymus: Gesta Hungarorum

Nemzetünk tehát a történelem színpadára az Ikrek egymást szerető és segítő üzenetével lépett. A mondai emlékezet Hunorról és Magyarról mint egytestvéréről, azaz ikrekről beszél, akik vadászútjuk által nyernek otthonra, új hazára világunkban. A vadász jelképesen a Nyilas ősprincípiumával azonosítható, így a magyarság mundánasztrológiai (nemzeteket csillagképi archetípussal beazonosító) megközelítésben az Ikrek-Nyilas tengelyhez kapcsolható. Szomszédaink és a nagyvilág népei bennünket mint „nyilas” (keleti váltópátja

a „lovas”) nemzetet, más esetben pedig „testvérikrek” nemzetét, Hunor és Magyar fiait tartottak számon.

Egy szellemi elv testet öltését az égbolt túloldalán, a tengelyszár másik végén, a Föld „mögött” találjuk. A Nyilas szellemiség ezért a vele szemben lévő Ikrek által nyilvánul meg, amint Hunor és Magyar példájával ezt bizonyíthatjuk is. A Nyilas az Ikreken keresztül kap testet, majd a „hazatalálás” idején már visszafelé, azaz Ikrektől Nyilas irányába, a testiből újra a szellemi felé haladva juthat célba. Az égbolt fényes országútja (Tejút, az Istenek Útja, Csaba királyfi útja, Hadak Útja, Éjjeli Kegyelet Útja, Lelkek Útja stb.) mutatja tehát az utat a földre születő, majd az égi honába visszatérő lélek számára.

Estéről estére, ha felnézünk az égre, láthatjuk Hunort és Magyart, amint a vágató Csodaszarvast követik. A szarvas W alakú agancsa ma Cassiopeia csillagképként ismert, első két lába a Perseus, hátsó kettő pedig a Szekeres (Auriga) csillagképéből rajzolódik ki. A puszták népét tehát az égbolt egyik legnagyobb csillagképe, a Csodaszarvas segítette a tájékozódásban, mert minden éjszaka látható volt, és soha nem nyugodott le a horizont mögött.

Eljött az ideje, hogy a földön is hazát találjon magának Hunor és Magyar nemzete. Ezt a folyamatot (a homályba és legendák világába vesző őskorszakon túl) jól látható módon a hunok európai megjelenéséhez kapcsolhatjuk. Az első évezred közepén kiteljesedő kárpát-medencei Hun Birodalom igen jelentős hatást gyakorolt nem csupán regionális, de világtörténelmi szinten is. Attila uralkodásának idején a hunok legyőzik teljes Európát, és gyökeres változásokat indítanak el a térségben. Érdemes tudatosítani, hogy Attila halálának időszakában a Nyugatrómai Birodalomnak is vége szakad, gyakorlatilag ekkor zárul az ókor és kezdődik a középkor. A hunok hatása és jelentősége tehát nem tűnt el nyomtalanul, és kitörölhetetlen volt a középkor viszonyait tekintve. A hunok örökségét később teljes mellszélességgel vállalta a Magyar Királyság, és azon belül a székelység – még akkor is, ha ez nem számított a legkedvezőbb „névjegykártyának” a nyugati uralkodók szemében.

A 9. században érkező magyarok tehát nem egy kietlen, lakatlan földrészt találtak a Kárpát-medencében, hanem egy olyan alapnépességet, akik minimális ellenállást tanúsítottak az újonnan érkezőkkel szemben. Az a tény, hogy véres csaták nélkül és rövid idő alatt birtokba vehették eleink a teljes országot, arra utal, hogy legalábbis szellemi-lelki rokonság fogadta őket ezen a területen. A székelység kollektív emlékezetében még él a kép, miszerint ők Attila hunjainak leszármazottai, akik helyben maradtak, majd a második bejövétel idején szeretettel fogadták Árpád vezéréket és kötöttek új szövetséget velük. Egyes történészek a korabeli székely önrendelkezést, nemesi- és szokás-

jogokat éppen a hunok által is éltetett „szkíta” rendre vezetik vissza.

Mivel otthonunk, a Kárpát-medence ősidők óta lakott, ideális terület jelentett a műveltségek létrejöttéhez. Régészeti leletek tanúskodnak arról, hogy a művészet (csontfurulya), az írásbeliség (Tatárlaka) és ipari-gazdasági élet (kocsiábrázolás) évezredekkel ezelőtt is jelen volt és virágzott, valamint e régió bolygónk más részein honos kultúrákkal is szoros kapcsolatot tartott. A Kárpát-medence tehát nem népek „átjáróháza”, ahogy nekünk tanították és tanítják még ma is. A Kárpát-medence az „ígéret földje”, a „világ aranyos szeglete”: mindig **célpont, célállomás**. Népek és kultúrák nem áthaladni akartak rajta, hanem itt megtelepedni.

A Kárpát-medence bolygónk azon ritka, zárt térségei közé tartozik, melyeket a peremkerületen hegyláncok öveznek. Európában egyedülálló, páratlan földrajzi jelenség. A hegyek által ölelt táj kitűnő védelmet biztosított a benne letelepedőknek. Könnyebb a határ védelme, ha hegyi szorosok átjáróit őrzik, mint ha a sík terepen kialakított védvonalat kellene felügyelni. Hazánk természetes határa ősidők óta változatlanul fennmaradt országhatárokat jelent.

Székelyföld szerves részét képezi a Kárpát-medencének, annak a legkeletibb csücskében, „hegyek és világok csuklópontjában” található. Szükséges tehát szót ejtenünk hazánk alapvető felépítéséről és energetikai működéséről, ugyanakkor ismételten tudatosítanunk kell, hogy milyen fontos térség is a Kárpát-medence. Bár sokan még a nevét sem merik kiejteni, ez a terület azonban minden szempontból egységet képez, akár tudomást veszünk róla, akár nem. Nem lehet büntetlenül feldarabolni, részekre szakítani és irányítását megosztani. A Kárpát-medence működtetéséhez csak az *egység* útja vezet.

Első és talán legfontosabb szempont, hogy a Kárpát-medence a *központ* tulajdonságaival bír. Mind földrajzi, mind éghajlati és társadalmi értelemben, az európai földrész közepén helyezkedik el. Ugyanakkor a Kárpát-medence „ütközőzóna” a keleti és nyugati világvég, valamint a kereszténység között is, hiszen az ő határain találkozik e két vallásirányzat.

A természet erős védelemmel látja el azt, ami számára fontos. Az értékes agyvelőre a kemény koponyacsont vigyáz. Fontos szervünk a szív, melynek védelmét a szegycsont és a bordázat biztosítja. Ugyancsak kiemelt védelemre szorul a női méh és medence, ahol az új élet megfog, ezért a teremtés gondoskodott arról, hogy a medencecsont és keresztcsont szilárd kereteket nyújthasson neki. Mindhárom analógia megfelel a Kárpát-medence felépítésének, a hegykoszorú által biztosított védelemnek. Mindezeket azért hangsúlyozom,

mert szimbolgiai értelemben az agy a szellemi vezérlet központi kapcsolótáblája, rajta keresztül irányítja a lélek a szervezetet. A gondolkodás, az értelem, a tudat szimbolikus lakhelye, lényünk szellemi központja. A szívhez társítjuk az érzelmeket, a lelkiséget és a művészi kifejezés központját. A szív az isteni szerelem lakhelye. Az anyaméh a születés, az új élet fogadásának és a termékenységnek szimbóluma. Ezek alapján a Kárpát-medencét egyszerre kell szellemi központnak (értelem, racionalitás, Nyugat) és lelki központnak (érzelmeik, szerelem, művészet, Kelet) tekinteni. Azáltal, hogy egyszerre a szellem, lélek és testiség központja, teljesíti a holisztikus megközelítés ideáját.

Minden élet a központból származik, ezért a Kárpát-medencében is megtaláljuk az erre vonatkozó üzeneteket. Egy földrajzi medence mindig analóg a női medencével, mely a magot befogadja. A Kárpát-medence ugyanúgy viselkedik, mint az anyaméh: burkot képez, melyet vízzel tölt fel. A hegyláncok által képzett tájburok tartja meg a folyók és tavak vizeit a térségben. Az itt feltörő források vize egytől egyig a medence belseje felé folyik, és a Dunába ömlik. A Kárpát-medence vizei megfelelnek a magzatvíz szimbólumának.

A Kárpát-medence lényegében minden vizet megtart, ez alól csak két jelentős folyónk, a Duna és az Olt kivétel. „Dunának, Oltnak egy a hangja”, írja Ady Endre. Bizonyára érezte, hogy ennek komoly üzenete van. A Duna forrása és torkolata „kívül” található, ő „csak” átfolyik a Kárpát-medencén, és magába gyűjti annak vizeit. Az Olt forrása „bent”, de torkolata már „kint” van, átszínzés nélkül viszi a haza üzenetét a nagyvilágba. A Duna isteni minőséget hordoz a nevében: erre utalnak a „don”, „ten”, „tien” szavak, melyek urat jelentenek. Isten szavunk összetételében találkozunk vele (Is-ten, Ős-ten, Ős-duna). Olt folyónk hangalaki változata életként azonosítható. Az Olt az élet vize tehát, mely ebben a medencében fogan, de sorsfeladata, útja túlmutat ezen a tájon. Úgy is fogalmazhatnánk, hogy dolga nem otthon, hanem a nagyvilágban van. Minden magzat kifejlődése után el kell, hogy hagyja a biztonságos anyai ölet, és teljesítenie kell sorsfeladatát. Ez az Olt szerepe a Kárpát-medencében.

A Kárpát-medence biológiai hasonlaltal élve a maghoz hasonló, ahol a magháj szilárd burka jelenik meg a magtestet körbevevő hegységekben. A magasabb rendű növények magjai ún. szikes magvak. A szik és sziklevel a virágzó növények csírájának első pár levele, belőle és általa indul a csírázás. Néhol a szik fogalmához kapcsolják a tartalékrendszer elvét, elemét is, mely aktiválódik, ha a magtest valamilyen okból sérül (pl. kártevők megrágnak). A szikes növények esetében mind a magtest, mind a szik létfontosságú: bármelyik hiányozzon, a mag csíráképtelenné válik. Általában a magtest jeleníti meg a csírázáshoz szükséges információ oldalát, a szik pedig az elinduláshoz szükséges

energiát biztosítja.

A Kárpát-medence magként jellemzésekor szembetűnik a tartalékrendszer jelenléte: ezt nevezzük Erdélyi-medencének. Többször fordult elő történelmünk során, hogy sérült a központi magtest, legyengült, elpusztult a lakosság (osztrák, török háborúk, világháború stb.). Az ilyen időszakok után Erdélyből kivándorló emberek töltötték fel és tartották meg a magyarságot. Úgy gondolom, hogy megfelel a valóságnak egy olyan párosítás, ahol a Kárpát-medence belső részeit magtestnek, az Erdélyi-medencét pedig sziknek nevezzük.

A magyarságon belül is fellelhető ez a polaritás, mert eredetmondánk két ágon követi az egységes nemzet életútját. Hunor és Magyar ikerpárja a nemzet jin-jang jellegű felosztását idézi, mindkét félnek jól körülhatárolható szerepet és feladatot adva. A magtesten belül Árpád vérvonalának leszármazottait találjuk, Erdélyben azonban megjelenik a sziket képviselő székelység, aki magát Attila, vagyis a hunok vérvonalából eredezteti. Ha a Kárpát-medencét egy hatalmas női petesejthez is hasonlíthatjuk, akkor azt a legutolsó honvisszaszerző hullámban Árpád magyarsága – mint hímivar-sejt – termékenyítette meg. Árpád újra „elültette a magot” ebben a női medencében, és elindult a *magerő*, a magyarság a magzatfejlődési útján.

A természet akkor állít elő magot, amikor megszűnnek a kedvező feltételek az anyanövény számára. A magyarság akkor termékenyíti meg a Kárpát-medencét, amikor a történelem viharai nem teszik lehetővé a nagyvilágban való megélhetést. „Tél” közeledtével az élet mindig koncentrálna erőit, és olyan tartalékot képez, amelyből a nehéz helyzet elmúltával újra ki tud bontakozni. A világban jelenleg uralkodó állapotok nem alkalmasak az emberhez méltó élet megélésére, ezért szükséges egy olyan mintát létrehozni és őrizni, amely a tudati sötétség után újra feltámadásba tudja vezetni az emberiséget.

A Kárpát-medence a mag országa. A Teremtő benne koncentrálna össze a világ képét, és helyezett belé minden szükséges erőforrást az élet kiteljesítéséhez. A testi szinten megjelenő mag országát egy lelki-szellemi program, a magerőt képviselő magyarság programja képes csak működtetni. Ha visszatekintünk a történelmi múltba, azt látjuk, hogy csak a magyar királyság tudta rendeltetésének megfelelően művelni a tájat. Idegen nagyhatalmak ideig-óráig megpróbálták birtokolni, de működtetni nem tudták. A hatalmas római birodalom nem tudta meghódítani, csupán területének egyharmadán rendezte be uralmi pozícióját, és kénytelen volt nyílt terepen kialakítani a határvédelem vonalát (limes). A török birodalom se kebelezte be, csupán kihalított az országból egy darabot. Minden idegen uralom és hatalom megtörni látszik a

Kárpát-medencében. Eltelik egy bizonyos időszak, és visszahúzódnak, eltűnnek az életéből.

Hódítók jönnek és mennek, de a magyarság folyamatosan jelen van. Ebben a megközelítésben fontos kihangsúlyozni, hogy a magyarság nem csupán genetikai vonatkozás, érvonal, hanem egy minőség vállalásának kérdése is. Az számít magyarnak, aki a magyarság programját és küldetését magáénak vallja.

A Kárpát-medence Noé bárkája. A Noé BARKája hangalaki megfelelője a Női BuRoK, vagyis a magzataburok. Szerepét tekintve e kettő megegyezik, hiszen Noé is összegyűjtötte az élet továbbviteléhez szükséges legkisebb közös többszöröst, melyet megóvott a vészterhes időkben. Noé bárkája az élet magjának szimbóluma, belőle születik újjá a következő nemzedék. Ezt a minőséget a nő képes megvalósítani. A befogadott mag magzattá növelése, megszülése és nevelése képezi a világ termékenységet. Ezért állítom, hogy a Kárpát-medence sorsa a nők, vagy talán helyesebben a „boldog asszonyok” kezében van!

A jelképek nyelvén tehát a Kárpát-medence alakja magra hasonlít. A hegykoszorú a maghéj, az Alföld a magtest, és Erdélyben található a szik. A magtestet a magyarok, a sziket pedig a székelyek lakják. Ebből pontosan kiviláglik, hogy a székelység szerepe éppen a szik magon belüli szerepével azonos. A sziklevél csak a magvas növényekben megfigyelhető levélfajta, a mag csírájának része, mely csírázaskor a növény táplálásában játszik szerepet. Csírázaskor erőt, energiát biztosít.

Szik és sziklevél hiányában a mag csíráképtelen! Lefordítva ez annyit jelent, hogy székelyek nélkül nem képes a magyarság Kárpát-medencei feladatát ellátni, magva szakad, magtalanává válik a világ szemében. A történelem során nem először fordult elő, hogy Erdély és azon belül a székelység őrizte a magyarságot, amikor máshol erre nem volt lehetőség. Török idők után például, mikor arra lehetőség kínálkozott, a sérült magot (elnéptelenedett Alföld) pótolta, de napjaink vérfrissítése és segítése sem elhanyagolható.

Ezt a szerepet ismerve a leigázó hatalom gyakran (folyamatosan?) kísérletezett a székelység tönkretételével, sajnos az évszázadok során elég eredményesen. A székelység sajátos jogállása és a belső rendtartás felszámolása bénítóan hat, ezek hiányában szintén képtelenség a szik feladatának ellátása. A Kárpát-medence egyedüli folyója, mely áttör a maghéjon, székelyek földjéről, Csíkból ered. Neve is beszédes, hiszen ő az Olt, az élet vize. Szent földünk rajza szempontjából ez kiemelten fontos tényező, és figyelmet érdemel e folyónak sorsa mind fizikai, mind pedig szellemi-lelki szinten, melynek kifejtése sajnos meghaladja jelen tanulmány kereteit.

A magyarság és székelység jin és jang jellege, polaritása tehát a hagyományokban szépen nyomon követhető. Fontos ugyanakkor kihangsúlyozni, hogy a székely székelységét csak a magyarokkal szemben hangsúlyozza, idegen nemzetek előtt magát magyarnak vallja!

Amint a magyarok bejövetelekor hét törzs és hét vezér szövetsége jellemezte a magyar nemzetet, úgy a székelység esetén is megfigyelhető a hetes osztás, szembetűnő módon hét nemzetség és hét szék jelenik meg. Még a később betelepülő szászok is hetességre építettek, területi felosztásuk szintén hét szász székre tagozódott. Erdély német neve, a Siebenbürgen is hét várat jelent.

A székelység napjainkban Erdélynek csupán a dél-keleti részén honos, az általuk lakott területet nevezzük Székelyföldnek. Székelyföld területi felosztását, közigazgatási egységeit székeknek nevezzük. A történelem során valószínűsíthető, hogy máshol is laktak székelyek, de erről az írott források szűkössége miatt keveset tudunk. Biztos azonban, hogy a szászok földjén és Erdély más részein is megtalálhatóak a Székelyföldre jellemző település- és helységnevek.

Tegyünk említést továbbá a hét székely szék elnevezéséről és a hozzá társítható, lehetséges bolygótulajdonságokról is. Egymás mellett találjuk a két „férfias bolygó” princípiumát, vagyis Aranyosszékét (Nap) és Marosszékét (Mars). Középen, szintén egymás mellett helyezkedik el a két „nőies planéta”, Udvarhelyszék (Vénusz) és Csíkszék (Hold), míg Háromszéken a tudás és bölcsesség bolygói: Sepsiszéken a Merkúr, Kézdiszéken Jupiter, valamint Orbaiszéken a Szaturnusz erői öltének testet. A hét székely szék és az időszakosan létező öt fiúszék (Gyergyó, Kászon, Keresztúr, Miklósvár és Bardoc) együttesen a tizenkettes szám minőségeit jelenítik meg, mely sejteti előttünk nem csupán a dinamikus bolygótulajdonságok, de a stabilitást szimbolizáló állatövi jegyek jelenlétét is.

Művelődéstörténeti szempontból a székelység vitathatatlanul egyedi és sajátos jogállással bírt a Kárpát-hazában. Orbán Balázs szerint „*a székely nép (...) sajátos hadi szervezetével s demokratikus intézményeivel a középkori Európának legelőbb megtelepült s legklasszikusabb népeként tűnik elő*”. A székelység egyezményileg csatolta magát a magyar szent koronához, olyan egyezményvel, mely „*nemzeti életéből, sajátos viszonyaiból kifejtett előjogait, nemzeti szabad intézményeit biztosítja s tiszteletben tartotta*.” Talán mindennemű előjogok közül legfontosabb az volt, hogy minden székely nemesi jogokkal bírt, mely jogállás a személyi szabadság erőteljes védelmére készítetett, és aminek következtében a székelység minden időben önálló és

önellátó társadalmi rendet fogalmazott meg.

Hangsúlyozni kell, hogy az ember világról alkotott képében és világhoz való viszonyában igen meghatározó, ha önellátásra kényszerül. Önellátás esetén a tervezés, a rendszer működésének átlátása és a folyamatok teljességre törekvő ismerete szükséges, míg egy rész munkát végző személy képtelen a dolgokat teljességében szemlélni. A székely ezermasterség és talpraesettségek elválaszthatatlan a szabad jogállástól és az önálló tevékenység végzésének lehetőségétől.

Másik fontos tényező, hogy a feudalizmus Székelyföldön igazi gyökeret verni sohasem tudott. Volt ugyan névlegesen létező három osztály vagy rend, de ez is inkább katonai, (fegyverzeti) mint társadalmi osztály volt. A három osztályt a primorok (az elsők, főbb nemesek), a lófők (lovasok, kik lóháton mentek harcba) és a gyalogok alkották.

A székely akár három forintos perben is a királyhoz fellebbezhetett, és semminemű pénz-adót nem fizetett, csak is ökor-adót. Ezen kiváltságaikért és előjogaikért tartoztak harc idején fejenként felkelni, s minden időben a király udvarában (felváltva) száz lovas tartani. Harc idején saját fegyverzettel kellett kiállni, és egy hónapig az ellátmányról gondoskodni. Székelyföldön királyi jogot a középkorban nehezen lehetett érvényesíteni, a székelység erősen védekezett az ellen, hogy a király közéjük adománybirtokost ültessen. Földterületüket ősi foglalású földnek tekintették, ahol nem érvényesülhetett a király birtokelkobzási és adományozási joga.

Ha a székelynek nem volt fiú utóda, akkor a leány örökölte a jogot (ahol fiú volt, ott a fekvőségeket az örökölte, a lány csak kiházásitást nyervén; de ahol csak leány volt, az, mint fiú-leány örökölt mindent). Ha lánya sem volt, akkor egyéb férfirokonok lettek az örökösök, ez után következtek a szomszédok. A lényeg az volt, hogy a nemzetségi kötelék nem szakadhatott meg.

Imreh István munkássága nyomán ismerjük a törvényhozó és rendtartó székely falu írásba foglalt dokumentumait, melyek bizonyosságot tesznek a természettel békességes, értelmes és hasznos szimbiózisra törekedő faluközösségek életéről. A falutörvények megalkotói, kibocsátói, a falutagok ugyanakkor címzettjei voltak olyan norma-együtteseknek, statútumoknak, amelyek ökológiai szemléletmódról is árulkodó parancsolatokat tettek kötelező erejű szabályokká, tilalmakat szabva ki, cselekvési módokat rendelve el.

A székelyek valójában „tették, ami kell”, kiaknázták a nekik szűkösen jutott természeti javakat, s szolgálták az ökoszisztémákat; itt-ott kevésbé módosítva, még inkább féltőn őrizve a „régii rendet”. Megvalósítottak azonban ilyen módon valami nagyra becsülendőt, amit korai ökológiai kultúrának is tekinthetünk.

A falutörvények artikulusai nem vonatkoznak minden esetben konkrét természeti-környezeti tényekre, együttesük azonban megteremti azt a rendezettséget, amelyben nem az önkény, a szabadosság, hanem a norma, a törvény az uralkodó. *„Mind a közönséges társaságnak, mind a falubeli lakosoknak megmaradása az jó rendtartásoktól függ...”*

A szép összhang és egyetértés a feltétele és biztosítéka tehát a rendtartó székely falu normagazdagságának, annak, hogy a közösség javára és megmaradására, a közjavak oltalmazására gondolva, ökológiai elveket is parancsoltatva tesz. A székely falvak jelen-központú élete mellett a *„régől fogván való rendtartás”, „eleinktől bévétetett szép rendelés és régi törvény”, „az azelőtt való régi öreg atyáink constitutiója”, „a régi eleinktől reánk deveniált szokás”* – mind-mind olyan formulák, amelyek sejteni engedik, hogy itt egy más időtudat munkál, s éppen a falutörvény archaizmusa növeli a norma tekintélyét. Az ősiség nagy-nagy legitimizáló ereje az örökkévalóság hitével aranyozza be a szürke hétköznapi józanságot, a gyakorlatias észszerűséget sugárzó határozatot is.

Tamási Áron megfogalmazásában *„mint egy balladának, olyan szigorú a formája ennek az életnek. De emberi számítás szerint legalább biztos, megtartó és erős”. A rend tartását biztosító törvények megalkotója „nem kezdetet lát a születésben és nem véget a halálban, hanem csak személyi változást mind a kettőben. Valóban olyan életforma ez, melyben a közösség az első és legfőbb személy s lelkében változatlan, csupán az atyák és fiak cserélik egymást.”*

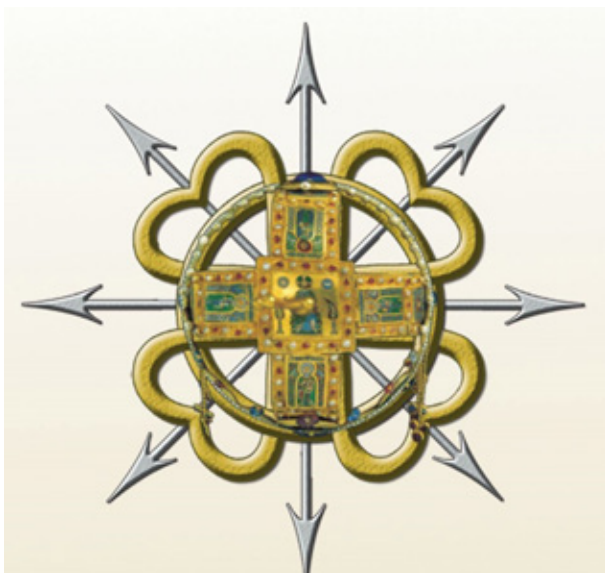
Végezetül szeretnék kiemelni még egy fontos aspektust, mely a székely státuszt alapvetően befolyásolja. Beszéltünk már nemzetünk mundánasztrológiai besorolásáról, vagyis arról, hogy szellemi szinten az Ikrek-Nyilas tengely népe vagyunk. Ám lelki szinten szükségszerű eltérés van a magyarság és székelység megnyilvánulása között, hiszen a magyarok csillaga a (Nyilasban otthon lévő) Jupiter, míg a székelyek a Bakban (és Vízöntőben!) otthon lévő Szaturnuszt választották *„vezérlő csillagjuknak”!*

A székelység szerepe a Kárpát-medencében tehát a *„megszentelő és szigorú” Szaturnusz erőtere alá van rendelve, és csak akkor teszi a dolgát, ha ehhez igazodik. A Szaturnusz felelős a stabilitásért (önálló és önellátó), a biztonságért (örködés), a határok védelméért, valamint az idő uraként ő ismeri az ősiséget és az öröklétet. A Szaturnusz csak azt tartja meg, ami lényeges, ami kipróbált tudás, ami az élet alapjait segíti. Ő az a kőszikla (Petrosz-pietrosz), melyre a házat-hazát fel lehet építeni.*

Alacsony szintű megnyilvánulásában földhözragadt, rideg, bükkfejű, maradi és szikár, de magasan működtetve a szaturnuszi tulajdonságokat magához a „Bölcsek Kövéhez” jutunk el. Szilárdsága és keménysége ez esetben nemhogy hátrány, de éppen előnyként szolgál, mert egy önmagából kifordult világban valakinek sarkára kell állnia, és a legbecesebb kincseket ellentmondást nem tűrően védelmeznie kell. A gyöngyöket ugyanis nem szabad disznók közé vetni...

A székelység az a „szaturnuszi gyűrű”, mely az örökléttel jegyezte el magát, és amely a Kárpát-medence peremét uralja. Régen „székely küldetésű” közösségek éltek Őrségben, Csallóközben, Szepességben, Dél-Erdélyben is, mára azonban a „SZéKeLY SZeGéLY” tengerben álló szigetté zsugorodott.

A székelység szerepe a Kárpát-medencében tehát nem lehet más, mint vezérlő csillagának három legfontosabb aspektusának a beteljesítése: **emlékezni** az eredetre (szellemi küldetés), **megtartani** az ősi értékeket (lelki hivatás) és erőt adni az újjászületéshez (testi feladat), a mag csírázásához. Meggyőződésem, hogy a Kárpát-haza életre éledése a székelység magára találásával kezdődik.

Pályái – Balla Ede Zsolt

Balla Ede Zsolt szakrálisföldrajz-kutató, író

1983-ban született Székelyudvarhelyen. Szülővárosában, majd Csíkszeredában folytatta tanulmányait, a frissen indult Sapientia EMTE vidékfejlesztés-szociológia szakára járt.

Kiskora óta érdekli a teremett világ, a magyar nemzet mese- és mondavilága, valamint kiemelten fontos számára maga a szülőföld.

Felnőtt fejjel tudatosan kezdte vizsgálni a táj és ember szentséges kapcsolatát, kereste a választ arra, miként lehet emberhez méltó életet élni úgy, hogy létezésünk egy ritmusra dobbanjon a Világegyetemmel. Éveken keresztül tevékeny részt vállalt természetvédelmi és természeti neveléssel foglalkozó programokban. Az egyetem után számtalan előadáson, foglalkozáson és képzésen vett részt, ahol autodidakta módon ásta bele magam a szakrális földrajznak nevezett témába.

2005-ben találkozott a magyar szerves műveltség tanítóival, mely világképnek legnevesebb képviselői között *Pap Gábor* művészettörténészt, *Szántai Lajos* és *Molnár V. József* magyarságtudatókat, *Géczy Gábor* fizikust, *Paksi Zoltán* asztrofizikust, *Somlósi Lajost* stb. tisztelhetjük. Tanítói segítségével megismerte nemzetünk élő, rokonító gondolkodásmódját, és biztatást kapott a szülőföld alaposabb megismeréséhez és a tapasztaltak ismertetéséhez is.

A szent helyek vizsgálata, üzeneteinek megértése és továbbítása azóta is életfeladat, melynek keretét 2018 óta saját könyvkiadó vállalkozása, a Magura Kiadó Kft szolgáltatja. Napjainkig hat kötete jelent meg: *Szent földünk rajza*, *Oltáron az Olt*, *A szív kápolnája*, *László király öröksége*, *Zengjen a lélek és Spirituális gazda(g)ság*. A jövőben további ismeretterjesztő könyveket szándékozik kiadni, valamint előadásokat, táborokat és kirándulásokat is tart Erdély kevésbé ismert, szentséges helyeiről.

Munkásságában a külső és belső világ összhangját képviseli. A honismeret és önismeret számára kéz a kézben jár, és felhívja a figyelmet arra, hogy önma-

gunk megértése elválaszthatatlan a lakhelyünk megismerésétől. A finomabb síkok üzenetéhez szerinte a szimbólumok nyelvén keresztül érdemes közelíteni, mert eleink sem csak "kézzelfogható" örökséget, de szellemi kincseket is hagyományoztak nekünk, melyek mintegy útmutatóul szolgálhatnak napjaink útvesztőiben.

A szellemi örökség meghatározó hányada pedig csak akkor érthető meg, ha legalább alapszintű ismereteink vannak a jelképek értelmezéséről. Népmeséink, legendás helyeink tanításai szinte kivétel nélkül ezen a képnnyelven fogalmaznak.

Balla Ede Zsolt vallja, hogy "a szakralitás nem kívül, hanem belsőkben keresendő. Képesek vagyunk megszentelni bármely helyet, ha lelkünkben hordozzuk a szentség magvait, ám ha bennünk nincsen szentség, a külvilágban sem fogjuk felismerni azt."

Sármási-Bocskai János

A székelység jelene és jövőképe a Marosvásárhelyi Rádió műsorain keresztül

A Marosvásárhelyi Rádió 1958. március 2-án kezdte meg műsorainak sugárzását. Előbb fél órában, majd folyamatosan bővülő adásidővel jelentkezett. Az idén 66 éves rádió a Székelyföld hangjaként határozza meg magát. Adáskörzete a teljes Székelyföld.

Műsorain keresztül a székelyek mindennapjaiba nyerhetünk betekintést. Így eléggé átfogó képet kaphatunk a kultúráról, gazdálkodásról, a tulajdonviszonyok alakulásáról, a demográfiai változásokról, a fiatalok itthon maradását segítő törekvésekről. Életképeken keresztül a székely mentalitást, az ősök hagyatékának megbecsülését és továbbadását is megtaláljuk az interjúkban, riportokban.

Bár legtöbb településen a születések és a temetések aránya nem kecsegtető - több a temetés, mint a keresztelés – mégis bizakodók lehetünk. A külföldön vendégmunkásként dolgozó fiatalok zöme belekóstolt a "jólétbe" és úgy döntött itthon próbál jövőt építeni, tudásával a saját közösségét fellendíteni.

1. A Marosvásárhelyi Rádióról

A Marosvásárhelyi Rádió egy közszolgálati rádió, a Román Rádiótársaság területi stúdiója a Bukarest FM Rádió, Brassó FM Rádió, Jászvásári Rádió, Konstancai Rádió, Kolozsvári Rádió, Krajovai Rádió, Máramarosziget FM Rádió, Resicai Rádió és Temesvári Rádió mellett.

1958. március 2-án volt hallható először az éterben, a Magyar Autonóm Tartomány rádiójaként. Műsorai kezdetben fél órás magyar nyelvű és negyedórás román nyelvű tartalommal jelentkeztek. Majd rövid időn belül bővült az adásidő. Akkoriban a 261 és a 330 méteres hullámhosszon lehetett vételezni műsorait.

1985. január 12-én az összes területi stúdiót elnémították. Ekkor már három órányi adásidővel rendelkezett a magyar szerkesztőség. A Marosvásárhelyi Rádió csak 1989. december 22-én szólalt meg újra napi négy órát sugározva magyar nyelven. Ez a kilencvenes évek közepére hétköznapi napokon napi 5 órára, vasárnap 7 órára bővült, míg 1999-re az első (102,9 MHz) ultrarövid-

hullámú frekvenciára való áttéréssel elérte hétköznapokon a napi 7 órát és vasárnap a 8 órányi adásidőt.

Régebben a területi rádiók egymást követték egy közös frekvencián, a rendszerváltás után azonban szétesztették a középhullámú frekvenciákat. A Marosvásárhelyi Rádiót az 1197 kHz-es (Bodfalu), az 1323 kHz-es (Nagyernye) és az 1593 kHz-es (Csíkszereda) frekvencián lehetett vételezni 11.00 és 13.00 óra, valamint 16.00 és 18.00 óra között.

1999 nyarától a 102,9 MHz-es (Marosvásárhely) ultrarövidhullámú frekvenciára való áttérés napi plusz két óra adásidőt biztosított 14.00 és 16.00 óra között. 2004-től még két ultrarövidhullámon, a 98,4 MHz-es (Maroshévíz) és a 98,9 MHz-es (Hargita) frekvencián sugározta román, magyar és német nyelvű műsorait a Marosvásárhelyi Rádió.

2013. március 2-án, a rádió fennállásának 55. évfordulóján egésznaposra bővült a magyar nyelvű műsorszórás. Ez nem 24 órát jelent, mert csak 06.00 és 21.00 óra között voltak hallgathatóak a műsorok magyar nyelven. 21.00 és 22.00 óra között a német nyelvű műsor jelentkezett, 22.00 órától reggel 06.00 óráig a Román Rádió Kulturális (Radio România Cultural) csatornájának műsorát lehetett vételezni. Ekkor a 106,8 MHz-es (Hargita) ultrarövidhullámú frekvenciára került át a magyar nyelvű műsor. A 24 órás román nyelvű műsor a 98,4 MHz-es és a 98,9 MHz-es frekvenciákon maradt. A középhullámú adókon továbbra is a megosztott műsor hallgatható. Így 06.00-10.00 óra között a Marosvásárhelyi Rádió román nyelvű műsora, 10.00-11.00 óra között a Román Rádió Területi Stúdióinak közös műsora (De 10 ori România), 11.00-14.00 óra között a Marosvásárhelyi Rádió magyar nyelvű műsora, 14.00-15.00 óra között a Bukaresti Rádió német nyelvű műsora, 15.00-16.00 óra között a Bukaresti Rádió magyar nyelvű műsora, 16.00-18.00 óra között a Marosvásárhelyi Rádió magyar nyelvű műsora, 18.00-21.00 óra között a Marosvásárhelyi Rádió román nyelvű műsora, míg 21.00-22.00 óra között a Marosvásárhelyi Rádió német nyelvű műsora szól.

A szétválás után a magyar nyelvű műsor hallgatókat veszített, mivel a 106,8 MHz-es ultrarövidhullámú frekvencia kisebb területet fedett le. Furcsa, de Marosvásárhelyen, a városban csak itt-ott lehetett vételezni gyenge minőségben az adást. Ezért pár hónap késéssel az akkor már 15 órányi magyar nyelvű műsort az 1323 kHz-es középhullámú frekvencián is sugározni kezdték.

2016-ban egy kis hatósugarú frekvenciát kapott a rádió, így Marosvásárhelyen elkezdte magyar nyelvű műsorainak sugárzását a 96,00 MHz-es ultrarövidhullámú frekvencián is. A rádió 60. születésnapján újra szintet lépet a műsorbővítés. Már 24 órában (22 óra magyar nyelvű és 2 óra német nyelvű)

vű) lehetett hallgatni a Marosvásárhelyi Rádiót a nemzetiségi frekvenciákon, a 96,00 MHz-es (Marosvásárhely) és a 106,8 MHz-es (Hargita) ultrarövidhullámú frekvenciákon. Szombaton és vasárnap reggel 07.00 és 08.00 óra között romáknak készült műsor jelentkezik.

2019. április 20-tól a meglévő frekvenciák mellett a 92,3 MHz-es (Gyergyószentmiklós) ultrarövidhullámú frekvencián is a nemzetiségi műsor vételezhető. Jelenleg még vannak fehér foltok, de a Székelyföld egész területén jó minőségben hallgathatóak a magyar nyelvű műsorok úgy középhullámon, mind ultrarövidhullámon is. Az Internet elterjedésével a műsor élőben hallgatható és nézhető a www.marosvasarhelyiradio.ro honlapon.

A rádió közszolgálati jellegéből adódóan minden korosztálynak köteles műsort biztosítani. Így hír- és hírháttér műsorok, kulturális- és szórakoztató műsorok szerepelnek a műsorrácsban. Az ismeretterjesztő műsorok, a szociális kérdésekkel foglalkozó műsorok mellett a vidéki ember élete, megvalósításai, problémái vagy sikerei is megjelennek a *Gazdaélet* vagy *Falu világa* című műsorokban. Időnként a *Vendégségben a Marosvásárhelyi Rádió, Rádióújság, Átjáró, Turisztikai magazin, Kertbarátok vagy Gyermekműsor* is feldolgoz olyan témákat, amelyekben a vidéken élők mindennapjaiba nyerünk betekintést.

2. A vidékkel foglalkozó műsorokról

A Marosvásárhelyi Rádióban az 1985-ös megszüntetéséig is voltak vidékkel, az ott élők gondjaival, hagyományaival foglalkozó interjúk, riportok. Mivel kevés volt az adásidő alkalmanként 5-10 perces hangfelvételeken találkozhattak a hallgatók a vidéki étellel. Az 1989-es rendszerváltást követően úgy alakították ki a műsorrácsot, hogy a kezdeti négy, majd öt órában a lehető leg szélesebb közönséghez szóljanak a műsorok. Így jelentek meg a rétegműsorok és szakrovatok, amelyek jól meghatározott napon és időpontban jelentkezték. Egy időben öt olyan műsor is létezett, amely heti rendszerességgel foglalkozott a gazdálkodók problémáival, a mezőgazdaság, állattenyésztés, kertészet időszerű gondjaival és a tennivalókkal. Ezek a műsorok a keddenként jelentkező *Gazdaélet*, a szerdán hallható *Kertbarátok*, a pénteken kora délután az agrár környezetvédelemmel foglalkozó *Környezetünk védelmében*, míg az Európai Unió csatlakozás előtt és után szintén péntekenként időszerű kérdésekről értekezett az *Agrárgazda az Unió küszöbén* című rovat. A vasárnap jelentkező *Falu világa* című műsor a mezőgazdaság és kertészet mellett kultúrával, hagyományőrzéssel, fejlesztésekkel, és minden más témával foglalkozott.

A fent említett műsorok közül 2013 március 2-től kibővült, 50 perces adásidővel jelentkezik a *Gazdaélet* és a *Kertbarátok* műsor. Előtte a *Gazdaélet* 25-30 perces rovatként, a *Kertbarátok* 15-17 perces rovatként volt hallható. A *Falu világa* műsor már 2010. november 7-től 50 percben jelentkezik a korábbi 30 perc helyett. Az első kétrészes faluműsor Székelyvarságon készült 2011 márciusában, majd folytatódott az év júliusában a gyimesfelsőlaki és ozdolai műsorokkal. Mivel a szerkesztőségben senki nem emelt hangot azért, hogy miért kétrészből kerül bemutatásra egy település 2012 januárjától – néhány kivétellel – rendszerre vált. Így ma is 95-100 percben próbáljuk bemutatni egy-egy település múltját és jelenét, betekintést nyújtva emberi sorsokon keresztül az ott élők mindennapjaiba.

A nyári szabadságolások közeledtével, rendszerint június végétől – július elejétől lazább műsorrácsot vezettek be a szeptemberi iskolakezdetig. Ez idő alatt voltak rovatok, amelyek szüneteltek, de a vidékkel foglalkozó rovatok/műsorok nem. Ez idő alatt sokszor a tájékoztató- és hírháttér műsorokba is szép számmal jelentkeztek a falusi embert érintő témák. A szeptemberi újra indulással ráncfelvarrást kaptak a műsorok és új lendülettel indultak az újabb évadnak. Volt amelyik szerkezetében és hangzásában is megváltozott. De jelentek meg újabbak. 2009 augusztus 28-tól így került a műsorrácsba a *Vendégségben a Marosvásárhelyi Rádió* című műsor, amelyet 2020 októberéig felváltva Tóth Bélával szerkesztettünk. Hosszú időn keresztül élő bejelentkezések voltak a helyszínekről (zömében vidékről), de a műszaki feltételek biztosításának hiányában kénytelenek voltunk áttérni a rögzített változatra. Eleinte két műszakos kolléga biztosította az adást a helyszínen és egy a stúdióban, de pénzhányra hivatkozva úgy döntött a vezetőség, hogy elég egy is a helyszínen, majd - rövid időn belül – egy sem. Tóth Béla még bevállalta az előzést annak ellenére, hogy nem voltak meg a technikai feltételek és elég sokszor megszakadt a közvetítés. Ő maga volt a szerkesztő-műsorvezető és technikus is.

2020. október 8-tól mind szerkezetében, mind a témaválasztásban megújult a műsor. Már zömében portrébeszélgetések, néha életinterjúk jelentkeznek a műsorban, de helyet kapnak a nagyobb rendezvényeken készült összeállítások is. Általában az olyan témák, amelyek minden rovatból/műsorból kilógnak. Mivel egy-egy témára 45-50 percet lehet szánni, nem csak felszínesen beszélgetünk el a riportalannyal.

2013. február 15-e után megszűnt a *Környezetünk védelmében* rovat, majd 2018 nyaratól az Agrárgazda az Unió küszöbén rovat sem jelentkezik – amely az utolsó években *Agrárgazdaként* került sugárzásra. Viszont egy új műsor nyújt betekintést az egyszerű emberek életébe, gondolkodás módjába

2023 október 8-tól. Az Aranyshalagtár kistestvéreként vasárnaponként (kivételesen a hónap utolsó vasárnapja, amikor a Kotta nevű műsor jelentkezik) 18.00 és 19.00 óra között vételezhető a Visszapillantó című műsor. Míg az *Aranyshalagtár* a neves emberek, tudományos kutatók, színészek, művészek egykor készült interjúit eleveníti fel, addig a *Visszapillantó* című műsor a falusi mindennapokba röpít vissza archív felvételek segítségével.

3. Kik hallgatják a rádiót?

A hivatalos közvélemény kutatások/felmérések szerint a középkorúak és idősek hallgatják a Marosvásárhelyi Rádiót. Ezt azonban – tapasztalatból kiindulva – meg kell cáfoljam. Mivel hetente terepezem bejárva adáskörzetünket (Maros-, Hargita-, Kovászna megyéket, de időnként Brassó-, Fehér-, Kolozs- és Beszterce-Naszód megyékben is megfordulok) gyermektől-idősig, egyszerű embertől az egyetemet végzettig mindenkiel találkozok. Jelenleg öt műsort szerkesztek (*Gazdaélet*, *Vendégségben a Marosvásárhelyi Rádió*, *Gyermekműsor*, *Falu műsor* és *Visszapillantó*), de a *Turisztikai magazinnak*, a *Kertbarátoknak*, a *Jó reggelt Erdélynek*, a *Rádióújságnak* vagy *Átjárónak* is készítek interjúkat, riportokat. Bárkivel beszéljek mindenki ismeri a nevet, a műsoraimat. Sokszor idéznek régen elhangzott műsorokból, amire én már rég nem emlékszem. A legnagyobb elismerésnek tartom, hogy nagyon sokan a hajnali ismétléseket is meghallgatják. (Hajnalban 05.00-06.00 óra között jelentkezik kedden a *Vendégségben a Marosvásárhelyi Rádió*, szerdán a *Falu világa*, csütörtökön a *Gazdaélet*, szombaton a *Visszapillantó* című műsorok.) Az viszont furcsa, hogy a hivatalos mérések sem a hajnali (05.00-06.00), sem a déli (12.00-13.00) időszokban nem mérnek még 1% hallgatottságot sem, amikor a műsoraim jelentkeznek. Ezért számomra nem hitelesek azok az adatok sem, amikor a korosztály szerinti hallgatottságot jelenítik meg. Az utóbbi években nagyon sok iskolában kiderült egy-egy riportozás alkalmával, hogy – ha olyan a tanító, osztályfőnök – hétfőn reggel azzal kezdődik a hét, hogy kielemezik a *Gyermekműsört* és a jó példákat, ötleteket átveszik. Ezért én úgy látom, hogy a vidéki műsorok hallgatói minden korosztályból képviseltetik magukat.

A **legfiatalabbak**, a **tizenévesek**, a szüleik által kerültek közel a műsorokhoz. Mivel a gazdálkodó szülők, nagyszülők hallgatták a népzenevel fűszerezett riportokat, egy-egy fülbemászó dallam hozzájuk is eljutott. Mivel ezeket a népdalokat, csárdásokat és hallgatókat társasági összejöveteleken is zenélik, ismerősek számukra. Őket nem érdeklik sem a gazdaportrék, sem az

állatkiállításokról és termésnapokról szóló mély lélegzetvételű riportok, beszámolók. Legtöbben nem akarnak a föld mellett megmaradni, azt a kis kertet, amely a házkörül található, nem fogják parlagon hagyni, de piacra sosem fognak termelni. Inkább fogyasztókká válnak. Úgy tartják ez az életforma nem ad nekik elégtételt, túl sok a munka és kevés a haszon. A mezőgazdaság és állattenyésztés ráfizetéses, ha ezzel foglalkoznak nincs szórakozás, nincs látványos anyagi fejlődés. Csak rabjai lesznek a gazdálkodásnak.

Egy másik kategória, akik a műsor hallgatói taborát gyarapítják a **húszon-** és **harmincéves** mezőgazdaságban vállalkozók. A változások után, a nagyszülők birtokai visszakerültek a családok tulajdonába és valamit kellett kezdeni a nagy földterületekkel. A szülők traktort és mezőgazdasági gépeket vásároltak. Így próbálták megkönnyíteni a munkájukat. A falvakon élő fiatalok természetszerűnek tartották, hogy folytatják az őseik foglalkozását. Legtöbbjük szaktanfolyamot végzett, egyesek külföldi tanulmányutakon is voltak. Így kerültek ki Svájcba vagy Hollandiába, ahonnan hazahozták a nyugati technológiát és megpróbálták meghonosítani falujukban, a családi farmon, birtokon. A Gazdaélet műsor ilyen fiatal gazdálkodókkal is készít riportot. A gazdák tapasztalataikról számolnak be és arról, hogy miben segítette őket ez a váltás. Szakemberek segítségével ismeretterjesztő sorozatok kerülnek adásba, valamint az új, szakszerű gazdálkodás is teret kap a műsorban.

Talán legnagyobb létszámban vannak **azok a gazdálkodók, akik hagyományos gazdálkodást** folytatnak. Ők is hetente ülnek a rádió mellett és figyelik, miként változik körülöttük a világ. Az újból csak annyit vesznek át, ami nagyobb anyagi befektetést nem igényel. Például komposztálót alakítottak ki, megpróbálnak környezetbarát gazdálkodást folytatni. Erre a pénztelenség is ráviszi őket. Többnyire állattal dolgozzák meg a földek egy részét. Azért csak egy részét, mert sem munkaerővel, sem pénzzel nem bírják finanszírozni a teljes földterület megmunkálását. Nagyszámuk már nyugdíjas, és a szülőktől ellesett gazdálkodási formát nem tudják, - és sokan nem is akarják - feladni. Ha nekik jó volt, nekem is jó - mondogatják. Ezek az emberek kis nyugdíjból élnek, a földre csak annyi pénzt fordítanak amennyi megmarad a gyógyszerek vásárlása-, és a számlák kifizetése után. Szívesen kapcsolják be a rádiót, amikor a vidékkel foglalkozó műsorok hallhatók. Elég gyakran az ő problémájuk is terítékre kerül.

A gazdálkodók mellett a **nyugdíjasok** azok, akik rendszeresen hallgatják ezeket a műsorokat. Úgy a falusi, mint a városi nyugdíjas is talál olyan témát, ami közel áll hozzá. Főleg az Európai Unió csatlakozás utáni követelmények, minőségi előírások foglalkoztatják őket. Igaz, személyesen nem érinti

őket, legtöbben nem gazdálkodnak. De figyelemmel követik a pályázási lehetőségeket, a támogatások alakulását, mert a családban vannak fiatalabbak, akik mernek vállalkozni és "jó az öreg a háznál" alapon szeretnék hasznossá tenni magukat. Legtöbbjük "mindenevő", épp ezért bármiről is szóljon a műsor számukra hasznos információt közvetít.

Talán nem hagyható figyelmen kívül az értelmiségi réteg. A statisztikák azt igazolják, hogy bár nem róluk és nem nekik készülnek a vidéki témával foglalkozó műsorok, mégis a legtöbb visszajelzést tőlük kapjuk. Talán mert nekik "kézügyben" van a telefon, az Internet és azonnal lereagálják, ha valami nagyon megtetszett vagy nagyon felháborította őket. Általában ez a két véglet indítja el őket arra, hogy véleményt mondjanak. Ritkán történik meg, hogy negatív kritikát kapnak ezek a műsorok, és legtöbbször olyan dolog miatt, ami nem a szerkesztőség számlájára írható.

4. Műsorok a székelység hiteles ábrázolására

Székelyföldön nagyon kevés az a falu vagy községközpont, ahol 1990 után ne járt volna a Marosvásárhelyi Rádió riportere. Az újjáalakult magyar szerkesztőség a rendszerváltás után fontosnak érezte bemutatni a székelység valós történelmét a műsorokon keresztül. Kezdetekkor az *Élő történelem* című rovat majd később a *Múltkereső*, *Kőbe zárt múltunk* vagy *Örökségünk nyomában* műsorok villantottak fel fontos momentumokat a székelység történelméből. Természetesen a *Várak Erdélyben*, *Királyaink voltak*, *Fejedelmek kora Erdélyben*, *Erdélyi Főnemesség vagy Erdélyi mesélő kastélyok* sorozatokban is megjelenik időnként. Az *Élő történelem* rovatot leszámítva, amelyben sorsokon keresztül kaptunk képet – főleg a kommunista rendszer – kegyetlenségeiről, megaláztatásairól, a most jelentkező műsorok szakemberek (történészek, levéltárosok) segítségével próbálnak hiteles képet festeni a múlt-ról és jelenről.

Érdemes megemlíteni **Tóth Béla**, **Gyarmati Dénes**, **Miklós Tibor és Oláh-Gál Elvira** nevét, akik az *Élő történelem* rovat számára felkutatták és elbeszélgettek a legtöbbször kegyetlen bánásmódban részesült, meghurcolt emberekkel. Ezeknek a beszélgetéseknek töredéke ma is megtalálható a Marosvásárhelyi Rádió archívumában. Mégis talán a székely ember mindennapi öröme és gondja, a székely települések fejlődéstörténete a *Falu világa* című műsoron keresztül rajzolódik ki igazán.

1990 és 2003 között a magyar szerkesztőség tagjai közül majdnem mindenki készített faluműsört. Abban az időben – mivel nagyon kevés alkalma-

zottal rendelkezett a szerkesztőség – „vetésforgóként” mindenkinek kötelező volt a terepezés. Aztán lassan profilálódtak a szerkesztők, így főleg **Gyarmati Dénes** lett a falujáró riporter. Őt segítette ebben a munkában **Boér Károly, Tóth Béla, Vári Marianna, Kinizsi Gyöngyi, László Edit, Kiss Csaba, Simon Gábor, Szabó Anikó** és alkalmanként más is. 2003 után – amikor a felelős szerkesztője lettem a műsornak – egyre kevesebben vállaltak ilyen jellegű műsorokat. Egy ideig László Edittel közösen készültek a faluportrék, majd egyszemélyes „vállalkozássá” alakult. Ennek oka a fokozatosan megszűnő terepezési lehetőségek. Mára leépült a gépkocsipark, az egykori hat gépkocsivezető közül egy van alkalmazásban és ő is a híradót próbálja kiszolgálni.

2003 után volt egy elképzelés, ami a falujárást illeti. Mivel a Marosvásárhelyi Rádió adáskörzetének Maros, Hargita és Kovászna megye számított – a magyar szerkesztőség számára – ezekben a megyékben próbáltuk felkeresni azokat a településeket, ahol még nem készült átfogóbb faluműsor. Ha például Maros megyében a Maros mentén készült műsor, a következő alkalommal a Kis-Küküllő mentéről vagy a Nyárad mentéről jelentkeztünk. Ez így volt Hargita és Kovászna megyékben is. Próbáltuk szélteben és hosszában is bejárni. Egy-egy fontosnak ítélt esemény kapcsán – vagy mert ki lehetett udvarolni – felkerestünk Brassó-, Fehér-, Kolozs- és Beszterce-Naszód megyei, zömében magyarul területeket, de a szórványba is eljutottunk.

Mindenhol családtagként fogadták a rádió munkatársát és ünnepnek számított, ha megjelent egy újságíró. Ma olyan tiszteletet, amit akkoriban tapasztaltunk ritkán érezhető. Csak azok a szerkesztők, riporterok kiváltsága ez, akiket nem szippantott magába a mai érdek vezérelt, álszent világ, akik hivatásból és nem anyagi érdekből végzik munkájukat. A kereskedelmi rádiók és televíziók elterjedésével felhígult a szakma. A közszolgálati rádiózás szabályai is lassan lazábbak lettek. Fel kellett venni a versenyt a nézettség/hallgatottság érdekében. Hírversenyben van mindenki, ezért sokszor a gyorsaság és nem a pontosság a fontos. A közösségi média térnyerésével ez hatványozottan romlott.

Bizonyítottan a közszolgálati csatornák próbálnak utána járni a tényeknek, próbálnak valós adatokat közölni, de emberhiány miatt sokszor vesznek át információkat. Ezért megtörténik, hogy nem mindig a teljes igazság kerül terítékre. A szerkesztőségek összefonódása is néha negatív irányba tolja egy intézmény megítélését. Ez akkor látványosabb, ha a közszolgálati és a kereskedelmi média próbálja „erősíteni” egymást.

5. Élet a tömbmagyar területeken

Ma, ha felkeresünk egy többségben magyarok/székelyek által lakott települést a legszembetűnőbbek talán a kétnyelvű felíratok megléte vagy hiánya. Az utóbbi időben nem kevés a rovásírással megjelenő településnevek vagy reklámtáblák. Ehhez viszont szükséges a székely öntudat. Sok falu vagy város bejáratánál azért nincs ilyen helységnévtábla mert „úgyis magyarok vagyunk, ne keltsük a feszültséget, ha nem muszáj”. Próbálunk nagyon elfogadóak lenni, tekintettel lenni mások érzékenységre. Csak ez fordítva nagyon ritkán működik. Ezt erősítik bennünk azok a szólamok is, hogy merjünk kicsik lenni.

2024 áprilisában csodaként könyveltem el, hogy a mátfalvi helységnévtáblán először magyarul, majd románul jelenik meg a település neve. Míg a kilencvenes évek elején sok magyar/székely településen ez természetes volt, mára – mindenféle törvényre hivatkozva – második helyen szerepel. Egy idős bácsi egyszer úgy fogalmazott, hogy „örülünk, hogy ma még ez a lehetőség megvan, mert eljön az idő, amikor sehol egy magyar szót nem fogunk látni.” Ahogy elnézzük a világ- és szülőföldünk „fejlődését” lehet, hogy nem is olyan utópisztikus ez a kijelentés.

Szívem szerint világgá kürtöltem volna, hogy Mátfalva magyarabb minden más településnél, de szeretném, hogy még nagyon sokan lássák ezt a „csodát”. Így sem képen, sem hangban nem reagáltuk le a jelenséget. Úgy, ahogy az utóbbi időben a legértékesebb műkincsekről, szentképekről sem beszélünk nagyon részletesen, mert nem akarunk ötletet adni azoknak, akik más kárán gazdagodnak meg. Ezen információk nélkül is lehet hiteles, valós képet kialakítani egy közösségről.

A nagyobb településeken, községközpontokban a közintézmények jó része fel van újítva és használja a közösség. Erre rásegítettek az utóbbi években elérhető pályázatok is. Hiányosságok a kevés lélekszámú, félreeső falvakban, tanyákon vannak. Ott mintha megállt volna az idő. El kell ismerni, hogy a közművesítés, az ivóvíz- és szennyvízhálózat vagy az aszfaltos út már nagyon kevés településen hiányzik. A kisebb falvakban vagy félreeső településeken megszűnt az óvodai- és iskolai oktatás. Az egy-két iskolaköteles gyermeket iskolabusz szállítja a községközpontba. Kevés az az intézmény, ahol nem szakképesített, címzetes pedagógus oktatna. Ha valaki helyettesítőként dolgozik, a szaknak megfelelő képzése megvan.

Míg egy-két évtizede divatba jött a gyermekek faluról városi iskolába ingáztatása, ez mára több településen megfordulni látszik. A felújított, jól felszerelt iskolák, a kisebb létszámú osztályok és a felkészült oktatóik sok szülő

motivál, hogy gyermekét városi iskolából a pár kilométerre lévő falusi iskolába járassa. A példa ragadós és a gyermekek fejlődése és tanulmányi előmenetele sem sínyli meg.

Az egyház meghatározó szerepet játszik a közösségek életében. Vallásosságát ki-ki a maga módján éli meg. Azt tapasztaljuk, hogy ma is egy viszonyulási pont az emberek életében. Minél elszigeteltebb vagy előregedőbb egy közösség a hitélet annál látványosabb. Nem lehet azt kijelenteni, hogy ez máshol lankadna, de másként jelentkezik. Nagyon számít ki a lelkész vagy plébános a településen. Mennyire szabálytisztelő, rugalmas vagy emberarcú. Furcsának tűnhetnek ezek a kijelentések, de ma megfelelni mindenki elvárásának talán sokkal nehezebb, mint az előző korokban.

A többszoros településen megszokott, hogy a mindennapok nyelve a magyar. Kevés kivétellel minden polgármesteri hivatalban lehet magyar nyelven ügyet intézni. Az más dolog, hogy az alkalmazott akar vagy nem akar ebben segíteni. Ahol magyar anyanyelvű a polgármester vagy alpolgármester ott egyszerűbb. A román anyanyelvű hivatalnok is, ha látja, hogy a falusi bácsi/néni nem tudja jól kifejezni magát próbál megszólalni magyarul vagy segítségül hívja magyarul jól beszélő kollégáját. Igaz vannak intézmények, ahol még véletlenül sem akarnak megszólalni magyarul. Riporterként kevés ilyen intézményt tudnék megemlíteni, mert azért velünk nagyon látványosan nem kekeckednek a hivatalnokok, ha kiderül, hogy újságírók vagyunk.

Az elnyugatiasodás szele elérkezett Székelyföldre is. Még 30-34 éve falun mindenki ismerte egymást, mindenki napirenden volt a történésekkel. Összejártak a szomszédok, segítették egymást. Ma legtöbbször zárt kapuk mögött élnek életüket. A kábeltelevíziók megjelenésével ez a jelenség csak felerősödött. Minden házban – sőt sok helyen minden szobában – ott a televíziókészülék és sokan a képernyő előtt „eresztik le a gőzt” vagy kapcsolódnak ki a napi rohanásból. Már a család sem közös programként tekint egy filmnézésre vagy szórakoztató műsorra, hanem mindenki elvonul a saját szobájába és magába mélyülve simogatja a telefonját vagy számítógépét. Így nem csoda, ha nem ismerik egymást a falustársak.

Pár éve elkezdődött a városról falura vándorlás. Aki csak teheti kiköltözik a zajos környezetből egy csendesebb, élhetőbb helyre. Sokuknak nincs kötődése az illető településhez, ezért ritkán válnak a közösség tagjává. Talán a közösségépítő programok segíthetnek hidat verni az őslakosság és az újlakók közé. Persze ez emberfüggő, hogy akarunk-e közösségben élni vagy jól elvagyunk a magunk kis világával.

Örömmel tapasztaljuk, hogy egyre több civil szerveződés veti meg a

lábát. Főleg az olyan nagyobb településeken, ahol a községvezetés partner ebben. Nagyon sok fúvószenekar, néptáncsoport, dalárda, sportegyesület vagy nyugdíjas klub fogja össze a fiatalságot és az idősebb generációkat. Zöme alacsony költségvetésből gazdálkodik, a tenni akarás, a hagyományörzés motiválja őket.

6. Megmaradási lehetőségek a szórványban

Mivel a székelység jelenét és jövőképét próbáljuk megfogalmazni a Marosvásárhelyi Rádió műsorain keresztül, így csak érintőlegesen beszélünk a szórványba élő magyarokról/székelyekről. Maros megye nyugati-észak-nyugati részét is próbáljuk megismertetni hallgatóinkkal. Igaz abba az irányba – a korábban említett anyagi gondok miatt – kevesebb a kiszállás. A Székely-Mezőségnak is nevezett részen, Mezőpanit, Mezőbánd, Mezősámsond településeken próbálják éltetni a hagyományt, az ősi értékek még a mindennapok részét képezik. Azonban távolodva Nagysármás irányába egyre nehezebb dolguk van a magyar anyanyelvű lakosságnak. Mivel kisebbségben vannak, a gyermekeknek lakhelyükön már az elemi oktatásban sincs lehetőségük anyanyelven tanulni. Legtöbbször ezt úgy próbálják megoldani, hogy ingáztatják a gyermekeket egy nagyobb településre, ahol még vegyes tannyelvű oktatás zajlik.

Ezekben a falvakban, községekben az egyház az összetartó erő. Ha a lelkész helyben lakik pezsgőbb élet van, ha csak időnként tud a közösségbe jönni, akkor a havi egy-két istentisztelet az, ami eseményszámba megy. A legtöbb fiatal román anyanyelvű barátokkal veszi körül magát. Ha egy román anyanyelvű van jelen a magyar anyanyelvű közösségbe a társalgás nyelve a román lesz. Gyakran megesik, hogy a magyar anyanyelvűek egymás között is román nyelven beszélgetnek. Könnyebben kifejezik magukat az állam nyelvén, mert az iskolában, munkahelyen is ezt használják.

Az idősek még tisztán beszélik a magyar nyelvet, a tájegységnek megfelelően. Régebben még íratlan törvény volt, hogy az együtt élő közösségek ismerték és tisztelték egymás nyelvét, hagyományait. Ma az elpártosodott világban sokszor odavetik a többségben élők a magyar anyanyelvűnek, hogy: „beszélj románul, mert az állam kenyerét eszed!”

Ilyen környezetben felértékelődik a magyar képviselő szerepe. Tetszik vagy nem tetszik itt nem a pártlogó számít, hanem az ember, aki próbál tenni a magyar érdekért. Csak halkan jegyzem meg – kevés kivétellel – négy évente fontosok csak a magyarok az érdekképviselőeknek. Felbecsülhetetlen egy-egy pedagógus vagy köztisztviselő munkája, akik a gyermekekkel vagy felnőttek-

kel foglalkoznak, átadva nekik, megszerettelve velük az őseink népdalkincsét és néptáncát. Ezeknek a találkozónak összekovácsoló ereje van a szórakozáson túl.

Ezért kéne többször eljutni a szórványba és bemutatni a legtöbbször szomorú valóságot a médián keresztül. Az a kevés megjelenés is annak köszönhető, hogy a szerkesztő saját költségén, lelkiismereti okokból bevállalja ezeket az utakat.

7. A székelység jelene a Gazdaélet és Falu világa műsorokon keresztül

Hallgatva a Marosvásárhelyi Rádió műsorait körvonalazódni látszanak a székelység jelenének fontosabb jellemzői. Igazi közösségi élet azokon a településeken létezik, ahol fontosak a székely hagyományok, ahol még nem hódítottak teret a nyugati eszmék. Ez megmutatkozik a kulturális életben, az összefogásban, a hagyományápolásban. Ahol nem kérdés, hogy köszönünk vagy nem az idősnek, hogy tiszteletben tartjuk az évszázados írott vagy íratlan törvényeket, hogy családban vagy a nyitott kapcsolatban van a jövő. Nem arról van szó, hogy elítélnének bármilyen nézetet is, de két lábon próbálnak állni a földön a természettel egyetemben, nem természet- és életellenesen szeretnének élni. Tudják, hogy a jövő azé, aki belakja az ősi földet.

Örömmel tapasztalom, hogy egyre több fiatal lát jövőt a mezőgazdaságban, az állattenyésztésben. Ők már nem az őseik által használt technológiákat viszik tovább, hanem igyekeznek a kor követelményeinek megfelelni. Még találkozunk azzal a – részben idős – generációval, aki a változások után nagy lendülettel, tenni akarással vágott bele a gazdálkodásba. Időközben nagyon sokan belefáradtak, kiöregedtek és nincs utánpótlás a családban, aki tovább vinné a családi gazdaságot. Néha erről is – mint tényről – beszámolunk a műsorban, de a hangsúlyt a fiatal gazdákra próbálom helyezni, akik példaként szolgálhatnak a még bizonytalanok társaiknak.

Legtöbb településen még ma is hallom, hogy egy-egy ilyen lelkes fiataalt azzal „bélyegeznek” meg, hogy csak a pénz utáni hajszája vezérli. Hogy olyan módszereket, technológiákat próbál alkalmazni, ami „ránk nem jellemző”. De az idő általában ezeket a vállalkozó kedvű embereket igazolja és akkor a közösség véleménye is megváltozik – jobb esetben. Az idősebb gazdálkodók részéről érthető a neheztelés, mert ők még érték a hajdani kalákákat, a közös munka örömeit és nehézségeit. Régebben jobban egymásra voltak utalva az emberek. És egy-egy ültető-, kaszáló- vagy terménybetakarító kaláka lehetőséget adott

az egymás jobb megismerésére is, a kikapcsolódásra, a véleménycserére.

Ma, amikor a fiatalok igyekeznek minden lehetséges eszközt beszerezni, teljesen gépesíteni a gazdaságot egyfajta elszigetelődést érzek. Mivel szezonban nem lehet munkaerőt találni – még pénzért sem – annak ellenére, hogy a bárok, kocsmák teraszán sok az unatkozó ember, kénytelenek ehhez a megoldáshoz folyamodni. Sok esetben a közösség irigylit és neheztelt az olyan gazdálkodóra, aki saját erőből sikereket ér el. Erre példaként azt hozhatom fel, hogy legtöbbször távoli piacokon kénytelen értékesíteni a megtermelt javakat, mert a környezete olyan címszó alatt, hogy „nehogy a mi pénzünkön gazdagodjon meg” inkább a multinacionális cégeknél vagy idegeneknél vásárolja meg a hasonló terméket. Természetesen vannak ellenpéldák is és ezek bekerülnek a műsorba. Nagyon sokszor a helyi, a hazai termékek mellett „kampányolunk”, elmondva miért jobb ez gazdaságilag és egészségügyileg egyaránt. Nagyon sok olyan kezdeményezés van (zöldségkosár, keresd a helyit, helyi termékek vására stb.) ami próbálja fellendíteni a helyi termékek forgalmát. De úgy érzem, sokszor kényelemből nem megyünk a piacra, a kistermelőhöz vásárolni. Inkább a nagyáruházak kínálatát részesítsük előnyben, pedig tudjuk, hogy döntésünk nem helyes. Majd holnap – szoktuk nyugtatni magunkat. Ezért sokszor a kistermelő is feladja, a vállalkozó is feladja, aki valami újszerűvel próbál betörni a piacra, mert kevesen vannak, akik hosszabb távon tudnák finanszírozni önerőből a hasonló kezdeményezéseket.

Most, amikor sok a pályázási lehetőség sok embertől hallom, hogy inkább a saját zsírból szeretne megélni. Erre is vannak ellenpéldák, akik bátran nekivágnak a pályázatoknak. Talán a kommunikáció nyelvezetén kellene változtatni, hogy ne elrettentő, hanem serkentő legyen egy-egy ilyen pályázati bemutató, amelyre aránylag sokan el szoktak menni. Sokszor a kiírásokban olyan feltételek vannak, amelyek nem a mi térségünkre jellemző, vagy legalábbis nehezebben teljesíthető. Ez is fék lehet a pályázásnál, meg az a tudat, hogy egy időre ellenőrzés alatt lesz a gazdaság. Nem tudom más országokban ez, hogy működik, de a Székelyföldön lépten-nyomon azt érzem, hogy a gazdálkodók nem szeretnek „megfigyelés” alatt lenni. Még akkor sem, ha ezért sok pénzt kaphatnak. Inkább „addig nyújtóznak, amíg a takaró ér”. De lehet ez neveltetés kérdése.

Az, aki bele mer vágni nagy százalékuk külföldi tapasztalatokkal indítja a vállalkozását. Próbálja a külföldi példát az itteni lehetőségekhez igazítani. Az elején még a hagyományörzés, a helyi értékek tovább örökítése a cél, de egy idő után, amikor bővül a tevékenység már az üzleti szempontok dominálnak. Kevés az a fejlődő kisvállalkozó, aki meg szeretne maradni helyiinek,

előbb-utóbb terjeszkedésben gondolkodik. A családi vállalkozások pedig emberarcúbbak.

Többször elbeszélgettem zöldség- és gyümölcsstermesztőkkel, állattenyésztőkkel, gabonatermesztőkkel és kézművesekkel, hogy ha nem a pénz utáni hajsza lenne a legfontosabb, egy közösség saját erőforrásaiból megélné. Nem kéne külföldre menni pénzt keresni, nem lenne parlagon maradt terület a határban, nem kéne értékesítési gondokkal küszködni, ha összefognának egy település lakói. Általában igazat adnak, amikor vázolom, hogy oldanám meg a problémát, de a végén mégis visszajutunk a pénzhez. Kevés ember van, aki dolgozni szeret. Legtöbbször pénzt szeretnének kapni és jól élni, lehetőleg kevés munkával. Ezért tiszteltem és becsültem azokat a gazdálkodókat, akik azt mondják, hogy sok verejtéssel és becsületos munkával itthon is meg lehet élni. Ha az igényeket a lehetőségekhez mérjük nincsenek problémák.

Egy településen, ha a közösség megegyezne, hogy 5 család gabonát, 10 gyümölcsöt, 10 zöldséget, 2 mézet stb. termelne, és egymás között felvásárolnák, a megbízható eredetű, helyi, egészséges terméket mindenki jól járna. A mesteremberek, a kézművesek is ugyanígy érvényesülhetnének. Ha már több a termelés, mint a szükséglet ki lehetne terjeszteni a községre, majd a megyére a modellt. Még van annyi potenciál Székelyföldön, hogy ezt meg lehetne valósítani. Erről többször volt szó a műsorokban. Viszont azért nem tudjuk megvalósítani, mert év végén, majd, ha számadást végzünk, lehet, hogy Mari néni pár lejjel többet könyvelhet el és akkor az irigység miatt vége mindennek. A pénz tönkreteszi az emberi kapcsolatokat.

A Marosvásárhelyi Rádió *Gazdaélet* műsora – amíg én vagyok a szerkesztője – igyekszik a jó példákat bemutatni, a sikeres gazdákkal elbeszélgetni, a lehetőségekre felhívni a figyelmet. A műsorok elhangzásuk után visszahallgathatóak a rádió honlapján (www.marosvasarhelyiradio.ro), a Facebookon (Sármási-Bocskai János) és a régebbi műsorok a youtube.com videómegosztón is. Ezzel is azt szeretnénk elérni, hogy akit érdekel az újra hallgathassa és lemásolhassa a jó kezdeményezéseket. Mert ez által mindnyájan nyerünk. Nagyon sokszor a hallgató bizonyos témákban kéréssel fordul hozzánk további információért, amit megadunk vagy összehozzuk az illetékes szakemberekkel. Arra is volt példa, hogy egy-egy sikertörténet vagy gazdaportré után összehoztuk a hallgatót az alannyal, hogy testközelben is megtapasztalja azt, ami elhangzott a műsorban.

8. Segít vagy nem a külföldi munkalehetőség

A határok átjárhatóságával megindult a közösségek átalakulása. Még a kilencvenes évek elején-közepén nagyon sok jó szokás élt a településeken, ma már alig lehet nyomokban felfedezni hasonlót. Legtöbbször csak a nagyon félreeső vagy elszigetelt településeken. Ilyen volt a kalákázás, ahol közös erővel végeztek el a munkát lakóházak, közintézmények építésénél vagy a mezőgazdasági munkáknál, mint a kaszálás, termények betakarítása. Régebb a fonók, a kapálások, kaszálások, majd a kukoricafosztó vagy kukoricamorzsoló kalákák a munka mellett a szórakozást és a közösségi életet is biztosították. Ugyanakkor a hagyományőrzés fontos színterei voltak a bálók, lakodalmak, családi események. A táncok, énekek így öröklődtek egyik generációról a másikra.

Ezekről az eseményekről ma már a nagyon idősök elbeszéléséből értesülünk. A *Falu világa* műsorban ezek a visszaemlékezések rajzolnak ki egy valós, de lassan letűnt világot. Igaz vannak ma is települések, ahol két-három fiatal család szomszédként, rokonként vagy barátként segítik egymást és közös erővel végzik a munkát. Erre akkor van igazán lehetőség, ha mindenki otthon, a településen tevékenykedik. Az ingázó életforma miatt nehezebb időt egyeztetni.

A Székelyföldön ma sikeres gazdálkodó vagy vállalkozó legtöbbször kipróbálta a külföldi munkát. Sokszor megalázó körülmények között dolgoztak. Elvállaltak olyan munkát is, amit itthon büszkeségből még pénzért sem végeztek volna el. Azonban vannak azok a személyek is, akik svájci vagy holland tanulmányutakon, tanfolyamokon kóstoltak bele a nyugati gazdálkodásba. Ők célirányosan képezték magukat és visszatérve próbálták a tanultakat meghonosítani szülőfalujukban.

A *Vendégségben a Marosvásárhelyi Rádió* című műsorunkban 2022 májusában beszélgettünk Molnár Dénes felsősófalvi fiatalemberrel, aki több éves külföldi tapasztalatát foglalta össze. Mellette számos fiatal gazdálkodó vagy vállalkozó vallott *Gazdaélet*, vagy *Falu világa* műsorunkban arról, hogy csak a kezdő tőkére volt szüksége, esze ágában sem volt kint maradni. Kezdetben hízelgő volt a nyugati életforma, a „szabadság szele” megérintette mindnyájukat, de a paraszti logika ráébresztette őket a valóságra. Azok az emberek tudtak így dönteni, akik olyan közösségekben szocializálódtak, ahol betartották a viselkedési és erkölcsi szabályokat. Ahol erős volt a család-, a közösség-, a szülőföld megtartó ereje.

Nagyon gyakran hallhatunk arról is a műsorokban, hogy nagyon sok

külföldre távozott embert elveszít a közösség. Mert ott találnak társra, sokan családot alapítanak és már nem akarnak – vagy nem tudnak – visszajönni. Bár nem illik kimondani, de kevés kivétellel amúgy sem érezték igazán otthonuknak a szülőföldet. Aki világpolgár szeretne lenni, az legyen, de ne nézze le azt, akit köt a rög, akinek az otthon a szülőföld jelenti. A legfájdalmasabb, amikor olyan ember mondja, hogy: „ittthon, hogy elvagytok maradva”, aki sehol sem tudja mélyre eresztetni a gyökereit. Ha tudásunkkal idegen közösségeket segítünk és semmit nem adunk vissza a szülőföldnek, akkor ne csodálkozzunk, hogy elmaradottabb a településünk.

Ma már lassan tabu témának számít ilyenekről beszélni – főleg nyilvánosan. Az, hogy rövid idő alatt külföldön több pénzt kereshetünk nem minden. Ha felszámolnánk a sok nélkülözést, a befogadó közösségek megvetését, akkor már nem olyan kifizetődő vállalkozás. Egy fiatalnak, egyedülállónak lehet opció, de egy családos embernek csak ritka esetben sikertörténet. Mert a távollétet, az ember hiányát is meg lehet szokni. A mai világban nagy a csábítás és sokszor kicsi az ellenállás. Többet veszíthetünk, mint amennyit nyerünk. Ha évekig tart a külföldi munkavállalás az itthoni kapcsolatok meglazulnak majd elhalnak. A pénz pedig nem boldogít. A hallgatói visszajelzések is ezt erősítik egy-egy műsor elhangzása után, de nyilvánosan nem mindig vállalják véleményüket névvel. Mert ma könnyen megbélyegzik az embert, ha őszinte és nem a fősodor (mainstream) diktálta véleményt osztja.

9. Létszámban fogyunk vagy stagnálunk?

Egy-két *Falu világa* műsort kivéve mindenikben arról hallunk, hogy évente több a temetés, mint a születés az adott településen. Az már pozitív dolognak számít, ha arányaiban egyforma. Ez az adat az egyházak nyilvántartásából származik. Legtöbbször a települések lakóinak számához a kiköltözések és a beköltözések is hozzá adódnak. Ilyenkor nem csak a magyar anyanyelvű közösségről nyújtanak tájékoztatást a hivatalok. Általában összesen kapjuk meg a kért adatot.

Hogy Székelyföldön hányan vallják magukat székelynek azt még nehezebb megtudni. Hiába kérnénk ki az Országos Statisztikai Hivataltól, mert halogatják a válaszadást. Egy véletlen folytán látott napvilágot a legutolsó népszámlálási adat (2022), miszerint 53830 személy vallotta magát székelynek. Ennél sokkal többen vagyunk, mert a tájékozatlanság és a megfélemlítés hatására sokan magyarnak vallották magukat – jobb esetben. Arról is lehet tudni, hogy volt, aki más anyanyelvet jelölt meg.

Legtöbb iskolában, ha rákérdezzünk a diáklétszámra csökkenésről számolnak be az iskolaigazgatók. Jobb esetben stagnáló vagy enyhén csökkenő. Az iskolaösszevonások ideiglenesen javítanak a statisztikákon, de hosszú távon nem tartható. Egyedül Csíkszentgyörgy községben számoltak be növekedésről az utóbbi időkben úgy a diákok létszámát, mint a lakosság létszámát tekintve. Itt nem ritka a 3-4, sőt 5 gyermekes család sem. A legnagyobb gond, hogy a fiatal házások nem vállalnak csak egy vagy két gyermeket. Persze ez sok tényezős probléma. Majd az illetékes szakemberek bizonyára rájönnek a titok nyitjára. Tény, hogy mind a több gyermek vállalása vagy nem vállalása a közösség, a közvetlen baráti kör hatására alakul ki.

10. Kinek fontos az ősök hagyatéka?

Ma, amikor az egyéni érdek felülír minden mást, örvendetes dolog látni Székelyföld-szerte az újjáalakuló fúvószenekarokat, dalárdákat, színjátszó- vagy néptánccsoportokat. Legtöbbször egy lelkes kezdeményezőre van szükség, aki hisz abban, hogy nem minden a pénz. Pedig a mai világban, ha valami nem hoz profitot, azzal nem érdemes foglalkozni. Nagyon sok iskolában óra-rendbe iktatták az ének- és tánctanulást. Ha egy gyermek nem tapasztalja meg ennek a közösségmegtartó erejét, akkor nem is igényli azt.

Így van ez a rádióműsorokkal is. A Marosvásárhelyi Rádió *Gyermekműsora* az elmúlt 66 évben (1958-2024) nagyon sokféle volt. Mindig az épp aktuális szerkesztőjének a szemlélete határozta meg az irányt. Igazi gazdája akkor volt, amikor Lázár Éva szerkesztette, a rádió indulásától az 1985-ös megszüntetéséig. Ezek gyermekcentrikus műsorok voltak. A Postás Jankóra ma is szívesen emlékeznek a szépkorúak. A mesejátékoknak és rádiójátékoknak lelkük volt. Szeretet sugárzott minden műsorból. A rádió archívumában felfedezhető néhány *Kisgyermekműsor* vagy *Pionírműsor*.

Az 1989-es újra indulás után a *Gyermekműsor* bekerült a műsorrácsba. De mindenki mostohagyermek volt. Szerkesztők váltották egymást, a kezdeti fellángolások lassan alábbhagytak. Kevés műsor készült terepen, főleg a mesékre, zenékre hagyatkoztak. A László Edit szerkesztette Gyermekműsorok kezdtek meghonosítani a helyszíni riportokat. Ezekre ma is szívesen emlékeznek a hallgatók. Ekkor kezdtem bedolgozni én is a műsorba. Majd az őt követő szerkesztők (Csepán Ida Júlia, Ila Ildikó) mellett is jelen voltam, míg teljesen rám osztották a műsor szerkesztését.

Amit a nagy elődök sikerre vittek azt próbáltam megtartani. Emellett a vidéki és városi gyermekek interjúk, riportok formájában nagyobb teret nyer-

tek a műsorban. Nem csak a tehetséges, sikeres gyermek került bemutatásra, hanem bizonyos témákban – ünnepekkor, évzárókon, kirándulásokon – a csintalan, gyengébb tanuló véleményére is kíváncsi voltam. Mert mindenki tehetséges valamiben, azt kell felfedezni és erősíteni.

Ha mást nem tudok tenni esélyt adok mindenkinek. Emlékszem Fenyőkúton mikor riportra válogattuk a gyermekeket egy mozgékony fiú nagyon jelentkezett, de a tanító néni leintette. Ilyenkor – ha nem én válogatok – a szépen, helyesen beszélő, jótanuló diákokat jelölik ki. Látva, hogy ez a gyermek mennyire szeretne bekerülni a műsorba, őt is bevettem a csapatba. Olyan szép gondolatokat, olyan lélekből jövő mondatokat ritkán hallok. Arról volt szó többek között, hogy ki milyen pályát választ, ha majd felnőtt lesz. Ez a kisfiú olyan egyszerűen és szépen leírta, hogy azért szeretne major vagy pakulár lenni, mert az édesapja is az és szereti a juhokat.

Próbáltam pályázatokon keresztül is hallgatókat nyerni. A témában beküldött dolgozatokat ismertettem a műsorban és díjaztam minden jelentkezőt. Az élő műsorokban betelefonálhattak, sőt társ-műsorvezetők is lehettek. Pár éve – amikor szabadságra megyek – gyermekműsorvezetők helyettesítenek. Mivel nem tiltották, bevállaltam. Nagyon sok gyermek megfordult a Gyermekműsorban az egész Székelyföldről, úgy, mint riportalany vagy mint műsorvezető. Egy életre szóló élmény ez számukra.

Talán az öt műsoromból a *Gyermekműsort* a legnehezebb összehozni hétről-hétre. Mert sok apró részből áll és terepen készülnek a hangfelvételek. Akár Lázár Éva vagy László Edit próbálom gyermekközpontúvá tenni. Ennek megvan a gyümölcse, mert vasárnap a családi ebédnél mindenki körül üli a rádiót és hétfőn nagyon sok iskolában megbeszélik a hallottakat. Én hiszem, hogy ezek a gyermekek, akik ma a *Gyermekműsort* hallgatják felnőttként vizsgátnak majd a rádiózáshoz, még akkor is, ha tinédzserként egy időre elszoknak tőle.

A *Gyermekműsor* is nagyon sok népszokásra hívja fel a figyelmet, akár a *Falu világa*, *Vendégségben a Marosvásárhelyi Rádió* vagy az ünnepi hagyományőrző műsorok. Ilyenkor nem csak a népdal- és néptánckincs jelenik meg, hanem a tárgyi- és épített örökség is. Szívesen mutatok be tájházakat, néprajzi gyűjteményeket mert hiteles bizonyítékai történelmünknek.

Érdekes, hogy kezdetben a közösség legint a gyűjtőszenvédéllyel megáldott embertársára, majd amikor kézzel fogható jelét látja elismerően beszél róla. Úgy látom egész Székelyföldön reneszánsza van ma a népi értékek ápolásának. Ebben sokat segítettek a magyarországi pályázatok.

11. A gépesítés, digitalizáció előnye és hátránya

Szoktuk mondani, ha valami nagy örömet okoz az erkölcstelen, törvénytelen vagy hizlal. Ez sem mindig igaz, akár az sem, ha valamit sokan állítanak. Mindenkinek egy kicsit igaza van, de általában csak annyit mond el, hogy kedvező színben tündököljön.

A gépesítés ma elengedhetetlen a modern mezőgazdaságban. A munkaerő hiánya miatt egyre kevesebb terület kerül megdolgozásra emberi erő által. A profitorientált vállalkozások a gépekkel helyettesítik a munkaerőt. Van, aki pályázatokon keresztül gépesíti vállalkozását, de sokan a saját pénzből való fejlesztést részesítik előnyben. Míg az első aránylag rövidebb idő alatt mutat fel látványos fejlesztést, addig ez utóbbinak hosszabb időre van szüksége.

Ha rákérdezzünk a gazdálkodóknál vagy vállalkozóknál, hogy kihasználja-e a pályázási lehetőségeket nagy százalékuk inkább választja a saját pénzből való fejlesztést. A székely ember nem szereti, ha megmondják mit kell gondoljon. Nem szeret felügyelet, megfigyelés alatt létezni. Őt az sem érdekli, hogy a megvásárolt gépeket nem használja ki. Azt szereti, ha neki szüksége van rájuk legyen „kéznél”. Nem szeret adósságot felhalmozni, ezért az önrész előteremtéséhez nem szívesen vesz fel kölcsönt. Természetesen ennek az ellenkezője is igaz. Van, aki mindent kölcsönből és pályázatból old meg. Ezt leginkább akkor, ha nem a saját tőkéjét kockáztatja.

A statisztikákban olvassuk, hogy bizonyos gépekből több van egy településen, mint amennyire szükség lenne. Nem lehet a valóságban alkalmazni, hogy egy bizonyos területre elegendő egy-két traktor a hozzá tartozó felszereléssel, hogy az ára megtérüljön, mert mindenkinek nagyjából egy időben lenne szüksége a gépekre, hogy elvégezze a munkát.

Azt tapasztalom, hogy a gépesítés bizonyos szempontból megkönnyíti az ember munkáját. Minőségi munkát lehet végezni, de a közösségi életre negatív hatással van. Már rég megszűntek a kalákák, ahol a munka mellett beszélgettek egymással az emberek. Ma az elmagányosodás jellemző a közösségekre. Ha összeülnek sem társalognak, legtöbbször az okostelefonjával van elfoglalva.

A digitalizáció is amennyire hasznos, legalább annyira káros. Sokan a teljes megfigyelés, ellenőrzés alatt tartás eszközének tartják. Úgy tűnik egyszerűbb az ügyintézés, de ugyanakkor bonyolult és sokszor túlszabályozott. Ennek elterjedésével egyre kisebb a mozgástér – vélik sokan.

12. Miért erőltetik a szabványosítást (uniformizálás)?

Visszatérő megállapítás a műsorokban, hogy a szabványosítás, a kaptafa módszer alkalmazása nem mindig célszerű. Persze azt is figyelembe kell venni, hogy kinek a szemszögéből. Főleg a gazdálkodók részéről hallom, hogy próbálják rájuk erőltetni “fajta feljavítás” céljából azokat az állatfajtákat, amelyek nem őshonosok a mi területeinken. Kezdetben úgy tűnik megéri belevágni, talán még kifizetődő is, de aztán bebizonyosodik, hogy hosszú távon nem fenntartható ez az állapot. A pályázatokban sokszor olyan kitételek vannak, amelyeket a hegyvidéken gazdálkodók nem tudnak teljesíteni.

Magánbeszélgetésekben sokszor kibukik az emberekből, hogy ennek a térségnek nem a felemelése, hanem a tönkretétele a cél. Józan paraszti ésszel csak így értelmezhető nagyon sok európai uniós előírás. Mert miért kéne akkor kaszálni, amikor a francia vagy német gazda? Miért kéne akkora legyen a hektárhozam? Miért kéne azt az életformát meghonosítani Székelyföldön is mint Nyugaton? Erről lehet vitatkozni és meg lehet cáfolni ezeket a kijelentéseket, de az egyszerű ember egyszerű magyarázatot vár és talál mindenre.

Főleg idős emberekkel elbeszélgetve, de már a középkorúak is keserű szájjal nyugtázzák, hogy bedőltek minden jól csengő ígéretésnek. Pénzt kapnak, ha nem dolgozzák meg a földet – mert uniós előírás. Társulni kell, mert úgy több pénzhez jutnak, jobb alkupozícióban lesznek. Át kell térni a biogazdálkodásra, mert akkor jobb áron lehet értékesíteni a terményt. Ez még ha igaz is elméletileg, a gyakorlatban nem igazán látszik a haszna. Amúgy a rendszerváltásig nagyjából környezettudatos gazdálkodást folytatott az egyszerű ember. Kevés volt a terület, nagyon nem vegyszerezte és egészséges, finom zöldséget termelt. A jó gazda tudta és tudja a dolgát. A baj az, hogy kevesen adták és adják át ezt az ősi tudást az utódoknak.

Jó látni, hogy minden területen akad olyan fiatal, aki szívügyének tartja a gazdálkodást. Próbál környezetkímélő tevékenységet folytatni és nem dől be minden jól hangzó ígéretnek. Sokan megelégednek azzal, ami megadatik neki.

13. Az itthon maradáshoz segítő törekvések

Pár éve találkozunk olyan programokkal, felhívásokkal, amelyek a külföldre távozott hazánkfiait szeretnék „hazacsábítani”. A Marosvásárhelyi Rádió műsoraiban is többször, több szemszögéből volt és van megvilágítva a téma. Ez megint egy hangzatos elképzelés, mint a korai iskolaelhagyást megelőző

program, a hátrányos helyzetűek integrálását segítő program, a környezetteremtési akciók vagy a szórólappal való felvilágosító kampányok. Csak néhány azok közül, amelyek nyelik a pénzt, de úgy érezzük, hogy a hatékonysága a nullával egyenlő.

Mert elméletileg szép dolog, ha hazatérnek a külföldön munkát vállalók és itthon segítik tudásukkal a közösségüket. Egy olyan ember, aki évek vagy akár évtizedek óta külföldön él már nem sok értelmét látja a hazatérésnek. Ott elkezdődött egy új élet, új kapcsolatokkal. Az itthoni gyökerek elsorvadtak vagy el is haltak. Nem fogja újratekdeni az életét a nulláról egy negyvenes éveiben járó ember.

Szerencsére vannak ellenpéldák is. Ezek az emberek nem ezen programok hatására térnek haza. Hazahozza a lelkiismeret, az ősök tisztelete, a szülőföld szeretete. Azok jönnek, akiknek fontosok az ősi székel értékek, akik olyan nevelést kaptak. A rendszerváltás előtt még együtt élt nagyszülő, szülő és gyermek. Ma mindenki külön házban és külön szobában szeret élni. Akkor megvult a „ranglétra” a családban, az idős szava szent volt. Ha nem értettünk vele egyet, de nem pofáztunk vissza. Mert tiszteltük a korát és a tapasztalatát.

Ma felborulni látszik egy évszázados/évezredes jól bevált rendszer. Ma az önmegvalósítás a fontos bármi áron. Törtetünk és leigázunk mindenkit, hogy mi érvényesüljünk. Legtöbbször felégetjük magunk mögött a hidakat, pedig ugyanott kell visszatérjünk egy idő után. A sors fintora, hogy azok az emberek kell majd rajtunk segítsenek, akiken mi átgázoltunk.

Sokan pénzben, vagyonban mérik a sikert. A nyelveket beszélők és a kötött szabályokat nem kedvelők könnyebben szakadnak el a szülőföldtől. Akiknek mindegy, hogy London, New York, Berlin vagy Csíkszereda az otthona. Mert megtapasztalják a „szabadságot”, hogy nem korlátozza senki és semmi a „kiteljesedésben”. Sajnos sokan hisznek is abban, hogy a világon bárhol otthon lehetünk. Lakhelyünk bárhol lehet, de otthonunk csak egy, a szülőföldön. Máshol gyökértelenek és megtúrtek vagyunk.

14. A székel mentalitás, a székelység külső megítélése

Az elmúlt 29 évben (amióta a Marosvásárhelyi Rádiónál dolgozom) nagyon sokszor körbejártam a Székelyföldet. Több ezer interjú, riport, beszélgetés készült el minden korosztállyal és társadalmi csoporttal. Olykor találkoztam igazi székel atyafival is, aki röviden válaszolt és csak arra, amit kérdeztem. Erre mondják, hogy harapófogóval kellett az információt kiszedni belőle.

Igazi székely ember az, aki tiszteli az ősoket, szereti a hazáját és nem hajlik meg a történelem viharában. Akinek a becsületszó felér bármilyen szerződéssel. Vendégszerető, segítőkész, a bajban azonnal megszólítható, a közöségért tenni akaró. Aki nem megvásárolható, idegen érdekeket nem kiszolgáló.

Akinek fontos a nemzete az nem keveredik. Régebben a jómódban élő nem házasodhatott a nála szegényebbel. Az nagyon ritka volt, hogy más nemzet fiával lépjen frigyre. Bár a szerelem nagy úr – szoktuk mondani – és voltak ellenpéldák, de ezek csak erősítették a szabályt.

Ma már ez sem így van. Sértve érzi magát, akinek felróják, hogy a pénzért, a karrierért vagy más érdekekért kompromisszumokat köt. Ha jól belegondolunk önként adjuk fel identitásunkat. Ha szívünkben – és nem a szakvakban – lennének igazi székelyek fel sem merülne, hogy a székely érdek ellen tegyünk.

Aki nem ismeri a székely mentalitást az annyit lát, hogy az illető idegellenes, a mai ideológiáknak a megvetője, haladás és rendszer ellenes. Hogy megrögzött földhöz ragadt, aki foggal és körömmel ragaszkodik a múlthoz, a hagyományokhoz, a népi értékekhez, ezért mekkora lehetőségektől esik el. Számára nagyon sok „új trend” az úri hóbort, élet- és természetellenes.

A történelem során a székely nagyon sokat csalódott. Ezért óvatos és megfontolt, átlát a szitán. Sokszor úgy érzi, hogy az érdekképviselőnek is csak négy évente kell. Mivel csak magára számíthat, megpróbál magára boldogulni.

15. Milyen jövő vár a székelysége

Megjósolni nagyon nehéz a jövőt. A világ alakulása sem segít ebben. Mégis, ha végig hallgatjuk a Marosvásárhelyi Rádió műsorait egy halvány jövőkép kirajzolódik a székelység jövőjével kapcsolatban is. Néha úgy tűnhet, hogy bizonyos műsorok egymás ellen beszélnek. Hogy az új, a modern szemléletben készült műsor egészen ellenkezőjét állítja, mint a konzervatívabb, hagyománytisztelő összeállítás. Ez szavak szintjén így is van. Itt megint a józan paraszti észre kell hallgatni. Olvasni, azaz hallani kell a sorok között. Ma – ha tetszik, ha nem – sokszor virágnyelven kell beszélni, mert tekintettel kell lenni mindenki érzékenységre. Túl estünk a ló másik oldalára.

Akkor maradunk meg, ha Székelyföldön akarunk jövőt építeni. Ha józanul gondolkodunk és nem dőlünk be a csábításnak. Erős, egészséges gyermekeket nevelünk székely öntudattal. Ha azt erősítjük bennük, hogy a szülőföldnek szüksége van rájuk, a tudásukra. Akkor lesz itt is jobb élet, ha teszünk

érte és nem mástól várjuk. Mert senkinek nem vagyunk fontosok csak magunknak. Az érdekeinket csak mi képviselhetjük.

Több helyen közhelyesnek és idealistának tűnhet a dolgozat. De ezek nem kimondottan az én gondolataim. Ha rendszeresen meghallgatjuk a Marosvásárhelyi Rádió műsorait (vagy visszahallgatjuk a honlapról) ez a kép rajzolódik ki. Én megpróbáltam összefoglalni az elhangzott gondolatokat. Szoktuk mondani semmi nem új a nap alatt. Ez így volt régen is és így lesz – ha Isten velünk lesz – az elkövetkező időszakban is.

Bibliográfia:

1. A Marosvásárhelyi Rádió műsorai: Gazdaélet, Falu világa, Gyermekműsor, Vendégségben a Marosvásárhelyi Rádió, Visszapillantó.
2. A Marosvásárhelyi Rádió honlapja: www.marosvasarhelyiradio.ro
3. Sármási-Bocskai János – Gazdaélet az éteren keresztül (Pro Agricultura Hargitae Universitas Alapítvány – Kísérlet vagy modell? Az agrárinnováció, mint székelyföldi fejlesztési paradigma Státus Kiadó Csíkszereda 2018)

Tömörítőmény – Sármási-Bocskai János

A székelység jelene és jövőképe a Marosvásárhelyi Radió műsorain keresztül

A Marosvásárhelyi Rádió 1958. március 2-án kezdte meg műsorainak sugárzását. Előbb fél órában, majd folyamatosan bővülő adásidővel jelentkezett. Az idén 66 éves rádió a Székelyföld hangjaként határozza meg magát. Adáskörzete a teljes Székelyföld.

Műsorain keresztül a székelyek mindennapjaiba nyerhetünk betekintést. Így elége átfogó képet kaphatunk a kultúráról, gazdálkodásról, a tulajdonviszonyok alakulásáról, a demográfiai változásokról, a fiatalok itthonmaradását segítő törekvésekről. Életképeken keresztül a székely mentalitást, az ősök hagyatékának megbecsülését és továbbadását is megtaláljuk az interjúkban, riportokban.

Bár legtöbb településen a születések és a temetések aránya nem kecsegtető - több a temetés mint a keresztelés – mégis bizakodók lehetünk. A külföldön vendégmunkásként dolgozó fiatalok zöme belekóstolt a "jólétbe" és úgy döntött itthon próbál jövőt építeni, tudásával a saját közösségét fellendíteni

Pályái– Sármási-Bocskai János

1973. március 6-án született. Érettségi után újságírónak tanul, majd 2007-ben a budapesti Corvinus Egyetemen szerez kertészmérnöki oklevelet.

1995. június 1-től napjainkig a Marosvásárhelyi Rádió munkatársa. Műsorai a **Gazdaélet, Vendégségben a Marosvásárhelyi Rádió, Itthon Erdélyben – Falu világa, Gyermekműsor** és a **Visszapillantó**.

2012 szeptember 1-től a rádió műsorainak archíválásával is rendszeresen foglalkozik.

Rádiós tevékenységét több díjjal elismerték. (Tomcsányi díj, Bálint András díj, Majtényi Ágnes díj stb.)

2013-tól felkérésre könyvírással is próbálkozik. Eddig megjelent gyermekeknek szánt ismeretterjesztő kalandregényei: **Varázslatos Kis-Küküllő mente I.** (2014), **Varázslatos Kis-Küküllő mente II.** (2015), **Varázslatos Kis-Küküllő mente III.** (2015), **Nyílt nap a Marosvásárhelyi Rádiónál** (2017). De kollégája pályafutásáról is szerkesztett könyvet: **Toth Béla, a mikrofon szerelmese** (2016).

SZKÍTÁKKAL A SÖTÉTSÉG ELLEN

Egy új, más világot* akarunk!

COVID-, WHO-, 5G-, Chemtrail- és kamatmenteset, adósság elengedést és újraosztást

Igazság, Tisztesség, Méltányosság

**Azokat keressük,
akik számára
fontosabb**

**az igazság a jólétnél,
a tisztesség a sikernél,
a méltányosság a haladásnál.**

Magyarok XI. Világkongresszusa
2024. augusztus 15-20. – Budapest – Ópusztaszer

Tel.: +36-1-485-4060, +36-1-267-4510

E-mail: mvsz@mvsz.hu, Web: www.mvsz.info, www.mxivk.info

Amikor 1823. november 3-án Temesváron megalkotta a nem-euklideszi geometriát, Bolyai János így fogalmazott: „A semmiből egy új, más világot teremtettem.”

Vetési Zoltán

Új társadalomépítő lehetőség az ősi rendtartó hagyomány nyomán, - bizalmi hierarchia

A társadalmi rendtartó hagyományokkal azért időszerű foglalkozni, mert a megtartó Isteni Rendtől elrugaszkodott civilizált világ mára végveszélybe került. Ha követjük a mai folyamatokat, annál alább nem adhatjuk, mint-hogy megfogalmazzuk azt a kemény művi beavatkozási lehetőséget, amellyel még megelőzhető az emberiség önfelszámolása.

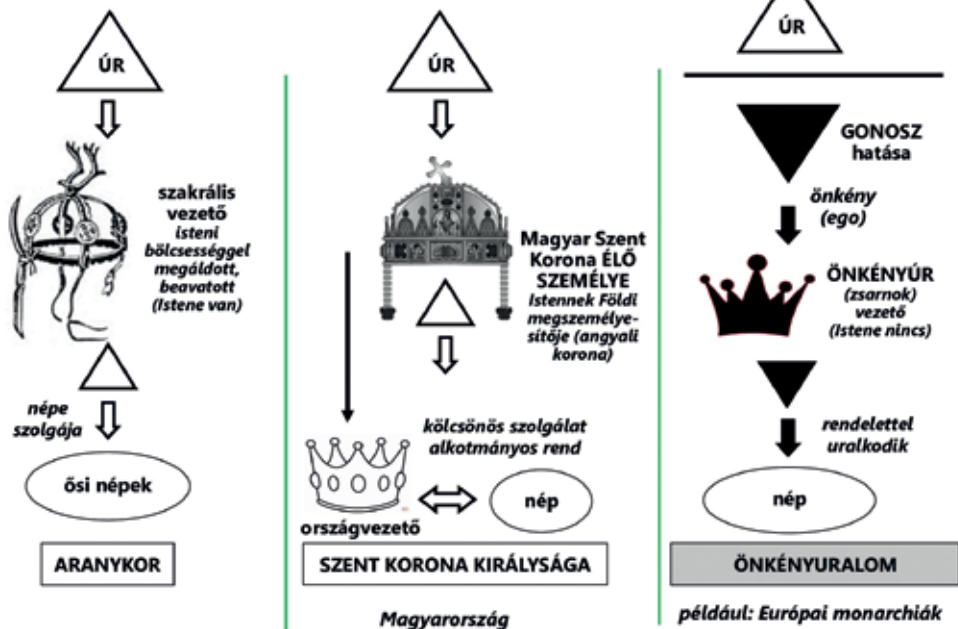
A ma élő ember az észlelhető rendszerek önburkából nem lát ki. Reménytelenül legyint, hogy nincs mit tenni. Vonatkoztatási rendszere is arra korlátozódik, amiben nap mint nap pörögve mozog, amit lát, de inkább, amit láttatni akarnak vele láthatatlan erők, amelyek mozgatják.

Pedig az emberiségnek, a történelme folyamán, felismerhetően, voltak korszakai, melyekből megfejthető lenne, hogy mi a kiút a megmaradáshoz, de ennek lényegét kutatni s leírni a történetírók nem vállalják. A történelem tanítás ma az események és évszámok rögzítése, s nem a történelmi tanulságok hangsúlyozása, melyek segíthetnének a jövő nemzedékének elkerülni a múlt nemzedékeinek hibáit. De ehhez kutatni kellene az elszigeteltségükben még ma is létező őskultúrák megmaradásának tanulságait. De lehetne meríteni tanulságokat a szkíták rendtartó hagyatékából, mely feltételezhetően az egykori székely rendtartásban maradt meg leginkább.

Társadalmi rendszerek vázlatos összehasonlító elemzése

Vizsgáljuk magyar szemmel, vázlatosan ábrázolva, hogy milyen típusú társadalmi berendezkedések voltak a történelem folyamán, s azok a közösségek számára milyen körülményeket teremtettek. Azért magyar szemmel, mert az egykori székely rendtartó társadalom, de a Szent Korona uralta társadalom is sajátos magyar jellegzetesség volt.

Társadalmi formák

A társadalmi berendezkedések vázlatos áttekintését kezdjük az önkényuralommal, az ábra végén. Egyetlen megnevezéssel illetjük - önkényuralom - az ide tartozó és a történelemlékekben említett összes rabszolgatartónak, feudálisnak, kapitalistának, szocialistának vagy kommuniztának nevezett rendszereket. Mindenik önkényuralmiként működött, még ha némelyikük demokratikusnak is nevezte magát.

A *Szent Korona Királyságában* - középen ábrázolva - a Korona érték- és jogrendje a magyar nép zsarnokság elleni védelmére az Isteni Rendet hozta le a Kárpát-medencébe. Önkényuralom ellen védő Szent Rend uralkodott, - hierarchia és mellérendelés - ebben a sajátos magyar Szent Korona rendtartó hagyományban.

A régmúltba vezet - elején ábrázolva - az *aranykorral* jelölt, a mai ember számára ismeretlen idő. Ismeretlen, pedig ma is hallhatunk természeti népekről, melyek belső rendtartásukban egy különös ősi kor szellemiségét követik. De annyira védik magukat korunk civilizációjától, hogy nem engednek betekintést zárt közösségük életterébe. Pedig társadalomszervezésük tanulságos lenne. Mégis, a kevésből, amit tudhatunk, próbálkozzunk megismerkedni az aranykor lényegével.

**A Teremtő Isteni Rend
minőség-mutatója az:
igazság-kegyelem-törvény**

A „Magyar kincsek, egyetemes értékek” című könyvünkben a Teremtő Isteni Rend kutatása kapcsán kifejtettük, hogy miként az emberiségnek felismerhetően volt egy közös ősnyelve (mert Ige és Teremtés összefügg), úgy kellett legyen egy egyetemes, Istentől rendelt *értékrendje* is, mely az ősnépek tudásában benne volt, s a Teremtő és ember szövetségének része lehetett. Ez lehet a kiindulási pont az ősi rendtartó hagyomány, de az aranykor lényegé-

nek megértéséhez is. Ugyanott kifejtettük, a Teremtő Isteni Rend minőség- és viszonyulás-mutatóit elemezve, hogy az: *Igazság a mindenséggel mérés* mércéje, a Kegyelem figyelmeztet az elfogadandó igazságra, s az igazság figyelmen kívül hagyásának következménye a Törvény (szabály) életbe lépése.

Gondolatmenetünkéből következik, hogy az Igazság és az igazságosság lehetett a legfőbb jellemzője s mércéje az ősi rendtartó hagyományoknak, de az emberiség kezdetén az úgynevezett *aranykornak* is. Marlo Morgen *Vidd hírét az igazaknak* (eredeti címe: *Mutant Message Down Under*) című, az ausztrál wurundjeri bennszülött törzs életéből merített könyve sok mindenre rávilágít ebből az ősi rendtartásból. A mai ember számára az író megállapítása meghökkentő. Arról szól, hogy a törzs tagjai között a hazugság ismeretlen volt. Nem azért, mert tiltott lett volna, hanem mert a törzs tagjainak *gondolatolvasó* képessége a hazugságot hiábavaló tette. Mindent tudtak egymásról. Sőt, gondolatolvasó képességük a *gondolatátvitel* szintjén is működött. Ez több, mint amit az anyagiakba ragadt mai ember felfoghat. Az író ezért nevezi őket Igazaknak.

A civilizált világ embere az Igazság látásának képességét rég elvesztette. De vajon nem a Teremtő vette-e tőle el, mert méltatlannak találta e tudás birtoklására? Félelmetes belegondolni, ha a romlottá vált mai ember rendelkezne a gondolatolvasás tudásával, s ezt felhasználhatná embertársai ellen. Amúgy az legújabb műszaki kutatások épp e hiány pótlását célozzák meg, hogy gondolatokba belátva tömegeket befolyásolhassanak hatalmi érdekek szerint. Lám a Teremtő itt is bölcs, hogy csak az igazaknak hagyta meg ezt a természetes tudást.

Az említett könyvben megörökített „igazak törzse” több tízezer éven át őrizte s adta tovább ezt a tudást. Hihetetlen, hogy miként sikerült ez, olyan általános értékrendi romlás közepette, mely igyekezett eltörölni minden igazat, s az igazakat is. E törzsnek - ősi rendje megtartása mellett - azért is bámulatos a megmaradása, mert *ismeretlen volt számára az emberölés*, nem védekezett, még a külső támadások ellen sem. Pedig az igazságos önvédelemre joga lett volna, az Igazság érdekében, a Kegyelem gyakorlásával, s a Törvény-szabály-szabja helyreállító erejével.

Majd következett az *aranykor utáni időszak*, amikor az emberiség megoszlott nyelvében, de értékrendjében s erkölcsében is. A szabad akarat folytán a népek-közösségek követhették az Isteni Rendet s az igazság útját, de el is rugaszkodhattak tőle. Az isteni utat választó népek igazság- és rendkövető életvitelükkel a környező zsarnokságok megsemmisítő kereszttüzebe kerülhettek. Fontos megtudnunk, miként voltak képesek e népek mégis oly

módon megmaradni, hogy a megromlott körülmények között, mikor már védekezniük is kellett, ne kelljen szembe menniük a Teremtő Isten Rendjével. Itt a szkíták s utódnépeik örökségére gondolunk, közöttük elsősorban a magát szkíta utódnépnek ismerő székely nép hagyatékára.

Történelmi korok értékrendi jellegzetességei. Szkíta és székely rendtartás

Alább egy vázlatos összehasonlító táblázatba helyezzük az említett népek-korok rendszereinek főbb értékrendi jellegzetességeit, összevetve a zsarnokságok általános jellemzőivel. Majd további értékrendi ábrázolásokkal próbáljuk érthetővé tenni, hogy a mai körülmények között milyen megvalósítható lehetőség lenne visszatérni a rendtartó és megtartó hagyományokhoz.

Értékrendi jellegzetességek		1	2	3	4
		ŐSNÉPEK aranykora	SZKÍTA NÉPEK kora	SZÉKELYEK rendtartó társadalma	ZSARNOKSÁGOK kora
1	közérdek	közérdek előbbre való az egyéninél	közérdek előbbre való az egyéninél	közérdek előbbre való az egyéninél	vezetők érdeke előbbre való a közérdeknel
2	egyén szabadsága	szabad emberek	szabad emberek	mindenki szabad nemes	zsarnok - szolga hierarchiája
3	hierarchia	a hierarchiában képesség és tudás szerinti elhelyezkedés	a hierarchiában képesség, tudás és erkölcs szerinti elhelyezkedés	a hierarchiában képesség, tudás és erkölcs szerinti elhelyezkedés (lásd pld. közszékely-lőfőszékely)	a hierarchiában családi- és érdek-dinasztiák kialakulása (a tudás és képesség veszélyes)
4	igazság	mivel gondolatolvasók, nem lehet hazudni	az igazság helyre tétele közösségi érdek	az igazság helyre tétele közösségi érdek (az igazság elhallgatása cinkosság, a közzététele nem árusítás)	a zsarnoki erő joga érvényesül az igazság ellenében
5	kegyelem	a tévedéseket a fejlődés részének tekintik	megbocsátás útja: beismerés, jóvátétel	megbocsátás útja: beismerés, jóvátétel	a zsarnok kegyetlen érdeke érvényesül
6	törvény (szokásjog)	hazugság, gonoszság nincs, csak tévedések vannak, így törvényt nem szükséges alkalmazni (szokásjog követők)	a törvény igazsága mindenre egyenlő mértékben érvényes	a törvény igazsága mindenre egyenlő mértékben érvényes	a törvény alkalmazása az erősebb jogából történik (közösségi szokásjog mellőzve)
7	anyagiak	főlöles anyagot nem gyűjtenek	az anyagiak elvesztését nem sajnálják, mert képesek újrateremteni	az anyagiakat újrahasznosítják, tilos a környezet szennyezése	anyagi túlermelés van, mely a zsarnok hatalmát erősíti és a környezetet rombolja
8	önvédelem (önértékek védelme)	nincs közösségi önvédelem (embert nem ölnek)	kötelező közösségi önvédelem (katonai társadalom)	kötelező közösségi önvédelem (katonai társadalom)	közösségi önvédelem helyett a zsarnok önvédelme van

A táblázatból világosan kitűnik, hogy egy aranykorban élő ősnépi közösségnek (1. oszlop), mely önvédelmet nem gyakorol, alig van esélye megmaradni egy zsarnoki rendszerrel (4. oszlop) szemben. Hosszú távon csupán egy szerves, kiegyensúlyozott hierarchiát kiépítő s működtető nép képes megmaradni (a 2. és 3. oszlop példájaként a szkíta és székely nép), ha a következő értékrendi kitételeket követi:

1. a közérdek előbbre való az egyéninél,
2. minden ember szabad nemes, mert a rosszra, a hamisra szabadon nemet mondhat,
3. a hierarchiában képesség, tudás és erkölcs szerint történik az elhelyezkedés,
4. az igazság helyre tétele közösségi érdek,
5. a közösségre jellemző, hogy kegyelemmel figyelmeztet mindenkor az igazság mibenlétére,
6. ha kegyelemmel az igazság helyreállítása hatástalan, akkor a közösség, mindenkire egyenlő mértékben, törvénnyel állítja helyre az igazságot,
7. a közösség gondos birtoklója és kezelője a számára adatott, Teremtő alkotta világnak,
8. a közösség, értékeinek megőrzése érdekében önvédelmet gyakorol.

A megmaradás kulcsa: a közösségi bizalom

A „Magyar kincsek, egyetemes értékek” című könyv 2024-es második kiadása a következő bevezető gondolattal kezdődik: *„Minden közösséget hosszú távon csak a belső bizalom tart meg. Ennek alapja a helyes s igaz önismereten alapuló közös értékrend és erkölcs lehet.”*

Elkerülhetetlenül, a könyv vége visszakanyarodik ehhez a gondolat-hoz, kiutat keresve, hogy miként lehet egy közösség belső bizalmát kialakítani, vagy ha már elveszett, helyreállítani.

Elemelve megállapítható, hogy a fentebb felsorolt *nyolc értékrendi kitétel* lehet leginkább egy közösség belső bizalmának megalapozója. Ezek kötelező érvényűek kell, hogy legyenek a hierarchia minden résztvevőjére -, de elsősorban a hierarchia vezetői - számára.

Közösségi bizalom nincs bizalmi hierarchia nélkül

Mindebből következik, hogy egy közösség nem elégedhet meg csak egy akármilyen módon összeálló vezetői hierarchiával. Az, a számára, **bizalmi hierarchia** is kell, hogy legyen. A közösségi belső bizalmat elsősorban vezetőibe

vetett bizalma alapozza meg. Ma ebben van a legnagyobb hiány. A bizalmi hierarchiát jelen dolgozatban olyanként értelmezzük, melyben a mellé- és főlérendelő együttműködés a **bizalmon** alapul.

Lévén, hogy egy közösség maga kell létrehozza saját vezetői hierarchiáját, annak hitelességéért ő maga a felelős. Csak olyan saját belső választási, működtetési és ellenőrzési rendszert fogadhat el, mely folyamatosan igazolja számára vezetői hierarchiájába vetett bizalmát. A mai tömeges- és pártos választási rendszerek akadályozzák a leginkább a bizalmi hierarchiák kialakíthatóságát.

Az állatvilágban a hierarchia ösztönösen jön létre, vezérállat csak az lehet, amelyik alkalmas az állomány védelmére. Az emberi világban ma ez kirívóan másként működik, mert vezetői többnyire már nem védelmezői közösségeiknek, hanem zsarnoki kifosztói vagy épp elveszejtői. Az őskori népeknél, a rendtartó hagyomány nyomán még működött az emberi alkalmasság felismerésének, majd az egészséges hierarchia felépítésének „ösztöne”, a harmadik szem igazság-látása révén. A mai ember elvesztette ezt az ösztönös érzékét, miáltal bizalmában irányvesztett lett.

A mai választási rendszerekkel bizalmi hierarchia nem jöhet létre

Az anyagi világba merülve, szellemi látás nélkül, a mai ember képességei elfajultak, s vergődik a különböző befolyásolások között. Ez vált általánossá. Helyes ítélőképesége alig lehet, mivel választási döntését *tömegebefolyásolások* eredményeként hozza számára teljesen ismeretlen személyektől és személyekről. Ne menjünk messze, nézzük csak a legújabb magyarországi Magyar Péter jelenséget! Napok-hetek alatt mind a gombák az eső után, úgy szaporodtak meg a rajongók egy számukra teljesen ismeretlen személy körül, ami igazolja a tömegember helyes ítélőképeségének félelmetes hiányát. Eszünkbe juthat egy *Légy jó mindhalálig* idézet: „*Az is tolvaj, aki az emberek bizalmát meglopja*”. Az ilyenfajta bizalommeglopó vezetői magatartás mára már általános jelenség a világban. A közelmúltból magyar példa is van erre: Vona Gábor következmények nélkül vezethetett félre tömegeket, felépítve egy pártot, hozzá csábítva milliós támogatói kört, majd bizalomtolvajként összedöntve az egészet, mint egy kártyavárat.

Miként építhető fel egy egészséges, közösséget szolgáló bizalmi hierarchia?

Az első s legfontosabb, hogy elfogadhatatlannak kell tekinteni a mai általános-, tömeges- és pártos választási rendszert. Sőt, merészebben szólva: betil-

tani! Mert nem teszi lehetővé a bizalmi hierarchiák kialakíthatóságát. Majd átállni egy egészséges hierarchikus választási rendszerre.

Az *egészséges hierarchia* arról ismerhető föl, hogy rétegein (közösség, középvezetők, felső vezetők) belül és rétegei között többnyire teljesül a jog és kötelesség egyensúlya. A társadalmi hierarchia különböző szintjein, a közösségek, vezetőiket, közéleti feladatok ellátásával, *kötelezettségekkel* bízzák meg. Ezeket viszont nem lehet másként teljesíteni, csak ha melléjük ugyanolyan mértékű *jogok* is társulnak, alsóbb szinten kisebbek, felsőbb szinten nagyobbak. A jog, értelmezésünk szerint nem lehet más, mint a *feltételek* biztosítása a kötelezettségek teljesítéséhez.

Ezzel szemben egy beteg hierarchia akkor jön létre, ha a jogjuttatási eljárás a gyarló vezetők számára alkalmat adhat a többletkötelezettségek vállalása nélküli többletjogok megszerzéséhez, a maguk javára, s a közjó kárára, felborítva ezzel az egészséges hierarchia-rendet. Ez, ha általánossá válik, egyfajta társadalmi rákosodást okoz, olyan társadalommegosztást, melyben kiszámú meggazdagodott közszerelő ural nagyszámú leszegényedett közösséget.

De, mielőtt hierarchiában gondolkodnánk, egyetemes érvényűen tisztáznunk kell az emberi minőségeket és az alkalmassági szempontokat. Hisz egészséges hierarchia nem állhat össze hiteltelen értékrendű, alkalmatlan, közösségi bizalomra méltatlan vezetőkből.

Előbb mércézni kell az emberi minőséget és alkalmasságot!

Ehhez elsősorban a JÓ és ROSSZ kérdését kell egyetemes vonatkozásában értelmeznünk.

Alapjában véve, ember és ember között a viszony - magatartásformában - négy módon nyilvánul meg. Ezeket itt, most ősi jelekkel ábrázoljuk. Tehetnek JÓT,

adakozóan vagy befogadóan , vagy ROSSZAT, ugyancsak

adakozóan vagy befogadóan.

A szabad akaratú ember világában mindent ez a négy magatartásforma mozgat és ezeknek a felismerhető egyvelege. Ebben a keretben van az embernek - Isten Teremtett Rendje szerint - szabad választási lehetősége, hogy melyik életutat követi, s vele üdvözülést vagy bukást választ.

Kisugárzó JÓT ($\Rightarrow$ adakozó jel) cselekszik, jót tesz az, aki

kötelességet teljesít, aki lehetőségéből fakadóan igazságosan jár el, ad, segít, szolgál, épít, erősít, gondoz, készít, termel stb.

A befogadó jelleg és hatás $\Rightarrow$ (befogadó jel) is lehet JÓ, annak, akinek

joga van, aki szükségből **elfogad**, használ, fogyaszt. Vagy, aki jogot érvénye

sít ($\Rightarrow$ megvonó jel), jóindulatú erővel megfélemez, megvon, megbüntet, számonkér, bírál, lebont, gyöngít, elvesz.

Kisugárzó ROSSZAT ($\Rightarrow$ erőszakos jel) az cselekszik, aki az önző, irigy, gyűlölködő, pökhendi, törtető, s hatalomvágyó hajlama folytán zsarnoki és bosszúálló tetteket követ el.

Befogadó jellegű ROSSZAT ($\Rightarrow$ kifosztó jel) az cselekszik, aki erőszakosan elvesz, lop, szándékosan gondatlan, hazug, hamis, csaló, romboló, pusztító, igazságtalanságot elkövető, másokat kiszolgáltatató stb.

Az ember döntése, hogy milyen életutat választ. A közösségé, hogy milyen vezetőt és hogyan

Az alábbi ábrán, a korábbi jeleket alkalmazva, világosan látszik az életút- és értékrend választási lehetőség, és a határvonal JÓ-ROSSZ - felső s alsó út - között.

A JÓ-ban fejlődés első szakasza a gyermekkorban, a nevelés időszakában kezdő

dik, amikor is befogadóból idővel meg kell tanuljon adakozóvá is válni a gyerek. Ebben az időszakban a szülőé a felelősség, mert a gyereknek, kiskorára való tekintettel, felelőssége nincs, de amint nő, úgy ifjú korától egyre többet kell felelősen vállaljon s tegyen a környezetéért. Az érett felnőtt, ha nincs önhibája, teljes felelősséggel tartozik, és teljes értékű cselek-

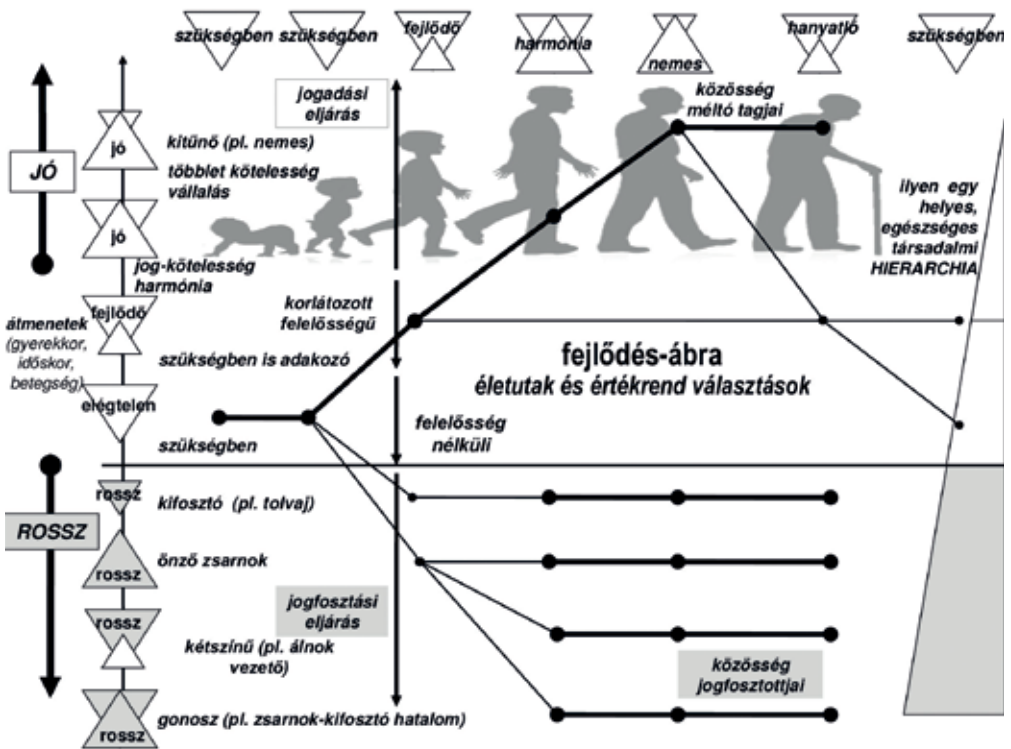
---

vő tagja kell, hogy legyen közösségének. Ez az adakozás-elfogadás harmónia

△ állapota.

A közösség legértékesebb tagjai azok a felnőtt cselekvők, akik többet tesznek a

közösségért, mint amennyit elfogadnak △. Ők a közösség legnemesebb tagjai, és méltók a felsőbb s legfelsőbb szintű vezetésre. Az életkor előrehaladtával, idős korban, a fizikai erőnlét csökkenése ellenére is, a szellemi erejük teljében lévő időseket, élettapasztalatuk még feljogosíthatja a segítő cselekvésre. A JÓ-nak előbbi fejtegetése világossá teheti bárki számára, hogy egy bizalmi hierarchiában ki lehet méltó bármilyen szintű vezetésre.

Azt is tisztázni kell, hogy kiket kell teljesen kizárni bármely közösség vezetői hierarchijából. A ROSSZ-nak alábbi értelmezése rávilágít, hogy kik a teljesen méltatlanok. Mert a ROSSZ életirányt választók is felismerhetők még időben a maguk fejlődési útján. Előbb kicsiben mutatkoznak meg hibáik, majd egyre felismerhetőbb a kifosztó ▾ és zsarnoki hajlamuk ▲. A hatalomba törekvésüket időben kell felismerni, s korlátozni. Egyik jellemzőjük a kétszínű

ség ▽, hogy tett és beszéd náluk nincs összhangban. A csúcsra jutva ellenőrizhetetlenül kiélik mindazt a ROSSZAT, ami bennük van, közösségeiknek zsarnokai és kifosztói ▲. Az igazsággal, a jósággal a szembesülést kerülik. Számukra a legveszélyesebbek épp az ellenkező, JÓ oldalon feltörekvő tudatos nemes jelleműek, mert ők megvesztegethetetlenek.

Mai társadalmainkra, még az önmagukat demokratikusnak nevezőkre is, a zsarnokság a jellemző, hol fejére állt az értékek hierarchiája, mivel a zsarnokok vannak a hierarchia csúcsán, s a nemesek legyűrve annak aljára. Nem is csoda, hogy ennek az általános hanyatlás az eredménye.

A teljes fenti ábrán könnyen átlátható, hogy melyek a helyes életutak, s kik azok, akik méltók lehetnek a közösségi bizalomra. Még a tömegembar számára is alkalmas lehet ez az ábra a hiteles személyek és bizalomra érdemes vezetők beazonosítására.

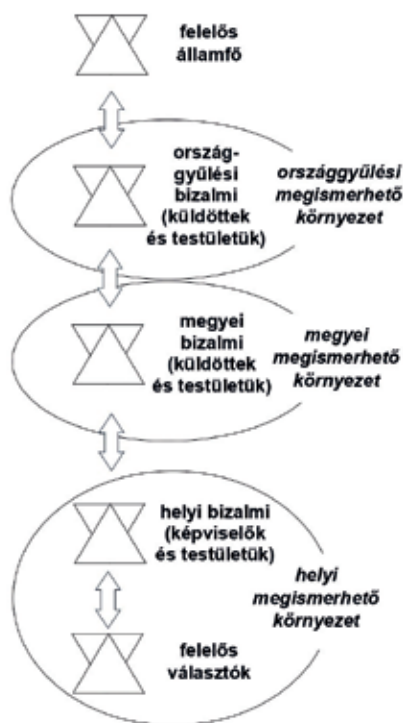

**A mai demokráciában a választó
döntést hoz a saját megismerhető
környezetén kívül is, felelőtlenül.**

Kulcsszó: a megismerhető környezet

Bárkinek a JÓ-ROSSZ megítélése csak személyes tapasztalatból fakadhat, mellyel lehetősége van kiismerni az illetőnek múltját, képességeit, erkölcsét. A vezetésre alkalmasság megállapításához ez többszörösen érvényes. Következik ebből, hogy felelősségének tudatában az ember csak a saját *közvetlen megismerhető környezetében* dönthet, máskülönben felelőtlen. Viszont a mai demokráciákban gyakorolt általános-, tömeges- és pártos választási rendszerekben, szerte a világon, a választópolgár vezetőt nem csak a saját megismerhető környezetéből választ, hanem azon kívül is, a számára megismerhetetlen környezetből. S ezzel felelőtlenül dönt.

Bizalmi hierarchia és választási rendszere, megismerhető környezetben

Minden szinten a választók a saját megismerhető környezetükben hozhatnak választói döntést

Választóra és választandó vezetőre is - e dolgotban kifejtésre kerülő felfogás szerint - egyaránt kötelezőnek kell tekinteni a következő kitételeket:

- választó csak megismerhető környezetből választhat vezetőt!
- vezető is csak megismerhető környezetből lehet választható!

Feltehetően csak egy hierarchikus választási rendszer adhatja meg lehetőségét a helyes vezetőválasztási döntésre, oly módon, hogy a hierarchia minden szintjén a bizalmi vezetők megválasztása csak a saját megismerhető környezetükön belül történik, s majd ezt követően a belső ellenőrzések is ugyanúgy. Mellékelve bemutatjuk ennek egy felvázolt ábráját.

Egy egészséges hierarchia lentől építhető fel helyesen, a helységek - falvak, városok - szintjéről indítva. A helyi választók saját megismerhető környezetükből választják meg maguk közül - képesség, tudás, erkölcs szempontját figyelembe véve - az alkalmas helyi bizalmi képviselőket. Ők

képezik a helyi bizalmitestületet, mely saját köréből választja meg helyi bizalmi vezetőit. A közösség őrájuk ruházza közérdekű tennivalói megszervezését, de ellenőrzi is tevékenységüket.

Fontos kitétel, hogy: csak felelős választók dönthetnek, korlátozott felelősségük nem, sem pedig a felelősségre képtelenek s főképp nem a

jogfosztottak . Felelős választó az a nagykorú személy, aki teljes értékű cselekvő tagja (adakozás-elfogadás harmónia állapotát teljesítő tagja) közösségének.

A hierarchia következő megyei szintjére, a megyei bizalmitestületbe, a megye összes helységének *helyi bizalmitestületei* küldenek maguk közül felelős *megyei bizalmi küldötteket*. E küldöttek számára, a megyei testületi környezet először ismeretlen, de a közös munka során ismertté válik. Ezáltal joguk van a saját körükből megválasztani megyei bizalmi vezetőiket, majd követni s ellenőrizni az egész megyei bizalmitestület működését. Következésképpen, a helyes és felelős döntésekhez s ellenőrzéshez a megyei testületben is adott lehet a megismerhető környezet feltétele.

S tovább, a hierarchia következő, országos szintjére, az *országgyűlési bizalmitestületbe* az ország összes megyéjének *megyei bizalmitestületei* küldenek maguk közül felelős országgyűlési bizalmi küldötteket. Számukra is az országgyűlési testület környezete az első időben ismeretlen, de a közös munka folytán ismertté lesz. Így jogosan dönthetnek saját testületük országgyűlési bizalmi vezetőinek megválasztásában, s felelősen követhetik s ellenőrizhetik az egész országgyűlési bizalmitestület tevékenységét is. Következésképpen a felelős döntéshez és ellenőrzéshez itt is adott a megismerhető környezet feltétele.

Minden szinten, a saját megismerhető környezetükben, a megválasztott bizalmitestületek közmegegyezéssel választják meg az adott szinten működő *végrehajtó testületeket*.

A legfelsőbb szinten, a felelős államfőt - vagy királyt - az országgyűlési bizalmitestület választja, saját megismerhető környezetéből, mert tagjai ismerhetik, hogy ki a legalkalmasabb erre, majd ellenőrzik is. Csak rendkívüli esetben lenne felruházható teljes jogú döntéssel (akkor is tanácskozási kötelezettséggel), mikor a felelős országgyűlés működése teljesen akadályoztatott. Ma, ilyen kiegyensúlyozott bizalmi hierarchiát egyetlen civilizált társadalom-

ban sem ismerünk. Az általánosnak nevezett tömeges-, pártos választási rendszerek ma olyan zsarnok-szolga típusú hierarchiákat hoznak létre, melyek a társadalmi belső bizalmat teljesen leépítik.

Miért használjuk következetesen a bizalmi jelzőt?

Jelen dolgozat szellemében, minden tisztségre megválasztott helyi képviselőt, megyei- és országgyűlési küldöttet, valamint testületeiket is - talán túl sokat is emlegetve - *bizalmi előnévvel* illetünk, mivel tisztségük megbízhatóságra kötelezi őket. Ha ezzel visszaélnék, elveszítik tisztségüket s felelősségre is vonhatók. E név illetéssel kapcsolatosan megerősítő számunkra, hogy a székely rendtartásban ennek volt már hagyománya, hisz a helyi választott tisztségviselőket több helyen is „hütösöknek”, vagyis „hiteleseknek” nevezték, amíg érdemesek voltak erre.

Fontos tisztáznunk, hogy miként értelmezhetjük a *bizalom fogalmát*. Elsősorban megállapítható, hogy a bizalom nem lehet törvényjogi kategória. Törvényjogi eljárással bizalmat nem lehet sem igazolni, sem visszaszerezni. Ezért is fontos foglalkoznunk a szokásjog és törvényjog közötti lényeges különbséggel.

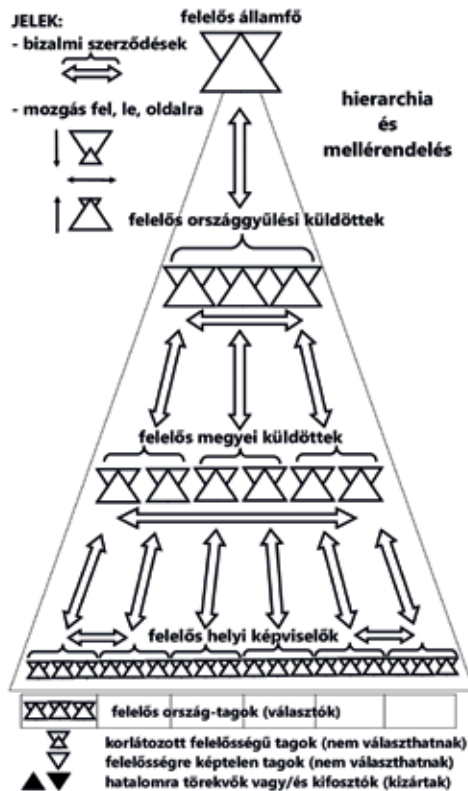
Az emberi közösségekben előbb volt a szokásjog, s később az írott törvényekkel a törvényjog. A közösségi szokásjog azért is előbbre való, mert évezredekken át azt is képes volt szabályozni, amit még a későbbi írott törvények sem. (Hisz lehet valami törvényes, vagy törvénnyel nem szabályozott, de mégis erkölcsstelen. Ha valaki például hazudik, törvényileg alig lehet büntetni, de a közösségi szokásjog bizalommegvonással helyre teheti.) Tehát, általánosan véve a *bizalom* - de a közösségi bizalom is - törvényileg megfoghatatlan, vele kapcsolatosan csak szokásjog alkalmazható, amellyel bárki - például vezetőválasztás esetén - a saját tapasztalata alapján s megismerhető környezetében bizalmi döntést hozhat a szóban forgó személyek kiléte felől.

Viszont feltevődik egy fontos kérdés: miként ítéljük meg valakit? Minek alapján viseltessünk iránta bizalommal? Gondolkodása, lelki hozzáállása, vagy a tettei alapján? Az ember szellemi, lelki s fizikai lény, magyarul érthetően az értelem, érzelem és erő lénye: szellemi gondolkodó, lelkén átszűrő, fizikai cselekvő lény. Az emberi gondolatnak meg kell adni a szabadságát, nem korlátozható, nem büntethető. De a gondolatot általában tett követi, s a kettő közé kell álljon az őrző lélek - a lelkiismeret -, mely vigyázza bármely tett helyességét. Ekként a fizikai cselekedet lehet az, mellyel mércézni lehet embert, s melynek alapján lehet helyes bizalmi döntést meghozni.

A bizalmi hierarchia hitelességének követése a bizalmi szerződések feltételei között

A *bizalmi hierarchiába* vetett közösségi bizalom - jelen dolgozat felfogása szerint - azáltal erősíthető meg, ha minden szinten és szintek között a szereplők egymással kötelezően *bizalmi szerződéseket* kötnek, azoknak alaptételeit betartják, és egymással is betartatják. Akik ezt nem teljesítik, azok el kell fogadják, hogy a bizalomból s a szerepükből kiesnek. A mellékelt ábrán e bizalmi szerződéseket nyilakkal jelöljük.

Miként egy közösség belső bizalmának - s bizalmi hierarchiája megalapozójának is - a fentebb felsorolt nyolc *értékrendi kitévelt* tekintettük, úgy a *bizalmi szerződés* feltételeiként is e kötelezettségek kell, hogy előírtak legyenek a hierarchia minden résztvevőjére, különösen a vezetői számára.

A megválasztott bizalmi személynek el kell fogadnia, majd fogadalmat tennie arról, hogy:

- számára a közérdek előbbre való az egyéninél;
- minden ember szabad nemes és nemet mondhat a hamisságra;
- a hierarchiában az elhelyezkedés képesség-tudás-erkölcs szerint történik;
- az igazságot követi, mint elsőrendű érték, melynek helyre állítása közösségi érdek;
- mindig kegyelemmel figyelmeztet az igazságra;
- ha kegyelemmel az igazság helyreállítása hatástalan, akkor elfogadja a mi denkire egyenlő mértékű törvény alkalmazását;
- gondos birtoklója és kezelője a közösség számára adatott, Teremtő alkotta világnak;
- a közösség értékeinek felelős védelmezője.

Említettük, hogy az egymás között megkötött bizalmi szerződéseket kötelezővé kell tenni a hierarchia összes szintjén és szintjei között, minden és mindenkori szereplő számára. Ez lehetőséget adhat úgy a vízszintes, mint a függőleges irányú ellenőrzésre.

Azt gondolnánk, hogy egy hierarchia belső folyamataira a felsőbb szintjeiről lenne a legjobb rálátás, de a megismerhető környezet ismervét követve érthetővé válik, hogy a vízszintes ellenőrzési folyamat a hitelesebb, mert az ugyanazon szinten tevékenykedők egymás képességeiről, tudásáról, erkölcsiségéről többet ismerhetnek meg, mint bárki más a hierarchia felsőbb, vagy alsóbb szintjeiről. Ezért a vízszintesen megkötött bizalmi szerződéseken alapuló ellenőrzés a legelgázítóbb.

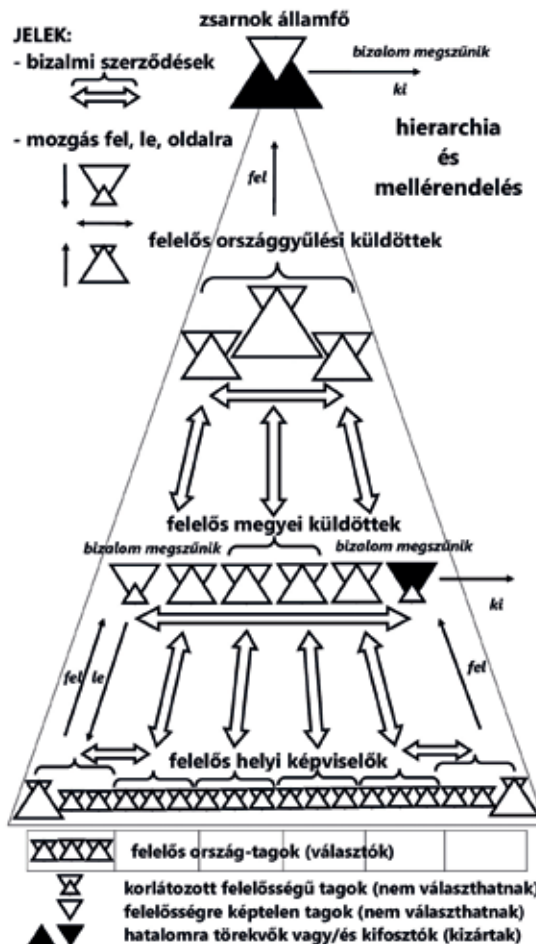
A hierarchia hibáinak javítási lehetősége

A továbbiakban a hierarchiában jelentkező belső rendellenességek helyreállítási módjaira szeretnénk példákat mutatni.

Az általunk felvázolt hierarchiát ne úgy képzeljük el, mint a mai zsarnoki hierarchiákat, melyek választási ciklusok között bemerevednek, s melyekben, habár alkalmasságok és alkalmatlanságok derülnek ki, mégis mindenki a helyén marad a ciklus végéig. Az adok-kapok elvét alkalmazva folyamatosan mérlegelni kell és tenni arról, hogy valaki a helyén marad, vagy érdemből felfele lép, vagy méltatlansága miatt lecsúszik vagy kihull a felelős résztvevők rendszeréből. Mozgások történnek, fel, le, - de oldalra is, ha valaki más munkakörben lesz alkalmasabb.

A mellékelt ábrán előbb bemutatjuk az *alkalmasság* szerinti mozgáso-

kat. Mert egy egészséges hierarchiában természetes kell, hogy legyen az olyan azonnali helycsere, melyben a kevésbé alkalmas felelős személy - küldött - visszalép, vagy visszaléptetik, egy alkalmasabb személy javára (le-fel mozgás). Nyilván, mindkettő ugyanannak a küldő közösségnek - vagy testületnek - a közeléből kell származzon. Az alkalmasságot leginkább a *megismerhető környezetből* a mellérendelt munkatársak képesek megállapítani, s ennek mérlegeléséhez adott kell legyen a joguk, de kötelességük is, a köztük megkötött bizalmi szerződések alapján.

Közösséget *károsító* tevékenység - erkölcsi vétség - esetén is a tettes küldött helyét egy másik küldött foglalja el, ugyanabból a küldő közösségből, vagy testületből. A tettes jogfosztottá válik a hierarchia minden felelős szerepétől - a választásokon való részvételtől is -, mindaddig, míg be nem járja a beismerés, jóvátétel és javulás útját.

A kérdés az, hogy miként ismerhetők fel a közösség kárára végzett tettek?

Helyi szinten, kisközösségekben, a helyi képviselők és testületeik tevékenységét a közösség saját *megismerhető környezetében* könnyen átláthatja és ellenőrizheti. Minden a közösség szeme előtt zajlik, a közösség tagjai ismerik egymást, a helyi viszonyokat, s a változásokat könnyen követhetik. Mindezek ellenére a helyi képviselők között is a bizalmi szerződés kötelező kell, hogy legyen. Ha bármelyikük részéről történne közösségkárosító cselekedet, melyet a megismerhető környezetből csak a munkatársak észlelhetnek, akkor őket is a közöttük megkötött bizalmi szerződés kötelezi ezt bejelenteni. Lehetnek vélemények, hogy ez besúgás vagy árulás lenne, de inkább az ellenkezője igaz, hogy cinkosságnak tekinthető a közérdek elleni vétség elhallgatása. Az egykori székely rendtartás is ekként tekintette.

Megyei és országos szinten is, a küldöttek között lehetnek olyanok, kiknek tevékenysége közösségi kárt okoz. Ezekre rálátás felsőbb vagy alsóbb szintekről alig lehet. Tudomása erről leginkább a *megismerhető környezetből*, az azonos szinten tevékenykedő testületnek lehet, melynek tagjai mindent tudhatnak egymásról, s kizárással maguk közül nyilvánvalóvá tehetik - különösen a küldő közösség számára - az illető küldöttek alkalmatlanságát. A leleplezést kötelezővé tevő bizalmi szerződés, ily módon, féken tarthatja bármelyikjüket, bármelyik szinten, az efféle káros cselekedetektől.

Arra a helyzetre is hierarchiát javító megoldást kell találni, mikor annak bármely szintjén (vagy több szintjén is) általánossá válik a bizalmi szerződések megszegése. Ilyenkor a függőleges, felsőbb és/vagy alsóbb szintű testületek kötelesek fellépni. A fölöttes testület köteles felfüggeszteni a szerződést megszegő alattas testületet (vagy testületeket). Viszont a régi küldöttek visszahívása s az új bizalmi hierarchikus választások elindítása már az alsó testületek joga és kötelessége. Lévén ez egy bizalmi választási folyamat, mely a szokásjogon alapul, úgy a sokszor hosszadalmasan elhúzódó törvényjogot itt nem lehet s nem is szabad alkalmazni.

S ha ezen alapelveken általánossá tesszük a bizalmi szerződések alkalmazását a hierarchiában, akkor ez a rendszer az igazságosságot - a képesség, tudás, erkölcs igazságát - helyre téve, folyamatosan a hierarchia tisztítójává válhat.

Elmélkedés egy zsarnoki társadalmi rendszer átalakításának lehetőségeiről

Ma, általánosan, mindenütt zsarnoki rendszerek működnek. A hierarchia minden szintjén tevékenykedők - a közérdek szolgálatát mímelve, vagy csak részben teljesítve - valójában egy zsarnoki- és önérdeket szolgáló szerkezet tagjai. Közülük kevés az olyan erkölcsű, aki egy egészséges hierarchiában még helyén maradhatna. Ez azért, mert igazolta magáról, hogy nem tud nemes lenni! A rosszra addig sem tudott nemet mondani: az igen nála nem mindig volt igen, s a nem se volt nem! Az önérdekei szerint és a zsarolhatósága folytán volt befolyásolható.

A hierarchia átalakítását apró, kis lépésekkel aligha lehet megtenni. Viszont fel kell készülni olyan történelmi fordulópont lehetőségének kihasználására, mikor bármely nagy változás adta hatalmi úrbe, a rossz hatalmi erők helyébe egy *tiszta mag* - párhuzamosan kialakított *bizalmi hierarchia* - léphet, elindítva egy olyan szerkezetváltást, mely már nem a meglévő rossz törvények, hanem elsősorban az ősi, szerves, közösségi *szokásjogra* alapozottan hozza meg döntéseit. Ennek alaptételei: a közérdek, emberi szabadság, egészséges hierarchia jog-kötelesség egyensúlya, igazság, kegyelem, törvény-szabály, közösségi értékek közösség általi birtoklása, és a közösségi értékek védelme. Mert bármely közösség a méltatlanság állapotába kerül, ha nincs: közösségi szabadsága, közösségi értékeinek birtoklása, jog-kötelesség belső harmóniája, közösségi érdekvédelme, sem joga a zsarnokság elleni fellépésre. Hisz rabságban, kifosztva, közösségi felelőtlenségben, önvédelem nélküli jogtalanságban az ilyen közösség *méltatlanná válik* a Teremtő Isten -igazság, kegyelem, törvény - Rendjének földi szolgálatára.

A közérdekű párt tagjai nemes jelleműek, elkötelezettek és a közösségi összetartást erősítik.

Az említett, átalakítást elindító tiszta mag - a mai körülmények között - lehet például, egy tudatosan felépített és átlátható közérdekű párt vagy közérdekű civil szervezet. Közérdekű párt esetét tekintve, miután sikerült leépítenie a zsarnoki hierarchiát s helyette felépítenie egy egészséges bizalmi hierarchiát, azután át kell adnia a közösség vezetését ennek az új, öngyógyító szerves hierarchia rendszernek. E feladata teljesítését követően már a közérdekű párt léte is értelmét veszti, miáltal természetes kell legyen saját önfel számolása.

Az viszont nyilvánvaló, hogy a hierarchia különböző szintjein - pártok nélkül is, a közügyek érdekében - fontos a különböző nézőpontok ütköztetése. Ezért a tisztánlátás érdekében szükségszerű, hogy pártos-érdek nélküli vélemény csoportok alakuljanak ki. Ezeknek létjogosultságuk van minden szinten. De a közösséget megosztó politikai pártokat vagy érdekcsoportokat teljesen ki kell zárni a hierarchikus választásokból.

Az egészséges hierarchia a külső zsarnoki befolyásoktól is jobban véd

Szerte a világban észleljük, hogy a mai általános-, tömeges- és pártos választási rendszerrel kialakított társadalmaknak idővel törvényszerűen bekövetkezik a külső zsarnoki és háttérhatalmi befolyásoltsága. Ez azért lehetséges, mert az ilyen társadalmakban - köztudottan - a pártok belső hierarchikus felépítése s személyi állománya többnyire évtizedekre bebetonozódik, miáltal csupán néhány tíz vagy száz befolyásos vezető megvesztegetésével egy közösség, egy ország sorsa pecsételődhet meg hosszú időre. Ez általános jelenség a világban.

Mindez a befolyásolás egy bizalmi hierarchikus rendszerben nehezebben képzelhető el, mivel a választásoknak a bizalmon alapuló módja, majd a hierarchiát rendbetartó további belső folyamatok olyan vezetői szerkezetet eredményezhetnek, mely a külső befolyások számára kiismerhetetlen és *kiszámíthatatlan*. Ezzel igazolódik, hogy egy bizalmi hierarchia védettebb lehet a külső zsarnoki és láthatatlan befolyásoktól.

Utóhangként azzal a reménnyel élek, hogy e dolgozatban vázolt javaslat talán mozgatója lehet egy olyan újszerű gondolkodásnak, mely általános igényt indíthat el a különböző társadalmak hierarchikus megújítása felé, követve az ősi rendtartó hagyományt, hogy végül bizalmi hierarchiák kiépítésével helyre állhasson világunkban az oly régóta óhajtott általános társadalmi bizalom.

Tömörítvény

Vetési Zoltán

A székely társadalom rendtartó hagyományának tanulságai a modern kor számára

Miért szükséges foglalkoznunk ezzel?

Fontossága miatt, mert a székely nép múltbéli társadalmi rendtartó hagyománya s mai sürgető útkeresése, a jelenkori zsarnoki világban, igencsak példát mutathat más szabadságra törekvő nép kiútkereséséhez is.

A székely nép egykori társadalmi rendtartó hagyománya, egyedülállóként Európában, akár egy szkíta őskövület maradt meg, egészen az újkorig, mikoris már a zsarnoki rendszereknek nem tudott ellenállni.

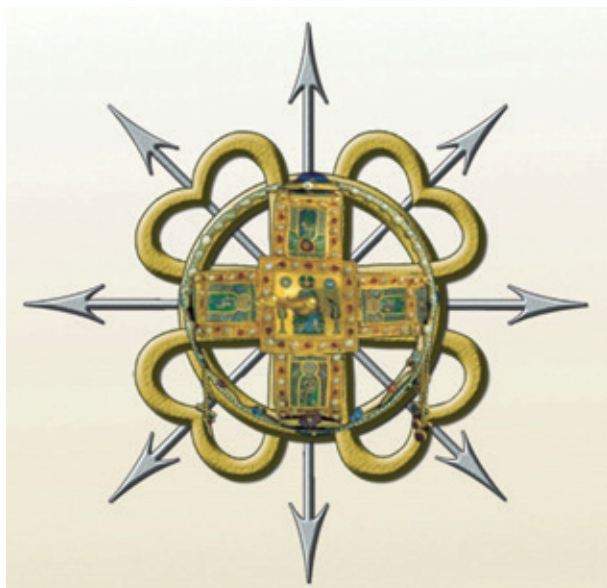
Ezeket a hagyományokat mélységeiben hiányosan ismerjük. Ez érthető, lévén, hogy a békés népeket ritkábban vagy alig említik a történetírók. Ez sem meglepő, hisz mindig a háborúskodó hódítók, s főképp a győztesek írták s írják a történelmet. Ezért is tudunk keveset a békés szkítákról, de a békés székelyek különös rendtartásáról is. S ez azért is, mert annyira természetes volt az ősi, igazságosságon és törvényességen alapuló életmódjuk, hogy az **íratlan szokásrenden alapuló** életvitelük, leíratlansága miatt, részleteiben, alapjában véve alig vált ismertté.

Kidomborítandók és tanulságosak a jövő számára a székely nép rendtartó társadalmának néhány jellemző alapelve:

- a közérdek előbbre való az egyéninél,
- mindezek mellett mindenki szabad nemes, tehát a közösség tagjai egyenlőek,
- székely nép nem ismerte a zsarnokságot, mert olyan volt a saját vezetőinek választási rendszere, hogy kiválasztásuk módja nem adott lehetőséget a zsarnokságok kialakulására,
- nem ismerte a rabszolgá- és jobbágy-tartó rendszereket, miközben az egész világon ezek dívtak, s ez példamutató lehet mindenkor és mindenhol,

- társadalmát igazságosság és törvényesség jellemezte, de a kegyelem gyakorlása is,
- a közösség önvédelme kötelezettséget rótt minden tagja számára,
- társadalma amolyan szabad nemesek katonai demokráciájaként működött, s ez biztosította a megmaradását hányattatott történelme folyamán.

Ezen alapelvek örök érvényűek, tanulságosak, s éppen ezért modern korunkban is alkalmazhatóak, figyelembe véve a mai kor adta körülményeket és feltételeket.

Pályáiv – Vetési Zoltán

1956-ban születtem Székelyudvarhelyen. Az évszámot kiejtve, rendszerint eszembe jut, hogy vele talán elrendeltetett feladat is érkezett. Hisz, amint később megtudtam, példaképek sokasága jelölte-jelölhette a helyes emberi utat.

Székely felmenőim egyik ágon földművelő parasztemberek, másik ágon több évszázad nemzedékein át református lelkészek. Édesapám bögözi református lelkész volt.

Iskoláimat Bögözben és Székelyudvarhelyen végeztem, majd a műszaki egyetemem Temesváron.

További életem - a családalapítás folytán - Temesvárhoz kötődik és a szórványléthez. Ez a tény, 15 év után, érdeklődésemben teljes változást hozott: a műszaki elköteleződést felváltotta a közösségi lét és -megmaradás kérdése iránti érdeklődés. Hosszabb-rövidebb közéleti szerepvállalások mellett szinte minden időmet e kérdésnek a kutatása töltötte ki. S hogy ne csak elméletben, de gyakorlatban is keressük a lehetőségeket a magyar közösségek építésére, tizenöt éve, Temesváron, barátokkal hoztuk létre a Kohézió Egyesületet. Ennek keretében a szerves közösségek építésére vonatkozó tapasztalataimat több, mint 60 előadáson osztottam meg a hallgatósággal Erdély- és Magyarországszerte, minek folytán fölmerült egy könyvnek a kiadási igénye.

Így lettem szerző, akaratom ellenére, s így született meg a „Magyar kincsek, egyetemes értékek” című könyvem, mely a 2013-i első kiadás után, 2024-ben megérte a második kiadást.

Mindezek mellett, úgy érzem, az igazi közösségi feladat csak most kezdődik, hisz ma már az emberiség megmaradása a tét. S ennek titka csak az ősi Isteni Szerves Rendhez való visszatérésben lelhető meg, melynek rejtélyeit keresem, s mely tudás az ősnépek – köztük első sorban a szkíták – életvitelének alapja volt. De ezt a tudást – a mai végidőkben – általánosan ismertté tenni már csak a tudatos nevelés és oktatás folyamatában lehet. Ez mindannyiunkra újabb sokrétű feladatot ró.

SZKÍTÁKKAL A SÖTÉTSÉG ELLEN

Egy új, más világot* akarunk!

COVID-, WHO-, 5G-, Chemtrail- és kamatmenteset, adósság elengedést és újraosztást

Igazság, Tisztesség, Méltányosság

**Azokat keressük,
akik számára
fontosabb**

**az igazság a jólétnél,
a tisztesség a sikernél,
méltányosság a haladásnál.**

Magyarok XI. Világkongresszusa
2024. augusztus 15-20. – Budapest – Ópusztaszer

Tel.: +36-1-485-4060, +36-1-267-4510

E-mail: mvsz@mvsz.hu, Web: www.mvsz.info, www.mxivk.info

Amikor 1823. november 3-án Temesváron megalkotta a nem-euklideszi geometriát, Bolyai János így fogalmazott: „A semmiből egy új, más világot teremtettem.”

Székely Trianon

a „Nemes Székely Nemzet” felszámolásának folyamata

„Székely vagyok, annak a népnek a fia, amely Urunk
születése után a negyedik században az ősi Daciában telepedett
meg, és amely ma az Erdélyi Fejedelemségben él.”

(Kőrösi Csoma Sándor, Sabathu/India, 1825. január 28.)

*Magam sem mondhatok mást, hisz számomra a népi emlékezet nem csak hit,
de bizonyosság is. A szkíta-hun származástudat családi örökségként él ma is
minden székely családban.*

A székelység tudja, hogy a Kárpát-medence őstelepes népe.

Tisztelt konferencia!

Első hallásra talán furcsának tűnik előadásom címe, hisz Trianon, mint a magyar nemzet ellen elkövetett nemzetgyilkossági kísérlet, összenemzeti tragédia, és mint ilyen természetesen kihat a székely népre, és (máig hatóan) a mai székely társadalomra is. Trianon nagyon fáj, máig hatóan feldolgozatlan és feldolgozhatatlan a székelyek számára! A székely nép úgy vált a román sovinszta hatalomnak kiszolgáltatót „kisebbséggé” saját, vérével és hadseregével évezredek át védett szülőföldjén, hogy esélyt sem kapott annak védelmére. Ezt az esélyt épp az akkori magyar hatalom közreműködésével vonták meg tőle!

Fogalmak és evidenciának tartott állítások:

1. A nép és az önrendelkezési jog fogalmakat¹ a jelenlegi nemzetközi értelmezésben használom.
2. A székely nép fogalma azonos tartalommal bír a történelmileg, használt „székely nemzet”, „nemes székely nemzet” megnevezésekkel, és fedi a Magyarok VII. Világkongresszusa által elfogadott meghatározásokat.
3. A székely közösség ma is (Ditrói Székely Nemzetgyűlés) a fogalom mai értelmében népnek nevezi magát, elutasítja a kisebbségi besorolást, és élni akar önrendelkezési jogával.

Két, ma már közhelynek számító tévhitet is el kell oszlatnunk.

1. Hamis az az állítás, mely szerint a székelyek azzal, hogy 1848-ban lemondtak rendi kiváltságaikról, és betagozódtak a magyar politikai nemzetbe véglegesen feladták volna székely népi hovatartozásukat, hagyományaikat, sajátos szokásjogaikon alapuló életszemléletüket és közösségmegtartó erejűkre támaszkodó jövőképüket, a népeket megillető önrendelkezési jogukat!

2. Hamis az az állítás is, melyet gyakran hallunk, még a szószékekről is, hogy Erdélyt a magyar anyák vesztették el, mert nem szültek elég gyereket. Nem! Erdélyt a magyar földbirtokos réteg vesztette el, mert erkölcsi értékrendjének legfőbb helyére az egyéni érdeket helyezte, és ennek rendelte alá a közösség érdekét! Olcsó munkaerő kellett, ennek a beözönlő románok bizonyultak alkalmasabbnak!

A székely társadalom mai állapota.

Amennyiben egyetlen mondatban szeretnénk jellemezni a székely nép, a székely társadalom mai helyzetét, kissé sarkítva azt mondhatjuk, hogy a székely közösség napjainkban maga fölött tud egy őt megtagadó és eláruló, érdekeit kiárusító politikai réteget, azt kiszolgáló értelmiséget, és a hatalomhoz igazodó egyházakat, melyek közös erővel, a kezükben lévő lakájmédia segítségével mindent megtesznek annak érdekében, hogy véglegesen átmoassák a székely nép önazonosságtudatát, rávegyék a kisebbségi lét elfogadására. (legfőbb eszköz a székely önismeret, öntudat rombolása. Izsák Balázs, az SZNT elnöke szerint: **„Székely az, aki Székelyföldön lakik és magyarul beszél.”** Ma már a székely közösség egy bomlóban lévő, a közösségi önvédelemre képtelen (lásd: az Úzvölgyi temető ügye), a beolvadást csendesen elfogadó, ifjait a nagyvilágba szóró, a felszámolódás, szórványosodás képét mutató társadalom.

Ezt a történelmi folyamatot, melynek során a Székely Nép a fent vázolt, szinte kiúttalannak látszó helyzetbe jutott, és melynek beteljesülése fenyegeti népünket, nevezem Székely Trianonnak.

Az előbbiek alapján, természetes, hogy felmerül néhány kérdés.

1. Mi a titka annak, hogy a székely nép ilyen hosszú időn keresztül meg tudta őrizni szálláshelyét és kohéziós erejét, hogy a múlt század elején még önálló, cselekvőképes közösséget alkotott?
2. Milyen szakaszai vannak ennek a folyamatnak és milyen okok vezettek a kiteljesedéséhez? Vannak-e felelősei a jelenségnek?
3. Lehetséges-e még ebből a helyzetből az újbóli közösségi felállás és jövőépítés? Ha igen, hogyan? Mi a megoldás?

1. *Mi a titka tehát annak, hogy a székely nép ilyen hosszú időn keresztül meg tudta őrizni szálláshelyét és kohéziós erejét, hogy a múlt század elején még önálló, cselekvőképes közösséget alkotott?*

A székely nép évezredekken átnyúló megmaradása ugyan isteni csoda, de köszönhető mindenekelőtt annak az erkölcsi rendező elvnek is, mely szerint **„a közösségi érdek elsőbbséget élvez az egyéni érdekekkel szemben”**. Ez a kezdetektől, mint legfőbb erkölcsi parancs hatotta át a székely társadalom életét, mindennapjait, és fakadt belőle kezdetben a szokás, majd lassan az írott jog, a Székely Constitutio (vagy: Konstitúció)!

Ennek köszönhető és ebből fakad a legendás székely szolidaritás, egymás segítése, a társadalom minden tagjának elismert egyenlősége, az emberi méltóság tisztelete, annak tudata, hogy nincs olyan tragédia és egyéni csapás, melyből ne lenne felemelkedés a közösségi szolidaritás (egymás segítése) által.

Íme, egy illusztráció a bírói magatartás szabályozására a Székely Konstitúcióból:

„Azon bíró, aki Isten és az ország törvényeitől elhajolva, könyörgés vagy ajándék által megnyerelve, részrehajló lenne, száműzessék, minden ingóságai felprédáltassanak, ingatlan jószágai elvételessenek, és Székelyországunkban soha ne lakhassék! Ekként bűnhődjön még az is, aki maradásában vagy visszajövetelében fáradozna!”² (Székely Nemzetgyűlés 1505 Székelyudvarhely)

2. Milyen szakaszai vannak ennek a folyamatnak és milyen okok vezettek a kiteljesedéséhez? Vannak-e felelősei a jelenségnek?

Amennyiben szakaszokra próbálom bontani, akkor mindenképp jól elkülöníthető a Trianon előtti és Trianon utáni periódusok és természetesen ezeken belül is lényeges eltérések mutatkoznak az egyes hatalmi berendezkedések, az éppen regnáló hatalmak által alkalmazott módszerekben.

Minden szakaszára jellemző hatalmi szemlélet, hogy a székelyeket embertartaléknak tekinti, akiket mindenekelőtt használni kell, akár mint gyepűvédő majd később idegen földön is bevethető haderőt, akár mint biológiai embertartalékot, vagy éppen szavazóbázist.

A. A Trianon előtti szakasz

A folyamat beindításának (beindulásának) gyökerei messze a Trianoni Diktátumot szülő évezred első harmadában jelentkeznek, II. Endre székely áttelepítésével, felerősödik az 1867-es kiegyezés utáni időszakban, de és kiteljesedése a magyar Trianonnal kezdődik, majd a 2011, majd a 2021-es romániai népszámlálással teljesedik be a népi státus és az ezzel járó önrendelkezési jog látszólagos feladásával.

Némi bizakodással tölthetnek el a 2021-22-es népszámlálás eredményei, hisz reménykeltő az 53 800 székely statisztikai megjelenése.

Az 1871-es évi, XXI. számú Erdőarányosítási Törvény, a székelyek saját erdeikből történő kisémmizése³ majd az 1876-os közigazgatási átszervezés, mely a faluközösségek szintjére és a szokásjog kereteibe szorította vissza a székely törvénykezést, és így nagy csapást jelentett a székely erkölcsi értékrendre, és megélhetőségi lehetőségeire. **A székelyek tömegeit tette földönfutóvá, és kényszerítette szülőföldje és otthona elhagyására, kíván-dorlásra.**

Csak egyetlen példa a sok közül: az alcsíki Csíkverebesen jelentkeztek az egykor onnan eredő és most nagybirtokos Bornemissza család örökösei. A törvény előírásai értelmében megkapták Csíkverebes közerdőinek 92 százalékát (!), míg a csíkverebesi kiscgazdák a maradék 8 (nyolc) százalékon osztoztak!"⁴

Orbán Dezső a Székely Gesta című könyvében igen találóan fogalmazza: „A székely nép történelme folyamatos harc a megmaradásért és hihetetlen véráldozattal járó küzdelem a szálláshely a szabadság megtartásáért, a min-

---

denkori központosító hatalommal és idegen hódítókkal szemben.” Megj. A „mindenkori központosító hatalom” fogalmába természetesen beletartozik kevés korszak kivételével a Magyar Királyság, Erdélyi Fejedelemség, az osztrák uralom, a dualizmus korszaka, és a mai napig tartóan a megszálló román hatalom is.

B. Székely élet Trianon után.

B.1. Először a román hatalom karmai között.

A Székely Trianon tehát egy ezredéves folyamat! Az viszont már egymagában a csoda, hogy a Trianoni Diktátum bekövetkeztekor ez a társadalom (a székely nép) még életképes, saját és a nemzet sorsáért aggódó és cselekvő közösségként jelenik meg azokban a sorsdöntő napokban. Megoldást ajánl és abban cselekvő részt is vállal. (lásd Kézdivásárhelyi Székely Nemzetgyűlés) Nem székely elődeinken múlt, hogy magyar-román összefogással és az Erdélyi Magyar Nemzeti Tanács árulásával megakadályozták ebben. (Székely Hadosztály, Székely Nemzeti Tanácsok alakulása, Székely köztársaság kikiáltására tett kísérlet). Tudták a helyüket, hogy „hová álljanak”!

Íme, hogyan vallottak 1918-ban a népükért felelősséget érző székely elődeink:

Idézet a Székely Nép, 1918. nov. 16-i számából:

November végén, a még meg nem szállt területek küldöttei tartottak népgyűlést Kézdivásárhelyen, ahol a következő határozati javaslatot fogadták el:

"1. A székely nemzet ragaszkodik Magyarország területi épségéhez, a nemzetiségek önkormányzata mellett és a fenntartandó államegységhez.

2. Bármely eshetőségre is készen állva már most megállapítja, hogy a székelység jóval a honfoglalás előtt, mint szabad nemzet, itt székelt a Keleti-Kárpátok lábánál, és hazaszerető őseinket, mint ilyen fogadta, velük a történelem folyamán testvéri kapcsolatba lépett, azonban sajátos nemzeti egyéniségét, tiszta jogegyenlőségen felépült népuralmi alkotmánytervezetét – úgyszólván végig a '48-as teljes unióig – híven megőrizte.

.....
..... 4. Másfél ezeréves léte történelmi jogának birtokában Isten és a nagyvilág ítélőszéke, a békekonferencia előtt **ezennel bejelenti igényeit az önrendelkezési jog alkalmazása** tárgyában.

5. E tekintetben csatlakozik az Országos Székely Nemzeti Tanácshoz, s felkér minden székelyt, hogy igaz érdekeink megvédelmzésére haladék nélkül egybeseregeljék.”⁵

Trianon az elszakított nemzettestek számára egy addig meg nem élt teljesen új helyzetet teremtett. Az államalkotó nemzet mesterségesen leválasztott tömbjei kerültek új államok fennhatósága alá. **A székelység a magyar határtól messze, egy, a magyarokat ősellenségnek tartó sovén állam földrajzi közepében találta magát!**

Elsőrendű célponttá vált, melynek fizetnie kellett és azóta is kell az államalkotó „nagy testvér” vélt és valós bűneiért is, mindazok ellenére, hogy történelme során haderejével, több alkalommal is segítségére sietett a román fejedelemségeknek!

1920-ban a székely nép volt az a még leginkább szervezhető társadalom, mely történelme során már megismerte a magára maradottság állapotát és rendelkezett a túléléshez szükséges szervezettséggel és tudással. Ebből kifolyólag is, ő lett volna alkalmas megalkotni és levezetni a túlélésre alkalmas stratégiát! Sajnos Erdélyben nem ez történt.

B.2. Kettős szorításban.

Az „erdélyi magyarság Kolozsvárra tömörülő elitje (értelmiségi és politikai) úgy tett, mintha a székely közösség, mint nép nem is létezne. Megalkotta a maga „nemzetállami ideológiáját” az 1867-es kiegyezés mintájára, és az „egységes erdélyi magyarság” hamis, de máig élő jelszavát meghirdetve, a székely közösséget, mint saját kisebbségét „vette kezelésbe”! (Kós Károly: Kiáltó szó⁶).

Ez a magatartás máig menően határozza meg viszonyulásukat a székely kérdéshez, és töretlenül folytatja a székelyek „átnevelését”, székely identitásuk feladása általi beolvasztását, annak csak magyarra cserélését. Teszi ezt annak tudatában, hogy sikere esetén a székely nép önrendelkezési jogának feladásához vezet! A székelység embertartalék! Lásd Szilágyi N. Sándornak a népszámlálási kampányban tett megnyilatkozását.⁷

A székely társadalomnak tehát szembe kellett néznie a valós ténynyel, kettős szorítás mellett kellett védje még megmaradt erkölcsi értékrendjét, anyanyelvét, szülőföldjét, és kell viselnie a székely önazonosságát érő sorozatos támadásokat.

Az 1939-től bekövetkezett a „*kicsi magyar világ*”, utána meg a román megszállás és a kommunizmus kemény évtizedei. következtek.

A kommunista diktatúra által minden anyagi eszközétől megfosztott és földönfutóvá tett székely közösségeket ennek ellenére sem tudta szétzülleszteni

---

és végképp megtörni.

Ehhez az 1990-es rendszerváltásnak kellett bekövetkeznie. A FSN mintájára létrehozott RMDSZ hatalomra jutásával Székelyföldön tovább élt az egypártrendszer, mely által újjáéledhettek a kommunizmus, bejáratos reflexei, módszerei, sőt személyi állománya is! Az RMDSZ-ről hamarosan bebizonyosodott, hogy alkalmatlan bármiféle etnikai jellegű követelés felvállalására és ellenséges mindenféle székely szerveződéssel, önállósulási próbálkozással szemben.

2003-október 24-én megalakul a Székely Nemzeti Tanács, mint a székely nép közképviselője, azzal a kimondott céllal, hogy a Székely Nép önrendelkezési joga alapján megvalósítsa Székelyföld területi autonómiáját!

Nem véletlen, hogy a Székely Nemzeti Tanács 2003-as megalakulásakor az RMDSZ frakciója elsőnek - megelőzve Vadim Tudor Nagyrománia Pártját - adott ki elítélő nyilatkozatot, egységbontónak és károsnak a „magyar közösségre nézve veszélyesnek” ítélve meg azt (Udvarhelyi nyilatkozat, Veres-tóy Attila⁸).

Sem a Magyar Polgári Párt, sem az Erdélyi Magyar Néppárt nem tudott azonosulni az SZNT önrendelkezési törekvéseivel. Tőkés László az akkor még alakulóban lévő EMNT Kezdeményező Testületének Marosvásárhelyi ülésén, a frissen megválasztott SZNT Elnöksége előtt tépte össze, és tette a kályhába az SZNT megalakulását tartalmazó, számára az SZNT Elnöke által ünnepélyesen átnyújtott iratcsomót!

A 2006. március 15-i Székelyudvarhelyi Nagygyűlést megelőzően Szász Jenő polgármester és Tőkés László arra tettek javaslatot, hogy Csapó József vonja vissza a Kiáltványtervezetet, álljon el ennek felolvasásától. Csapó József tudta nélkül küldöttséget (**Izsák Balázs, Ferencz Csaba és Farkas Csaba**) menesztettek Bukarestbe a Basescu államelnökkel történő egyezkedésre. Eredmény: a Kiáltvány első mondatát („A székely nép őshonosként, az önrendelkezés jogán követeli Székelyföld autonómiáját”) törölték. A felolvasott változatban, már csak *székelység* szerepel s az *önrendelkezési jog* törölve.

Ezen kezdeti nehézségeknek tűnő fejlemények ellenére 2003-ban felcsillant a remény, és még adott annyi közösségi energiát, hogy hittük: a székely nép elindult az őt megillető önrendelkezés útján! Világossá vált tehát, hogy a SZNT a székely jogrend századokon át működő legfőbb döntéshozó testületéhez, a Székely Nemzetgyűléshez folyamodjon.

Ditrói Székely Nemzetgyűlés. 2006. június 18.

A Ditrói Székely Nemzetgyűlés megszervezése és határozatainak kihirdetése által a SZNT a Székely Nemzetgyűlés ÜGYVIVŐ és VÉGREHAJTÓ TESTÜLETÉVÉ vált! Ezzel helyreállt a felelősségviselés történelmileg kialakult természetes rendje, és a Székely Nemzetgyűlés újból gyakorolhatta és gyakorolni is kezdte legfőbb döntéshozatali jogkörét!

A Ditrói Székely Nemzetgyűlés Határozata az SZNT egyetlen és *legfőbb feladatának jelöli meg Székelyföld államon belüli önkormányzásának kivívását*, megjelölve annak jogalanyát, jogalapját, sőt eszközeit is:

„A 2006. június 18-án Ditróban összesereglett minden székelyek Nemzetgyűlése, küldöttei révén kinyilvánítja, hogy a magyar nemzet részét képező székely nép élni akar önrendelkezésre való jogával, és e jog alapján követeli Székelyföld államon belüli önkormányzását.”

A Határozat megjelöli a követelés **jogalanyát, a Székely Népet**, és a követelés **jogalapját, azaz a Székely Nép önrendelkezési jogát!**

A Ditrói Székely Nemzetgyűlés határozata által az önrendelkezési jog érvényesítéséért való cselekvést a közéleti szereplés alapvető normájává TETTE!!!

Mindaz tehát, amit a SZNT és vezetői véghezvittek, a székely közélet szereplői, politika képviselőink cselekedtek 2006. június 18-a óta máig, ennek fényében vizsgálendő és ítélandó meg!

B.3. Az első vérző seb az önrendelkezési stratégián!

Néhány SZNT tisztségviselő Csapó Józseffel az élen indult a parlamenti választásokon egy autonómia ellenes román párt színeiben. (Megj. Már előre láthatóan a teljes sikertelenség tudatában!) Ez az aktus nagyban rontotta az SZNT vezetőinek hitelességét és sokat ártott magának a közképviseletnek is!)

Ebben a légkörben indult el Bardocz-Miklósvárszéken Benkő Emőke kezdeményezésére 2006-ban a Székely Nép belső autonómia iránti akaratnyilvánító népszavazása, mely 2008-ban fejeződik be. Több, mint 250000 székely ember szavazata erősítette meg, igényét Székelyföld Területi Autonóm Régió létrehozására!

Mindezek után már egyértelműnek tűnt, hogy a megszületett kezdeményezésben, pártállástól függetlenül inkább riválist, mintsem partnert, néhan támogatásra érdemes erőt látnak az erdélyi és csonka magyarországi politika képviselői.

Mintha „intésre történt volna”. Beindult az SZNT lejárata-

---

sa elszigetelése, minimalizálása, elhallgatása, majd következtek a közvetlen beavatkozások a már fent említett erők részéről. Ennek eredményeként a 2008-as elnökváltás meghozta a gyökeres fordulatot is, az Izsák Balázs vezette SZNT megtagadta a Ditrói Székely Nemzetgyűlés határozatának végrehajtását, majd 2011-től élharcosává vált a székely önazonosság lebontásának!

Ennek ideológiai alapja, hogy a székely népet, mint „regionális identitású magyar kisebbséget” határozzák meg, (székely az, aki Székelyföldön él és magyarul beszél IB.2009-Nyárádszereda)

A 2009-ben, az Izsák Balázs kezdeményezésére az SZNT ÁB összehívja az **Székelyföldi Önkormányzati Nagygyűlést**. Farkas Csaba ülésvezető elnökletével határozatokat fogadtak el a székely jelképekre vonatkozóan, mely szerint s **Székely Zászlót, a Székely Címert és a Székely Himnuszt Székelyföld jelképeivé nyilvánították!**

Ezzel a határozattal nemzeti szimbólumainkat hatalmi jelképekké váltak, és mint ilyeneket a román törvénykezés hatálya alá sorolták, bíróságokon támadhatóvá tették!!!

Székelyellenes kampányok a 2011, majd a 2021-es népszámlálás alkalmával.

Az SZNT a 2011-es népszámlálás alkalmával Izsák Balázs elnök által kierőszakolt, majd a 2022-es kampányában megerősített, a székelyek székely népi önazonosságát „regionális identitásnak”, Székelyföld székely közösségét pedig „székelyföldi magyar kisebbségként” határozzák meg.

Tipikusan mutatkoztak meg a magyar politikai vezető réteg és „értelmiség” székely kérdésben kialakult, ezeréves beidegződései a 2011-es és 2021-es népszámlálást megelőző kampányokban.

Egyetlen olyan kérdése volt az elmúlt 32 év összmagyar közéletének, amelyben teljes "nemzeti egyetértés" alakult ki a politikum, az egyházak és a „hivatalos” civil szféra, mondhatnám „értelmiség” között. Első lépésként az RMDSZ parlamenti csoportja egységes határozattal megpróbálta törölni a romániai etnikumok névjegyzékéből a székelyt. A kelemen Hunor bejelentése után kialakult közfelháborodás nyomán visszakozott és így maradt a 2011-es névjegyzék.

A Székely Nemzetgyűlés Kezdeményező Testülete: „Feltartóztathatatlanul⁹ címmel kiadott közleményéből (...sz melléklet)¹⁰ idézünk: „Az RMDSZ a választóival szemben eddig is tanúsított

kétszínűsége szellemében, és felhasználva a tájékoztatásban és a székelyföldi közigazgatásban elfoglalt „egypártrendszerű” uralkodó helyzetét, illetve az ún. „partnerszervezetek” (egyházak) kiszolgáltatottságát, beindította a 2011-ben már jól ismert székellyellenes propaganda-gépezetét a „Valld magad csak magyarnak!” szlogennel.

Ennek a félrevezető, székellyellenes propagandának egyetlen célja volt: lehetetlenné tenni, hogy a Székely Nép élhessen önrendelkezési jogával!

Itt tartunk hát jelen pillanatban!

A kampányt irányítók és az abba bekapcsolódók egyértelművé tették, hogy a népszámlálási kampány egy jól átgondolt, a magyar, román és erdélyi politikai hatalom által felülről szervezett, a székelly öntudat megsemmisítését célzó, székellyellenes akció volt!

Végül, de nem utolsósorban szólunk kell azokról a bértollnokokról, bérszónokokról is, akik írásaikkal, megszólalásaikkal segítették és próbálták „hitelessé” tenni a nemzetárulást elkövetőket!

Ezek közül is „kiemelkedik” a székellyeket kigúnyoló, székellyellenes magatartásával dr. Balázs Lajos néprajzkutató! Az RMDSZ által hangoztatott hazugságok felerősítése közben arra vetemedett, hogy „alantosnak és aljasnak” nevezze a „biztatást, hogy valljuk magunkat székellynek”, és kijelentette: „most fogjunk össze, mondjuk meg minden erdélyi magyarnak, székellynek, csángónak, hogy – Kelemen Hunort, Izsák Balázst mégis idézem és azonosulok velük – a népszámláláson vallják magukat magyarnak”.

Az 53 800 székelly megjelenése a statisztikákban azt jelzi, hogy egyre inkább tudatosodik székelly közösségünkben az a tény, hogy székelly mivoltunk megtagadása a Székely Nép, mint közösség statisztikai eltüntetését, őseink hagyatékának megtagadását és önrendelkezési jogunkról”

Az ún. „erdélyi magyarság” Kolozsvárott és Budapesten képzett és átképzett vezetői a mai napig képtelenek megérteni, hogy a székelly társdalom belső szervezettségének és összetartó erejének kulcsa épp a SZÉKELY MINŐSÉG

SZÉKELY ÖNAZONOSSÁG TUDAT, és ennek rombolása által nem csak a székely népet viszik végveszélybe, a beolvadás és önfeladás irányába, de saját népük sírját is ássák.

Nyilvánvaló, hogy az erős és jövőképpel rendelkező, önszerveződő képességeit kibontakoztató székely nép, mint Székelyföld öngazgató társadalma, tartópillére, belső anyaországa lehetett volna, és talán még lehetne az erdélyi magyarság számára is.

Ennek legfőbb akadálya nem a román sovinizta, a beolvasztásunkra törekvő hatalom, hanem az, az elavult szemlélet, amely az erdélyi „magyar egység” helytelen értelmezése alapján megfosztotta a székelységet annak lehetőségétől, hogy saját, népéhez (a székely néphez) hű értelmisége legyen, hogy önszerveződő törekvéseit saját maga fogalmazza meg és ebben támogató partnerként vegyen részt az erdélyi magyarság.

Arra is rá szeretném irányítani a figyelmet, hogy a székely nép önazonosságtudatának gyengítése, által elért nép-nemzeti „homogenizáció” mely 1871-76-tól válik az állampolitika részévé és tart napjainkban is, nem a meghirdetett nemzetépítést szolgálja, hanem épp ellenkezőleg a magyar nemzet belső kohéziójának gyengítését eredményezi!

Amennyiben a jelenlegi folyamatok nem vesznek gyökeres fordulatot, akkor néhány évtized leforgása alatt megvalósul az „erdélyi magyar nemzeti közösség homogenizálása”, azaz a Székelyföld szórvánnyá változtatása.

Ez természetesen egyet jelent a székely nemzetnek (népnek), mint tör-ténelmi, etnikai és kulturális közösségnek a felszámolásával.

Az SZNT a székelyeket megtagadó és félrevezető határozatával méltatlanná vált a székely közképviselőt ellátására!

Ez a helyzet teszi kötelezővé minden népéért aggódó, annak sorsában osztozó székely embernek, de különösen értelmiségiek és közéleti szerepkört vállalók számára a felelős gondolkodást, megoldáskeresést és a CSELEKVÉST.

Mindezek alapján felmerül a kérdés

3. Lehetséges-e még ebből a helyzetből az újbóli közösségi felállás és jövőépítés? Ha igen, hogyan? Mi a megoldás?

JAVASOLT TENNIVALÓK:

1. Tekintettel arra, hogy a jelenlegi reménytelennek látszó állapot legfőbb oka a székely nép eredeti, a „honfoglaláskor” játszott államalapítói státuszából való fokozatos kiszorítása, minden más feladatnál sürgősebb ennek a mellérendelő, államalapítói szerepnek az újbóli megerősítése és alkotmányba foglalása. Lásd Határozati javaslat ¹² A Magyar Parlament épületére kitűzött székely zászló a társnemzeti státus szimbolikus elismerése. A szó és tett egysége megköveteli ennek a ténynek jogi rögzítését is!
2. A székely közösség történelmileg kialakult önazonosságtudatának helyreállítása és ennek statisztikai felmutatása (2021-es népszámlálás-53830 székely)
3. Tudatosítanunk kell a magyarországi politikai döntéshozók számára, hogy a székely társadalomnak, mint önrendelkezési joggal bíró népnek, melyet saját akarata ellenére szakítottak ki a magyar nemzettestből, joga van saját intézményrendszer kiépítésére és annak működtetésére!
4. Népehez hű értelmiséget csakis a közösség kebelében működő tanintézetekben lehet nevelni.
5. A Magyar Kormány a Budapesten Beindított „Magyarság kutató Intézet” mintájára, de attól függetlenül, önálló intézményként hozza létre Székelyföldön, Székelyudvarhely vagy Csíkszereda központtal a „Székelység Kutató Intézetet”.
6. A Sapientia Egyetem alakuljon át önálló Székely Egyetemmé, Székelyföldi központtal.
7. A székely közösséget mind a romániai, mind a magyarországi, mind pedig a nemzetközi politika és közvélemény színterén úgy kell megjeleníteni, mint Székelyföld önrendelkezési joggal bíró őshonos népét!
8. Szükség van tehát a székelyek bizalmával visszaélő SZNT teljes körű újjáépítésére.

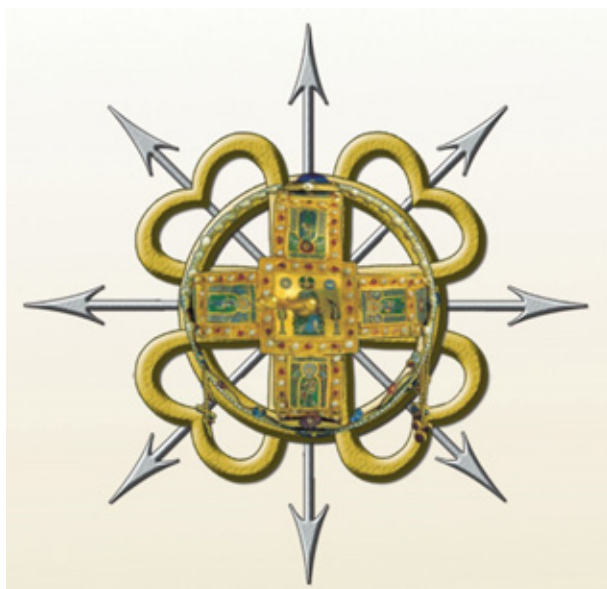
---

9. Vállaljon a Magyar Állam védhatalmi státust a Székely Nép örendelkezési követelésének megvalósítása folyamatában

Gyergyócsomafalva, 2024.07.08.
Borsos Géza József

Jegyzék

- 1 Az 1966. évi Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya, Székely Constitucio 1505 Székelyudvarhely
- 2 Székely Nemzetgyűlés 1505 Székelyudvarhely
- 3 Nagy Benedek: A vagyonközösségek szétverése a Székelyföldön
- 4 Nagy Benedek: A vagyonközösségek szétverése a Székelyföldön
- 5 Idézet a Székely Nép, 1918. nov. 16-i számából
- 6 Kós Károly: Kiáltó szó, 1921
- 7 Szilágyi N. Sándor: Facebook-on lezajlott vitában: „Az autonómiáról nagyon is el tudom én képzelni, hogy lehetnének bizonyos előnyei, és egy szavam se lenne ellene, csak előbb lennének meg hozzá az adottságok, hogy területi autonómia formájában azt el is lehessen nálunk érni, és ehhez lennének jól felkészült hozzáértő embereink is, akik tudják, hogy azt hogy lehet elérni, a nyerő stratégiát és az azzal járó rengeteg munkát is meg tudják tervezni és szervezni, és fel tudnak készíttetni olyan embereket is, akik azt eredményesen el tudják végezni. Sajnos egyelőre mindegyik hiányzik. Területi autonómiát a mostani románokkal nem lehet elérni, a mostani magyarokkal pedig még kevésbé. Ahhoz mindegyiknek annyit kellene változnia, amennyihez még akkor is kellene legalább két évtized, ha már gőzerővel dolgoznánk ezen, de ha még csak eszünkbe se tud jutni, hogy egyáltalán kellene, akkor a területi autonómiáról inkább tegyünk le, mert délibábkergetéssel nem érdemes foglalkozni.
- 8 Udvarhelyi RMDSZ nyilatkozat Verestóy Attila
- 9 A Gyergyócsomafalván tartott Székely Székek Fórumának felhívása a kampány előtt és Nyilatkozat a népszámlálás eredményéről.
- 10 Feltartóztathatatlanul: A SZNKTK nyilatkozata 2024.05.30
- 11 *dr. Balázs Lajos: „... röplap jelmondata, biztatója, valljuk magunkat székelynek a népszámláláson, alantas és aljas...”*
12. Határozati javaslat a székely nép, államalapító szerepére vonatkozóan

Bernád Ilona

A rendtartó székely falu egészségkultúrája népegészség és népesedés szempontjából

Bevezető

Az isteni és természeti renden alapuló, rendtartó székely falu szervezetsége lehetséges kiút napjaink válságának megállítására, jóra fordítására, a magyar ember, család, nemzet, anyaföld meggyógyítására.

Neveljük nőnek, feleségnek, anyának kislányainkat és férfinak, férjnek, apának fiainkat, hogy tovább vigyék, megújítsák az Életet, újratanítván nekik az önellátást, önrendelkezést, öngyógyítást, a szeretet- és kölcsönösség alapú kalákákat! Állítsuk vissza közösségi, lelki immunitásunkat! Minél több egészséges és hagyományos szemléletű nemzettársra van szükségünk, hogy gyermekeink természetesen/szelíden szülessenek, ami egészségüket, immunitásukat biztosítja, a családdá válást erősíti, növeli az anyák további szülési kedvét, elősegíti gyermekeink nemzethez való lelki-szellemi kötődését.

Hagyományos egészségkultúránkkal megelőzhetjük a népbetegségeket. Minden korosztályt a természetes, egész embert szemlélő, kitapasztalt népi gyógyászatunkkal gyógyítsunk, s erre mindennapjainkban tanítsuk meg egymást és gyermekeinket! Pl. imádságaink, a hit, ősképeink segítő ereje, a természeti elemekkel, gyógynövényekkel-, fűszerekkel, ételekkel, napfénnel, hővel, méhészeti termékekkel, sóval, életerővel stb. való gyógyítás.

Székelyföldön a józan, egyszerű, paraszti gondolkodás még él, van, amiből megújuljunk!

*

Fiatal szülész nő koromban, a nyolcvanas években érttem meg, hogyha nem működtetjük azt a tudást és gyakorlatot, amivel népünk folyamatosan meg tudott újulni az évezredek során, nehéz jövő elé nézünk. Később néprajzosnak és természetgyógyásznak képeztem magam bábai hivatásom kiteljesítéséért. A kilencvenes évektől összegyűjtöttem és közzé tettem a Kárpát-hazában és Moldvában a gyermekáldással, népi gyógyászatunkkal, egészségkultúránkkal, a nőiséggel kapcsolatos népi bölcséletünket, műveltségünket.

A teljesség igénye nélkül, e dolgozatban a következőkkel fogok foglalkozni:

- rendtartó székely falu, ebben a magyar ember és közössége egészségét, népszaporulatát segítő szokások, a szeretetből fakadó kalákák megtartó ereje
- a fiúk, lányok családot, életet és nemzetet tovább vivő nevelése
- egészségmegőrző eljárásaink (összefoglaló), (népi gyógyászatunk összefoglalása szintén a Szkitákkal a sötétség ellen Konferencia Egészségüggyel foglalkozó előadásában/kötetében)
- az egyszerű emberek tanácsai, tapasztalatai népesedésünk érdekében

1a, „Erőt adó rend kormányozta a falu életét”

Rend az élet vezetője, volt édesanyám útmutatása. Teljes életével példázta, hogyan kell igazul élni. Rend a lelke mindennek. (BBI, Makfalva, Marosszék)

„A falu mindig képes volt önerőből megújulni. Élt egy kultúra, a népi kultúra, amely hagyományos volt a szó legszorosabb értelmében. **Élt nemzedékről nemzedékre. A legtöbb családba sok gyermek született. Nagybátyámék családjában idős korában is szült az édesanyjuk, a hetedik gyermeket. A szülés az asszonyok dolga volt. A többségnek sok gyermeke volt. Amikor a férfi családot alapított, és már lett két-három gyermek**, azok a férfiember, akik legénykorukban, olyan viccel, vidámsággal... egyszer...egyszer csak **olyan komolyak lettek! Hogy akkor összpontosítani, hogy eltartani a családot, hogy a gazdaság menjen!**” (EÁ, Székelybodos, Erdővidék, Háromszék)

„A történelem alakította magyar falu... Székely falu. Az élet bástyája... Sok dolgos ember tette otthonává, életterévé, védelmezőjévé.

Rendjét – a rendtartó falu élet- és munkarendjét – az évszázadok alakították ki és gyökerezítették meg. A természet alakította, s az életnek az ahhoz, a lét szükségleteinek az előállításához igazodó, és annak a szolgálatában kialakult rendje. A mi falunk önmagát kormányozta. Erkölcse volt, munka- és életrendje volt. Ezek irányítottak. **A szerelemnek is megvolt a rendje.** Önmagát kormányozta, maga választotta meg a bíróját, albíróját, papját, kántorját, tanítóját, »jogtanácsosát«, bábáját, teljes vezetőségét, előjáróságát és szolgálait is. **S az előjáróknak nemcsak jogaik, kötelességeik is voltak.**

Tüzek égtek nemcsak a kályhákban, de a lelkekben is, a sze-

retet tüzei, a jóság tüzei, segíts a bajban levőn, légy ott kalákázni, segíteni, amikor falustársad, komád vagy barátod házat épít! Adj kenyeret az éhezőnek, vagy vigyél »sorkosztot« a szülőanyának, hogy az ne kelljen a családja gondjaival foglalkozzék akkor, amikor új életet indított útjára! Hatalmas és megtartó, erőt adó rend kormányozta ott az életet. A munka és szokás rendje, az erkölcs rendje.” (GJ, Kovászna, Orbaiszék)

„Gyermekkoromban, az ötvenes, hatvanas években nem futtak se szüléssel, se semmivel orvoshoz, igaz, nem is volt orvos. **Mindent megoldottak otthon vagy a faluba’.** Voltak a faluban olyan asszonyok, akikhez lehetett ilyenkor fordulni, az ő segítségüket vette a falu lakossága igénybe. Volt, aki a **szülés levezetéséhez** értett, volt, aki **kenőasszony** volt, különféle ficamok vagy rándulások, ha valami kiment, a **kenőasszonyok, bábák...** Aztán más-kor, halálesetkor is lehetett a segítségét kérni, **halottmosó, kántáló, halottöltőtető,** temetés megszervező.” (KL, Bardóc, Erdővidék, Háromszék)

„**Olyan rendszerbe volt foglalva az élet, hogy tökéletes volt.** Ugye, megszült az asszony a bábasszonnyal, otthon. **Szerződés volt. Azután két hétig járt. Két véka rozs volt a díja. Ezért neki kötelessége volt, hogy minden nap ellenőrizze, az asszonyt, a kicsit, tisztába tenni, a babának a szennyését is kimosta. A családban körülnézni, esetleg reggelit is adni. Emellett a szomszédság be volt szervezve, hogy sorban minden délben ebédet a következő szomszéd hozta. Az anyát nem engedték az ágyból felkelni. Ezek a dolgos asszonyok, akik örökké a mezőre jártak, vágtyak is rá, na, **most a gyermekágyban pihenhetek. Hoztak nagyon finom ebédet, tyúkot vágtyak, megfőzték, szóval, jó ételt hoztak, megetették a családot és elmosogattak. S ha még kellett is egy kicsit, akkor mostak is, ha volt mit, több gyermek volt már, még a babára is mostak. Következő nap jött a következő asszony. Ez két hétig így volt. S mivel mindenki szült többet, visszaadták nekik ezt, amikor jött az ő idejük. Tehát egy ilyen adok-veszek alapon, szeretettel történt az egész és odafigyeléssel és nagy gondnal. Mikor ők szültek, akkor visszasegítették egymásnak szeretettel.”** (CsFP, Csíkrákos)**

A kaláka alapja a szeretet. **A szeretet befektetés a jövőbe.**

1b, „KALÁKÁK! Egymásnak közösön mentünk hetekig!” (1)

„**Amikor a lakodalmat megkezdjük, már egy héttel előtte készít-**

jük a laskát, utána jön a többi, addig, amíg minden szépen le nem jár.” (JE, Szolokma-Makfalva)

„Élt a kalákarendszer. A segítségnek a kölcsönössége. Azt mindenki tudta, hogy ha valaki bajba került, azt meg kell segíteni, mert holnap rajtam lehet a sor. Ez íratlan törvény volt, ezt mindenki a végtelenségig betartotta. Be kellett tartani! Ha valaki nem tartotta be, azt nagyon megbélyegezték. Ha kilógott a sorból, annak adtak egy olyan nevet, hogy azt jelentette, hogy semmire való ember, ezzel nem érdemes. De ilyen nemigen volt, hát, egy-kettő. Édesapám arra tanított, mindenkivel alázattal, s becsülettel járjál el!” (dr. EÁ, történész, Bodos, Erdővidék–Kolozsvár)

A kalákásokat ellátták a háziak, miután összegyűltek, a munka megkezdése előtt **áldomást ittak**. Általában bor és kenyér, de édesanyám szilvapálinkával vagy köményessel és kaláccsal is kínálta a segítségeket. Ekkor Isten áldását kérték, fohászkoztak. A kaláka befejeztekor, édesanyám, mindig hangosan megköszönte Isten segítségét, hogy befejezték baj nélkül a közös munkálkodást. (Makfalva, Székelyföld)

A fiatalok ismerkedtek ilyenkor, szerelmek, párkapcsolatok is szövődtek, dolgoztak, viccelődtek, még **tánckalákaival** is segítettek egymáson.

„Régebben több tánc, bál vót, a házakba, az udvarokba. Amikor valaki régen házat épített – ezelőtt nem vót ilyen padlás –, meghordták a házat földdel, s akkor nekiálltak, ilyen döngölőpadot csináltak, s jól-jól megdönggették, s akkor táncot csináltak, és letáncolták. Ezelőtt ez vót! Minden vasárnap! A házakat, csűröket kalákába építették. Együtt hordták a köveket, mindent, kalákában tapasztották a falat is. Sokat énekeltek közben.” (FLM, Torja, Háromszék)

A vidámság megszenteli, életerővel, vidámsággal tölti fel az embert, a teret, s azt a tárgyat, dolgot, amit elkészítünk. **Erősíti a közösségi összetartozást. A munkába öröm kell kerüljön! Az odaadó lelkiületben végzett munka szent.**

A kaláka az élet legtöbb területén élt. **Ünnepen**, amikor menyegzőt, keresztelőt, konfirmálást, bérnialást, farsangot, bált, fonót szerveztek, valamint, temetéskor. Munkáknál: **aratásnál, cséplésnél, osztagkirakásnál, búzahordáskor, szalmahordáskor, kapálásnál, kaszálásnál, lennyűvésnél, szüretkor, gyümölcszedéskor, kukoricatöréskor –**, és **hántáskor, napraforgó koppeláskor, agyagfazék kemencében való kiégetésekor, legelőtakarításkor, trágyahordáskor, tollútépéskor, juhnyírásnál, pokrócszövésnél, tilolásnál, szapulásnál**. A juhnyáját is

kalákában őrizték, több család pásztorkodott az esztenán, a majorok is kis közösségekben éltek.

„Kaláka volt a **szántásnál, az egyházi birtokot így szántották, hasonlóképpen megkínálták itallal a népet, jókedv volt.**” (JE, Makfalva)

Fonókalákát is rendeztek a lányok, asszonyok! Kisegítették egymást a fonásban. Akinek dolgoztak, zenészt fogadott, táncoltak, s egytálételt, paraszti édességeket is készített asszonytársainak.

Méhész kaláka: Százéves férfival beszélgettem 2004-ben Csíkkarcfalván. „Ezt a szép kort egyik oldalon a jó levegőnek köszönhetem. **Mikor felkeltem, kimentem a méhekekhez, jött az a fenyőillat, ezt egész nyáron használtam, tudatlanul is, az, hat az emberre. Másik a méz, a friss méz.** Azt ettük. **Kalákát is kellett hívunk a pergetéshez, hogy segítsenek, de sokat a feleségemmel csináltuk. Nem kegyelmeztük magunkat, mindig munkában voltunk. Nemcsak a méhekekkel, a gazdálkodásban is benne voltunk.**” (HSA) András bácsi lánya jelen volt a beszélgetésnél, így folytatta: „**Az orvosnál a rendelőben még kórlapja sincs magának!**” Így is le lehet élni egy életet... Imecsfalván (Kézdiszék) szintén százéves asszonnyal beszélgettem, aki elmondta, hogy őt nem ismerte orvos sem leányul, sem asszonyul.

A közös étel a kalákában: „**A krumplitokánylevest babérlevéllel ízesítették, húsdarabokat főztek bele, ilyenkor kalákában, arató, cséplő vagy építéseknel, a halotti torokban is sokáig az volt. Nagy mennyiségben főzték. Amikor sok embernek főzünk, finomabb az étel.**” (AF, Vargyas, Erdővidék, Háromszék)

Imádkozó női kaláka: „**Csíksomlyón nekünk van egy asszonyközösségünk az egyháztól függetlenül, rendszeresen összejárunk imádkozni a nőkért, a gyermekáldásért, általában az emberekért és népünkért.**” (BPE, Csíkszereda)

Minden Újkenyér ünnepen az Ország kenyerét is kalákában, adományokból állítják elő. Székelyföldön megszentelik azt a búzát, amit kiküldenek Magyarországra közösségünk kenyerébe. *Búzaszentelő vasárnap* Csíkszentdomokoson kimennek a határba, a pap szentelt vizet hint az emberekre, megfüstöli a vetést, és mindannyian nemcsak a táplálékra, hanem az emberekre, a falura is áldást kérnek a Teremtőtől.

2015-ben alapítottam egy Asszonyközösséget, a Fészek Női Kört, ahol el tudjuk mondani örömeinket, bajainkat, terveinket, mindent, ami foglalkoztat. **Hangot adunk az örömnak, a boldogságnak.** Imádkozunk. Együtt étkezünk, iszunk egészséges, általunk készített dolgokat, beszél-

getünk, kézimunkázunk. Gondoskodok arról, hogy mindenki jól érezze magát. Gondozzuk lelki egészségünket, őrizzük a magyar néplelket, szellemiséget, női tudást. Ahol közösség van, ott nincs magadra maradottság érzés és kilátástalanság, depresszió. Újjászületés szertartásokat tartunk. Kalákázunk, mert élni akarunk.

A kaláka az **ÖNELLÁTÁS ESZKÖZE**. Eddig, ahány kalákát végigéltem gyermekkoromtól, mind békességben járt le, minden ember egységesen gondolkodott és cselekedett. Erdélyben, Gyimesben, Moldvában, hagyományban élő vidékeken él a közös munkálkodás.

„Szeretettel minden nyomorúságot átvészeltünk”

A szeretet legyőzhetetlen: **„Mezőségen nagy szeretet van az emberekben, erős közösségi élet, amivel minden nyomorúságot átvészeltünk.”** (HJ, Sármás, Mezőség, Erdély)

*

Népi kultúránkban a leányt nőnek, feleségnek, anyának nevelték, a fiúkat férfinak, férjnek, apának. A leányságra, legénységre, szép fiatal életre épül a boldog szülőség, amikor eljön annak az ideje. Így lehet az Életet tovább vinni! Fontos, hogy a férfi és a nő mindent tudjon az élet fenntartásáról, mert válságos, nehéz időkben úgy maradhatott meg a közösség, a család, ha mindkettő végezte a rá eső részt. A legegyszerűbb dolgok a leghasznosabbak! A Teremtővel és természettel együttműködő földműves mindent tud, ezermester.

Amíg a legény nem építette fel a házat, szülei, közössége segítségével, nem házasodhatott, amíg a leányzó nem tanult meg kenyeret sütni, szelni, addig nem mehetett férjhez! (Székelyföld)

Édesanyám azt mondta, **gyermekünkben élünk tovább.**

Ezek mind szellemi-lelki beavatások. Következnek az emberélet fordulóiban, az életlépcsőkben adott támaszok.

2, Legény- és leányavatás

A nőnél az első, életkorváltáshoz kötődő avatás a **leányavatás**, miután **holdazott**, mutatkozott az első havivérzése, 14 év körül. Majd következett 21 év körül házasságkötésekor az **asszonyavatás**, utána, amikor anya lett, az anyaaavatás. A fiúkat is 14 év körül avatták, **cihelték** legénynek (FL, Zsére). A **leány- és legényavatás** során **hozzásegítik a felnőttkor küszöbén**

álló fiataalt, hogy lelkijét, figyelmét a következő életszakaszába helyezze és az elkövetkezőkben felnőtt módon, felelősen élje életét.

„*Kiskapus környékén, Kalotaszegen farsangvasárnap van a leányavatás. A Galga mentén a leányokat a farsangi fonóházban avatják, ahol körbe táncolták előbb lassú, majd egyre gyorsuló forgással. Amikor a révületet hozó forgás eggyé avatta a lánycsoportot, kinyílt a kör és befogadták, a beavatandó beállott a táncba.*” (MVJ, Marcali, Őrvidék)

A körtánc módosult tudatállapotot hoz. Az első, **beavató körtánc**cal kezdődött a leányság, a közösségi életbe lépés, majd a **menyasszonyi és menyecske**táncsal folytatódott.

Nagylánysorba kerülés alkalma még, amikor *egy legény vagy a legények vezetője elhívja a lányt bálba, táncházba vagy más közös multságba*. Az ifjak társadalmába való avatás az is, ha a serdülőt *leöntik vízzel* (vagy bedobják a vízbe), *megvesszőzik, felemelik*. A vízzel leöntés, a megvesszőzés, az ég felé emelés termékenységvarázslás. Munkaalkalmakkor, **tollfosztóban** is avatták a lányokat.

„**A pünkösdi királynéjárás** és pünkösdi királyválasztás alkalmával próbatételek után avatások voltak.” (KK, Siklód, Udvarhelyszék)

Ma a konfirmálás, bérmálás a felnőtt élet küszöbe, az is a közösségi életbe való belépést jelenti szellemi szinten.

„*Virágvasárnapján történik Vadadon az ifjak felnőtté avatása, a konfirmálás. A fiatalokat 14-15 éves korban konfirmálják. Napjainkban székely népviseletbe öltöznék a konfirmálandó fiatalok. A lányok ezután beülhettek a nagylányok padsorába. Ilyenkor a fiatalok szülei ünnepi ebédet fogadják a nagycsalád minden tagját.*” (KI, Vadad, Felső-Nyárad mente)

Ezután elkezdődtek a fonók, majálisok, szüreti bálók, táncház, szindarabozás, a szabad madár, vidám, fiatal élet. A felnőttek ily módon is teremtettek alkalmakat az ismerkedéshez, a szerelem kivirágzásához és a családlapításhoz.

A nemiségbe farsangkor avatják be a fiatalokat. Beresztelkén, a Maros mentén a mai napig szekérral, zenés-énekes menettel körbe vitt *Gyuri szalmaember* murok (sárgarépa) hímveszűjét emelgetik egy madzaggal (ébred a természet, az ember), közben tréfálkoznak, vidámkodnak, erotikus jeleket játszanak.

3, Szellemi, lelki életvezetési tanítások fiataloknak:

„Fiam, vigyázz a becsületedre! Ha elveszíted, soha nem tudod visszaszerezni!” (ifj BM, édesapám, Makfalva, Marosszék)

„Isten az igaz ügyet nem hagyja el! Ha Isten velünk, kicsoda ellenünk?”

Figyelmeztetett: *Addig takarózz, amíg a takaród ér! Légy mértékletes mindenben!”* (id BM, apai nagyapám, Makfalva)

Édesanyám tanítása, az is, hogy a család minősége olyan, amilyen a nő.
Az anya a család lelke.

Annak a fiatalnak, aki nem ismer sem Istent, sem embert, nem lesz jó élete, sem a mellette lévőnek!

Dolgunk van a világban! Mindenkinek dolga van a világban!

Ember tervez, Isten végez.

Isten, ha nehézséget ad, erőt is ad az elviselésére.

Minden rosszban van valami jó.

Az idő jó orvosság.

Egyszer mindennek vége lesz, a jónak is, a rossznak is.

Segíts magadon, mert az Isten is megsegít!

Jónak kell lenni! Mindenkivel légy kedves!

Mondj igazat!

A hazug embert hamarabb utoléri, mint a sánta kutyát!

Nem mind arany, ami fénylik.

Várd meg a vásárt napjáig!

Holtig tanul az ember.” (BBI, Makfalva)

Ma is minden dolgomban, életvezetésemben kíséretet kapok felmenőim tanítása.

„A szüleink úgy vitték végig a gyermekvilágom, hogy én azt láttam, hogy szeretik egymást. Nagyanyám mindig reggel kitette a kosarat és kiadta, hogy az öcsémel ketten mit tegyünk. Reggel kimentünk, és szedtünk egy kosár cikóriát a majorságnak, tíz órakor bedobtam a törökbúzáat és a zöldet.” (CzBJ, Marossárpatak)

„Gyergyóorotván élt dédnagymamám, 98 évesen halt meg. Nagyon sokat foglalkozott az unokákkal, mindenről beszélt, az udvarlásról, a menstruációról, hogy hogyan udvaroltak, szokásokról, gyógyításról, mindenről. Mindenhez volt kedve.” (KMN, Kolozsvár)

Ötgyermekes édesanyja: ***„Gyerekkoromban, ha munka volt a megérett gyümölcsökkel a nagyszülőknél, vagy a háztartásunkban, akkor***

minket is bevontak. Gyerekeinknek is vannak kisebb feladataik, amiket kérünk tőlünk: kerti feladatok, konyhai előkészítő munkák, takarításban, vásárlásban segítenek a koruknak megfelelően. A fiúknak ugyanúgy, mint a lányoknak van lehetőségük sütni, főzni a konyhában önállóan, amit örömmel tesznek, a kenyérsütéstől a háromfogásos ebédig. **A nagyszülőknek is segítenek abban, amiben segítséget kérnek.**” (PFA, Szászrégen, Marosszék)

„**Soha ne feküdj le haraggal! Napnyugtáig békülj meg!** Nagymamikám intése.” (SÉ, Marosvásárhely)

Védelem megfázás, felfázás megelőzésére: „Milyen gyakran elhangzott nálunk, **tégy a vesédre valamit! Tégy a hátadra valamit, mert ha nem, kihűl a veséd!** S olyankor sokszor nem is várták meg, hogy én vegyek fel valamit, tettek valamit rám. Anyám **nagyon gondos volt**, azonnal borított egy posztómellényt vagy kabátot ránk.” (KK, Siklód, Udvarhelyszék)

Édesanyám arra tanított, hogy mikor hazaérünk valahonnan, azonnal mossunk kezet, és öltözzünk át házi ruhába. A munkaruha ezen kívül volt. (Makfalva)

Édesanyám: **Vigyázz magadra, pénzen nem vehetsz egészséget!**

„**Gyorsan és nagyon nagy mennyiségű munkát voltak képesek elvégezni a székely asszonyok! Évszázadokra visszamenőleg a székelység katonanemzet volt, ami azt jelenti, hogy a közösségek, családok gyakran voltak erőteljes férfiak nélkül maradva, akár hónapokra, évekre is. Helyt kellett állni, nevelni a gyerekeket, vigyázni az öregekre, ahogy lehet. A székely konyhán is ez figyelhető meg, hogy mindent felhasználnak, és úgy fűszereznek, hogy az étel egyben betegségmegelőző és gyógyító is legyen.** Nagymamámtól tanultam kézimunkázni, mindenféle hímzést, horgolást és kötést. Most a varrásból is van jövedelmem, megélhetésem.” (FN, Marosvásárhely)

Párválasztás:

Édesanyám arra tanított, hogy a **szem a lélek tükre**. Széppel főttet nem lehet, csak jóval! Az alma nem esik messze a fájától. Amilyen az apja, olyan a fia. **Madarat tolláról, embert barátjáról!**

Vagy legények esetében: **Nézd meg az anyját, vedd el a lányát!**

4, „A rendtartó székely faluközösségben a szerelemnek is megvolt a rendje.”

„**Annak is megvolt a rendje**, hogy mikor és hol ismerkedhetnek meg, mikor és hol találkozhattak a jövőendő párok, a majdani apák és anyák, hogy megtalálják, megtalálhassák egymást. A falusi élet részei voltak **a fonóházak, munka- és találkozáshelyek, a táncház, ahol a szülők jelenlétében ismerhették meg egymást a fiatalok. De megismerhették a kultúrát, a táncokat és énekeket, a népművészetet, a nép, a közösség évszázadokon át megteremtett értékeit. Nemcsak dolgoztak ott – fonták a leendő ruhák anyagát –, de játszódhattak is. Szerelmi játékot, élet-játékot. S ezért voltak az ünnepek, amikor bált lehetett rendezni**, ahová elkísérték az édesanyák a lányait, az édesapák a fiaikat, mert **ők feleltek értük**. Megvolt a szabályrendje annak is, hogy mikor mehetett a fiú a leányhoz, hogy találkozhattak, mikor hívhatta már be a lány a fiút, s hogy – ha elérkezett annak is az ideje – miként, kik által történjék a **leánykérés**, s mikor jöhetett el **a boldog nap, hogy végre egymáséi lehettek. Mindennek rendje volt és ideje volt. Az esküvő, mint közösségi és élet-megnyilvánulás, a közösség ügye-ünnepe is volt**, majdnem az egész falu ügye-ünnepe. Akik kívül estek, azok is részt vettek benne, ha másképp nem, úgy, hogy az ifjú pár előtt elköötték az utat, nekik pedig meg kellett váltaniuk, hogy tovább haladhassanak. A hagyományos rend irányította a falu minden megnyilatkozását. És **mint minden szentséget, keresztelőt, felnőtté avatást, eljegyzést, megünnepeltek, összegyűltek, énekeltek, táncoltak, beszélgettek.**” (GJ, Kovászna, Háromszék)

„A fonóban fontak, csipkét horgoltak, a szünetben egyet szánkáztak. **A legények mentek a fonóba, ültek a leányok mellé, az orsót kiváltották két puszival**. Farsangkor öltöztettek maszkába, mindenki ment a fonókba. Vagy három volt a faluban. Tollúfosztó kalákát is szerveztek, a leányok is ott voltak az édesanyjukkal, a legények prüszentettek, a tollú szétrepült, viccelődtek, kacagtak, ettek, ittak, zenéltek. A fiúk citeráztak, hegedültek, szájharmonikáztak. A fiúk szorosra kötték az ajtót, a leányokat egyenként engedték ki, beszélgettek, csókot kértek tőlük.” (JE, Makfalva)

Menyegző, esküvő, lakodalom:

A magyar nyelvterületen a lakodalomban megjelenítik a közösülést (az első beavatást a termékenységbe), a babát/gyermeket, tehát a szerelem gyümölcsét vagy annak jelképét, tartozékait. (Lásd bővebben: Bernád Ilona Nő – örökkévaló pillanat magyar szakrális női kötetemet!)

**„A magyar embernek a felesége azt jelenti, hogy a fele tár-
sa, s családban élt. Egynejlőség. Akivel egyszer kezét fogott, azzal
meg is halt. Egyenlő félnek tekintette, tehát feleségnek, s anyá-
nak. Megvolt a munka, hogy mit kell végezzen az egyik, mit a má-
sik. Általában a családfőség a férfit illette a hagyományban. Egy
apának kötelessége, ha gyermeke van, hogy mellette álljon, s vé-
gig ott legyen! A családtervezés egyik felét vinni kell! Hogy hány
a gyermek? Legyen gyermekem, amennyi tud lenni, **amennyit Isten ad,
mert ahol madár van, van bogár is!**” (SzM, Énlaka, Udvarhelyszék)**

**„Jobb, ha elnézzük a hiányosságokat, hibákat és békességben, szere-
tetben vagyunk, mint hogy hibát keressünk egymásban!” (HBK, húgom, Er-
dőszentgyörgy)**

Társadalmunkban kellene segíteni a fiatalokat, hogy **ismét a húszas
éveikben alapítsanak családot, amíg egészségesek, termékenyek,**
így hamarabb és könnyebben születik meg az első gyermek. Mindemellet, ha-
zaszeretetre kellene nevelni őket, hogy tudatosan vállaljanak több gyermeket
a nemzet szaporítása céljából.

Gyermekáldás:

**„Nagymama mondta, ahányszor gyermeket szülsz, annyi-
szor fiatalodsz meg. A Jóisten minden gyerek születésekor rendel mellé
egy darab kenyeret. Isten soha el nem hagy!” (MM, Nagyenyed–Sepsiszent-
györgy)**

**Ne maradj egy gyermekkel! Kell a testvér, hogy az élet során
tudjanak egymásnak segíteni!** (Édesanyám, Székelyföld)

**„A mi világunkban megvannak a férfi munkakörök, női munkakörök.
a gyermekáldásban a nőt védte a hagyomány, mert védték a tilalmak,
hogy ne dolgozzon, feküdj a gyermekágyat! Védtek a megerőltetéstől, az est-
leges káros, idegen behatásoktól. **Jönnek a nők az ő ágyához, hozzák
a sort, a komatálat, vagy pocitát, radinát. Az utca beosztja, hogy
ma ki segíti ki őt. Ez a falu élete volt, hogy egymás között beosztották az
emberek az első három hétbe. A teljes családnak hozták az ebédet, amit az
asszony kellene előállítson, de mert Ő gyermekágyas és mert Őt védeni kell,
ezért a rokonság, a közösség megoldja az ő külön feladatát, a fő feladatát...
mert **az asszony fő feladata ellátni, megetetni a családot, megfőzni
az ebédet, vacsorát,** satöbbi, satöbbi, és ezt a közösség átvállalja. **A közös-
ség ebben az esetben védi az egyént, az asszonyt, és egy nagyon
szép kultusza alakult ki ennek a régi falu életében, ez egy gyönyörű dolog.******

A gyerekek tulajdonképp az asszonynak a gondozottjai, tehát lelkiileg hozzá közelednek. Az asszony ezeket az anyaság-feladatokat természetsszerűleg végzi. Ez már a helyzetből is adódik, de az ő feladatai közé kerül az, hogy amikor kicsi gyerek van, de a helyzet, ha úgy kívánja – ha szegények –, akkor viszik batyuban a hátukon a gyereket is, a csecsemőt, kisgyermeket is a mezőre, és az asszony, miközben kell, végezze feladatát... Az életet kell élni.” (GJ, Kovászna, Kovászna megye)

5, A szeretetre való képességünk és az ősbizalmunk születésünkör alapozódik meg.

Ezért életfontosságú, hogy mind a családban, mind az intézményekben, szülészetben, megtiszteljük az édesanyát magzatával együtt úgy is, hogy segítsük kettejük természetes szülés-születési együttműködését, a világra jövetel együtt munkálkodó folyamatait, mert ez alapozza meg a későbbi felnőttként együttműködési képességét, kötődését.

„Ha a magyarság a helyére akar kerülni és gyógyulni szeretne, nagyon fontos, hogy hogyan születnek az újak. Lényeges, hogy a jövő nemzedéket úgy segítsük, hogy támogassuk a háborítatlan, természetes szülést-születést (a szülőanya mozgás- és döntésszabadsága, étel, ital magához vétele, nem diktáljuk a szülés menetét). **Ott alapozódik meg a szeretetre való képességünk. Ahogy Michel Odent szülészorvos írta, társadalmunk betegségének gyökere a szeretetre való csökkent képességünk. Már a szülés előtti, méhen belüli megéléseknek is óriási szerepük van; a szülés alatt és még inkább az azutáni, úgynevezett aranyórákban átélteknek pedig rövid és hosszú távú hatása van az egyén életére. Az, hogy hogyan születik valaki, meghatározó. Olyan mintákat kap, hogy azok egész életét befolyásolják. Itt van még egy fontos dolog a szeretetre való képesség mellett: az ősbizalom is ekkor alapozódik meg.”** (HH szülésznő, Lánycsók, Mohács)

Ősbizalom alatt én hitet, reménységet, küzdőerőt értek, ez, létfontosságú egy nemzet megtartásában, tovább éltesében, felvirágoztatásában. A szeretet, a jó szó nemcsak bábaságunkban hangsúlyos, hanem az egészségmegőrzésben, egészségkultúránkban és népi orvoslásunkban is.

6, Bevésődés születéskor. Az újszülött kötődése az anyához, apához, nemzethez:

„Akik természetesen születnek, ők tudnak kötődni anyához, apához. Az Isteni kapocs, a szellemi kötődés nagylányom és köztem most is létezik. Annyira egyszerű az egész és annyira kölcsönös!” (BKE, Fogaras-Marosvásárhely)

„Hatodik gyermekemet, Hubát otthon szültem. Világra jövele után, hatalmas szemekkel nézett, és ahogy az apja körbevitte a házon és megmutatta a családtagokat, többek közt, öt gyermekünket, az picci pár perces baba mindenkire hallgatott egy-egy kis hangocskát: mindenkit köszöntött!” (dr SzÁ, orvos, Kétvölgy, Órség)

Folytatjuk a bábaasszony gondolatmenetét **„Támogatnunk kell a természetes és háborítatlan, ösztönös szülést és az azt követő meghitt együttlételet anya-gyermek-apa kapcsolatot. Így lehet egész-séges a szülés-születés, a kezdet. Ez a gazdag talaj, amin bármely csíra, palánta könnyebben fejlődik, így gyarapodik a gyermek is, ha gazdag talajból meríthet erőt. Ezzel, természetesen támogatjuk a korai kötődést, bőr- és szemkontaktust anya és gyermek között. Ezt a szent időszakot tiszteletben, békeességben meghagyjuk a családnak.**

Nagyon **fontos folyamatok** zajlanak édesanyában és gyermekében az aranyórákban, szülés utáni néhány órákban, ebben a sérülékeny időszakban. **Az Édesanya, ahogyan megszüli a gyermeket, látja őt, érzi az illatát, melléhez emeli - hatására oxitocin (szeretet-szerelémhormon, fájdalomcsillapító, félelemoldó) termelődik - aminek méhösszehúzó szerepe is van - így könnyebben születik a méhlepény. A szeretethormon hatására felmelegszik az anya mellkasa. A babának a közvetlen bőrkontaktus fizikailag is segít az átállásban a kinti világhoz (szív- és tüdő működése, hőháztartás). Az oxitocin hormonnak számos jótékony hatása van anyára, újszülöttre egyaránt, nemcsak fizikailag, hanem lelki értelemben is. Működési körébe tartozik maga a szülői viselkedés és a baba kötődési magatartásformái, nyugtató hatással bír, így könnyebb a stressz kezelése. A baba keresi az anyai mellet, éber, szopik. Ez is nagyon fontos, nemcsak az újszülött táplálása szempontjából, hanem a kötődés szempontjából is. A szülés utáni, közvetlen, háborítatlan találkozással kezdetét veszi anya-gyermek között egy**

érzelmi ráhangolódás, mely hosszú távon is szeretetteljesebbé teszi a szülő-gyermek kapcsolatot, akár távolabbi generációkra is kihatással lehet. (2) Ez életünk legnagyobb változása.

A társadalom alapja a család, és az anyák szerepe döntő fontosságú, hiszen ők ringatják a jövő nemzedéket.” (HH, bába, Lánycsók, Mohács)

„Szerintem, amikor Imike megszületett, szerintem, orgazmikus szülés volt, **20-30 percig kitörő eufórikus hangulatba voltam. Akkor is, meg mindig, amikor rá gondolok. Sejttem mi is okozta... Az, hogy kinn van a kezembe, az a boldogság, szerintem addig sem és azóta sem voltam olyan állapotban. Az, hogy kinn van. A kezemben. Az a boldogság... Igen, de az, hogy VAN - inkább ez a lényege. Maga a LÉT, hogy EMBERT tartok a kezembe, egy világot, egy Isten csodáját, azóta is, amikor rá nézek, a szemébe, ezt látom Imikének. Amikor megszületett Attila, vártam ezt, de nem volt oly kitörő, hanem csendes és bensőséges. Bent volt ez meg, és nem kifelé. Hát meg is lepődtem. Azonban annál nagyobb boldogság volt bennem belül, az az igazság nem is tudom szavakkal kifejezni. Bensőben hatalmas távlatok, távolságok szabadultak fel, univerzum nagyságú, ahol fény öröm, derű, a tökéletes boldogság, egyre csak növekvő, és ez állapot, lét, létezés. Én is meglepődtem ezen a megtapasztaláson.”** (MT, Rimóc)

Az aranyórában nemcsak anya, család is születik: „Katival, a negyedik kicsimmel, amint megszületett, férjemmel hagytak több, mint egy órára. Biztosították a zavartalanságot. Ez alap a házasságnak, a családnak. Jött a lányom, s úgy éreztem, kerek a világ, tudod, hogy minden rendben van...” (VSzA, Nagyszalonta, Partium)

7, Szülés-születés, gyermekágy, anyatej, szoptatás:

„Én sokat sétáltam várandósságom alatt és elmélkedtem mindenfélén. Az ember a jóra gondol, szuggerálja magát, s nem hallgat mindenféle hülyeségre.” (BE, Székelykeresztúr, Udvarhelyszék)

„A nagyanyjuktól, anyjuktól tanultak a gyimesi asszonyok szülni. (a Gyimesvölgy Székelyföldről települt be) Amikor fiatal szülésznőként idekerültem, akkor figyeltem fel erre, hogy szülnek itt, a Gyimesekben. Nem mindig úgy vezettem le a szülést a szülőotthonban, ahogy meg-

tanultam, hanem ahogy megszoktam a csángó asszonyok között. Megengedtem, hogy ordítsanak, ha nekik úgy jött, hogy kuporogva vajúdjanak, négykézláb, hogy leguggoljanak. Ezt tapasztaltam negyven év alatt. Ezt én így láttam, könnyebb. Különben szinte-szinte nem is kellett gátat védeni ebben a testhelyzetben, ahogy ők szerettek szülni, négykézláb. Ahogy tanulták és ahogy ők ezt érezték.” (FFE, Krizba, Barcaság, szülésznő)

Ez a természetes gátvédelem.

„Én otthon születtem 1958-ban, a bába úgy segített, hogy **hát szépen súrolta a hasát az embernek, de egyebet nem csinált. Nagyon jó bába volt ez a Giza néni. Vigasztalt, bátorított. Ha hitták mingyá jött, mosakodott szappanyal. A szülő nő lepihent a szobába, ugye az a tisztaszoba vót, régi székely ház, s szépen a nagy vetett ágyba ott születtünk meg.”** (SMI, Siménfalva, Nyikó mente, Udvarhelyszék)

„Nyolc hónapja **szültem otthon. Úgy, ahogy az Isten hagyta...** Semmilyen utasítást nem kaptam, csak biztatást. Jött magától minden. **Csoda szép élmény volt. Mindig jó érzés visszaemlékezni. Olyan sikerélmény volt, amelyet még sosem tapasztaltam, annak ellenére, hogy értem el kielégítő sikereket előtte. A férjemmel vajúdtam 11 órát, és egy bába jött a vége felé. Az érkezése után két óra sem telt el, és megszületett a fiam. Nagyon megdicsért, hogy ilyen szülést ritkán látni. Van jó anyatejem, szoptatok.”** (BEI, Mezőzáh–Marosvásárhely, 2022. február)

„**A szülés, anyaság egészen új kapukat nyitott meg előttem, és úgy sejtem, hogy az ősi tudás felé való fordulásom, igényem is akkor kezdődött igazán.** Hároméves fiamat természetes úton szültem, a kötődésen alapuló neveljük minden nap, igény szerint szoptatok.” (SzO, Székelyföld–Budapest)

Hogyha nem az isteni és természeti rend szerint sikerült a szülés-születés, akkor, **a bábaasszony vezetésére, a rokonasszonyokkal és az asszonysegítőkkal újjászületés szertartást tartottak, fölülírták, kijavították a nem kívánatos állapotot.** Ezt a rítust 2014-ben felújítottam és folyamatosan gyógyítjuk a családokat.

„**Anyu azt mondta, hogy ha letelik a hat hét szülés után, első utam a templomba vezessen, hogy megköszönjem, hogy egészséges gyermeket szültem.”** (MM, Nagyenyed–Sepsiszentgyörgy)
A gyermekágy szent idő, elődeink Boldogasszony ágyának nevezték. A közösségi hozzáállásról, a két-három-hat hét ágynyugalomról és a komatálról fentebb beszéltünk.

Csecsemőápolás, anyatej:

„A csecsemőket, kisgyermeket nem lehet elkényeztetni! Nem lehet túlszeretni! Csak szeretni lehet és gondoskodni, válasz késznek lenni, figyelni, érezni. **Az újszülött az édesanya lelki világát tükrözi.** Ha az édesanya rendben van, akkor a gyermeke is rendben lesz! **Az anyákat kell figyelni, szeretni, gondoskodni, és akkor a gyermek is megnyugszik.**

Van az élettani hasfájás, ami ez első három hónapban van, ekkor is a gyermeknek az anyatejre, a testi érintkezésre, a babusgatásra van szüksége, hogy kézben tartsák, ott legyenek, biztonságban.” (BZI, szoptatási tanácsadó és csecsemős nővér, Perbété, Felvidék)

„Az első szülés után nem tudtam, hogy kell szoptatni. És **akkor jött az ösztön**, hát megszoptattam a lányomat. Tudta, hogy hogy kell csinálni! Olyan jól csinálta, hogy kilenc hónapig szopott, nem volt nehézségünk soha.

A hosszú szoptatás ad egy kölesönös bizalmat, azért tudom könnyen kezelni a lányomat. Ezt elmondták más anyák is. **Van egy olyan láthatatlan bizalom**, ami másképp nem tud kialakulni. Emlékezetes egy hajnali szoptatás megmagyarázhatatlan, **túláradó szeretetet adott.**” (DK, Lőrincfalva-Marosvásárhely)

„**Az én életemben az egy olyan szép időszak volt, hogy teljesen újjá születtem, amikor szoptattam.**” (TMI, védőnő, Nyáradkarácsony)

Az anyatej nemcsak étele, itala a gyermeknek, gyógyszere is (szemgyulladás, fül-fájás, hasmenés). Felnőttnek is szépítő- és gyógyszere az anyatej és a csecsemővizelet (ált. az emberi és állati váladékok).

„**Fontos, hogy a gyerekek nagycsaládban nőjenek fel, minél többen foglalkozzanak vele, s ez meghatározza az értelmi fejlődését a csecsemőnek, kisgyermeknek.** Minél többen legyenek körülötte, a legfogékonyabbak babakorban, ez meghatározó korszak. Minél több személy foglalkozik a kicsivel, **annál sokkal inkább közlékenyebb, annál könnyebben illeszkedik bele a társadalomba. Az anya-gyermek kapcsolat is meghatározó.**” (BE, Székelykeresztúr)

8, Gazdálkodás, élelemteremtés, konyha:

Édesapám arra tanított a háztájjal kapcsolatban: **Ahogy gondozod, úgy veszed hasznát.**

„Teli kamrának okos a gazdasszonya, üres kamrának boldog a gazdaasszonya. Aki nem tesz el, nem főz be, nem gyűjt a kamrába, azaz nem gondoskodik előre, az felelőtlen, képtelen ellátni a családot.” (SzTA, Felsősófalva)

„ÉTEL. ITAL. ÁLOM. Hasznos mind a három. De ha nem rendjén csinálod, káros mind a három. Apukám intelme.” (SÉ, Marosvásárhely)

„Amikor főzök, mindig annak az ételnek az ízét idézem fel, amit a nagymamám főzött, egyszerű, de ízletes leveseket. Ha sikerül nekem is azt az ízt elérnem, boldog vagyok. Amikor a friss zöldségekből készült levest kikanalaztam, azt mondtam, ez ORVOSSÁG volt! Gyermekként még nem olvastam arról, hogy az étked legyen orvosságod. De ráéreztem, hogy a szeretettel főzött, friss, házi termékekből készült étel orvosság.” (MM, Nagyenyed–Sepsiszentgyörgy)

A táplálás női feladat, mert a nő tud táplálni lelkileg, testileg az ételen, életen keresztül. Az étel élet. A nők dolga a háztartás vitele, minden családtag, a teljes laktér tisztán tartása és lelki megtartása.

9, Népi gyógyászatunk:

„Mindenki saját maga orvosa.” – anyai nagyanyám példamutatása. (BDI, Makfalva)

„A gyógynövények dicséretére: nagyon sokat köszönhetünk a gyógynövényeknek. Az orbáncfű teája nemcsak antidepresszáns, emésztésszabító, hanem nagyon jó a gyomorbetegségekre, a gyomorvérzésekre és a hasmenésekre is. Mindig szeretünk ilyet szedni, családi program lányomékkal. Ilyenkor „párnacihát” viszek, és abba rakom bele, tiszta helyen, a határban szoktuk szedni. Személyes történetem: kétszer is volt olyan, mikor az orbáncfűfőzetnek köszönhetően megúsztuk a kórházi kezelést, súlyos hasmenés, szalmonellamérgezés miatt. Először édesanyám mentette meg a kamasz testvéremet, másodszor én az óvodás kislányomat. A kórház akkor jó, hogyha muszáj, és arra kéne, hogy fenntartsuk. Nem arra, hogy a könnyebben, házilag ellátható dolgokkal bemenjenek az emberek.” (BIH, természetgyógyász, Marosvásárhely)

„Tizen voltunk gyerekek. A nagymamám meg az édesanyám tudott mindent. Nekünk is kellett a gyógynövényeket kis kosárba külön-külön szedni, hogy megmutatta, mit szedjék, s ezeket használtuk.” (NSB, Balázsfalva, Kis-Küküllő mente)

Magyar földön az ősi magyar módszereket kellene nemcsak a családban, hanem intézményesen is tanítani, tovább örökíteni. A népdalok, néptánc, népmesék mellett a népi gyógyászatot, növények népi felhasználását is szükséges lejegyezni, tovább adni, újratanítani. (Lásd Élő népi gyógyászatunk, Egészségünkért3 könyvem!)

10, Életvég, megboldogulás

„Mi, akik megszülettünk, mind tartozunk egy halállal.” – mondta édesanyám elrédvedve, eltűnődve. Folytatta azzal, hogy jó, hogy nem tudjuk, hogy mikor és hogyan lesz az... A szüléshez-születéshez hasonlóan a haldoklás, a meghalás, megboldogulás is szent titok, egyéni út, amikor Isten, a hit, a lélek erejét, segítségét kérjük. És amint a születés-születést is saját magunkon keresztül, egyedül kell végig csinálnunk, a visszafele utunkon is magunk vagyunk, még ha családunk, égi, földi segítők mellettünk is állnak. Ahogy a szülés-születés, beavatások, a halál is módosult tudatállapotot kér. Néphagyományunkban az emberi élet két végpontja, a születés és a halál, valamint a menyegző, keresztelő rítusai párhuzamosak.

A régiek nem féltek a haláltól, mert az **élet körforgásában** éltek. (MVJ, Marcali)

Az én fiatal koromban még fontos volt az **utolsó kívánság**... Azt, **teljesítette a család**. (Makfalva)

„**A nagybetegek elgondozása, ápolása, a haldoklók mellett ülés mind asszonyfeladat. A halott mosdatása, felöltöztetése megint asszonymunka. A siratást is asszonyok végzik. Néha több nemzedék egyszerre. Ez a közös néplélek. A közös családi lélek.**

A **virrasztást** a nők készítik elő. Felsúrolják a földet, előkészítik, a másik főzi az ebédet, berendezik a virrasztót, hozzák a padokat... Vegyítik a pálinkát, hogy kínálgathassák este a virrasztásnál. A férfiak majd mennek virrasztóba, imádkoznak, énekelnek. A rokonságon kívül a virrasztás inkább férfi kötelesség. Tehát a **nagycsalád a halál beállta pillanatában egy gyászoló kis közösséggé vált, akinek kiszakadt egy tagja a köréből, és azt gyászolja. Ezért a halott körüli cselekvő munka teljes egészében a közösségre szakad. A férfiemberek faragják a fejfát, ássák a sírt. A sírás is beosztott munka, mint a komatál. Az asszonymunka főleg a háznál van, az udvart a férfiak takarították nálunk, amikor volt az apósom halála, a házban viszont tisztítás, súrolás, főzés, mosás, mindent a szomszédasszonyok végeztek, tehát ott is megoszlik a női-férfi munka. A**

paphoz bejelenteni a férfi megy, megbeszéljük a temetést. Mind' amikor bejelentik a gyermeket, hogy megszületett, vagy készülnek keresztelni. Ugyanaz.

Kivétel nélkül megadják a végtisztességet, segítenek a gyászoló családnak, vigaszt nyújtanak.” (GJ, Kovászna, Székelyföld)

Az emberek a fizikai igények mellett elvégzik a szakrális dolgokat, követelményeket is.

*

11, Egyéni, közösségi lelki- és testi védekezőrendszerünk (immunitásunk)

Minden jó, ami a lelkünkre hat, a testünkre is egészséges hatással van, egészségmegőrző, gyógyító: **„Az emberek sokat voltak levegőn, sokat dolgoztak fizikailag, természetes alapanyagokból étkeztek és betartották a böjtöket. S a közösségnek az ereje... Bizonyára a közösségek immunitását is rendezte az, hogy működünk együtt, a kalákák, dalkörök, táncok, betegápolás, gyermekágy közösen.”** (R.I.M., Parajd, Udvarhelyszék)

Ajánlott - tehát - eleink módszertárát igénybe venni egészségünk érdekében, szakrális egyéni- és közösségi örökségünk követésével! A felsoroltak mellett lakterünk magyar módon való berendezése, mivel a magyar színek, formák, minták gondoskodnak a lelki-elmebeli, testi egészségünkről! Továbbá, egyszerű, tiszta étrend, gyógyélelmiszerek, teázás, gyógynövénykivonatok használata, a természet adta kúrák, levegő, víz, agyag, hó, gázfürdő, nap, szellő... S nem bedőlni az újabb „elméleteknek”!

Lásd bővebben a megelőzést, népi, természetes eljárásainkat az Egészségünkért 1-2, Isteni folyamat, Szerettem őket, úgy ahogy kellett köteteimben!

12, Nagycsalád. „Félfehér pelenka, a', volt a nemzetiszín zászló!”

*„Én hármat, de édesanyám nyolc gyermeket szült, s egy adott pillanatban megkérdeztem tőle, hogy lehetett, s azt mondta, **úgy éreztem, hogy minden gyerek születésekor új erőt kaptam.**” (CsFP, Csíkrákos)*

*„**Nyolcgyermekes anya vagyok, két-három évenként születtek a gyermekeim egymás után 50-től-69-ig, az utolsóval 43 éves voltam. Nehézség is volt, de nagyon szép volt a nagycsaládos élet.**” (PBV, Oroszhegy, Udvarhelyszék)*

*„**Az Isten kirendeli mindenkinek a betevő falatot.** Ezt mondta édesanyám. Ő soha nem mondta, hogy mennyi baj van ilyen sok gyermekkel,*

tizenegyen voltunk testvérek, dolgoztak, segítették egymást édesapámmal, olyan szép összhangban, egyensúlyban összedolgoztak.

Egy gyermekkel több baj van, mint tízzel! - mondta édesanyám. Mi mind egészségesek, pirosposzsgások voltunk. Volt a szomszédba' egygyermekes család is, mindig sápadt volt a gyermek, s azt mondta az anyjának, hogy hozza ide, mert megtanítom enni. Így is lett, áthozták, s úgy evett velünk... A malacok is... (mutatja, hogy milyen jóízűen és habzsolón)

Vagy ha jött valaki, mindig megkínálták, az asztal mellé akarták ültetni, az, még csodálkozott, szégyellte magát, hogy 13 ember mellé hogy üljön, de édesanyám mondta, hogy a gyermekeknek kikerül még annyi, nyugodtan üljön le közénk. Pedig milyen nehéz idők jártak az én gyermekkoromban! Az utolsó szem búzát is elvitték, mindent be kellett adni, ott a sok gyermek, de mindenikünk azon volt, hogy megkeresse a kenyerét. Én is eljöttem egészen fiatalon, mert láttam (megnedvesedik a szeme), hogy nehéz volt ennyi sok gyermekkel, és dolgoztam, hogy megkeressem a kenyeremet, hogy ne a szüleimet terheljem. De ők sosem panaszkodtak. Mindenikünk törtetett, hogy az életben mindene meglegyen, jól is vagyunk mind, mind gazdák és jó családi életet élünk. Nagyon sok szépre, jóra tanítottak szüleink. Nyugodtan megkérdezheti a környéken, hogy mit tudnak a családunkról.

Egy derék, igen erős, jódolgú asszony volt édesanyám, és mindig abba járt, hogy örömet szerezzen nekünk. Mindig mindent, ajándékot adott, hogy lássa, örvendünk neki. **Nagyon sok szeretet volt benne.** Azt mondta, hogy **nem a sírra kell vinni virágot, hanem az ember éltibe kell egymást boldoggá tegye. Mindig segített megoldani minden bajunkat. És nagyon jó érzésű, megérzésű volt, erős volt benne az anyai érzés,** hogyha titkoltuk is, mindig meglátta, hogy valami bajunk van. Az arcunkról leolvasta, de mindig azt mondta, hogy az anyai érzés (a szívére teszi a kezét), az..." (CsJ, Szentháromság, Nyárádmunte)

„Nagyon jó nyolcgyermekes családban élni. Annyira mélyebben nem beszéltem a szüleimmel, mit jelent nekik, hogy nyolcan vagyunk, de úgy látom, szüleimnek nem teher a nyolc gyermek. Nem hallottam őket soha panaszkodni, hogy ennyien vagyunk. Katolikusok vagyunk. Én vagyok a hetedik gyerekük. **Húsz év korkülönbség van közöttünk, a nővérem 41, az öcsém 21 éves.**

Akik hozzánk járnak, a fiatalok mindig megjegyzi édesanyámról, hogy milyen fiatal. Nem látszik rajta a nyolc gyermek. Most három gyermek vagyunk otthon. Amikor sikerült, hogy mind otthon legyünk, 27-en voltunk. Ennyien ültünk az asztal körül. Tizenegy unoka van.

Az egyik nővéremnek még nincs gyereke, jegyben vannak.” (KB, Oroszhegy, Udvarhelyszék)

„Nagyanyám velünk lakott. Sok mindent tudott. Olyan békesség, olyan nyugalom volt akkor. Az is nagyon sokat számított, nagyanya ott élt velünk, nálunk. Háromnemzedékes családunk volt. Ez olyan természetes volt, hogy nagyanyám ott van. Eltörött a lába, ott volt nálunk. Mindenki csinálta a feladatát, s **olyan nyugalom volt. s ezt az érzést az asszonyok, anyám jelenléte, nagyanyám jelenléte hozta. A békét, nyugalmat, biztonságot.” (MM, Újszékely–Székelykeresztúr)**

13, A magyarság jövője. „JOBBAN KELLENE SZERETNI AZ ÉLETTET!”

„Hát, én nagyon el vagyok keseredve a magyarság miatt. C... világ lesz. Nagyon félnek a magyarok a gyermektől. Régen kiterítettük (kiterítették) a pelenkát, akkor még ki kellett mosni, félfehér **pelanka, a’ volt a nemzetiszín zászló! Születtek a babák. Sok gyermek volt, nagy élet volt itt. Most már nem jönnek a babák. Nehéz a helyzet nagyon. Na. Így van. Nehéz az élet, nagyon nehéz most az élet. Mikor felnőnek, nincs munkalehetőség. Régen dolgoztuk a magunkét vagy a kollektívánál, én harminc évet dolgoztam, kapáltunk, arattunk, hogy legyen meg a **megélhetésünk. Mindenkinek megvolt. Bizony-bizony, a nagygazdák is mind élvezték a munkát. A szegény ember, csurran-cseppen... Mégis mindenki megélt. S ami kis föld volt, mindenki karban tartotta, ganézta. Minden napon tudták, hogy mit kell csinálni. Megvolt az életnek a ritmusa... Úgy voltunk, ahogy a kicsi csirke kibújt a tojásból. (olyan ártatlanok, tiszták)” (NHI, Bogdánd, Szilágyság)****

„Sajnos a magyar népesség helyzete, állapota az elég elszomorító, a faluban elég kevés gyerek születik. A szülések nagyon lecsökkentek. **Annak idején 5-6 gyerek volt egy családban, és mindég meg tudott újulni a falu. Ma már úgy van, hogy egy-két gyerek van, és egyre inkább csökken a falu lakossága. Az okokat abban látom, egyrészt a **szemléletváltásban, valahogy a gyerek nem érték. Hogy egészen más az emberek erkölcsi viszonya és a gondolkozása, és a szemléletváltást kellene először is azt, hogy a gyerek nemcsak, hogy érték, hanem a gyerek az az új életet jelenti, az életünknek a folytatója. LEGALÁBB HÁROM GYEREK JELENTI AZ ITTENI MAGYARSÁGNAK A MEGMARADÁ-****

SÁT. Különben apad, és egyre inkább betelepülnek, jönnek a tótok, ez a tendencia a kormány részéről is. **A világháborúk között szintiszta magyar faluk voltak itt a környéken, jelenleg már nincs is talán.** Bögellő talán, Lenke, a feleségem faluja egyedül, de ott is sok szlovák, hétvégi házat vett. Most még van magyar óvoda, iskola kilencedik osztályig, 94% a magyar. Énnekem egy családom van, de három unokám van, nagyon aranyosak. Csicsón laknak, az is egy közelebbi község itt, magyar falu Csallóközben. Áron, az nagyon értelmes, érdekes az, hogy általában a géniuszok is mindig hatodik-hetedik gyerekek. Nem kell neki tanulni, mer nagyon értelmes, mert látja azt, amit a többi nem. Ma már az a szemlélet, hogy nehéz. Nehéz? **DE JOBBAN KELLENE SZERETNI AZ ÉLETET!** Meg ahogy öregszem úgy látom, hogy most volna jó, hogy gyerekeim legyen.” (LÁ, Alistál, Felvidék)

„Ami az ötvenes évek Ormánóságának nemzetre káros szokása, az egyke vagy egy se, most egész Európa minden civilizált népének gondja, és most is, kiemelten is a mi gondunk. A magyarság gondja. Vörösmarty szörnyű jóslata csenghet a fülünkbe: „A sírt, hol nemzet süllyed el!” Igen, van egy sír, az a sír meg **van ásva mesterségesen is, és ássuk mi magunk is. Ássuk, ha nem vállaljuk a gyermekeket.**

A modern kor felborította a hagyományos családi rendet. A nők emancipációja végül is hamis eszme volt, annyit jelentett – és alig valamivel többet -, hogy a társadalom nem vállalja azt az »aránytalanságot«, azt a hagyományos rendet, hogy a **férfi a család-fenntartó s a nő a család-megtartó. A férfi feladata az életfenntartó javak megkeresése, a nő feladata a gyermekek kihordása, megszülése, felnevelése, az otthon gondjának a vállalása. Pedig ez klasszikus egyensúlyt adott az élet, a lét melegágyának, a családnak, az otthonnak évezredek át!** Nyilván, a korról sem tudunk szembefordulni. De a társadalom is érzi saját torzságát, a családot kezdik törvények védeni. S főleg van már GYES, gyermeknevelési segély, a gyermeket vállaló anyák, családok segítséget kapnak, így az elvetteket töredékében visszavállalja a társadalom. Tehát a modern kor is megadja a lehetőséget a családra. A család fenntartására, mely az egész társadalom alappillére. És: a közösség alappillére. Már őseink tudták – mondóka is született erre -: »Egy gyermek nem gyermek, Két gyermek fél gyermek, Három gyermek egy gyermek!« **Ahol legalább három gyermek van, ott közösség van. Ott működnek, működhetnek a közösség szabályai. Az egymásrautaltság, az egymás megsegítése. A klasszikus családokban volt egy bizonyos élet- és feladat-rend. Megvolt mindenkinek a „dolga”, már a 7-8 éves gyermeknek is.**

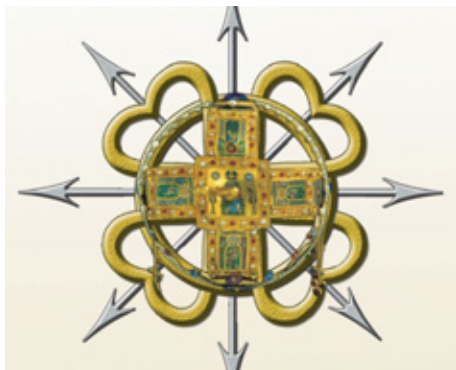
*Akkor. Ment ki a libákkal, majd a disznókkal, majd a fűgyerek ki a havasba a teheneket őrizni. Akkor is volt részük a nőknek is a gazdaságban. A férfiak kaszáltak, a nők takarták fel a száradó szénát, sarjút. Az asszonyok mentek elől, arattak a sarlóval, a férfiak kötötték kévébe, rakták kalongyába. Segítségeik már akkor: a lánygyerekek voltak. Ők vitték az ebédet is ki a mezőre, melyet otthon az édesanya vagy a nagyanya főzött... **Ám ebben a mai kifordított világban is van helye a Rendnek, s az ősi hivatást itt is lehet és kell is gyakorolni. Isten rendelését: isteni küldetését vállalnia kell a nőnek. Így tud, és csakis ő tud hozzájárulni a társadalom továbbéléséhez, a közösség, a nemzet fennmaradásához. De: az élet szépségéhez, az otthon melegségéhez is, a boldogságnak a biztosításához is, mely nélkül hideg-rideg és sivár lenne a világ. A Világ, melyen – Tamási Áron szavaival - azért vagyunk, hogy valahol otthon legyünk benne.***” (GJ, Kovászna, Erdély)

Bernád Ilona

Hivatkozások

(1, JE, Szolokma-Makfalva, Marosszék)

(2, Varga Katalin - dr. Bálint Balázs dr.: A természetes és a szintetikus oxitocin szüléskor és szoptatáskor. In Orvosi Hetilap 2022. 41. szám)

Tömörítvény – Bernád Ilona

A rendtartó székely falu egészségkultúrája népegészség és népesedés szempontjából

Az isteni és természeti renden alapuló, rendtartó székely falu szervezettsége lehetséges kiút napjaink válságának megállítására, jóra fordítására, a magyar ember, család, nemzet, anyaföld meggyógyítására.

Neveljük nőnek, feleségnek, anyának kislányainkat és férfinak, férjnek, apának fiainkat, hogy tovább vigyék, megújítsák az Életet, újra tanítván nekik az önellátást, önrendelkezést, öngyógyítást, a szeretet- és kölcsönösség alapú kalákákat! Állítsuk vissza közösségi, lelki immunitásunkat! Minél több egészséges és hagyományos szemléletű nemzettársra van szükségünk, hogy gyermekeink természetesen/szelíden szülessenek, ami egészségüket biztosítja, a családdá válást erősíti, növeli az anyák további szülési kedvét, elősegíti gyermekeink nemzethez való lelki-szellemi kötődését.

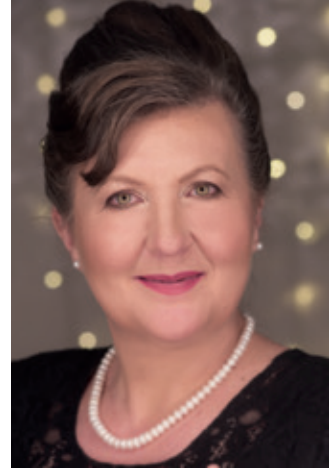
Hagyományos egészségkultúránkkal megelőzhetjük a népbetegségeket. Minden korosztályt a természetes, egész embert szemlélő, kitapasztalt népi gyógyászatunkkal gyógyítsunk, s erre mindennapjainkban tanítsuk meg egymást és gyermekeinket! Pl. imádságaink, a hit, ősképeink segítő ereje, a természeti elemekkel, gyógynövényekkel-, fűszerekkel, ételekkel, napfényel, hóval, méhészeti termékekkel, sóval, életerővel stb. való gyógyítás. Székelyföldön a józan, egyszerű, paraszti gondolkodás még él, van, amiből megújuljunk!

Bernád Ilona
szülésznő, néprajzos szakíró, népi természetgyógyász

Pályái – Bernád Ilona

Anya, nagymama, szülésznő, szakíró, néprajzos,
népi természetgyógyász

Népi gyógyászati ismereteit családjában és faluközösségében Erdélyben tanulta, majd Kárpát-hazai és moldvai kutatásokkal gyarapította. Rendszeresen segít az embereknek egészségben maradni, meggyógyulni, a nőknek megfoganni, várandóságukban és az ösbizalmat megerősítő, jó szülésre felkészülni.

Eddig három népi- és magyar természetgyógyászati; egy gyermekáldásos, természetes szülés; egy gyermekkötet, egy magyar szakrális női, három útkönyv, tanulmánykötet; többszáz újságcikk, 43 tanulmány szerzője (több kontinensen, rokonnépeinknél is gyűjtött).

Közel harminc éve folyamatosan közöl Kárpát-medencei és magyar közösségek periodikáiban, újságjaiban.

Ez időben a magyar szakrális tér- és lakberendezés esszéjén munkálkodik. Tanít magyarországi, erdélyi, felvidéki egyetemeken, természetgyógyász- és népi gyógyász képzőkben, mindenhol konferenciákon, közösségekben, ahová meghívják.

Népszerű gyógynövény kivonatok őrzője, alkotója. A népi masszázs (kenés) és az Etelközi Csontrakás gyakorlója.

Számos magyar népi, gyógyító szertartás felújítója.

A Fészek Női Kör alapítója, gondozója.

Tibet, Belső-Mongólia és Bábák, kenők, csontrakók kiállítások létrehozója.

SZKÍTÁKKAL A SÖTÉTSÉG ELLEN

Egy új, más világot* akarunk!

COVID-, WHO-, 5G-, Chemtrail- és kamatmenteset, adósság elengedést és újraosztást

Igazság, Tisztesség, Méltányosság

**Azokat keressük,
akik számára
fontosabb**

***az igazság a jólétnél,
a tisztesség a sikernél,
éltányosság a haladásnál.***

Magyarok XI. Világkongresszusa
2024. augusztus 15–20. – Budapest – Ópusztasze

Tel.: +36-1-485-4060, +36-1-267-4510

E-mail: mvsz@mvsz.hu, Web: www.mvsz.info, www.mxivk.inf

Amikor 1823. november 3-án Temesváron megalkotta a nem-euklideszi geometriát, Bolyai János így fogalmazott: „A semmiből egy új, más világot teremtettem

Bíró Erika

A népfőiskolák (népfőiskolai mozgalmak) mai szerepe a székely önazonosságtudat építésében

Erdélyben, ezen belül Székelyföldön a sajátos politikai, gazdasági társadalmi helyzet miatt teljesen másképp kell megközelíteni a népfőiskolák, civil szervezetek tevékenységét, feladatait és ezek fontosságát, mint az anyaországban. Itt több síkú küzdelem, harc folyik a megmaradásért, a nemzeti értékek megőrzéséért és továbbadásáért, az elődjeink által örökségbe kapott óriási népi műveltség megmentéséért. A nemzeti öntudat lassú feladása egy valós folyamat, külső és belső bomlasztó tényezők határozzák meg. Éppen ezért erről a témáról nem lehet „szárazon”, tényszerűen beszélni. Engedjék meg, hogy a személyem „szűrőjén” keresztül vázoljam fel erről a gondolataimat.

Azokat a **civil szervezeteket, melyek küzdenek a megmaradásért, nemzeti identitás megőrzéséért és nem hajlandók egyetlen politikai párt zászlója alá sem besorakozni, nem nézik jó szemmel.** Sem az állami szervektől, sem a politikai képviselőinktől, sőt még egyes esetekben az egyházi szervektől sem. Minden hivatalos szervnek, szervezetnek, pártnak meg van húzva a határ, meddig mehet el. Vagy önmagának húz határt. Meddig lehet „**magyarkodni**”. A trianoni megemlékezéseket, a Wass Albert szavalóesteket és felolvasásokat, a történelmi ferdítésekre való rámutatást már nem tolerálják. Aki nem áll be a sorba, azt könnyen - jó esetben csupán – **mellőzik.**

1. Általán felvázolt nemzetmentő stratégia néhány fontosabb pontja

Az úzvölgyi eseményeken 2019-ben ígét hirdettem, majd este megírtam a **Nemzetmentő Stratégiát**, ami mintegy felvezetőként szolgálhat a népfőiskolai mozgalmak fontosságának megértéséhez, és amiben – az utópisztikusnak tűnő elemektől eltekintve - megpróbáltam összefoglalni a jelenlegi helyzetet és megoldást találni a jövőre. Ezen gondolatok mentén szólnék a székelyföldi, háromszéki helyzetről és egy stratégia kidolgozásáról.

A stratégia fontosabb pontja:

- hálószerű, politikamentes struktúrák kialakítása a civil szférában. Mert abban a pillanatban, amikor pártként bejegyzésre kerül egy szervezet, a határai meg lesznek szabva, nem lehet független, csak részben képviseli a nemzeti érdekeket.
- Első lépésként tudatosítani kell, hogy az eddiginél erőteljesebb, jól átgondolt, kitervelt és a hatalom által támogatott folyamatnak vagyunk a részesei és áldozatai. Az ország törvényeit úgy alakítják, ahogy akarják.
- Mi megpróbáljuk betartani ezeket a törvényeket, a jogosság útján járva, de – amint látjuk – ezeket a törvényeket értelmezik, hogy mi legyünk a vesztesek. Minket akarnak innen eltüntetni.

Három vonal mentén kellene tervezni, gondolkodni:

1. Erdélyi városok, vegyes lakosságú falvak magyarsága: „magok”.
2. Nagy többségében magyar vagy színmagyar települések Erdélyben: ezek megerősítése, betelepítések megelőzése.
3. Székelyföld, mint végvár.

A politika terén: ha valóban a magyar (székely) nemzeti érdeket tartanák a romániai magyar pártok a legfontosabbnak, akkor:

- hálót létrehozni,
- körzeteket létrehozni, magyar érzelmű polgármestereket jelölni, me akadályozni a földek és egyéb tulajdonok (házak stb.) eladását a romnoknak.
- felelősségtudat a magyar tisztségviselők részéről.

Gazdasági élettér, megélhetés, kultúra

- termelők segítése, fiatalok szülőföldön megtartása,
- a népességcsökkenés több mint aggasztó,
- az autonómia-törekvéseket kiüresítették,
- a székely identitás megüresedése figyelhető meg,
- minden közösségépítő tevékenység emberfüggő, ezért karizmatikus vezetők képzése.
- történelemoktatás az iskolai mellett és helyett,
- népdaloktatás, népi kultúra őrzése – falvakról is tűnik el a népi kultúra,

- gyermekek tanítása, nevelése nemzeti szellemben,
- oktatási intézmények és civil szervezetek közötti együttműködés,
- PÉLDAKÉPEK állítása,
- letről felfelé építkezni,
- a régi székely falutörvények átfogalmazása és alkalmazása,
- civil szervezetek, egyházak, közeleti személyiségek alkalmankénti találkozója stb.

Az önrendelkezéssel addig vártak és várnak, míg kihal az a nemzedék, amelyiknek ez fontos.

A nemzetstratégia vitaindítónak szánva két találkozót szerveztem Szörcsén a magyar politikai pártok, ifjúsági szervezetek, az SZNT, az EMNT, a különböző felekezetek, az oktatás nemzeti elkötelezettségű képviselői részvételével, ahol vita bontakozott ki, értékes gondolatok fogalmazódtak meg, aztán a kezdeményezés elhalt, a gondolatok a gondolatok szintjén maradtak legtöbb résztvevő esetében....

Akik tenni akartak és tettek addig is, azok folytatták a tevékenységüket. Így tettünk mi is a Háromszéki Népfőiskola keretében.

1. Háromszéki Népfőiskola

1.1. Népfőiskola régen

A népfőiskolai mozgalmak, szerveződések legtöbbször az egyházhoz kapcsolódtak. A papok, lelkészek voltak azok az emberek, akik fontosnak tartották a vidéki ember tanítását, képzését. A népfőiskolák vidéki fiataloknak képzési, fejlődési lehetőséget biztosítottak, hogy a közösség hasznos tagjaivá váljanak.

A kezdetek:

- a népfőiskola felnőttoktatási, iskolán kívüli népművelési intézményként alakult, gondolatának fölvetése Nikolai Frederik Severin Grundtvig (1783–1872) dán ev. lelkész nevéhez fűződik,
- Magyarországon nagy részüket az 1930-as évektől a református és evangélikus egyház szervezte, téli időszakban néhány hetes képzésekből állt (irodalmi, történeti, gazdasági, természettudományi ismeretek oktatása),
- meg kell említenünk a **KALOT** mozgalmat (Katolikus Agrárifjúsági Légyegyletek Országos Testülete), amelynek Kerkai Jenő, jezsuita szentes az alapítója

- A KALOT vezetői a népfőiskolai mozgalom célját rövid négy jelszóban fogalmazták meg a nyilvánosság számára: **Krisztusibb embert! Műveltebb falut! Életerős népet! Önérzetes magyart!**
Erdélyben a népfőiskolai mozgalom a két világháború között?

1.2. Népfőiskola napjainkban

Több mint 10 évvel ezelőtt részt vettem a lakiteleki Wesselényi kollégium előadásain, a népfőiskolák erdélyi központjainak létrehozásáról is szó esett.

Lakiteleken jött létre a Népfőiskola Alapítvány, ahol megfogalmazták:

„A Népfőiskola Alapítvány közhasznú alapítványként többek között egészségmegőrzést, tudományos munkát, családsegítést és oktatást is ellát. A Hungarikum Liget feladata az öfenntartás, a keresztény nemzeti múlt bemutatása és az értékek megőrzése. A Népfőiskola Alapítvány a népfőiskolai hálózat központjaként szervezi és irányítja a hálózatába tartozó Kárpát-medencei népfőiskolákat.

A NÉPFŐISKOLA HÁLÓZAT KÜLDETÉSE:

Nemzeti alapértékekre épülő cselekvőképes közösségek létrehozása, amelyek kezdeményezően képesek a saját és a közösség problémáinak megoldására. Ez a cselekvőképesség pedig össze tudja kapcsolni a helyi és térségi célokat az országos és nemzeti törekvésekkel, érvényesüléssel. Mindez életminőség-javulást és sikeres, jövőképes nemzetet eredményez.”

SZÉKELYFÖLDI NÉPFŐISKOLÁK KÜLDETÉSE:

- meg kell kongatni a vészharangot,
- küzdeni a népességcsökkenés, fiatalok kivándorlása, betelepítés, identitásvesztés ellen,
- az autonómia-igény „elsekélyesedése” ellen, mert egyszerű, egynapos „szabadságnapi kivonulással” degradálódott, hiányoznak a konkrétumok,
- igénytelenség, nemzeti jelképek kiüresedése, népi örökség elvesztése (néptánc, székelyruha, szokások).
- jó vezetőket találni, hiszen karizmatikus vezetőfüggő a mozgalom.

Mit lehet, és mit kell tenni?

Ma már több kezdeményezés, mozgalom, szervezet létezik Erdélyben, ezek megpróbálják visszaállítani a népfőiskolák nemzetmegőrző szerepét.

. A lakiteleki találkozóra készülve írtam a „**A Háromszéki Járási**

Népfőiskola Létrehozásának nemzetstratégiai fontosságáról” anyagot, amit el is küldtem Lakitelekre. Sajnos akkor anyagi forráshiányra hivatkozva elakadt az a kezdeményezés, amely 7 járási népfőiskolai központot tervezett létrehozni a Kárpát-medencében.

A szinte 10 évvel ezelőtt leírtak aktualitása mit sem változott. Az akkori írásomból idézek.

„A Háromszéki Járási Népfőiskola Létrehozásának nemzetstratégiai fontosságáról

Úgy éreztem, bevezetésképpen pár gondolatot erről is kell írnom, mert sajnos sokakban, így kezdetben bennem is egy hamis kép él(t) Székelyföldről. Amikor Székelyföldet említik, az anyaországi és az erdélyi magyar szemei előtt egy egységes, magyarságtudatában, hagyományaiban, szokásában erős régió képe áll. Amikor ideköltöztünk a mezőségi Vicérről, én is azt hittem, hogy Székelyföld egy külön világ, amit még nem fenyeget annyira az elrománosítás veszélye, mint a Mezőséget vagy a többi erdélyi magyar települést. Tévedtem. Székelyföldön belül is több térség található, melyek különböznek a népesség általános jellemvonásaiban is, gondolkodásban, hagyományőrzésben, valamint a földrajzi helyzetből adódó sajátosságokban is egymástól.

Mi általában a március 15-én ünneplőbe öltözött, vonuló „Székelyföldet” látjuk, a földjére, családjára és nemzetére büszke székely embert. Ennél azonban sokkal összetettebb és komplexebb helyzet áll fenn napjaink Székelyföldjén. Megdöbentem, amikor szembesültem a valós helyzettel. A csalódás után arra gondoltam, hogy mit tehetnénk azért, hogy valamilyen módon megakadályozzuk a térség szellemi-lelki hanyatlását és az „új honfoglalók” egyre erőszakosabb és kíméletlenebb térhódítását.

Gazdasági helyzet

Háromszéket közigazgatásilag Kovászna megyével azonosíthatjuk. A többi, többségében magyarul beszélő megyékhez hasonlóan a költségvetésből ide a minimális juttatja az állam, az infrastruktúrába nem fektetnek be, sajnos a helyi községközpontokra is a nagymértékű korrupció, egyéni érdekek előtérbe helyezése jellemző. A polgármesterek (magyar!!!) nagy része kiskirályként uralodik, a személyes meggazdagodást és érdekeket tartva szem előtt, nem riadva vissza a zsarolástól sem. A földviszonyok nagy része rendezetlen. A rendszerváltás utáni visszaszolgáltatásnál sok helyen (pl. Szörcsén is) nem vették figyelembe a birtokviszonyokat, sok földterület nem a (z azt megillető) jogos tulajdonos kezébe került.

Ide tartozik a román hatósági visszaélések említése is, ugyanis Székelyföld etnikai arányának megváltoztatása folyik Trianon óta. A rendszerváltás után ez csak fokozódott. Kezdetben megpróbálták elrejtteni a valós szándékot, ma már nyíltan teszik. Színmagyar falvakba román ortodox templomokat építenek az állam pénzén, papot helyeznek ki és teljes fizetést biztosítanak, majd következik a hívek betelepítése. Háromszék így sajátos helyzetbe került, mert Székelyföld legkeletibb végvára ez a vidék, amit a Bereck, Martonos, Ozsdola, Csomakőrös, Kovászna, Zágon, Kökös, Hídvég, Bölön, Száldobos vonal határol.

Szellemi-lelki élet:

Székelyföld ezen részén óriási űr tátong a magyar múlt, mitológia, történelem, irodalom-ismeretben. A beolvadás veszélye fenyegeti a székelységet a következő évtizedekben, ha nem tanítjuk újra meg nekik azt, hogy kik ők, milyen múltjuk van, mire legyenek büszkék és mit építsenek fel ahhoz, hogy majd gyermekeik és unokáik is büszkék legyenek rájuk. A katolikus vidéken, az ún. Szentföldön többen járnak templomba, mint az orbaiszéki, többnyire református falvakban, ezekben inkább nagyobb ünnepekkor telik meg a templom.

Megoldás, jövőkép

Igyekeztem tárgyilagosan bemutatni szilánkokat a jelenlegi helyzetből, de amikor jövőképről és lehetőségekről van szó, akkor elkerülhetetlen a személyesség. Nekem szívügyem Székelyföld. Nem tudom megmagyarázni, hogy miért, mert Kolozsváron születtem és semmilyen rokoni szál nem köt ide. De mégis itt vagyok itthon, ez a földem. (Ezt nagyon fontosnak tartom megemlíteni, mert szerintem ez magyarázza azt, hogy miért vagyok most itt.) A másik fontos dolog az, hogy mindent megtennék és meg fogok tenni azért, hogy az itteni székelységnek felnyíljon a szeme és felébredjen végre. Mert ha most nem teszünk meg mindent, akkor óriásit bukunk. Lábunk alól adják el a földet a félrevezetett, megszédült és agyimosott emberek.

Több síkon folyó munkára van szükség és összefogásra. Jól kigondolt stratégiára, ami nem csupán szellemi anyagként jusson el az egyszerű emberekhez, hanem legyen tapintható, reális és reményt adó erő. Jövőképet kell építeni, mert nincs jövőképe a fiataloknak. Mert már 8-9. osztályos gyermekek azt mondogatják, hogy alig várják, hogy befejezzék az iskolát, s menjenek külföldre dolgozni. Meg kell változtassuk a mentalitást, ami megfertőzte itt is az embereket. Ezt mi már elkezdtük, de nem elég egy településen tenni, s nem elég szervezetlenül tenni.

Feladatok:

Tíz éve is megvan annak, amikor először elképzeltem, hogy egy központot kell csinálni, ami olyan legyen, mint egy megerősített vár, ami bevehetetlen. Nem tudtam, hogyan kellene hozzáfogni. Ezt egy jól meghatározott eszmeiségre, kulturális, oktatási-művelődési struktúrára, valamint az ennek teret adó infrastruktúrára értem.

Ami kiemelten fontos lenne: a fenntarthatóság kidolgozása. (vendéglátó egység, , turizmus stb). Egy ilyen központ, ha nem független, országon kívüli forrásból kap támogatást, óhatatlanul a politikai erőknek lesz kiszolgáltatva. Abban a pillanatban, amikor anyagi támogatása valamelyik párttól függ, vagy azon keresztül érkezik, zsarolhatóvá válik. A népfőiskoláknak meg egyetlen célt szabad csupán szolgálniuk: a nemzetet. A politika meg, amint tudjuk, nem nemzeti, hanem érdeklődő.

Eltelt tíz év, és még mindig azt érzem, hogy feltétlenül szükséges egy ilyen bástya, és itt, a székely határon. **Olyan konkrét központ** kialakítása, ami folyamatosan összegyűjtené a különböző korosztályokat, mintegy „szivattyúzva” a térség lakóit, majd visszaengedné tevékenységi területükre, otthonaikba, egy „pozitív irányú agy mosás és feltöltés” után.

Pár gondolat a tevékenységi palettáról:

- szellemi, kulturális kincstár feltöltése, visszaállítása, alapműveltség biztosítása, történelemismeret, önazonosságtudat,
- értékek becsülése és tartás, gerincesség „megtanítása”,
- gazdasági tanácsadás, segítség,
- omán föld- és egyéb tulajdon-vásárlás, térhódítás megakadályozása (támogatások, vállalkozók befektetése)

Tíz évvel ezelőtt délutáni iskolát vezettünk be Szöröcsén, ahol tanítjuk a gyerekeket, meseesteket szeretnénk szervezni, film- és kézműves délutánokat tartunk, elkezdve ezzel azt a munkát, amit ki szeretnénk terjeszteni a térség más településeire is.

Szükség van táncház-mozgalomra, mert a fiatalok a háromszéki falvakban lassan-lassan alig ismernek népdalokat, néptáncot.

Magyarságtörténeti előadásokat kell tartani, hogy megismerjék valós történelmünket.

A gazdáknak, háziasszonyoknak előadásokat kellene szervezni.

Itt, Háromszéken kialakult egy olyan csoport, amely elkötelezte magát a magyarság értékeinek megőrzése és ápolása mellett. Tagjai a kézdiszent-

léleki Kassai-féle lovas íjászok (Török Albert vezetésével), hagyományőrök, néptáncosok (Gergely Sándor, Gergely Erzsébet pszichológus) és jómagam. Támogatóink sokan vannak, akik szívesen részt vennének a munkánkban.”

Civil kezdeményezések fontossága

- nemzeti önazonosságtudat felébresztése ott, ahol ez már kihalóban van
- értékek átadása kulturális, gazdasági, szakmai téren
- politikamentes közösségformálás

2022-ben Népfőiskolai tanoda – találkozó Székelyderzszen, tenni akaró népfőiskolai vezetőkkel.

Résztvevők: Balázs Ferenc Népfőiskola, Régi Iskola Népfőiskola, Háromszéki Népfőiskola Egyesület.

Együttműködési szándéknyilatkozat született a Székelyföldi Népfőiskolák értékút hálózatáról.

A Háromszéki Népfőiskola Egyesület (Power Pointos rövid bemutató az egyesületről)

2016-tól rövid idő alatt sikerült Lemhényben egy színjátszó csoportot létrehozni, és a nagyobb ünnepeken színdarabokat adtunk elő. Sikerként könyvelhetjük el a táncház-mozgalom beindítását is. A néptáncban résztvevő gyerekek lelkesedése a szülőkre is átragadt, így sikerült egy más korosztályt is megszólítanunk. Most ezek a csoportok önállóan működnek. A fiatalokat bevonva felolvasó esteket, nótaestet szerveztünk, karitatív tevékenységekbe is bevontuk őket, meglátogatva a Lemhényben levő idősek otthonát, kézműves ajándékokat készítve az időseknek. Rendszeres kézműves foglalkozásokat tartunk.

Szörcsén is tevékenykedünk, ahol nagy az érdeklődés a nemcsak egyházi ünnepekhez kapcsolódó tevékenységeink iránt, hanem szívesen vesznek részt az üvegfestésben, falunapok szervezésében, ifjúsági találkozók, kórusban az érdeklődő fiatalok. Ugyanakkor az Egyenlő Esélyekért Egyesülettel karöltve négy évben egymás után nagy sikernek örvendő tábort szerveztünk „Őseink nyomában” címmel, ahol a gyerekek megismerkedtek történelmünkkel, mondáinkkal, népmeséinkkel.

További tevékenységek: felolvasó estek szervezése, szavalóversenyek, családi nap, adventi délután, adventi koszorú, karácsonyi díszek, őszi hálaadás nap, gyermektábor, gyermekfoglalkozások, kézműves tevékenységek, nezezelés, tojásfestés, honismereti előadás Szörcsén, Cey Bert Róbert könyvbemutató szervezése Kézdivásárhelyen, jeles emléknapijainkra megemlékezések

szervezése (Trianon, Pozsonyi csata Mónus József meghívottunkkal, március 15).

A Lemhényben kiállított I. és II. világháborús tárlatot is támogatjuk, jelenleg ez Székelyföld talán legnagyobb ilyen jellegű gyűjteménye. A tavalyi pályázatunkból sikerült egy kiállító asztalt (tárlót) biztosítani, és üveg alá helyezni jó néhány kisebb, papír- vagy sérülékeny tárgyat, így biztosítani az állaguk megóvását.

Népi kultúránk megóvása, értéktárak létrehozása a másik célunk, ezt a projektet is sikeresen elindítottuk, mintegy 30 kézimunka van jelenleg megőrzésünkben, melyekről fotók készülnek.

2022-ben:

- Szavalóverseny a magyar költészet napjára Szörcsén a Petőfi emlékévéjegyében
- „Népi minták a modern ruházaton” kollekción bemutatása, folytatása
- Nemzeti emlékhely létrehozása (megvalósítása)
- Értéktár: Nagymamánk keze munkája, fotótár kialakítása az egyedi népszokásokról: pl. Húsvéti szánozás, kézimunkák megőrkítése
- Családos napok az Egyenlő Esélyekért Egyesület partnereként
- mesemondó-, szavalóversenyek szervezése
- előadás: egészség, „Mit kezelhetsz otthon, s mikor menj orvoshoz?” (dr. JÓZSA Gitta)
- évfordulók: Trianon, Pozsonyi csata megemlékezés
- „Őseink nyomában” hagyományőrző kalandtábor, az Egyenlő Esélyekért Egyesület partnereként
- Üzvlögye: „A múlt üzenete” ifjúsági tábor

A Háromszéki Népfőiskola Egyesület 2024-es tervei

1. TÁRLAT: Első és második világháborús tárlat fenntartása, bővítése, az ehhez kapcsolódó feltáró munka (terepmunka, csaták helyszíne, ezek felkérésése. Újabb tárgyakkal való bővítés (ásás, vásárlás)

Havonta 4 alkalom terepmunka.

2. Értékút: táblák kihelyezése, helyszín feltérképezése, helytörténeti adatok digitalizálása.

3. Magyarságtörténeti előadás szervezése, meghívott előadókkal Kézdivásárhelyre (4 alkalom)

4. Kézműves foglalkozások (agyagos mester, tűzzománc-készítő)

5. Táncház élő zenével Szörcsén

6. Nemzeti Emlékhely fenntartása (újrifestés évente, filagória a zarándokok

nak, kerítés, lépcsők, csatornázás, padlóburkolat...)

- **a Székely Népfőiskola partnereivel közös tevékenységek, programok lebonyolítása** (Balázs Ferenc Népfőiskola, Háromszéki Népfőiskola, Régi Iskola Népfőiskola)
- alternatív oktatási program (székelyföldi, az ún. „nyári egyetem” mintájára összeállított, magyarságtörténet és népi műveltség füzet) kidolgozás és nyomtatás
- felolvasóestek,
- magyarságtörténeti előadások
- táncház
- kézműves foglalkozások

A tevékenységeinkből, megvalósításokból kettőt emelek ki: ALTERNATÍV OKTATÁSI PROGRAM

Nemzetünk jövőjére nézve életbevágóan fontos a múlt ismerete, hagyományaink, gazdag népművészeti értékeink átadása az utókornak. Ideális eset az lenne, ha ma is megélnénk mindazt, amit őseink, a „régiek” évezredek keresztül megtartottak és átadtak, de sajnos a mai világ hihetetlenül gyors rombolását talán kicsit későn vettük észre. A liberalizmus, kommunizmus, a „szabadság, egyenlőség, testvériség” álarca mögé bújt eszmék célja nem volt más, mint a hagyományos értékeknek az eltüntetése, a nemzeti tartásnak, az erős, önszerveződésre és gondolkodásra képes társadalmi formáknak az eltörlése. A mi népünk, a magyar nép történelme visszanyúlik messze, a távoli történelem előtti, misztikus idők kódéba. Erősek vagyunk, mert bennünk van, génjeinkben hordozzuk mindazt a tudást, amit eleink felhalmoztak. Az élet-erőnk közvetlenül Istenbe gyökerezik.

Az Alternatív oktatási program egy csepp a tengerben, ami azért születik, mert hiányzik az oktatásból az, hogy valójában kik vagyunk, honnan jöttünk, és hogy mennyire kimondhatatlanul gazdagok vagyunk mi, Nimród, Atilla unokái. Ezt mindenáron vissza kell hozni a kollektív nemzettudatba... Lehet, hogy sok minden elveszett, mint a holt nyelvek, melyeket már nem beszél senki, de még vannak szigetek és vannak harcosok. Vannak olyan önzetlen emberek, akik időt és fáradságot nem sajnálva tesznek azért, hogy a nemzet sziklája nem porladozzon, hanem álljon rendületlenül az összedőlő Európa szívében.

Az alternatív oktatási program egy füzetből és a hozzá kapcsolódó prezentációból állna. A terv az, hogy a kidolgozott anya-

got településenként egy olyan személy kapja meg, aki vállalja, hogy heti egy alkalommal előadja a résztvevőknek.

A részvételt azzal is lehetne motiválni, hogy községenként év végén vetélkedőt szerveznénk, melyen megméretkeznének a települések csapatai.

A füzet, illetve a prezentáció elkészülése után egy találkozót szerveznénk, régiónként, melyen azok vennének részt, akik ezt a feladatot vállalnák, valamint a polgármesterek, kiknek segítségére számítunk.

Nemzeti Emlékhely/ Magyar Örökségünk Emlékhely a Posz-kár-tetőn (megvalósítva 2022-ben)

„Néppé gyúrták a nemzetet! Az üzenetem az, hogy ébredjeteK föl magyarok, s legyetek újra nemzet, váljatok nemzetté! Ahol nem az a fontos, hogy ki mennyi pénzt hoz az országba, hanem hogy ki mennyi jót, szépet és hasznosat tud cselekedni a magyar közösségért ”(Wass Albert)

A Nimród-Nemere hegy őrzi Székelyföld keleti végeit, a Nemere szél néha kíméletlenül borotválja a fenyőket, ágaik is csak egyik oldalon nőnek.... Székelyföld egykor mitikus és ősi múltat őrző tájain ma ébredni kell Atilla népének.

Ez az Emlékhely a mondák ködébe vesző ősök alakját idézi, ők magadnak élénk, erős kört alkotva, az égi erőt és áldást elhozva erre a szent földre.

A cél: kiegyenesedve és büszkén tekintve a múltra, megjelenítve, ami ott él a kollektív tudatban- magunkra találva a jövőbe nézni. A cél: ébreszteni az alvókat, őrizni a tüzet, átadni a lángot, amit őseink ránk hagytak! A cél: összefogni Kárpát haza magyarságát és megfogni egymás kezét.

A Nemzeti Emlékhely nagy összefogás eredménye. Célunk: a Kárpát-medence, Nagy Magyarország magyarságát ébreszteni, hogy lángra kapjon a nemzeti öntudat szikrája, és ahogy Wass Albert álmodta: legyünk újra nagy, erős, összetartó nemzet.

Jómagam rajzoltam le először a tervet, kezdetben csak Nimród királyt, Hunort, Magort, Atillát, Csaba királyfit és Árpád vezért álmodva meg, de azután az önkéntes faragóknak köszönhetően Szent László király és Szent István is tagja akart lenni a védőgyűrűnek, ami a Posz-kár tetőn emelt kör alakú építményben áll őrésben, megvédve Székelyföldet és a Magyar Hazát. **Az Életfa közepén összesimul Boldogasszony arcával és védi ősi földünket. A Korona fent védőn borul az egész fölé. Gömbfából készült, eny-**

hén „szögesített” kör alakú épület belsejében állnak a fából faragott szobrok. A tetőn a Magyar Szent Korona hirdeti, hogy az áldás és az összetartozás nem határvonalaktól függ, hanem a lélektől. Az építmény átmérője végül 10 méter.

Miklós Barna főerdész felkarolta a tervet és így mertünk belevágni. Bíró Attila rááldozta a rengeteg időt és erőt, a szervezőkészségét. Semmilyen anyagi alapunk nem volt, csak az, hogy ezt a tervet az Isten is akarja, s így megvalósításában nem lehet akadály.

Hodor István felajánlotta a Szabó Ottó által készített Atilla szobrot. Ekkor már tudtuk, hogy ez egy olyan terv, amit a Fennvaló támogat.

Felhívásunkra csatlakoztak a faragók, mestereink, akik munkájukat felajánlották a nemzet szolgálatában.

(Az Emlékhely építéséről készült egy kis videó. Közösen tekintsük meg.)

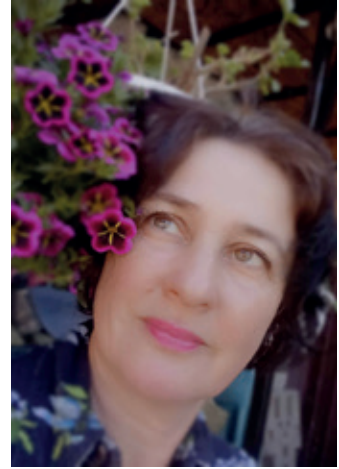
Összefogás a Kárpát-medencéért Egyesület

Ballai Imre tápiószecsői barátunk álma valósult meg az egyesület tavalyi létrehozásával, aki a Kárpát-medence magyarságát álmódja egynek.

Bíró Erika református lelkész, a Háromszéki Népfőiskola elnöke

---

Tömörítvény – Bíró Erika

A népfőiskolák (népfőiskolai mozgalmak) mai szerepe a székely önazonosságtudat építésében

1. Népfőiskolák régen
2. Székelyföld helyzete ma
3. Stratégia kiépítése, fontossága (Nemzetmentő stratégia)
4. Háromszéki Népfőiskola Egyesület – tevékenységei
5. Összefogás a székelyföldi népfőiskolákkal
6. Jövőkép

Székelyföldön meg kell kongatni a vészharangot!

Okok:

- népességcsökkenés, fiatalok kivándorlása, betelepítés, identitásvesztés.
- az autonómiaigény „elsekélyesedése”, egyszerű, egynapos „szabadságnapi kivonulással” degradálása. Konkrétumok hiánya.
- igénytelenség, nemzeti jelképek kiüresedése, népi örökség elvesztése (néptánc, székelyruha, szokások).

Mit lehet és mit kell tenni?

SZKÍTÁKKAL A SÖTÉTSÉG ELLEN

Egy új, más világot* akarunk!

COVID-, WHO-, 5G-, Chemtrail- és kamatmenteset, adósság elengedést és újraosztást

Igazság, Tisztesség, Méltányosság

**Azokat keressük,
akik számára
fontosabb**

***az igazság a jólétnél,
a tisztesség a sikernél,
méltányosság a haladásnál.***

Magyarok XI. Világkongresszusa

2024. augusztus 15–20. – Budapest – Ópusztaszer

Tel.: +36-1-485-4060, +36-1-267-4510

E-mail: mvsz@mvsz.hu, Web: www.mvsz.info, www.mxivk.info

* Amikor 1823. november 3-án Temesváron megalkotta a nem-euklideszi geometriát, Bolyai János így fogalmazott: „A semmiből egy új, más világot teremtettem.

Dr. Ambrus Ágnes

Székely identitás és az iskola

1. Kérdésfeltevések

Közéleti érdeklődésű és a székely közösségért tenni akaró személyként aggodalommal figyelem az utóbbi években a romániai székelyellenes megnyilvánulásokat, azt, ahogyan a román politikum **tervszerűen, szervezeten és módszeresen** mindent megtesz a székely nép beolvasztásáért, kisebbségé alakításáért, Székelyföld elrománosításáért, a székely identitás kifejezésének az ellehetetlenítéséért. Alapfoglalkozásom pedagógus lévén mélyebben az oktatás területén történtek foglalkoztattak – foglalkoztatnak –, főleg azokat elemeztem-elemezem, cikkekben, hosszabb-rövidebb írásokban a Székely Újság hasábjain, a Morfondír c. online hetilapban, a Tanítók Lapjában, a Magiszterben, a Magyaroktatásban, előadásokban. Régóta aggaszt és megdöbönt az is, ahogyan a Székely Nemzeti Tanács (SZNT), a magyar politikai pártok és szakmai szervezetek szóltanul tűrik a **liberális-globális** szemlélet eluralkodását az oktatásban, s még csak nem is észrevételezik, hogy ennek eredményeként olyan székely fiatal nemzedék nő fel, amely nem ismeri múltját, kultúráját, irodalmát, aminek – felmérések eredményei és tapasztalataim szerint – beláthatatlan következményei vannak és lesznek.

Az is mindig foglalkoztatott, hogy a magyar politikai pártok, és főleg a parlamenti képvisellel rendelkező RMDSZ, nem különben a székely közösség képviselétét és az önrendelkezés kivívását hangoztató SZNT folyamatosan ún. **reaktív magatartást** tanúsítanak az erdélyi magyar és a székely közösséget érintő ügyekben: akkor fejezik ki tiltakozásukat, amikor már eldőlt az ügyek, és nem lehet azokon változtatni (lásd az úzvölgyi temető, az ottani erdőterületek, a Gyilkos-tó ügye stb.). **Aktív magatartást** az utóbbi időben a népszámlálást megelőzően és a népszámlálás alatt tanúsítottak, mikor arra biztatták a székelyeket, hogy megtagadják identitásukat.

Jó példák a reaktív magatartásra a magyar pedagógusokat érintő

diszkriminációs intézkedések, kormányrendeletek¹ körüli hallgatás, majd a bizonytalankodó megszólalás, amelyre esetleg csak a rendszerben tevékenykedő pedagógusok tiltakozása után kerül sor, miközben az Oktatási Minisztérium kisebbségi államtitkársága eddig soha nem tapasztalt létszámmal működik, és az RMDSZ által támogatott főtanfelügyelők vannak a székelyföldi megyékben, illetve főtanfelügyelő-helyettesek a többi magyarok által is lakott megyékben. A Székely Nemzeti Tanács (SZNT) pedig egyáltalán nem reagál ezekre a történésekre – pedig a nagy dolgok a kisebbségekben tevődnek össze: az egész közösség autonómiája a részterületek autonómiájából –, még csak nem is észrevételezi ezeket, nemhogy tiltakozna, és próbálna megoldásokat javasolni a helyzetekre. És általában: aggodalommal tölt el, hogy a más területeken hozott, székelységet érintő sok-sok diszkriminációs intézkedésre vagy egyáltalán nem vagy késve reagál az SZNT. Úgy tesz, mintha az önrendelkezés és autonómia kérdése valahol az éteri magasságokban lebegő, elvont kérdés volna, amiről csak úgy általában beszélni kell, és nem lenne/nem lehetne az a mindennapi élet különböző területein megnyilvánuló és működő konkrét élettény. Mintha az a tudatalatti gondolat működtetné az SZNT-t, az töltene be a mostani vezetését, hogy egyszer legyen meg az autonómia, és akkor majd konkretizálódik az önrendelkezés a gazdasági, társadalmi és kulturális élet minden területén; addig várni kell nagyrészt ölbe tett kezekkel, vagy esetleg évente egy nagy általános rendezvényt szervezni, amelyen a résztvevők száma sajnos egyre kevesebb. Miközben a román parlament és kormány hallani sem akar a székely közösség autonómia-igényéről, és minden eszközzel a közösség beolvasztására törekszik, a politikai szervezetek által támogatott civil szervezetek pedig egyre aktívabbak Székelyföld területén. A Székely Nemzeti Tanács látszat-tevékenységet folytat, a politikai pártok csak a választási kampányban hangoztatják az autonómia-törekvések felvállalását, az Európai Unió hallgat, a nemzetközi fórumok némák. Ilyen körülmények között joggal merül fel a kérdés: mit kellene és mit lehet tenni? Mi történik így addig, amíg „eljön” az autonómia? – tehetjük fel a szónoki kérdést. Lesz-e majd székely nép, amely az egyre távolodó önrendelkezéssel élhet(ne)?! Mert napról napra kopik, erodálódik a székely nép identitástudata, vagy nem is alakul(hat) ki az a székely fiatalokban.

2. Egyfajta válaszom a szónoki kérdésre: addig is, amíg az önrendelkezés ügyében gyökeresebb előrelépés történne, mindenkinek a maga

---

1

helyén a legtöbbet kell(ene) tennie a székely identitás megőrzésért és építéséért. Állandó feladatnak kell(ene) tekinteni: a sajátos közösségi hagyományokon és erkölcsi értékeken, a székely történelem és múlt valódi ismeretén alapuló székely identitás, önazonosságtudat megerősítését.

Legfőképpen a nevelés területén, az iskolában, hiszen a család mellett az iskola az, ahol eldől, milyenné formálódik a személyiség, milyen identitás-tudattal rendelkezik. És hány magyar diák formálásáról a magyar nyelvű közoktatásban? Tíz évvel ezelőtti adatok szerint² : a 2013/2014-es tanévben valamivel több mint másfélszázezer diák tanult magyar tannyelvű osztályokban az oktatás különböző szintjein (óvodások 34 001, elemisták 52 421, általános iskolások: 40 610 középiskolások 28 219, szakiskolások 3 559, posztliceális képzésben részt vevők 745, összesen 159 555 tanuló. Nem ez a fő témánk, de vessünk egy pillantást arra, miként csökken a magyar nyelven tanuló diákok száma az elemi tagozattól a középiskolás szintig: 52 421-től 31 778-ig, ez utóbbi a líceumi és szakiskolás tanulók együttes száma).

3. Olvasottság, műveltség – Tantervek, tankönyvek

3.1. Olvasottság „felette szükséges voltáról”

Be kell vallanom: évtizedek óta élénken foglalkoztat a székely fiatalok (és tanár lévén, ezen belül a diákok) műveltségének, vagy más terminológiával élve olvasottságának és az autonómiának – az egyéni, valamint a közösségi autonómiának – a kérdése, illetve ezek összefüggései. Véleményemet 18 év szakfelügyelői és 40 év tanítási tapasztalata formálta. Pályám során tanítottam szakiskolásokat, szakközépiskolásokat, elméleti líceumba, posztliceumba járó diákokat, főiskolásokat, majd egyetemi hallgatókat, szakfelügyelőként több száz magyarórán vettem részt, vizsgáztattam különböző iskolatípusba járó tanulókat, ugyanakkor több kérdőíves felmérést is végeztem. Ugyanakkor elgondolkodtattak Balázs Imre József erdélyi irodalomkritikusnak Gyorstalpaló a kortárs erdélyi magyar irodalomhoz... című, nemrég megjelent tanulmányában kifejtett gondolatai is. Ő mellett érvel, hogy ott, ahol az élő szerzők nem csinálnak forradalmat, lehet, hogy a halottak fognak. A forradalmat csináló „holt írók” között említi Wass Albertet is, akiről azt állítja, hogy a rendszerváltás után nagy mértékben átrendezte az olvasói szokásokat, preferenciákat. Ugyanakkor a legolvasottabb sztárszerzők között említi a két világháború között élt erdélyi, köztük a székely írókat: *„Tamási Áron mellé jött fel olva-*

---

2 Kádár Edit (2015): A magyar nyelv tantárgy tartalma és oktatása a romániai oktatási szabályozási keretben

sottságban, ismertségben a rendszerváltás után Vass és Nyíró, a legutóbbi időben pedig Bánffy Miklós. Versben Reményik Sándor, Dsida Jenő, Áprily Lajos talán a leginkább azok, akikre semmiképp sem kell a meggondolatlanul és úton-útfélen mindenkire ráaggatott „elfeledett” jelzõt rásütni.”

Vajon igaz van-e Balázs Imre Józsefnek? Vajon a székely fiatalok (ezen belül a székely diákok) olvassák-e (ismerik-e) az erdélyi, ezen belül a székely írók műveit, pl. Tamási Áron alkotásait? Azért Tamásit említem először, mert az ő megítélésében létezik valamiféle konszenzus „a szakma és az olvasóközönség közt félúton” (hozzá kell tennem Nyíró, Reményik, Vass Albert esetében még félúton sincs egyetértés). És olvassák-e (ismerik-e) Nyíró Józsefet és Tompa Lászlót, „Benedek Elek fiait”, akik Trianon után a Székelyföld falvait járták, műveiket felolvasták, hogy a székelyekben a lelket tartsák?

Vagy hogy a székely íróktól egy kissé eltávolodjak, az erdélyi magyar (és székely) diákok olvassák-e Vass Albertet, Reményik Sándort, Áprily Lajost? Műveikkel találkozhatnak-e iskolai tanulmányaik során? Vagy esetleg csak a nevüket hallják itt-ott, és egy-két „divatos” versükkel (többnyire ugyanazokkal) találkozhatnak egy-egy ünnepségen? A fent említett alkotók művei megjelennek-e a tankönyvekben, foglalkoznak-e velük az erdélyi, ezen belül a székelyföldi iskolákban?

Azért teszem fel a kérdést, mert köztudott: az **olvasottság** a műveltség fontos komponense (összetevője), az olvasottság pedig fontos művek ismeretét jelenti. A **fontos művekkel való találkozás** formálja a személyiséget, alakítja az egyén önazonosságtudatát (identitását), segíti a fiatalokat az élet-minták és használható ideológiák, életfilozófiák keresésében. (A mű fogalmát ez esetben tágabb értelemben használom – akárcsak a kulturális pszichológiában –, s nemcsak műalkotásokra, könyvekre gondolok, hanem szokásokra, intézményekre, sőt a történelem tematizált egységeire is.) A fontos művekkel való találkozás során megteremtődő **humán kultúra** fontos szerepet játszik az egyén autonómiájának megteremtésében. Közhelyszerű a következtetés: az autonóm (tájékozott, dönteni képes) egyének pedig fontos szerepet játszhatnak a közösségi autonómiáért folytatott küzdelemben. (Természetesen a humán műveltségen nem adathalmaz elsajátítását értem.) A mai társadalomtudomány a humán műveltséget a **hagyománnyal** szoros összefüggésben határozza meg: mint a hagyomány elsajátítását, vagy még inkább mint a korábbi nemzedékek által örökül hagyott művekkel való találkozást, nem zárva ki a hagyományból a jelenben születő alkotásokat sem.

Miért fontos a műveltség? A műveltség mindig közös műveltség, egy közösség műveltsége. A mi esetünkben a magyar, ezen belül a székely közösség mű-

veltsége. Attól érvényes a műveltség, hogy másokkal osztozunk rajta. A művelt ember tartozik valahová azáltal, hogy egy közösség kultúráját a sajátjaként birtokolja. A műveltségnek nemcsak tudásbeli és morális, hanem érzelmi összetevői is vannak. A közösség ugyanis mindig élményközösség, és a műveltség – az, hogy ismerem a közösségem hagyományait – hordozza a közös élményeket. A hagyománnyal való találkozás maga is élmény, az egész kulturális közösség közös élménye, és ezt a közösséghez tartozó egyén utalásokból is érti. A közös élményekre utalásokat gazdag „asszociációs felhő” veszi körül, az utalással újra megerősített közös élmény pedig a **közösségi értékképzés táptalaja**.

Bábosik István (1998) szerint a nemzettudat, olyan személyiségbeli képződményt takar, amely kihat az egyén teljes életére, lelki, értelmi fejlődésére, illetve meghatározza életútját. A nemzettudat vagy más szóval nemzeti identitástudat egyaránt érinti az egyént és a nemzetet ahová tartozik, mivel minden ember ösztönösen igényli a valahová tartozás érzését. Az identitás alakulása az egyéntől kiinduló és a nemzetre kiható erő, amely oly módon realizálódik, hogy az identitás az egyén énképének részévé válik, ezáltal meghatározva azt. **Semmilyen nemzettudat nem születik az emberrel, az identitás a nevelés folyamatában alakul ki.** A nemzeti identitástudat kialakítása már kisgyermekkorban elkezdődik, a gyermek megtanulja, hogy melyik csoport tagja, mely nemzethez tartozik. A nemzettudat mint hatóerő, jelentősen befolyásolja a személy életét a szocializálódás folyamatában. Ez a hatóerő, akkor mutatkozik meg teljes valójában, amikor a csoportot egy trauma, vagy éppenséggel nagy eufória éri. E külső tényezők hatnak a tagok érzelmi világára, ilyenkor derül ki, hogy elég erősek-e az egyének a csoporton belül, mennyire stabil a nemzethez való ragaszkodásuk.

A mai humántudományok axiómaként (megcáfolhatatlan tételként) mondják ki: egyetlen közösség sem lehet meg, maradhat meg a saját történetére vonatkozó közös tudás nélkül, amely az összetartozást mintegy kézzelfoghatóvá teszi. Természetesen a székely közösség sem. „Az egyén egy csoporttal azonosulva átveszi a csoport értékeit és normáit – írja *László János* a kulturális pszichológia jeles magyar képviselője –, ezáltal biztonságot és önbecsülést nyer a csoporttól.” A csoport tagja nemcsak azt az érzelmi biztonságot éli át, hogy például számos élő rokona van, hanem azt is megtanulja, hogy olyan családból, olyan közösségből ered, amely fiatal tagjainak egy világosan definiált (meghatározott) **hagyomány büszkeségét és biztonságát képes nyújtani**. Emellett a csoporttal való azonosulás azt is jelenti, hogy az egyén képes részt venni a csoporton belül zajló diskurzusokban, azaz ismer és elfogad egy

beszédmódot, közvetlen és közvetett utalásoknak, metaforáknak és narratív mintáknak egy rendszerét, és rendelkezik azzal a tudással, amely ezeknek az eszközöknek a használatához szükséges. A csoport hagyomány elsajátítása tehát nemcsak azt jelenti, hogy az egyén nem érzi magát egyedül, hanem azt is, hogy tényleg nincs egyedül: problémái végiggondolásakor észrevétlenül jelen van elméjében a közösség felhalmozott tudása, bölcsessége.

Összességében a **(humán) műveltséget** az emberi autonómia egyik legfőbb biztosítékának tekinthetjük. Olyan erőnek, amely megakadályozza, vagy legalábbis megnehezíti azt, hogy egyoldalú ideológiai, politikai vagy éppen kereskedelmi célú befolyásolás áldozataivá váljunk. **A tradíció (a hagyomány) ismeretére** nem azért van szükség, mert az minden esetben irányt mutat, hanem mert szuverén módon felhasználva ellensúlyozni képes a manipulatív narratívákat. Konkretizálva: az autonómiát korunkban fenyegető manipulációval szemben úgy védekezhet például egy székely fiatal, úgy őrizheti meg identitását, ha az előbbieken felvázolt, sajátos humán műveltséggel rendelkezik. A magyaron belül tehát rendelkezik a **székely közösség hagyományainak** (történelmének, szokásainak, irodalmának) az ismeretével.

Herbert Marcuse *Az egydimenziós emberben* 1964-ben meglehetősen pontosan megfogalmazta, hogy a múlt elfelejtése kiszolgáltatottá teszi az embert a modern kapitalizmus represszív (elnyomó, manipulatív) tendenciáival szemben. A műveltségnek fontos része a történelemre való utalás, az emlékezés. Egyéni emlékeinken túl közösségi emlékeink is vannak, amelyek túlmutatnak létezésünk tér- és időbeli korlátain. Ezek legelemibb formája a családi legendárium. Kevés család tud megenni a nagyapáról, dédanyáról, szerencsés esetben még távolabbi ősökről szóló emlékek időről időre történő felidézése nélkül. Az emlékek felidézése a közösség összetartozásának tudatát erősíti. Akinek fontosak a közösség emlékei, az valamilyen mértékben azonosul a közösséggel, és az is fontos neki, hogy a közösség a jövőben is fennmaradjon. Ezért fontos a közösség történelmével és a közösség életéből táplálkozó irodalmi művekkel való találkozás, hiszen még a posztmodern irodalomtudomány sem tagadja az irodalmi alkotások és a valóság (a közösség élete) közötti szoros kapcsolatot.

Az előbbieken emlegetett **(humán) műveltség**, az azokat hordozó **fontos művek** a tudományos beszéd, a tömegkommunikáció mellett az **iskolai tananyagokban** tematizálódhatnak (jelenhetnek meg). Bízom benne, hogy elég általános – és tudományos – érvet hoztam fel amellest, miért kellene **a székely diákoknak az iskolában saját közösségük (a székely közösség) hagyományairól (életéről, értékeiről, történelméről stb.)**

szóló művekkel (is) találkozniuk.

3.2. Magyar nyelv és irodalom tantervek és tankönyvek

Azonban, ha irodalomtanításunkról szólok, el kell mondanom, hogy az érvényben levő tantervek ajánlásai között erdélyi író alig szerepel, az előbbieken említett alkotók közül csak Tamási Áron neve jelenik meg azokban. Saját tapasztalatom és felméréseim eredményei azt bizonyítják, hogy a tanítási gyakorlatból is teljességgel hiányoznak ezek az írók, a legtöbb esetben még Tamási Áron is. Végignéztem a 2017 után érvényes VIII. osztályig: Tamási Áron művei például teljesen hiányoznak ezekből, még a régi VI. osztályos tankönyvben szereplő Bölcső és bagoly c. önéletrajzi regényt is kigyomlázták a többnyire csak kortárs műveket tartalmazó tankönyvekből. Az elemi osztályokban félelmetesen kevés a népmesék aránya, népmonda alig szerepel a tankönyvekben. Nem jobb a helyzet a középiskola szintjén sem. Mikor az érettségi vizsgán a szaklíceumban tanuló diákok közül már a sokadik azzal kínálódott, hogy „A XX. századi regény” témánál a nem olvasott Iskola a határon c. alkotásról mondjon pár épkézláb mondatot, azt kérdeztem, hogy az Ábel-ről esetleg nem tudna beszélni? Mindenkitől azt a választ kaptam, hogy nem tanulta, nem olvasta (azt sem).

Mindezek okát abban látom, hogy a tanterv és a magyartanári képzések – az alap- és továbbképzések is – egy olyan pedagógiai irányzatot követnek, amely a képességfejlesztést úgy állítja a középpontba, hogy arról mintegy leválasztja a kulturális tartalmakat. Az anyanyelv tantárgy neve is I-II. osztályban Magyar nyelv és kommunikáció, a további osztályokban is egészen 8. osztályig úgy kommunikáció-központúak a tantervek és tankönyvek, hogy az irodalmi alkotások mintegy illusztrációk a kommunikációs témákhoz. Líceumban pedig irodalomelméleti fogalmakhoz kötötten találkoznak a diákok az irodalmi művekkel, mindez azzal a veszéllyel fenyeget, hogy az irodalmi alkotás csupán ezeknek a fogalmaknak, szabályoknak a szemléltetésére szolgáló eszközzé, illusztrációvá alakul. Erdélyben az irodalomtanítás eltekint a kronológiától, és azzal, hogy mű igazából csak leképezi a történelmi-közösségi folyamat egyes nagy – írói fantáziában kidolgozott – eseményeit, nem találkozik a diák.

3.3. Történelem tantervek és tankönyvek

És mi történik a történelemtanítás terén az iskolákban? A székely közösség történelmét ismerik-e a diákok? Elemi tagozaton székely népmesék, Erdély (Székelyföld) személyiségeiről, földrajzi helyeiről szóló mondák tanulására volna lehetőség. Az alternatív anyanyelv tankönyvekben alig találunk példát

ezekre a műfajokra. Helyettük inkább a kortárs alkotók műveivel találkozunk, amit felettebb aránytalannak minősíthetünk.

A diákok IV. osztályban kezdik tanulni a történelmet heti egy órában. A tanterv alap- és sajátos kompetenciái lehetővé tennék, hogy a magyar (és székely) vonatkozású történelmi témák jelenjenek meg a tankönyvben. A tartalmak döntő többsége viszont már a románok és Románia történelméhez köthető. Ennek ellenére, ha magyar szerzők vállalkoztak volna a történelmi-könyv megírására (és a minisztérium kisebbségi államtitkárának szakemberei örködték volna afelett, hogy egy ilyen tankönyvet jóváhagyjanak), akkor a román történelmi témák mellett tematizálódhattak volna a magyar (és székely) történelmi témái is: pl. szerepelhetek volna a világ megismerésére vállalkozó magyar utazók (Julianus barát, Körösi Csoma Sándor stb.), magyar királyok és fejedelmek (pl. István király, Nagy Lajos, Bethlen Gábor, Báthori István stb.), az erdélyi, ezen belül a székelyföldi épített örökség darabjai, templomai, várai, kastélyai és kúriái stb. És legfőképpen a tankönyv szemlélete, fogalomhasználata lehetett volna gyökeresen más, mint a jelenlegi románból fordított tankönyveké. Ugyanis hat darab román szerző által írt tankönyvet lefordítottak magyarra, ezek közül választhatnak a tanítók a magyar tannyelvű osztályok számára. Ezekből például három román vajdaságról – Moldváról, Havasalföldről és Erdélyről – tanulnak a magyar gyerekek, a legkorábban megjelent fordításban³ pedig ilyeneket olvashatnak: „Hunyadi János egy létszámú sereget toborzott, amelyet ágyúkkal szerelt fel. Moldva és Havasalföld uralkodóival kötött szövetséget, egyesítve parancsnoksága alatt a román seregeket.” stb. Más tankönyvekben sem másabb a helyzet. Erdély megalapításánál pl. ezek szerepelnek: A IV. században. Menumarot (Körösök vidékén), Gelu (Szamosok vidékén), Glad (Bánságban) vajdaságot alapít, ezeket támadják meg a honfoglaló magyarok. A X-XIII. században a magyarok meghódítják Erdélyt. „Hatalmuk biztosítására a magyar királyok székelyeket és szászokat telepítenek a vidékre.” „A MAGYAROK Ázsiából érkeztek Kr.u. 896-ban Árpád fejedelem vezetésével és a Pannon-síkságon telepedtek le, ahol a jelenlegi Magyarország található. Fokozatosan a magyarok több területet elfoglaltak, köztük található Erdély is. A magyarok ide telepítették a székelyeket, akik velük együtt érkeztek Ázsiából és a szászokat, akik egy germán eredetű nép. Ezáltal Erdély egy olyan térség lett, ahol több kultúra, hagyomány és nyelv találkozott.’ Dózsán kívül nem találjuk a könyvekben a magyar „kisebbség” jeles személyiségeit. Egy Szebenről szóló forrásra pl így történik utalás: „Nicolaus Olahus, román

---

3 MIHĂILESCU, Cleopatra – PIŢILĂ, Tudora (2018): Történelem. IV. osztály. Aramis Print, Bukarest.

írástudó" tollából született, Segesvár nagyon rövid bemutatásánál pedig az szerepel, hogy „itt található az a ház, amelyben Vlad Țepeș született.”

Itt meg kell jegyeznünk, hogy a IV. osztályos tanulók számára létezett egy magyar szerző, a Zsigmond Zoltán-Károly által írt tankönyv, amelyet a sepsiszentgyörgyi T3 Kiadó adott ki 2005-ben. A történelem tankönyv 74. oldalán közölt Európa-térkép Romániát egy székelyruhás, székely zászlót tartó mesefigurával ábrázolja a román trikolor helyett.

A jelenség 2016-ban óriási sajtóvisszhangot és botrányt váltott ki a román médiában, amely szerint az ilyen tankönyvekből tanuló gyermekek rományűlőkké és a román trikolort nem tisztelő, mi több, azt elégető fiatalokká válhatnak. A Zsigmond Zoltán-Károly által készített IV. osztályos diákoknak szóló tankönyvet 2005 óta használták, elsősorban a székelyföldi iskolákban. Viorel Dolha, a Romániai Tanítók Szövetségének elnöke (AGIRO) szerint a tankönyv 74. oldalán közölt Európa térképen minden államot saját nemzeti lobogójával ábrázolják, kivéve Romániát. Véleménye szerint, a térkép súlyosan megszegi az Európai Tanács 2001/15-ös rendelkezésének 2. paragrafusát, amely a XXI. századi történelemoktatás hitelességéről és a történelem-hamisítás súlyosságá-

gáról rendelkezik. Viorel Dolha ugyanakkor kifogásolta, hogy a Zsigmond-féle történelemkönyvben a román történelmi személyiségek nevei – így I. Károly román király neve például – magyar átírásban szerepel. Kiemelte azt is, hogy a tankönyv 22 térképe közül egyikén sem jelenik meg Románia vagy a román fejedelemségek neve, míg a Trianoni Szerződést a könyv „diktátumként” emlegeti. A Romániai Tanítók Szövetsége szerint, bár a tanterv 2014 óta teljesen megváltozott, új alternatív tankönyvek hiányában, számos iskola továbbra is a 2005-ös tankönyvet használja. Meg kell említeni, hogy a tankönyv interaktív módon, egy, már a borítón is megjelenített, pödört bajszerű székely figurával meséli végig a történelmet, és vezeti be a IV. osztályos diákokat a történelem alapfogalmaiba. Ez az allegorikus székely figura áll magasra tartott székely zászlóval a tankönyv utolsó előtti oldalán megjelenített térképen. A tankönyv és szerzője mellett a magyar sajtó sem állt ki. T. Szabó Csaba a kolozsvári Szabadságban⁴ ezt írja: *„A jelenség szorosan összefügg a Székelyföld autonómia törekvéseivel és az ott már évek óta jelen lévő zászló-botránnal. Ez egy, a nemzeti kisebbségek jogait tárgyaló fejezetnél vagy a magyar kultúráról szóló térképek esetén elfogadható ikonográfia lehetne, ám jelen térkép a hivatalos uniós államok nemzeti lobogóit tartalmazza (így Spanyolországban is, kizárólag a címeres nemzeti lobogó jelenik meg, a katalán nélkül, ahogy az akkor még tagállam Egyesült Királyságban is csak a unionjack jelenik meg). Az ilyen ideologizáló jelenség valóban a közös történelem, az együttélés és a Kós Károly féle kibékülő transzilvanizmus ellentétes érzelmeit, a szeparatizmust ápolja és akár káros hatással is lehet a történelem alapfogalmait egyébként sem értő negyedikes diákok számára, akik eleve már otthonról hozzák ezt a túlfűtött nemzeti ideológiát. Ebben a tekintetben, Viorel Dolha és a román sajtó vádjai valóban helytállóak. Románia nemzeti lobogója a piros, sárga, kék és ez megmarad még egy esetleges Székelyföldi Autonómia esetében is.”*

A tankönyvet kiebrudalták az iskolákból, s ma már a román tankönyvek magyar fordításaiból tanítanak, amelyekben bátran lehet a történelmet hamisítani, a magyar személyneveket, ha egyáltalán vannak, helytelenül átírni – mindenki szemet huny e fölött, senki nem tiltakozik. Kisgyerekek tanítása kis ügy, gondolom így vélik, miért is tenné szóvá az SZNT, a magyar oktatási tisztviselők vagy a politikai pártok. Bezzeg a Zsigmond-könyv esetében a román szakmai szervezet, az oktatási minisztérium, a román nyelvű média nem így látta.

---

4 T. Szabó Csaba: Székelyzászlós Románia, avagy egy tankönyvbotrány margójára, Szabadság, 2017, január 4.

Itt érdemesnek tartok egy kitérőt tenni, és megemlíteni egy vizsgálatot⁵, amelyet IV. osztályos felsőháromszéki gyerekek körében végeztek tanítóképzőben tanító oktatók. A kutatásban a gyermekek történelmi tudását, kultúraismeretét igyekeztek feltérképezni, kíváncsiak voltak arra, hogy a 10–11 éves gyermekek mit tekintenek hazájuknak, mit gondolnak mely nemzethez tartoznak, illetve a történelem, a kultúra ismerete, a kollektív memóriájukban elhelyezett emlékhelyek hogyan határozzák meg a nemzeti hovatartozásukat, illetve a nemzeti érzelmeik intenzitását. Felsőháromszékről, Kézdivásárhelyről és környékbeli iskolákból választottak 100 negyedik osztályos gyermeket, akik közül 30-an vallották magukat erdélyi magyarnak, 24-en magyarnak, 28-an székelynek, 8-an magyar anyanyelvű román állampolgárnak és 7-en románnak, illetve 3-an nem választottak. Székelyföldet 16-an vallották hazájuknak, településüket 23-an, Erdélyt 43-an, Romániát 13-an, Magyarországot 4-en. A vizsgálat adataiból levont egyik fontos következtetés: azok a gyerekek, akik Székelyföldet választották hazájuknak, szignifikánsan magasabb székely identitással rendelkeznek, mint akik Erdélyt, Romániát vagy Magyarországot jelölték hazájuknak. Másik közvetlen következtetés: azok, akik Erdélyt vagy Székelyföldet választották hazájuknak, szignifikánsan magasabb nemzeti identitás szinttel és jobb történelmi tudással rendelkeznek. A vizsgálat vezetői megállapították, hogy a tudáspróbában a legendákkal, mondákkal és a történelmi tartalmakkal kapcsolatos kérdéseket a tanulók képesek megválaszolni. Akkor még a Zsigmond-féle történelemkönyvből és egy hagyományosabb anyanyelv tankönyvből tanultak a gyerekek, amelyben nagyobb arányban szerepeltek mesék, mondák, legendák.

Visszatérve az új tankönyvekre: tehát már a IV. osztályos könyvekben megkezdődik és *A románok történelmében* (VIII. és XII. osztályban) tovább folytatódik a jelenség, hogy Erdély vonatkozásában teljesen hamis képet mutatnak be, hogy egyes történelmi személyiségeket kisajátítanak, elég, ha csupán Hunyadi Jánosra és Mátyás királyra gondolunk. És egyáltalán: nagyon hiányos Erdély történetének, másságának bemutatása, majdnem teljesen hiányoznak belőlük az erdélyi történelem és kultúra legkiemelkedőbb képviselői, a román diák így soha nem hall olyan neveket, mint Báthori, Bocskai, Bethlen, Rákóczi, Wesselényi és sorolhatnánk. A legszűfoltabb könyv a VIII. osztályosok számára készült *A románok történelme*, a cím fedti a tartalmakat, a 175 oldalon csupán 2-3 oldal foglalkozik Erdéllyel, magyarokkal, székelyekkel,

---

5 Kovács Ildikó Katalin – Kovács Katalin (2017): A nemzeti identitás alakulása székely kisiskolás gyerekeknél. A történelem és kultúraismeret mint ágens a nemzeti identitás alakulásában. *Gyermeknevelés*, 5. 3. sz., 29–38.

---

szászokkal. Pedig az erdélyi magyarság és székelység történelme ugyanannyira integráns része Románia történelmének, mint az erdélyi románok vagy szászok történelme. Ha a jól megérdemelt helyét nem tudja Románia történelmében elfoglalni, akkor hogyan várhatjuk el, hogy előítéletektől mentesen, múltunk helyes ismerete birtokában tekintsen ránk a többségi nemzet.

Az 1996–2000 közötti oktatási reformsorozatnak köszönhetően változások is történtek a történelemtanítás terén. A kisebbségi nyelveken tanító általános iskolák kerettantervének törzsanyagában egy új tantárgy jelent meg, az illető nemzeti kisebbség történelme és hagyományai. *A magyar kisebbség történelme és hagyományai* új tantárgy számára VI–VII. osztályban heti egy órát ír elő a kerettanterv. Ennek eredményeként jelent meg 1999-ben a magyarok számára írott első tankönyv⁶, amely egészen 2018-ig az egyetlen tankönyvként szolgált. Az új tantervek megjelenése után (2017) a Kolozsvári Babeş-Bolyai Tudományegyetem Magyar Történelmi Intézete tanárai koordinálásával két erdélyi általános és középiskolai tanárokból álló csapat elkészítette előbb az új VI. osztályos, majd az új VII. osztályos tankönyveket⁷.

Időközben a 2012. szeptember 10-i, 5671-es számú miniszteri rendelet jóváhagyta azt a jelenleg is érvényben levő módszertant, amely több oktatási nyelvi kérdést is érint. Egyrészt rögzíti, hogy a kisebbségi nyelv és irodalom, a kisebbség története és hagyományai, valamint a zenei nevelés saját, az adott kisebbség szakemberei által és nyelvén kidolgozott tantervek és tankönyvek alapján történjen, másrészt rendelkezik arról, hogy a kisebbségi oktatás kereteiben a román nyelv és irodalom tantárgyat az oktatás teljes tartama alatt az adott nemzeti kisebbség saját igényeihez alkalmazott tantervek és tankönyvek alapján lehet oktatni. A reformálási sorozatok alatt felmerült a tantervi opcionalitás lehetősége is, ennek eredményeként egy szerző- és szerkesztőcsapat 2012-ben elkészítette *A székelység története*⁸ című alternatív tankönyvet, amelynek 2015-ben újabb, javított kiadása jelent meg. A tankönyvet VI–VII. osztályosoknak szánták, akik választható tantárgyként tanulhatták volna a székelyek történetét. Sajnos nagyon a törvényi keret erősen leszűkítette a választható tantárgyak

---

6 LÁSZLÓ László – VINCZE Zoltán (1999): A romániai magyar nemzeti kisebbség történelme és hagyományai.

Tankönyv a VI. és VII. osztályosok számára. Stúdium Könyvkiadó, Kolozsvár

7 VÁNYOLÓS István Albert – VÁRADY Éva Andrea – VAJNÁR János Zsolt – ORBÁN Zsolt – WOLF Ágnes Kinga (2018): A magyar kisebbség történelme és hagyományai. Tankönyv a VI. osztály számára. Editura Didactică și Pedagogică, Bukarest

körét, így a székelyföldi iskolákban esetleg csak köri tevékenység keretében lehetne ezt a tantárgyat tanítani (amire példát én személyesen nem láttam). A székelység története tankönyv főszerkesztője Hermann Gusztáv Mihály, egyik szerkesztője Orbán Zsolt, így nem lehet csodálkozni, hogy a tankönyv szemlélete ugyanaz, mint a *Csillagösvény és göröngyös út* c. mítoszrombolónak szánt kötetnek⁹ Az akadémikus történelemfelfogást képviselve a szerzők már a tankönyv előszavában megfogalmazzák „az akadémikus történettudomány” és a mítoszok különválasztásának igényét, azaz szigorúan elvetnek minden, az akadémiai felfogástól eltérő nézetet a székelység eredetével, Kárpát-medencében való megtelepedésével stb. kapcsolatban. Annnyival mégis több ebben a vonatkozásban a tankönyv, mint a *Csillagösvény...* c. kötet, hogy az általuk csupán mítoszoknak tartott mondákat, legendákat, hagyományokat nem számúzik belőle. Igaz, ezekről mindig elmondják, hogy forrásértékük nincs vagy vitatott. Közzétételük ugyanakkor színesíti, könnyebbé teszi a székely múlt megismerését, illetve a legendák, mondák megismerése önmagában is segítheti a tradíciók tovább élését, a székely identitás épülését.

Ha már a *Csillagösvény és göröngyös út* c. könyvről szó esett, úgy gondolom, érdemes hivatkozni egy benne közölt kérdőíves felmérés eredményeire is. A kikérdezést többnyire a szerzők és más egyetemi oktatók által irányított pedagógusok, egyetemi hallgatók, tanítóképzős diákok végezték a történelmi Székelyföld székeiben, fiúszékeiben 1008 személyt kikérdezve. A kikérdezetteknek négy kérdésre kellett bekarikázni a helyes választ: Ki volt Csaba királyfi? Mit tart a székelyek eredetéről? Mit tart legfontosabbnak a székely történelemből? Elsősorban mi tartja össze a jelenlegi székelységet? Mind az öt történelmi szék területén a következő négy válasz kapta a legnagyobb százalékpontot: 1. Csaba királyfi Attila király fia, a székelyek őse (63,59%), 2. A székelyek Attila hunjainak utódai (54,86%), A székely történelemből a legfontosabb a katonai és határvédő szolgálat (41,76%), 4. A jelenlegi székelyeket közös eredetük és történelmük tudata tartja össze (78,76%). Hogy ez a százalék sok-e vagy kevés, ki-ki eldöntheti, a szerzők ezen válaszok „győzelméről” beszélnek. Ugyanakkor elemzésükben kifejtenek egy tendenciát: hogy a kevésbé iskolázott, 50 évnél idősebb, vidéki kikérdezetteknél a legnagyobb ezen válaszok aránya, a fiatalabb nemzedék „már kevésbé került a mitikus múlt hatása alá”, a 18-30 év közöttiek nagyobb arányban vélik „mitikus személynek Csabát, így értelemszerűen kevesebben látják benne a székelyek őst”, nagyobb arányban vallják azt, hogy a székelyek nem a hunok leszármazottjai, mint az

idősebbek. Ebből mi is levonhatunk bizonyos következtetést: az önazonosság kopásának a tényét a fiatalabb nemzedéknél (esetleg az érdeklődés hiányát újabb régészeti, antropológiai, nyelvészeti kutatások iránt, ismeretek hiányát ebben a vonatkozásban).

Az új VI. és VII. osztályos tantervek a román történelem tantervek mintájára készültek: a fejlesztésre szánt általános és sajátos kompetenciák nem különböznek azokétól: az időben és térben való tájékozódás bármely történelmi stúdium alapkompenciája lehet, akárcsak az együttműködés a társakkal. Sajátosabb kompetencia „A nemzeti kisebbség történelmére vonatkozó lényeges eseményeket bemutató források vizsgálata/kutatása”, amely keretén belül inkább a magyar történelem iránti érdeklődés fejleszthető a tanterve alapján készült tankönyv szerzői szerint szigorúan „tudományos alapon”. Hiányolni lehet, hogy a tantervben nem fogalmazódik meg sajátos kompetenciaként a nemzeti identitástudat és a szülőföldre való kötődés erősítése. A tankönyv tartalmi nagyjából a magyarságtörténeti témákat ölelik fel. A székelységre való utalás egyetlen helyen jelenik meg, *Az erdélyi fejedelemség kialakulása és fejlődése* tanulási egységben *A székely társadalom fejlődése* címben. Az Őstörténet tanulási egységet részletesen kidogozták a szerzők, 5 órát szánnak ennek a tanulására, ezek között sem találni a székelyekre vonatkozó megjegyzést, legfeljebb szó eshet róluk *A magyar nép eredetmítoszai és legendái* címszó alatt.

A középiskolában a diákok már nem találkoznak saját történelmükkel. 2009-ben a Project on Ethnic Relations (PER) regionális központja és az Etnikumközi Kapcsolatok Hivatala által kezdeményezett projekt keretében javasolták egy olyan választható tantárgy bevezetését a líceumi oktatásba, amely a romániai kisebbségek történetét vázolná fel. A tantárgy oktatásának megkönnyítése érdekében kidolgoztak egy tankönyvet *A romániai nemzeti kisebbségek története* címmel, amely tömör áttekintést ad 19 kisebbség múltjáról és jelenéről. A tantárgy bevezetésének szükségességét így indokolta Koreck Mária, a projekt vezetője „*A kisebbségek úgy érzik, identitásukat, kultúrájukat, nyelvüket, történelmüket aláásták, az országhoz való tartozásuk pedig értelmetlen. Jelen pillanatban például a XI-es román történelem tankönyvben mindössze négy sor van a kisebbségekről*”. Sajnos azután ez a kezdeményezés is elhalt. Egyébként több kolozsvári román anyanyelvű diák már a kezdeményezés idején is azt mondta egy interjúban, hogy inkább a rajzot vagy zenét választaná opcionálisként, nem a kisebbségek történelmét. Egy ekkor készített felmérés kérdéseire adott válaszokból pedig az derül ki, hogy az iskolákban a kultúra és a nyelv oktatása fontosabb cél, mint az önazonosság, identitás ápolása.

A romániai történelemtanításban nagy változásnak tekinthető, hogy a 2011-ben elfogadott oktatási törvény értelmében a VIII. és XII. osztályok számára magyarul lehet tanítani a románok történelmét is, így közel egy évszázad után a román történelem – ugyanakkor Románia földrajza is – tannyelve magyar (vagy más kisebbségi nyelv) lehet¹⁰ Egyébként kevés vigaszt jelent a diákoknak a magyar nyelven való tanulás lehetősége, egyrészt a könyvek erőteljes román szemlélete miatt, másrészt mert tapasztalatom szerint – különösen a középiskolában – kevés tanár vállalja, hogy magyarul tanítson. Így érvelnek: nehéz magyarul tanítani, egyrészt mert minden fokon ők is románul tanulták Románia történelmét, másrészt úgy gondolják, hogy az érettségien nehezebb a magyarra fordított tételekkel boldogulni (ez sajnos sok esetben be is igazolódik a hibás, pontatlan, magyartalan fordítások miatt).

4. Felelős helyi döntések, alternatív programok szükségessége

Ahhoz, hogy a fent vázolt helyzet az anyanyelv és a történelemtanítás terén ez megváltozzék, hogy a székely diákok saját közösségük jelentős íróival (is) találkozzanak az iskolában, **felelős helyi döntéseket kellene hozni, alternatív pedagógiai programok kidolgozására volna szükség.** Olyan képzések megvalósítására, amely megerősíti a tanárokat abban, hogy a képességfejlesztés a kulturalista logika szerint is lehetséges, úgy, hogy a műveltségi anyag kiválasztásának problémáját állítja a középpontba. A most megjelent ötödikes két alternatív román tankönyv esetében kimondódik: az egyik olyan, mintha a szórványban élő magyar gyermekek számára írták volna, a másik, mintha a székelyföldiek számára. **Ezen a szinten észrevétlenül, spontán módon elkülönítődnek a szórványban élő, kisebbségi magyar diákok és a székely közösséghez tartozó tanulók:** elismerődik, hogy eltérő oktatási-nevelési szükségleteik (is) vannak. Mindjárt hozzátésem: nemcsak a romántanítás, hanem a magyar- és történelemtanítás szintjén is meg kellene fogalmazni az azonosságokat és különbségeket. **Mint ahogy – meggyőződésem szerint – nem lehet az erdélyi magyarságot egységesen magyar kisebbségként kezelni, hiszen a székely közösség teljesen más múlttal, hagyományokkal rendelkezik, mint az Erdély más részein jelenleg többnyire szórványban élő magyarság – és ezt minden szinten, az oktatás területén is figyelembe kellene**

---

¹⁰ OANE, Sorin – OCHESCU, Maria (2011): A románok történelme. Tankönyv a VIII. osztály számára. Ford: Nagy Andrea – Nagy Gabriella – Váradi Éva Andrea. Editura Didactică și Pedagogică, Bukarest. BARNEA, Alexandru (szakirányító) et al. (2011): Történelem. Tankönyv a XII. osztály számára. Ford: László László – Orbán Zsolt. Editura Didactică și Pedagogică, Bukarest.

venni. Hiszen a székely közösség mindig is népként, nemzetként határozta meg magát, és erre a hagyományra kellene építeni.

Ehhez – ismétlem – felelős helyi döntésekre, ha úgy tetszik **önrendelkező döntésekre volna szükség.** A rövidség kedvéért leegyszerűsíttem: az egyéni autonómiától – a székely közösség hagyományait (értékeit, történelmét, irodalmát) (is) ismerő autonóm személyiség formálásának a szükségességétől a közösségi autonómia létezésének szükségességéig jutok el, hogy kijelenthessem: **az autonóm Székelyföldön lehetne ilyen önrendelkező döntéseket hozni minden szinten – az oktatás területén is.** Saját intézményekben, mint például a Székely Egyetem, Székely Oktatási Hivatal, helyi Székely Értékelési és Vizsgáztató Központ, ahol saját szakemberekkel (pedagógusokkal, tantervírókkal, tankönyvszerzőkkel, tételalkotókkal stb.) a székely közösség igényeit figyelembe vevő és szolgáló oktatást-nevelést lehetne megvalósítani. Ezekről azonban ugyanúgy, mint a székely autonómiáról, még gondolkodni sem szabad, így még elképzelés sincs. A rendszerváltás óta eltelt több mint 30 év alatt még a romániai magyar oktatás általánosabb szintű, országos szakmai háttérintézményeit sem sikerült létrehozni, így nincsenek a magyar oktatáskutatásnak és anyanyelv-pedagógiai kutatásoknak önálló intézményei. Így a potenciális tankönyv-, munkafüzet-, tanterv- vagy vizsgatétel-írók esetlegesen választódnak ki vagy önjelöltek. A minisztériumi felügyeletet biztosító tisztségviselők pedig többnyire politikai szempontok szerint választódnak ki, így nem tudják biztosítani a minőségi tanácsadást. Hiányzik ugyanakkor a szakmai önszerveződés is, a Pedagógus Szövetségen (RMPSZ) belül nem létezik például a magyar tanítóknak (esetleg külön a székelyföldi tanítóknak), a magyar- vagy a történelemtanároknak az egyesülete, amelyeken belül valós szakmai kérdéseket, problémákat lehetne megvitatni és megoldásokat javasolni. Az RMPSZ szakmai működése gyakorlatilag továbbképző tanfolyamok szervezésére, szórványosan iskolai versenyek támogatására szorítkozik.

Így mi lehetne a megoldás?! Más előadásokban (írásokban is lehangzott: a Székely Nemzeti Tanács (SZNT) megújulása is hozhatna változást. Égető szükség volna a **célkitűzéseit és feladatait területenként – gazdasági, kulturális, oktatási stb. szinten – meghatározó, működtetésébe szakembereket is bevonó Székely Nemzeti Tanácsra, s ezen belül pl. folyamatosan működő Oktatási, Kulturális, Gazdasági Tanácsra stb. Túlmagyarázva: az SZNT-nek központilag és minden szinten folyamatosan, tervszerűen működnie kellene, állandó öntudat-erősítő programokkal.**

Szükség volna arra, hogy a székely nép hagyományai – pl. az ún. alternatív történelme, származása, megjelenése a Kárpát-medencében, az erdélyi és székely írók – Tamási, Nyíró, Reményik művei is tematizálódjanak a székelyföldi iskolai tananyagban. És mindaz, ami 1989-ig csak az ún. magán- és családi történelemben élt és hagyományozódott. Mert jól tudjuk: az 1989 előtti „hivatalos” történelmek nagyon hangsúlyosan szembementek a magán- és családi történelmekkel. Trianon, a háborúk, a fogság, a kollektívek megalakulása, a kitelepítések, a letartóztatások 1956 ürügyén, az etnikai konfliktusok stb. a nyilvánosságban vagy meg sem jelentek, vagy másképpen jelentek meg, mint a magánszférában. Nálunk a rendszerváltás után sem kezdett az iskolában tanított hivatalos és ún. magántörténelem kiegyenlítődni: ezekről az eseményekről továbbra is többnyire csak a családban, esetleg megemlékezéseken hall a székely fiatal (ha megjelenik ott). Egymással párhuzamos beszédet tapasztal a diák még ma is: nem azt hallja az iskolában, amit iskolán kívül és a családban. Vagy az irodalom területére visszatérve: a rendszerváltásig elfelejtésre ítélt, marginalizált szerzők és egyes kortárs írók alkotásai is fogódzót adnak-adhatnak a XX. század elhallgatott, problematikus pontjainak a megismerésében, megértésében, újraelsajátításában (pl. Visky András: Kitelepítés c. regénye stb.). Ma már a legszigorúbb irodalomkritika is figyelembe veszi, hogy: *„Az 1989 előtt elsikkasztott értékjelentéseket újra lehet tanulni például olyan szerzőktől, mint Wass Albert, aki könyveiben a nemzeti megalapozású éntudat felértékeléséhez vagy a kommunista rendszer démonizálásához szolgáltat esettanulmányokat – ezek lehetősége is sokáig hiányzott a nyilvánosságból.”* Balázs Imre Józseftől idéztem ismét, aki továbbviszi a gondolatot: *„Különböző színvonalú szövegek által történik az „újraelsajátítás”, abban viszont hasonlítanak egymásra, hogy az „esztétikai” megközelítéseken túl valamiért fontosak az olvasók számára: sőt, az utóbbi években a szakma is, az irodalomtudomány is reagálni kezdett ezekre a problémákra, érezve, hogy ezen a területen is ki kell elégíteni az olvasói igényt, magyarázatot kell nyújtani a sikerre, a korábbi marginalizáltságra stb.”* Nem azt állítom, hogy a székely diáknak nem kell Ottlik Gézárt vagy Esterházy Pétert olvasni. Van, akinek el kell olvasnia, és van, aki elolvassa. De állítom azt, hogy mást is kell. Például a XX. századi regénynél Tamási vagy Nyíró valamelyik regényét. Vagy Esterházy-novella helyett/ mellett Tamási-novellát. Vagy az esszénél középiskolában Tamási Áron esszéit. Mert Tamási esszéi, ahogyan azt a kritika megállapítja, a két világháború közötti erdélyi történések „jegyzőkönyvei”, és ma bővebb felvilágosítással szolgálnak, mint az akták, a szociológiai kutatások adatsorai és a levéltárakban porosodó periratok. Bennük ismételten, közvetlenül

intéz kihívást a közösség identitásához: *Mit jelent erdélyinek lenni Erdélyben? Mit jelent székelynek lenni Székelyföldön?* Azt sem volna érdektelen tudni, hallani, hogy Tamási minden művészi megnyilatkozása „a szó legmagasabb értelmében vett politikai tett” volt a maga idejében, és azt sem, ahogyan kifejti, hogy Erdélyben mennyire szükséges „a magyarság megtartása az irodalom által”. A diák megtapasztalhatná azt a büszkeséget és öntudatot is, amellyel Tamási érvel az erdélyi (és székely) irodalom „értékmagossága” mellett: *„Én azt hiszem, hogy se nem nagyobb, se nem kisebb, mint a pesti irodalomé. A Fekete vőlegények az utóbbi tíz esztendő történelmi regényeinek az élén áll, a Makkai Ady-könyvénel odakünn sem cselekedtek irodalompolitikailag nagyobbat; a Jézusfaragó ember novellái egészen társtalanul ragyognak odakünn, és a Varjú nemzetség is bátran hadat viselhet a körúti írók minden teremtményével”*. És a XX. századi költészetnél a székelyföldi diáknak találkoznia kellene Remények Sándor, Vass Albert, Tompa László verseivel is. Azzal együtt, hogy szó esne az esztétikai szempontokról, esetleg arról is, hogy léteznek gyengébb verseik is. Mint ahogy még a költő-óriásoknak is vannak gyengébb alkotásaik.

Azt kellene megérteni (és gyakorlatba ültetni): az iskola feladata abban áll – akár történelemtől van szó, akár irodalomról –, hogy kulturális eszközökkel abban segítse őket, hogy saját életvilágukban azokat az álló és mozgóképeket, dallamokat, nyomtatott, képernyőn megjelenített és hangzó mondatokat, amelyek szellemi környezetüket alkotják, értelmezni tudják. Azaz, hogy a fent vázolt módon művelt emberek legyenek. És: a székely fiatalok saját – székely – közösségük műveltségével is rendelkezzenek.

Fontos, hogy a múlt értékeit ne csak őrizgessük, hanem tegyük jelenvalóvá az életünkben, mondotta nemrég egy konferencián dr. Lukácsi Zoltán katolikus pap, a Győri Hittudományi Akadémia rektora. Hozzáteszem: jó lenne, ha minden településen tanítanák a helyi jeles személyiségek, hősök tetteit (is), a szűkebb szülőföld íróit, alkotóit stb. Mert ha az iskola nem járul hozzá mindezekhez, s ha az SZNT évi egy-két rendezvény szervezésével megelégszik, akkor védtelenné válnak a fiatalok.

Tisztelt hallgatóság, tisztelt olvasók! Befejezni nem tudom, csak abba hagyni a témát.

Legfőbb következtetésemet és hitvallásomat azonban elmondom: nem lehet csak tétlenül várni, hogy megvalósuljon a székely nép önrendelkezése és Székelyföld autonómiája. Ahhoz, hogy a székely közösség ne a bomlás állapotába kerüljön, folyamatos öntudaterősítő tevékenységre van szükség, hiszen a kommunista diktatúra sok saját múltjára és hagyományaira vonatkozó ismeretet kitörölt a tudatából, s amint látjuk, a rendszerváltás utáni, jelenlegi történések sem szívderítőek az identitásépítés vonatkozásában.

Tömörítmény – Dr. Ambrus Ágnes

A székely identitás építésének szükségessége és lehetőségei sajátos tantervekkel és tankönyvekkel

Tétel: Mindenkinek a maga helyén a legtöbbet kell(ene) tennie a székely identitás megőrzéséért és építéséért. Állandó feladatnak kell(ene) tekinteni: a sajátos közösségi hagyományokon és erkölcsi értékeken, a valódi székely történelmi ismereteken alapuló székely identitás, önazonosságtudat megerősítését. Legfőképpen az iskolában, a nevelés területén, hiszen a család mellett az iskola az, ahol eldől, milyenné formálódik a személyiség.

Kérdés: Vajon a székely fiatalok (ezen belül a székely diákok) olvassák-e (ismerik-e) az erdélyi, ezen belül a székely írók műveit, pl. Tamási Áron alkotásait (azért Tamásit említem először, mert az ő megítélésében létezik valamiféle konszenzus „a szakma és az olvasóközönség közt félúton”)? És olvassák-e (ismerik-e) Nyíró Józsefet és Tompa Lászlót, „Benedek Elek fiait”, akik Trianon után a Székelyföld falvait járták, műveiket felolvasták, hogy a székelyekben a lelket tartásák? Vagy hogy a székely íróktól egy kissé eltávolodjak, a diákok olvassák-e Vass Albertet, Reményik Sándort, Áprily Lajost? Műveikkel találkoznak-e középiskolai tanulmányaik során az erdélyi, ezen belül a székelyföldi középiskolákban?

A mai humántudományok axiómaként (megcáfolhatatlan tételként) mondják ki: egyetlen közösség sem lehet meg, maradhat meg a saját történetére vonatkozó közös tudás nélkül, amely az összetartozást mintegy kézzelfoghatóvá teszi. Természetesen a székely közösség sem. „Az egyén egy csoporttal azonosulva átveszi a csoport értékeit és normáit – írja *László János* a kulturális pszichológia jeles magyar képviselője –, ezáltal biztonságot és önbecsülést nyer a csoporttól.” A csoport tagja nemcsak azt a biztonságot éli át, hogy például számos élő rokona van, hanem azt is megtanulja, hogy olyan családból, olyan közösségből ered, amely fiatal tagjainak egy világosan definiált (meghatározott) **hagyomány büszkeségét és biztonságát képes nyújtani**, és

ez megalapozza az érzelmi biztonságát. Emellett a csoporttal való azonosulás azt is jelenti, hogy az egyén képes részt venni a csoporton belül zajló diskurzusokban, azaz ismer és elfogad egy beszédmódot, közvetlen és közvetett utalásoknak, metaforáknak és narratív mintáknak egy rendszerét, és rendelkezik azzal a tudással, amely ezeknek az eszközöknek a használatához szükséges. A csoport hagyomány elsajátítása tehát nemcsak azt jelenti, hogy az egyén nem érzi magát egyedül, hanem azt is, hogy tényleg nincs egyedül: problémái végiggondolásakor észrevétlenül jelen van elméjében a közösség felhalmozott tudása, bölcsessége.

Az előbbieken emlegetett **(humán) műveltség**, az azokat hordozó **fontos művek** a tudományos beszéd, a tömegkommunikáció mellett az **iskolai tananyagokban** tematizálódhatnak (jelenhetnek meg). Ezért kellene a **székely diákoknak az iskolában saját közösségük (a székely közösség) hagyományairól (életéről, értékeiről, történelméről stb.) szóló művekkel (is) találkozniuk.**

Azonban, ha az erdélyi, székelyföldi irodalomtanításunkról szólok, el kell mondanom, hogy az érvényben levő tantervek ajánlásai között erdélyi író alig szerepel, az előbbieken említett alkotók közül csak Tamási Áron neve jelenik meg azokban. Saját tapasztalatom és felméréseim eredményei azt bizonyítják, hogy a tanítási gyakorlatból is teljességgel hiányoznak ezek az írók. A legtöbb esetben: még Tamási Áron is. Mert a tanterv és a magyartanári képzések – az alap- és továbbképzések is – egy olyan pedagógiai irányzatot követnek, amely a képességfejlesztést úgy állítja a középpontba, hogy arról mintegy leválasztja a kulturális tartalmakat. Ahhoz, hogy ez megváltozzék, hogy a székely diákok saját közösségük jelentős íróival (is) találkozzanak az iskolában, **felelős helyi döntéseket kellene hozni, alternatív pedagógiai programok kidolgozására volna szükség.** Olyan képzések megvalósítására, amely megerősíti a tanárokat abban, hogy a képességfejlesztés a kulturális logika szerint is lehetséges, úgy, hogy a műveltségi anyag kiválasztásának problémáját állítja a középpontba. a másik, mintha a székelyföldiek számára. Meg kellene fogalmazni világosan, utána pedig érvényesíteni, hogy **a szórványban élő, kisebbségi magyar diákoknak és a székely közösséghez tartozó tanulóknak** eltérő oktatási-nevelési szükségleteik (is) vannak. Legfőképpen a román-, a magyar- és történelemtanítás szintjén. **Mint ahogy – meggyőződésem szerint – nem lehet az erdélyi magyarságot egysegesen magyar kisebbségként kezelni, hiszen a székely közösség teljesen más múlttal, hagyományokkal rendelkezik, mint az Erdély más részein jelenleg többnyire szórványban élő magyarság – és ezt**

minden szinten, az oktatás területén is figyelembe kellene venni. Hiszen a székely közösség mindig is népként, nemzetként határozta meg magát, és erre a hagyományra kellene építeni.

Ehhez felelős helyi döntésekre, ha úgy tetszik önrendelkező döntésekre volna szükség. De csak az autonóm Székelyföldön lehetne ilyen önrendelkező döntéseket hozni minden szinten – az oktatás területén is. Saját intézményekben, mint például a Székely Egyetem, Székely Oktatási Hivatal, helyi Székely Értékelési és Vizsgáztató Központ, ahol saját szakemberekkel (pedagógusokkal, tantervírókkal, tankönyvszerzőkkel, tételalkotókkal stb.) a székely közösség igényeit figyelembe vevő és szolgáló oktatást-nevelést lehetne megvalósítani. Szükség volna arra, hogy a székely nép hagyományai – pl. az ún. alternatív történelme, származása, megjelenése a Kárpát-medencében, az erdélyi és székely írók – Tamási, Nyíró, Reményik művei is tematizálódjanak a székelyföldi iskolai tananyagban. És mindaz, ami 1989-ig csak az ún. magán- és családi történelemben élt és hagyományozódott. Mert jól tudjuk: az 1989 előtti „hivatalos” történelmek nagyon hangsúlyosan szembementek a magán- és családi történelmekkel. Trianon, a háborúk, a fogság, a kollektívek megalakulása, a kitelepítések, a letartóztatások 1956 ürügyén, az etnikai konfliktusok stb. a nyilvánosságban vagy meg sem jelentek, vagy másképpen jelentek meg, mint a magánszférában. Nálunk a rendszerváltás után sem kezdett az iskolában tanított hivatalos és ún. magántörténelem kiegyenlítődni: ezekről az eseményekről továbbra is többnyire csak a családban, esetleg megemlékezéseken hall a székely fiatal. Egymással párhuzamos beszédet tapasztal a diák még ma is: nem azt hallja az iskolában, amit iskolán kívül és a családban. Vagy az irodalom területére visszaérve: a rendszerváltásig elfelejtésre ítélt, marginalizált szerzők és egyes kortárs írók alkotásai is fogódzót adnak-adhatnak a XX. század elhallgatott, problematikus pontjainak a megismerésében, megértésében, újra-elsajátításában. Nem azt állítom, hogy a székely diáknak nem kell Ottlik Géza vagy Esterházy Péter műveit elolvasni. Van, akinek el kell, és van, aki elolvassa. De kijelentem: mást is kell olvasnia. Például a XX. századi regénynél Tamási vagy Nyíró valamelyik regényét. Vagy Esterházy-novella helyett/mellett Tamási-novellát. Vagy a XX. századi költészetnél találkoznia kellene Tompa László, Vass Albert, Remények Sándor verseivel is. Azzal együtt, hogy szó esne az esztétikai szempontokról is, esetleg arról is, hogy léteznek gyengébb verseik is. Mint ahogy még a költő-óriásoknak is vannak gyengébb alkotásaik.

Azt kellene megérteni: az iskola feladata nem abban áll – akár történelemlről van szó, akár irodalomról –, hogy a műveltség

ilyen vagy olyan kánonját a gyerekek fejébe töltsé, hanem hogy kulturális eszközökkel abban segítse őket, hogy saját életvilágukban azokat az álló és mozgóképeket, dallamokat, nyomtatott, képernyőn megjelenített és hangzó mondatokat, amelyek szellemi környezetüket alkotják, értelmezni tudják. Azaz, hogy a fent vázolt módon művelt emberek legyenek. És: a székely fiatalok saját – székely – közösségük műveltségével is rendelkezzenek.

Fontos, hogy a múlt értékeit ne csak őrizgessük, hanem tegyük jelenvalóvá az életünkben, mondotta nemrég egy konferencián dr. Lukácsi Zoltán katolikus pap, a Győri Hittudományi Akadémia rektora. Hozzáteszem: jó lenne, ha minden településen tanítanák a helyi történelem szerepelőinek, hőseinek a tetteit (is). Mert ha az iskola nem járul hozzá mindezekhez, akkor védtelenné válnak a fiatalok.

Az identitásépítés részeként megjelenhetne az iskolában a kisebbségi történelem órákon Orbán Dezsőnek a Székely Gestája, annak a szemlélete a hiteles székely múltismeret alakítása céljából. A gyergyócsomafalvi Borsos Miklós Alapítvány által kiadott, így nálunk is hozzáférhető könyv mindenekelőtt a székely nép közösségi tudatának, önbecsülésének helyreállítását szolgálja, és egyben főhajtás Orbán Dezső méltatlanul elhallgatott munkássága előtt is. Orbán Dezső, a szülőföld szeretetének és megbecsülésének a példája, ősei hitének vallója és átörökítője, azt is vallotta, hogy ha népe erényeiben él, azokat megtartja, az erősíti a megmaradásban. Keserűséggel írja le könyvének előszavában: *„A székely nép történelme folyamatos harc a megmaradásért, és hihetetlen véráldozattal járó küzdelem a szálláshely, a szabadság megtartásáért, a mindenkori központosító hatalommal és idegen hódítókkal szemben”.* Majd így fakad ki: *„Keserűség fogja el a székely embert, ha az elmúlt 1000 év együttélési tapasztalataira gondol, és próbálja számba venni a kölcsönösség alapján az egymást segítő gesztusokat. A Székely Nép az elmúlt ezer esztendő során mérhetetlen áldozatokat hozott a magyar állam védelme és fenntartása érdekében. Ezzel szemben magyar részről nemhogy semmit nem kapott, hanem úgy bántak vele, mint a mostohagyerekkel, teljesen megfélemezve arról, hogy a székely nép a magyar államnak és nemzetnek talán legfőbb tartóoszlopa volt, és ha ez elszorvad, annak kárát az egész ország megérzi.”* (Orbán Dezső: *A Székely Gesta*)

Ő már diákkorában felismerte, hogy az oktatás és a hivatalos történelemtudomány tudatosan hallgatja el a székelyek igaz történetét, annak ellenére, hogy a székely köztudatban népünk ősisége családi hagyaték, és ma is él. Nagy érdeme hogy nem engedett az akadémikus, ún. finnugrista szemlélet-

nek, új kutatási területet nyitott meg, és őstörténeti megállapításait adatokkal igazolta.

Orbán Dezső tudta és vallotta, hogy:

1. Őseink nem „csatlakozott népként”, a magyar honfoglalókkal érkeztek a Kárpát-medencébe, hanem annak őslakói.
2. Nem estek át semmilyen „nyelvcserén”, hanem mindég is a ma magyarnak nevezett nyelven beszéltek.
3. A Csíki Székely Krónika hiteles, a székelyek ősgestája, és mint ilyent kell kezelni.

És hogy a fentiek ma már tudományos bizonyossággént is kezelendők, abban nem kis része van **Orbán Dezső** mellett **Grandpierre Attila** és **Sántha Attila** munkáinak, hogy csak a legközelebbieket említsem.

Legfőbb következtetésem és hitvallásom: nem lehet csak tétlenül várni, hogy megvalósuljon a székely nép önrendelkezése és Székelyföld autonómiája. Ahhoz, hogy a székely közösség ne a bomlás állapotába kerüljön, folyamatos öntudaterősítő tevékenységre van szükség, különösképpen az iskolában.

Pályái – Dr. Ambrus Ágnes

A Babes-Bolyai Tudományegyetem Tanítóképző kara Kézdivásárhelyi Tagozatának nyugalmazott oktatója. A közoktatásban pedagógusi tevékenységéért Ezüstgyopár Életműdíjjal kitüntetett pedagógus.

Főszerkesztője volt négy évig a Kézdivásárhelyen indított, majd 2012-ben megszűnt regionális lapnak, a Székely Újságnak. Több mint öt évig munkatársa volt a morfondir.ro székelyföldi

online közéleti hetilapnak, majd az erdélyi egyetlen magyar nyelvű tanítók-nak szóló lap, a Tanítók Lapja egyik szerkesztője volt.

Újságcikkek, pedagógiai témájú könyvek (*Tanítók kézikönyve, Te mit választanál? Gyakorlatközelben 3. stb.*), tanulmányok szerzője, társszerzője, valamint tankönyvszerző.

Közel húsz esztendeig volt Kovászna megye (régvi nevén Háromszék) megye magyar szakos tanfelügyelője. Az Erdélyben hivatalosan bejegyzett, több mint 500 tagot számláló *Történelmi Vitézi Rend Egyesületben* Kézdiszék tiszteletbeli székkapitánya.

A *Székely Székek Fóruma* egyik szervezője és előadója.

Tagja és előadója a *Borsos Miklós Művészetéért Alapítvány* által 1997-ben létrehozott *Csomafalvi Értelmiségi (Közéleti) Fórumnak* (CSÉF), amely rangos előadások és viták szervezésével keresi a megoldásokat a helyi és tágabb közösség – a székely nép – égető problémáira.

Szervezője a *Székely Nemzetgyűlés Kezdeményező Testülete* csoportosulásnak, amely a népszámlálás időszakában felvilágosító tevékenységet fejtett ki Székelyföld városaiban és falvaiban, hogy a székelyek – az erőteljes félrevezető kampány ellenére – vállalják identitásukat, és vallják székelynek (is) magukat. A Magyar Művészetért Alapítvány Ex Libris díjával kitüntetett közéleti személyiség.